Gondolatok a világ dolgairól egy nyugdíjas proletár szemével 7

Tartalom:

2021

A baloldali és jobboldali világnézet
A dialektika
A dialektikus materializmus
A fasizmus
A forradalom
A jogállam
A kapitalizmus
A kommunizmus
A materializmus
A népi demokrácia
A polgári demokrácia
A proletárdiktatúra
A szabadság
A szociáldemokrácia
A szocialista állam
A szocialista demokrácia
A szocialista forradalom
A szocialista modell
A szocialista termelés
A szocialista tervgazdálkodás
A szocialista vállalat
A szocializmus
A társadalmi törvényszerűség
A történelmi materializmus
A vallás
Az állam
Az állammonopolista kapitalizmus – államkapitalizmus
Az anyag
Az árutermelés
Az ellenforradalom
Az érdek
Az erkölcs
Az idealizmus
Az imperializmus
Az osztályharc

A baloldali és jobboldali világnézet

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A baloldali és jobboldali világnézet jellemzői:

Baloldal a politikában általában a reakcióval szemben álló erők, pártok, mozgalmak, személyek összességének elnevezése.

A baloldal legnagyobb ereje a munkásmozgalom, legkövetkezetesebb ereje a kommunista mozgalom.

Tényleges társadalmi egyenlőség csak a kommunizmusban valósul meg, előfeltétele: minden dolgozó felszabadítása a kizsákmányolás alól.

Néhány gondolat:

A kapitalizmus hajtóereje végül is az élősködésre törekvés – „az amerikai álom" nem más, mint jól élni, meggazdagodni! Jól élni a saját munka alapján természetesen jogos érdek, de embertársaink rovására már embertelen élősködés, a kapitalizmus erkölcse ilyen! Az amerikai álom sikere azonban miden fonáksága ellenére hatalmas fejlődést eredményezett az emberiségnek, a termelőerők adott színvonalán!

Az amerikai polgári demokráciában működő kapitalizmus szabadsága hatalmas teret adott a vállalkozások számára, de ezt csak a kapitalizmus kereteiben kibontakozó „demokrácia", ami a többség számára azonban szükségszerűen diktatúra és végül ennek a védelmére mosolygó fasizmussá fejlődött önkényuralom, ami világuralomra törekszik a föld nemzetei, proletárjai felett az élősködés jogáért! Mivel ez nagyon sikeres, így a föld népeinek is mintául szolgál, még akkor is, ha fasiszta módon más népek kárára terjeszkedik.

A „demokrácia" a polgári demokráciában a kapitalizmus védelmében nem lehet más, mint kapitalista önkényuralom, a proletár dolgozó többség kizárása a tényleges, a valódi hatalomból. A polgári demokrácia választásait a kapitalizmus élősködésének támogatására szervezik, ragyogó eredménnyel.

A kapitalizmusban szükségszerű a bérrabszolgaság és a kizsákmányolás, ez vezet elenyészően kevesek meggazdagodáshoz! Mert meggazdagodni csak élősködéssel, mások munkájának kizsákmányolásával lehetséges! A kapitalizmusban a sikeres vállalkozáshoz a kapcsolatokon kívül tudás, szorgalom, kitartás, szerencse és bérrabszolgaság is szükséges. A buta tudatlan, lusta, tehetségtelen, az emberséges, vagyis a nem eléggé következetesen könyörtelen a saját hasznáért, nem lesz sikeres vállalkozó, elkerüli az „amerikai állom", és az okosabb ragadozók biztosan elveszik tőle amije van (pl.: amit örökölt) és lesüllyed a proli, akár a lumpen proli szintre.

De a legfontosabb, a meghatározó, hogy az ember honnan indul: a proli környezetben született nagy valószínűséggel proli is marad, közülük elenyészően kevesen gazdagodnak meg. A polgári demokrácia szabadságában elvileg lehetséges a proli szintről felemelkedni, de a túlnyomó többségnek ez nem fogy sikerülni! Így az „amerikai álom" csak keveseknek jöhet be és a többség őket fogja beszélő szerszámként szolgálni. Ez semmiképpen nem azt jelenti, hogy az emberben, a proletár emberben lévő lehetőség csak a proli, a bérrabszolga színvonalra elegendő, de ez a kapitalizmusban nem lehet másként, így az emberek többsége alacsonyabb rendű beszélő szerszám lehet csupán.

A kapitalizmus erkölcse, „szabadsága" lehetővé teszi a másokon való élősködést, az erre törekvés a hajtóereje! Csak így lehet meggazdagodni! Hat tudsz, ha képes vagy rá, meggazdagodhatsz mások kárára! A kapitalizmus működési módja miatt alapvetően jobboldali az erkölcse és a világnézete. A szabadságelve a kizsákmányolás, a szolgaság, az élősködés, a felsőbbrendűség, ami a definiáltan az emberi jogok megsértése; ehhez viszont szükséges a többségben lévő proletár dolgozó nép kizárása a hatalomból; ami valójában önkényuralom, vagyis fasizmus, bár a polgári demokráciában ez csak a mosolygós változat!

Jómódban élni a saját munka eredményeként a kapitalizmusban lehetséges, de nem ez vezet a meggazdagodásra! A jobboldali embertelen erkölcs lényege: felsőbbrendűként másokon élősködni, a kapitalizmus alapvetően ilyen, nem javítható! A jómódban élni a saját munka eredményeként a szocializmusban is lehetséges, de mások kárára meggazdagodni már nem lehet!

A kapitalizmus nem működik a bérrabszolga proletár dolgozók kizsákmányolása nélkül! A jobboldali erkölcs nélkül a kapitalizmus nem működik, pont úgy ahogy az ember kénytelen a többi élőlényt megenni, hogy szervezete működjön, mert egyenlőre ennek még nincs alternatívája. Az emberi társadalomban a létszükségletek megtermeléséhez viszont már nincs szükség kizsákmányolásra, kapitalizmusra, működik ez a szocializmussal emberségesen élősködés nélkül is, vagy a népi demokráciával, az élősködés kordában tartásával!

A jobboldali erkölcsű emberek nem bíznak az EMBER-ben, nem értik, nem képesek megérteni, hogy az élősködéssel, felsőbbrendűséggel soha nem válhatnak EMBER-ré, mindig csak ragadozó állatok maradnak, így

gondolkodásuk torz, a dialektikus materializmust tagadva, az állatvilág szintjén beszűkült embertelen maradhat! Nem értik, hogy az embert a környezetének a hatása, a keletkezésének körülményei, a fejlődése, a társadalmi forma döntően befolyásolja, amit tudatosan kell kezelni, hogy értékes, civilizált, demokratikus emberiség fejlődjön ki, erre csak a szocializmus képes, ez azonban nem a jobboldali embertípus gondolatvilága.

Az emberek számára a szükséges létszükségletek, értékek a dolgozók munkájával keletkeznek, a kapitalisták ebből élősködnek, sőt jobban, gyakran sokkal jobban élnek, mint akik ezeket az értékeket munkával létrehozzák! A baloldal az élősködés, a felsőbbrendűség ellen, a valódi egyenjogúságon alapuló a demokrácia megteremtésért harcol!

„Liberté, Égalité, Fraternité" (magyarul: „Szabadság, egyenlőség, testvériség") a Francia Köztársaságnak az alkotmány 2. pontjába foglalt nemzeti mottója, amely az 1789. július 14-én kezdődött francia forradalom Liberté, égalité, fraternité, ou la mort! („Szabadság, egyenlőség, testvériség, vagy halál!") jelmondatából származik." Wikipédia

A kapitalizmusban nem lehet megvalósítani a polgárság által hirdetett **szabadság, egyenlőség, testvériesség** baloldali értékeit, erre csak a szocializmusban van lehetőség, de méginkább a kommunizmusban válik valóra!

Az igazán hatékony kapitalista vállalkozó jövedelme, profitja alapvetően mások munkájának kizsákmányolásával keletkezik, a kapitalizmus így működik! Ezért az emberiesség szintje a kapitalizmusban nem haladhatja meg lényegesen a kapitalizmus általi szűk kereteket, mert a többség szükségszerűen bérrabszolga, beszélő szerszám! A kapitalizmus a proletár tudatát ezen a szinten tartja.

A kisvállalkozó, aki maga is dolgozik, akár több alkalmazottal és a jövedelme alapvetően a saját munkájának felel meg, megérdemelten jól él, de mégsem tud igazán élősködni, keményen kell dolgoznia a vállalkozásáért, a munkája általában nagyon hasznos az egész társadalom számára, bár a kevés alaptőke vagy kapcsolatok nélkül sok tönkremegy, vagy éppen csak boldogul, vegetál!

Amelyik kapitalista vállalkozó, ha dolgozik is, de jövedelme alapvetően mások munkájának kizsákmányolásából (is) keletkezik, az élősködő, ennek ellenére a népi demokrácia keretében a társadalom számára igen hasznos lehet, de csak a kommunista párt vezetésével, proletárdiktatúrában!

Nehéz megtalálni a helyes mértéket: Ki az élősködő? Ki a hasznos a társadalom számára? A népi demokráciában ez optimálisan megoldható, kezelhető, kordában tartható, mert a marxizmus-leninizmus a vezérfonala, ehhez szükséges a kommunista párt vezető szerepe. Az ellenmondások miatt azért konfliktus is van, amit nehéz kezelni.

A kapitalizmusban azonban nincs határa az élősködésnek, a kapitalizmusban szabad korlátlanul élősködni, felsőbbrendűnek lenni! A kapitalizmus uralkodó osztálya felsőbbrendűként él a dolgozók kárára, így korlátlanul élősködhet, érdekeit a proletárok érdekei kárára érvényesítheti!

A kapitalizmus hívei - a jobboldaliak - elfogadják és jogosnak tartják a mások kárára történő meggazdagodást, vagy nem is értik a kapitalizmus lényegét, ami: élősködj! (vagy mégis?) Tipikusan a jól megfizetett bérrabszolgák, kispolgárok, kisvállalkozók! A létük meghatározza tudatukat: vagy haszonélvezői a kapitalizmusnak, vagy öntudatlan beszélő szerszámok, vagy a csőcselék, vagy az osztályárulók!

A proletárok közötti jobboldaliság az egyfajta szellemi toprongyosság, a saját osztályérdek feladása a rajtuk élősködők számára, ennél a szintnél a tőkés nézete az élősködése ellenére is hasznosabb.

A jobboldali proletár világnézete, erkölcse valójában a saját társadalmi osztályán való élősködés elfogadása, egyszerűen gerinctelenség, mert valójában ez a saját maga megalázásának, szolgaságának elfogadása, amit öntudatlanságában általában nem is ért, esetleg a reménytelen élősködésre való törekvés víziója reményében elfogad.

Jellegzetes, szélsőséges jobboldali forma a kapitalizmus terméke, a fasizmus, aminek különböző formái alakultak ki.

A jobboldaliság gyakran kötődik a szélsőségesen felsőbbrendű nacionalizmushoz, a fajgyűlölethez, a féktelen, embertelen terrorhoz, ami elvezet a fasizmus hitleri formájához. Bár az amerikai álom is elvezetett több tízmilliós gyilkosságra, népirtásra.

A szocializmus a baloldali értékek megvalósítására törekszik: a valódi egyenlőség megvalósítására, ami nem az egyformaság! A baloldali erkölcs nem tűri a felsőbbrendűséget, a szolgaságot, az embertelenséget, az élősködést, a fajüldözést, a sovinizmust! A szocializmus baloldali erkölcse tiszteli a nemzeti érzést, de más népekét is, a jövedelmek munkaszerinti elosztására, az egyenjogúság megvalósítására törekszik, ennek megvalósítása érdekében tudatosan szervezi a társadalmat. A szocializmus demokratikus baloldali erkölcse az emberi jogok és polgári szabadságjogok következetes megvalósulását hirdeti: nemre, fajra, nemzetiségre való tekintet nélkül! De a jobboldali, a kapitalista erkölcs, az idealizmus elleni harc elkerülhetetlen. A szocializmus

baloldali erkölcse az internacionalizmust, a nemzetek dolgozóinak egyenjogúságát, összefogását hirdeti, valósítja meg!

A világnézet két alapvető válfaja létezik, amely az emberi agyban, akár két, de talán több példányban is létezhet! Alapvetően létezik a valóságot elfogadó materialista és a kitalált, a képzelt világban hívő idealista nézetek! A kapitalizmus meghatározó világnézete a működési módja miatt a tudománytalan idealista, reakciós, embertelen jobboldali! A szocializmus világnézete a tudományos, a valóságot elfogadó materialista, emberséges, társadalmilag haladó baloldali!

A jobboldal erkölcse a felsőbbrendűség, az élősködés, a baloldal erkölcse a humánus emberré válás, a dolgozó többség valódi demokráciája, az egyenjogúságon alapuló összefogás! A dolgozók számára ezért a kapitalizmus diktatórikus, a szocializmus pedig demokratikus társadalmi forma!

Működési elve miatt a kapitalizmus ezért a reakciós jobboldali, a szocializmus pedig haladó baloldali társadalmi forma! Az emberré válás csak az emberséges, demokratikus, baloldali erkölcsű világnézettel valósítható meg!

Az emberré válás útján tovább haladni csak a valóságos egyenjogúságra, demokráciára törekvéssel lehetséges! A jobboldali erkölcsű hiába szereti, segíti embertársait, ha valóságban nem törekszik a valódi egyenjogúságra (de nem az egyformaságra)! A jobboldali erkölcs a bérrabszolgasággal az élősködésre törekszik, ezért csak embertelen felsőbbrendű lehet!

A kapitalizmus működési elve miatt nem lehet demokratikus a dolgozó többség számára, így a többség számára nem lehet emberséges, és nem lehet egyenjogúság sem! Mint ahogy az ókori görög demokrácia sem volt valójában a többségre kiterjedő demokrácia, mert a többség rabszolga vagy proletár volt és így a hatalomhoz semmi joga sem lehetett.

„… A kiteljesedő **demokrácia** (népuralom) továbbra is csak a szabad jogállású athéni férfi polgároknak biztosított politizálási lehetőséget, azaz csak az athéni társadalom 10-15%-át érintette. Az athéni demokrácia tehát nem mai értelemben vett széles körű felhatalmazással bírt, hiszen a szabad jogállású nők, a rabszolgák, illetve a metoikoszok (’együtt lakók’, a városban tartósan letelepedett idegenek) nem szólhattak bele a politikai ügyekbe. (A demokrácia kifejezés két görög szó – démosz: ’nép’ és kratosz: ’hatalom’ – összevonásán alapszik.)” nkp.hu/tankonyv/tortenelem

Az egészséges ember tudatában létezik egy a valós világot tükröző világkép, mert enélkül életképtelen! A materialista tudatát a valós világ képe uralja, a képzelet, a hit is a valóságnak van alárendelve! Az idealistát, a valós és a kitalált világkép kettős tudata torzítja, és gyakran a képzelt a domináló! Amint a képzelt világ uralkodik az ember agyán, az egyfajta betegség, katasztrófa lehet a vége!

A világnézet lehet emberséges, a valóságra támaszkodó tudományos baloldali és lehet embertelen jobboldali, ami ezért erősen kötődik a kitalált tudománytalan idealizmushoz és a tudománytalan hithez is! A materializmus a világot a tudományra támaszkodva fogadja el, az idealizmus alapvetően a képzelet világa! Az emberiségnek a valóságban létező úton kell járnia, a kitalált út a katasztrófába, vagy a semmibe vezet!

„A **baloldal**, illetve baloldali politika jellemzője, hogy nagy hangsúlyt fektet a társadalmi egyenlőség érvényre juttatására és az általános (szociális) jogokra, szemben a társadalmi hierarchiával, illetve egyenlőtlenséggel. A baloldali politika támogatja a kisebbségek és a hátrányosabb helyzetű csoportok jogait, illetve e jogok érvényre juttatását, támogatja a szabadságjogokat, és általában támogatja a kulturális sokszínűséget, gazdaságilag pedig a nagyobb állami szerepvállalást. A baloldal meghatározása történelmileg és országonként is változó.

Az elnevezés az 1789-es francia forradalomra vezethető vissza, ahol az alkotmányozó Nemzeti Konventben az elnöktől balra foglaltak helyet a monarchiát (és a status quót) ellenző és a radikális változásokat támogató képviselők, vagyis az ancien régime (régi rendszer) elvetői. Később a baloldal fogalma átalakult az új és régi rend képviselőinek a harcává, a munkásmozgalom osztályharcának megnevezésévé.

A **jobboldal** azon politikai eszmék, ideológiák csoportja, melyek fő jellemzője a társadalom hierarchikus felépítésének elfogadása, az emberek közötti társadalmi és anyagi egyenlőtlenség adottságként kezelése és helyeslése.

A **jobboldal** elnevezés eredetileg a nagy francia forradalomra vezethető vissza, ahol a Nemzeti Konventben az elnöktől jobbra foglaltak helyet a monarchiát és a nemesi előjogokat (a status quót) támogató és a radikális változásokat elutasító képviselők, vagyis az ancien régime hívei.

A 20. században jobboldali jelzővel illették a szabadpiac és a laissez-faire kapitalizmus híveit is.” Wikipédia

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Baloldal a politikában általában a reakcióval szemben álló erők, pártok, mozgalmak, személyek összességének elnevezése. Onnan ered, hogy a reakcióellen küzdő, többé-kevésbé haladó pártok képviselőit egyes polgári parlamentekben a baloldalra ültették (ellentétben a reakciós erők képviselőivel, akiket a jobboldalra ültettek). A baloldali megjelölés, ill. elnevezés azonban csak viszonylagos, mert különböző történeti időszakokban különböző tartalma van, más és más erőket képviselhet, különböző elveket és célkitűzéseket, pártokat és személyeket jelölhet; nem fejezi ki, hogy a hozzá tartozó pártok vagy személyek mely osztály vagy osztályok, érdekeinek képviselői és azok mennyire következetesek. A baloldal legnagyobb ereje a munkásmozgalom. De a kapitalista országokban a munkásmozgalom sem egységes, lényegileg három főirányzatra szakad: opportunista, reformista és forradalmi irányzatra. Az egész baloldal legkövetkezetesebb ereje a kommunista mozgalom. A kapitalista országok kommunista pártjai következetesen harcolnak azért, hogy

az összes baloldali erőket egységbe forrasszák, mert ez képezi az alapját valamennyi monopoltőke ellenes erőegységfrontjának.

Egyenlőség a polgári forradalmak egyik fontos követelése volt. A feltörekvő burzsoázia elsősorban a régi kiváltságok megszüntetését és a törvény előtti állampolgári jogegyenlőséget értette alatta, amely az antagonisztikus osztálytársadalmakban megvalósíthatatlan. Tényleges társadalmi egyenlőség csak a kommunizmusban valósul meg. Előfeltétele: minden dolgozó felszabadítása a kizsákmányolás alól, a termelési eszközök magántulajdonának felszámolása, a termelőerők magas színvonala. A szocialista társadalomban az egyenlőség tartalma: mindenki egyenlő kötelessége arra, hogy képességei szerint dolgozzék, és minden dolgozó egyenlőjoga arra, hogy ennek fejében munkájának megfelelő díjazásban részesüljön; a kommunista társadalomban: a „mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint" elv megvalósulása. A marxizmus-leninizmus elveit az egyenlőség kispolgári értelmezését, amely a javak egyenlő felosztására irányul.

(idézet: Politikai kisszótár)

Emberi jogok *alapjogok, szabadságjogok, természetes és elidegeníthetetlen jogok, állampolgári jogok*: az állampolgárokat megillető, a különböző társadalmi rendszerekben eltérő terjedelmű alkotmányokban rögzített legfontosabb jogok gyűjtőneve. Az **emberi jogok** elismerésének követelménye a feudális kötöttségekkel szemben fellépő burzsoázia jelszavaként merült fel, kifejezve a tulajdon és a vállalkozás szabadságának követelését. A burzsoázia eszményített államáról írta Engels: „…az emberi jogok egyik leglényegesebbjének - a polgári tulajdont proklamálták …"

A *Nagy Októberi Szocialista Forradalom* új fejezetet nyitott az **emberi jogok** történetében. A Szovjetunió alkotmányai, majd a többi szocialista ország alkotmányai nemcsak leszögezik az **emberi jogok**at, hanem biztosítják azok érvényesülését is. A szocialista országok alkotmányaiban az **emberi jogok** fogalomköre kibővült, a gazdasági, szociális és kulturális jogokkal (a munkához, tanuláshoz, a szociális ellátottsághoz, a művelődéshez, a pihenéshez stb. való jog).

Az ENSZ közgyűlése 1948. dec. 10-én elfogadta az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát. Ezt a napot az Emberi Jogok Napjaként ünneplik. Hosszas előkészületek után az ENSZ Közgyűlése XXI. ülésszaka 1966. dec. 16-án elfogadta a polgári és politikai jogokról, valamint a gazdasági, szociális és kulturális jogokról szóló két egyezményt. Az okmányok egy fakultatív jegyzőkönyvvel egészültek ki s mivel ennek egyes rendelkezései sértik az állami szuverenitás elvét, számos állam - köztük a szocialista államok - ellene szavazott. Az *európai biztonsági és együttműködési értekezlet* záróokmányában a részt vevő államok kötelezettséget vállaltak arra, hogy „tiszteletben tartják az emberi jogokat és az alapvető szabadságjogokat". A helsinki értekezletet követő időszakban, elsősorban a Carter-kormányzat politikai kampányt indított a szocialista országok ellen az **emberi jogok** jelszavával, miközben együttműködik olyan országokkal, amelyekben fasiszta módszerekkel fellépnek az alapvető **emberi jogok** ellen.

(idézet: Filozófiai kislexikon)

Világnézet a világról alkotott nézetek, fogalmak és képzetek együttese, ill. rendszere. A **világnézet** a szó tágabb értelmében magában foglalja az ember környező világra vonatkozó nézeteinek összességét: filozófiai, társadalmi-politikai, vallási, etikai, esztétikai, természettudományos és egyéb nézeteit. Szorosabb értelemben minden **világnézet** alapvető részét a filozófiai kérdések alkotják. A **világnézet** legfőbb kérdése a filozófia alapkérdése. Ennek eldöntésétől függően különböztethető meg a **világnézet** két alapvető válfaja, a materialista és az idealista.

A **világnézet** a társadalmi létet tükrözi vissza, és az emberi tudásnak az adott történelmi korszakban elért színvonalától, valamint a társadalmi rendszertől függ. Az osztálytársadalomban a **világnézet** osztályjellegű: rendszerint a hatalmon levő osztály **világnézete** az uralkodó, s az ellentétes világnézetek összecsapásában ideológiai síkon és áttételesen az osztályérdekek ellentétessége tükröződik. A **világnézet**nek nagy gyakorlati jelentősege van: meghatározza az emberek viszonyát a környező valósághoz, és vezérfonal a cselekvés számara. A természet és a társadalom objektív törvényeit feltáró és a haladó erők érdekeit kifejező tudományos **világnézet** előmozdítja a társadalmi haladást, a tudományos fejlődést s az ember helyes orientációját a világban.

A marxizmus **világnézet**ének filozófiai alapja a dialektikus materializmus és történelmi materializmus.

(idézet: Wikipédia)

„Az amerikai álom kifejezés azt az Amerikai Egyesült Államokban kialakult eszmét takarja, hogy minden egyén saját erejéből kemény munkával képes saját életét jobbá tenni, leginkább folytonos és növekvő jövedelemmel. Mások szerint „Minden amerikai képes üres zsebbel milliomossá válni." Ez a közhely – ami a nemzet gazdaságára tekintettel természetesen csak egy utópia – évszázadok óta nem csak Amerikában volt jelen.

Megfelelő kezdőtőke nélkül ezt csaknem lehetetlen véghezvinni. Elvileg egy ilyen álom csak akkor valósulhat meg, ha a nettó jövedelemből eleget meg tudunk spórolni, tehát kevesebbet költünk el, mint amennyi szükséges. Amennyiben valaki nincstelen, tehát nincs lakóhelye, csak segédmunkásként dolgozhat, a bér ilyenkor alig elég ahhoz, hogy kezdőtőkét halmozzon fel. A szegénység és az álmok egymással szemben tornyosulnak."

Maglód, 2021.12.20. Salánki László

A dialektika

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A dialektika jellemzői:

A **dialektika** alapgondolata, hogy „a világot nem mint kész dolgok összességét, hanem mint folyamatok összességét kell felfogni!

Az egész természeti, történelmi és szellemi világot ... folyamatnak, vagyis állandó mozgásban, változásban, átalakulásban és fejlődésben levőnek (kell tekinteni)!

A **materialista dialektika** a természet, a társadalom és a megismerés, különösen a tudományos megismerés tanulmányozásának, kutatásának filozófiai módszere.

A dialektika alapvető törvényei: *az ellentétek egységének és harcának törvénye, a mennyiségi változások átcsapása minőségi változásokba a tagadás tagadásának törvénye*.

A fenti dialektikus törvényszerűségeket konkretizálják és egészítik ki a következő kategóriák: a lényeg és jelenség, a tartalom és forma, a véletlen és szükségszerűség, az ok és okozat, a lehetőség és valóság, az egyes, különös és általános ellentmondása és kölcsönhatása.

A dialektika lényege, magva az ellentétek egységének és harcának törvénye, mely minden fejlődés forrása, mozgató ereje! A dialektikát úgy határozhatjuk meg, mint az ellentétek egységéről szóló tanítást!

Néhány gondolat:

Az anyag jellegzetes tulajdonsága, hogy objektíve, az embertől függetlenül létezik (csak erre van tudományos bizonyíték), és a végtelenségben állandóan változásban, mozgásban van, általánosságban a viszonylag hosszabb ideig stabilabb, a káros hatásoknak ellenállóbb formák felé. Az instabil forma felbomlik. De ha megvannak a feltételei valamely formának a létrejöttére, az létre is jön, így fejlődhet, változhat az anyag egyre stabilabb formába, ami egyre inkább ellenáll a külső és belső, a formáját megváltoztatni képes hatásoknak. Ha a tűz létrejöttének megvannak a feltételei, akkor az égni fog! Ha elfogy a tűz valamelyik feltétele, akkor elalszik, bár ez csak egy egyszerű megállapítás, de ez igaz az élőlényekre, létrejöttjükre, fejlődésükre, pusztulásukra, az élővilág kialakulására, fejlődésére, az evolúcióra és a revolúcióra is. A tudomány eddig elért eredményei ezt igazolják.

Ha a revolúciónak, a társadalmi forradalomnak megvannak a feltételei, akkor a társadalmi fordulat, az ugrásszerű társadalmi formaváltozás bekövetkezik, de ehhez az evolúció, a termelőerők fejlődése vezet!

Az élőlények anyagi formája a változás képességével, az alkalmazkodással, a helyváltoztatással, a káros hatások érzékelésével, az erre adott válasszal, a változással, a fejlődéssel, az evolúcióval képesek ellenállóvá, sőt egyre ellenállóbbá válni a formáját pusztító hatásokkal szemben, erre a passzív élettelen anyag kevésbé képes. Az ember - a gondolkodó anyag -, az emberiség a gondolkodásával, a társadalmi léttel, a természet, a társadalom törvényeinek megismerésével, alkalmazásával a legmagasabb szinten képes, (lehet képes) a létét megvédeni!

A kizsákmányoló társadalmakban a fejlődés az evolúcióval folyamatosan, majd a revolúcióval, a forradalommal történik a természet és a társadalom károsító hatásainak ellenállóbb társadalmi formába. A revolúció, a forradalom, a kizsákmányoló társadalmakban a valódi demokrácia és a tudományos dialektikus materialista világnézet hiányában elkerülhetetlen. A kizsákmányolók diktatúrája, önkényuralma nem tesz lehetővé más utat a kapitalizmusban sem.

A termelőerők evolúcióval történő fejlődése és a termelési (tulajdon) viszonyok ellentmondásának erősödő feszítése, antagonisztikus ellentmondása miatt a társadalmi forma belső összetartó erőinek megbomlása már az új termelési módot, új társadalmi formát igényli, ezért a forradalom a kapitalizmusban az önkényuralom miatt elkerülhetetlen. A kapitalizmus alapvető ellentmondása, hogy a termelés társadalmi méretű, az elosztás azonban magánjellegű. Vagyis a proletárok társadalmi méretekben dolgoznak és a kapitalisták rajtuk élősködnek.

A polgári demokráciában a kapitalizmus alapvető kibékíthetetlen társadalmi ellentmondása miatt, a proletárok számára csak formális demokrácia lehet, mert alapvetően nem lehet valódi érdekképviselője a hatalomban, ezért csak, mint bérrabszolga, mint a beszélő szerszám joga érvényesülhet csupán. Ez osztályharcot generál, ami idővel elvezet a revolúcióra, a forradalomra, mert a kapitalisták elfelejtik, hogy a beszélő szerszám az valójában ember és nem olyan könnyű kidobni a szemétdombra, mint egy közönséges szerszámot.

A revolúció, a társadalom forradalmi változása az új tulajdonságokért, ahol a termelőerők összhangba kerülnek a termelési (tulajdon) viszonyokkal, már a stabilabb, demokratikusabb, emberségesebb, fejlődőképesebb forma létrejöttét valósítja meg. Ez a forradalom a kapitalizmusból a szocializmusba, a haladóbb, demokratikusabb, emberségesebb társadalmi formába az emberiség egyetlen életképes útja lehet, az alternatíva a fasizmus, a pusztulás.

De ez az új forma is a belső, külső hatásokra felbomolhat a társadalmi ellenforradalommal, és kezdődik elölről az új forma létrejöttének folyamata, az új forradalom. A társadalmi forradalom és ellenforradalom a fejlődés elkerülhetetlen része, de ha megvan a forradalom vagy az ellenforradalom feltétele, akkor az bekövetkezik újból és újból.

A jelenségeket, ha igazán meg akarjuk ismerni, akkor történetükben, a kialakulástól a pusztulásig, változásaikban, külső és belső kölcsönhatásaikban, dialektikusan kell vizsgálni.

A dialektikus materialista világnézet nélküli gondolkodó ember lehet nagyon intelligens, de ez gyakran inkább gátolja a helyes világnézet megértésében, mert, ha valóban okos, akkor sikeres lehet és hatékonyan képes védeni hamis világnézetét, mert a kapitalizmusban ez az érdeke, ha pedig buta, tanulatlan, akkor meg képtelen továbblépni a helyes világnézet megérésében. Ezért szükségszerűen eljut az idealizmushoz vagy a valláshoz és végül akár a fasizmushoz is, függetlenül attól, hogy milyen intelligens, tanult, művelt ember.

A lét határozza meg az ember tudatát, így a társadalomban elfoglalt hely megakadályozhatja és legtöbbször meg is határozza az intelligens emberek erkölcsét, világnézetét, mert ha jómódú, könnyen a reakció útjára téved, mert egyszerűen ez az érdeke. Lehet, hogyha Lenin vagy Sztálin kapott volna egy jól fizető állást, akkor ma másként hívnánk a marxizmus-leninizmus-sztálinizmust. Mert csak a buta, fanatikus, reakciós, jobboldali emberek mondhatják azt, hogy ezek az emberek nem az emberiség legkiválóbbjai voltak Marx, Engels mellett a társadalom tudományos törvényeinek a felfedezésében és alkalmazásában. A dialektikus és történelmi materializmus tudományát az emberiség fejlődése érdekében valakinek meg kellett fejtenie. Ez a civilizálódó emberiség számára a társadalmi haladás, az emberré válás nélkülözhetetlen tudománya.

A dialektika hiánya a gondolkodásban, de még inkább dialektikus materializmus, egyfajta emberi képesség probléma, olyan, mint például a diszlexia vagy az autizmus, ezekhez hasonlítható, és ez gátolja az emberré válást. A dialektikus materialista tudományos gondolkodás azonban tanulással elsajátítható mindenki számára. Hasonlóan a vallás, a hamis világnézet is tanulható. Bár egymással ellentétes, ellenséges világnézetre vezet. A valóságos világnézet a haladás útja, a kitalált pedig a reakció világa.

Vannak olyan emberek, akik a kialakult világot, amelyben él, alapvetően statikusan értelmezik, vagyis például az embert a körülményektől, a születéstől, a fejlődéstől függetlenül értékelik, csak a jelent látják, ezért az erkölcsük könnyen az embertelenség útjára téved. Például: nézd azt az embert, milyen semmirekellő? Kell ez nekünk, akik milyen okosak, műveltek, dolgosak vagyunk? De nem akarja vagy nem képes látni, hogy miből, hogyan, milyen körülményekből alakult ilyenné, csak az utálat ül a lelkén. A társadalomban ez a szemlélet embertelen, ez még akkor is így van, ha jótékony, ha alapvetően humánusan gondolkodó, de ha nincs dialektikus materialista szemlélete, akkor könnyen csak a kialakultat látja, ami persze már tényleg rossz lehet! Ilyen a dialektikát nélkülöző gondolatokkal, a kialakult rossz felszámolása embertelenségre vezet.

Az embert, de az univerzumot is vizsgálva, ha csak az éppen aktuális, az eddig fejlődött tulajdonságait, a mostat értjük meg, akkor az nagyon torz, hamis eredményre vezet. Ez képességbeli hiány, ami a dialektikus materializmus tudományának elsajátításával elhárítható. A vallás ezen nem segíthet, mert nem érti, nem fogadja, nem fogadhatja el a dialektikus és történelmi materializmust, a tudományos világnézetet.

Az ember a tudomány területén, de a mindennapi munkájában is cselekedhet a dialektikus materializmus törvényei szerint, rendszerint nem is tehet mást, ha eredményes akar lenni, de emellett lehetséges, hogy a társadalom törvényeit, az embert a hamis idealista, vallásos világnézet szerint fogadja el. Ez a kettősség, ez a kettős tudat általában a legjellemzőbb a kapitalizmusban élő emberekre. A kapitalizmus társadalmi tudatformájának ez felel meg a legjobban, ami a reakciós, így a társadalmi haladás fékje.

Bár lehet, hogy a valóságra épülő dialektikus történelmi materialista világnézetre tanított emberiség, ha túl korán ébred öntudatára, akkor ez gátolná a kapitalizmus kegyetlen, de hatékony fejlődését, mikor még talán nincs itt az ideje a szocializmus emberséges kiteljesedésének. Az elbukott szocializmusnak ezt nem sikerült

megoldania, pedig nagy erőfeszítéseket tett a tudományos világnézet tanítására, amit gyorsan megsemmisített az ellenforradalom, sikeresen tette öntudatlanná, beszélő szerszámmá az embereket.

A kapitalizmusban a revolúció, a forradalom elkerülhetetlen, mert a társadalom a többség számára antidemokratikus, így nem kerülhet a társadalmi tudatba a társadalmi modell működéséből szükségszerűen következő és a bomlására vezető ellentmondások, a felszínen keletkező zavarokat pedig önkényuralommal nyom el. Az emberiség csak a dialektikus és történelmi materializmus tudományának megismerésével juthat el a társadalom működésének a megismeréséhez, de ez a kapitalizmusban az uralkodó tőkésosztálynak nem érdeke.

A következetesen baloldali világnézetű ember csak a dialektikus materializmus megértésével, gyakorlásával lehet teljes értékű! Ez vezet az emberré váláshoz! A baloldali embernek érdeke a valóság megismerése.

„A **dialektika** eredetileg a vitatkozás művészete az ókori görögöknél, a hét szabad művészet egyike. Általános filozófiai elméletté és módszerré a klasszikus német filozófia képviselői, mindenekelőtt Hegel fejlesztették. A természet, a társadalom és a gondolkodás legáltalánosabb mozgástörvényeinek összefoglalása. A jelenségeket összefüggéseikben, kölcsönhatásaikban, fejlődésükben, ellentéteik és ellentmondásaik keletkezésében, kifejlődésében, feloldásában, a mennyiségi változások minőségiekbe való átcsapásában vizsgálja a tagadás tagadása alapján. A fejlődést az ellentétek harca és egysége eredményének tekinti. Materialista változata az eszméket a valóság folyamatai tükröződéseként írja le. Eszerint a megismerés szubjektív dialektikája a valóság objektív összefüggéseit tárja fel, így a dialektika és a logika egységet alkot. A dialektika ellentéte a metafizika.” Wikipédia”

(idézet: Filozófiai kislexikon -1980)

A dialektika: általános filozófiai elmélet és módszer, amely modern, materialista formájában a *dialektikus materializmus* szerves része. A **dialektika** a „külső világ és az emberi gondolkodás mozgásának általános törvényeiről szóló tudomány” (Marx). A **dialektika** alapgondolata, hogy „a világot nem mint kész dolgok összességét, hanem mint folyamatok összességét kell felfogni, amelyben a látszólag stabil dolgok ... a levés és elmúlás szakadatlan változásán mennek át”... (Engels). E szakadatlan változás főbb törvényszerűségei: „a már megtett fokokat magasabb szinten ismétlő fejlődés (a »tagadás tagadása«), ...— ugrásszerű, katasztrófákkal járó, forradalmi fejlődés; — „a fokozatosság megszakadása”; — (a mennyiségnek minőségbe való átcsapása;) — a fejlődést előrehajtó sok belső impulzus, amelyet valamely adott testre, vagy valamely adott jelenség keretei között, vagy valamely adott társadalmon belül ható különböző erők és tendenciák ellentmondása, összeütközése ad (*ellentétek egysége és harca*); — minden egyes jelenség valamennyi oldalának (s a történelem a jelenségek egyre újabb és újabb oldalait tárja fel) kölcsönös függése és legszorosabb, felbonthatatlan összefüggése, olyan összefüggése, mely a mozgás egységes, törvényszerű világfolyamatát adja — ezek annak a dialektikának egyes főbb vonásai, amely tartalmában gazdagabb, mint a közkeletű fejlődéstan.” (Lenin). —

A tudományos felfogásának hosszú előtörténete van. Már az ókori filozófia is hangsúlyozta minden létező változékonyságát, folyamatként fogta fel a világ létezését, s felismerte, hogy ebben a folyamatban milyen szerepet játszik a különböző tulajdonságoknak önmaguk ellentétébe való átmenete (*Hérakleitosz*, részben a milétoszi materialisták, a püthagoreusok). E szemléletmód megjelölésére azonban még nem használták a **dialektika** kifejezést.

Eredetileg ez (dialektiké tékhné — a „dialektika művészete”) a párbeszéd és vitatkozás művészetét jelentette: 1. a kérdések és feleletek útján való vitatkozás képességét, 2. a fogalmak osztályozásának, a dolgok nemekre és fajokra való felosztásának művészetét. *Arisztotelész* — minthogy nem ismerte fel Hérakleitosz **dialektiká**-jának jelentőségét — az eleai *Zénónt* tekintette a **dialektika** feltalálójának, aki a „mozgás” és a „sok” fogalmi kifejezésével kapcsolatos ellentmondásokat elemezte. Maga Arisztotelész a „dialektikát” mint a valószínű véleményekkel foglalkozó tudományt megkülönbözteti az „apodeiktikától”, a bizonyítással foglalkozó tudománytól. *Platón* az eleaiak nyomán az igazi létet úgy határozza meg, mint önmagával azonosat és változatlant, mindamellett a „Szofista” és a „Parmenidész” c. dialógusaiban olyan dialektikus következtetéseket von le, amelyek szerint a létező legfelső nemei csak úgy gondolhatók el, hogy mindegyikük van is meg nincs is, egyenlő önmagával és nem egyenlő, azonos önmagával és átmegy a maga „más”-ába. Ezért a lét ellentmondásokat rejt magában: egységes is meg sokféle is, nyugalomban is van meg mozgásban is stb. Az ellentmondás szükséges feltétele a lélek elmélkedésre serkentésének. S éppen ez a művészet, vallja Platón, a **dialektika** művészete. A **dialektiká**-t továbbfejlesztették a neoplatonikusok (Plótinosz, Proklosz).

A feudális társadalom filozófiájában, a skolasztikában **dialektiká**-nak a formális logikát nevezték, amelyet szembeállítottak a retorikával. A tőkés társadalom fejlődésének korai szakaszaiban Nicolaus Cusanus és Giordano *Bruno* jutottak jelentős dialektikus gondolatokra az „ellentétek egybeeséséről”. Az újkorban a metafizikus gondolkodásmód (*metafizika*) uralma ellenére *Descartes* — kozmogóniájában — és *Spinoza* — a szubsztanciáról mint önmaga okáról szóló tanításában — ragyogó példáját mutatta a dialektikus gondolkodásnak. A XVIII. sz.-ban Franciaországban *Rousseau* és *Diderot* tűnik ki termékeny dialektikus gondolatokkal. Az előbbi az ellentmondást mint a történelmi fejlődés feltételét, az utóbbi, ezenfelül, kora társadalmi tudatának ellentmondásait kutatta. („Rameau unokaöccse”). A **dialektika** Marx előtt fejlődésének csúcsát a német klasszikus idealizmusban érte el, amely a metafizikus materializmussal ellentétben a valóságban nemcsak a megismerés, hanem a tevékenység tárgyát is látta. A német idealisták dialektikus gondolatainak

azonban korlátot szabott az, hogy nem ismerték a szubjektum megismerő és tevékeny voltának igazi okait. *Kant* ütötte az első rést az újkori metafizika falán. Felismerte az ellentétes erők szerepét a fizikai és kozmogóniai folyamatokban, és — Descartes után elsőként — alkalmazta a természet megismerésében a fejlődés eszméjét. Az ismeretelmélet területén dialektikus gondolatokat fejt ki az „antinómiákról" szóló tanában. Az ész **dialektika**-ja azonban Kant szerint illúzió, s nyomban szertefoszlik, mihelyt a gondolat visszatér saját területére, amely kizárólag az egyes jelenségek megismerésére korlátozódik. Később *Fichte* ismeretelméletében (Wissenschaftslehre — tudománytan) a kategóriák levezetésének „antitetikus" módszerét fejtette ki, amely fontos dialektikus gondolatokat tartalmazott. *Schelling* Kant nyomán továbbfejleszti a természeti folyamatok dialektikus felfogását.

A Marx előtti dialektika fejlődésének csúcspontja *Hegel* idealista dialektikája. Hegel elsőként ábrázolta „az egész természeti, történelmi és szellemi világot... folyamatnak, vagyis állandó mozgásban, változásban, átalakulásban és fejlődésben levőnek", és kísérletet tett arra, hogy „a belső összefüggést e mozgásban és fejlődésben kimutassa". (*Marx—Engels* Művei. 20. köt. 24. old.) Hegel — Kanttól eltérően — kimutatta, hogy az értelem ellentmondásai a minden jelenségre, folyamatra jellemző objektív ellentmondásokat fejezik ki, továbbá, hogy a mozgás, fejlődés csak azért lehetséges, mert ellentmondást foglalnak magukban. A józan ész elvont meghatározásaitól eltérően a **dialektika** Hegel szerint az egyik meghatározásból a másikba való olyan átmenet, amelyben megmutatkozik, hogy ezek a meghatározások egyoldalúak és korlátozottak, azaz magukban foglalják saját tagadásukat is. Éppen ezért a **dialektika** „a tudományos haladás mozgató lelke s az az elv, amely egyedül visz bele immanens összefüggést és szükségszerűséget a tudomány tartalmába". Az a hegeli tan, hogy minden dolog szükségszerűen a saját tagadása felé halad, magában foglalta az élet- és gondolatforradalmasító elvet, amely miatt a haladó gondolkodók Hegel **dialektiká**-ját a „forradalom algebrájának" tekintették (Herzen).

A **dialektiká**-t mint tudományt valójában Marx és Engels alkotta meg: elvetették a hegeli filozófia idealista tartalmát, mégpedig a megismerés történeti folyamatának és fejlődésének materialista felfogása, a természetben, a társadalomban és a gondolkodásban végbemenő valóságos folyamatok általánosítása, ezen belül mindenekelőtt a proletariátusnak, mint objektív társadalmi helyzeténél fogva szükségszerűen forradalmi osztálynak nézőpontja alapján. A tudományos **dialektiká**-ban szervesen egybekapcsolódnak mind az objektív anyagi lét, mind a megismerés fejlődésének törvényei, mert ezek tartalmukat tekintve azonosak, s csak formájukban különböznek. Éppen ezért a materialista **dialektika** nemcsak „ontológiai", hanem gnoszeológiai is, logika is, amennyiben a gondolkodást és a megismerést szintén keletkezésében és fejlődésében vizsgálja. A materialista **dialektika** az ismeretelméletet is a megismerés általánosított történeteként dolgozza ki és azt tartja, hogy minden fogalom, minden kategória, általános jellege ellenére magán hordja a történetiség bélyegét. A **dialektika** mint logika a gondolkodás mozgásáról, a kategóriáknak mint a legáltalánosabb és leglényegesebb fogalmaknak a mozgásáról szóló tudomány. A gondolkodás törvényei a lét törvényeit tükrözik vissza „A dialektika, az úgynevezett *objektív* dialektika az egész természetben uralkodik, az úgynevezett szubjektív dialektika pedig, a dialektikus gondolkodás, csak reflexe a termeszeiben mindenütt érvényesülő ellentétekben-mozgásnak, s ezek az ellentétek szabják meg éppen állandó ellenkezesükkel és végső egymásba, illetve magasabb formákba olvadásukkal a természet életét" (*Marx—Engels* Művei. 20. köt. 487. old.) Ezért a **dialektika** törvényei egyúttal törvényei a *dialektikus logikának* is.

A materialista **dialektika** törvényei és kategóriái meghatározott rendszert alkotnak. A materialista **dialektiká**-nak mint tudománynak a tartalma a dolgok objektív **dialektiká**-jának a visszatükrözése A **dialektika** alapvető törvényei *az ellentétek egységének és harcának törvénye, a mennyiségi változások átcsapása minőségi változásokba a tagadás tagadásának törvénye*. Mindegyik törvény a valóságnak és tudati tükröződésének törvényszerűségét fejezi ki. Ugyancsak ezek a törvények jellemzik a fejlődés dialektikus koncepciójának a lényegét, megkülönböztetve azt a metafizikától. A fenti dialektikus törvényszerűségeket konkretizálják és egészítik ki a következő kategóriák a lényeg és jelenség, a tartalom és forma, a véletlen és szükségszerűség, az ok és okozat, a lehetőség és valóság, az egyes, különös és általános ellentmondása és kölcsönhatása. A **dialektika** lényege, magva az ellentétek egységének és harcának törvénye, mely minden fejlődés forrása, mozgató ereje „Röviden a dialektikát úgy határozhatjuk meg, mint az ellentétek egységéről szóló tanítást. Ezzel megragadjuk a dialektika magvat" (*Lenin* Művei 38. köt. 207. old.) A **dialektika** értelmében a fejlődés a mennyiségi változásoknak minőségi változásokba való átcsapása útján végbemenő fejlődés, a fokozatosság megszakadása, az ugrás, a fejlődés kiinduló mozzanatának tagadása és magának e tagadásnak a tagadása, az eredeti állapot bizonyos oldalainak, vonásainak magasabb szintű megismétlődése. Éppen a fejlődés ilyen felfogása különbözteti meg a **dialektiká**-t mindazoktól a vulgáris evolucionista nézetektől, amelyek a modern burzsoá és reformista elméleteket jellemzik. A materialista **dialektika** a természet, a társadalom és a megismerés, különösen a tudományos megismerés tanulmányozásának, kutatásának filozófiai módszere. Csakis a **dialektika** álláspontjáról érthető meg az objektív igazság elérésének bonyolult, ellentmondásokkal teli útja, a tudomány fejlődésének minden egyes fokán az abszolút és a viszonylagos, az állandó és a változó elemek közötti összefüggés, az általánosítás egyik formájából a másik, melyebb formába való átmenet. A materialista

dialektiká-t épp forradalmi lényege teszi a társadalom gyakorlati átalakításának eszközévé. (Lásd még: - *dialektikus materializmus, történelmi materializmus*

Maglód, 2021.12.21. Salánki László

A dialektikus materializmus

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A dialektikus materializmus jellemzői:

A tudományos gondolkodás törvényszerűen a materialista világszemlélet győzelméhez vezetett! A materializmus csak akkor lehet tudományos és következetes, ha dialektikussá válik! A dialektikus materializmus átfogja a természet, a társadalom és a gondolkodás egész bonyolult hálózatát, s amely szervesen egyesíti magában a valóság megmagyarázásának és elemzésének filozófiai módszerét a világ gyakorlati-forradalmi megváltozásának eszméjével!

A dialektikus materializmus sarkköve a világ anyagi természetéről szóló tan, az a felfogás, amely szerint nincs a világon semmi más, mint anyag és az anyag mozgásának és változásának törvényei!

Néhány gondolat:

Minden, ami van, ami létezik, ami észlelhető, ami megfigyelhető, amire tudományos magyarázat adható, a valóságban bizonyíthatóan ellenőrizhető, az maga az anyag, vagy az anyag változásának, mozgásának, fejlődésének, történetének eredménye. Ezen kívül más nincs!

Minden, amire tudományos módszerekkel és a gyakorlatban bizonyíthatóan azt lehet mondani, hogy valós, igaz, létezik az maga az anyag, amire érvényesek a természet törvényei! Ezen kívül más nincs!

Az anyag, a természet, a társadalom törvényei az egyetlen létező, érzékelhető, megfejthető valóság! Ezen kívül más nincs! A tudomány eddig mást nem talált.

Minden magyarázat, ami nem a valóságból nyeri forrását, az csak tudománytalan spekuláció.

Ha az „isten jelenség” létez(ik)(ne), akkor az is csak anyagi természet része (lenne), és megismerhető (lenne) a tudományos módszerrel! Azonban az „isten jelenség” nem ismerhető meg, mert nem köthető semmi tudományos megfigyeléshez, következtetéshez, csak kitalált, az emberi agyakban keletkező képzelet terméke, tudománytalan spekuláció, ami virtuálisan csak az emberi agyban lévő, valójában nem létező, az emberi agyon kívül nem érzékelhető, így hamis tudatforma. Az „isten jelenség” létét tudományoskodva bizonyítgató spekulációk kénytelenek végeredményben csak hitre szorítkozni: „kell lennie”, de ez valójában nem megfigyelhető, a gyakorlatban nem ellenőrizhető, vagyis csak maga a semmi keresése.

Elképzelhető azonban tudományos alapon gondolkozva is valamilyen intelligens valami, ha bizonyíthatóan van, ha létezik, akkor az is csak anyagi lehet, de ez jelenleg bizonyíték hiányában csak hipotézis! Bár a végtelen időben és térben lehet sokkal intelligensebb életforma is, mint amilyet ismerünk, de ez is csak nagyon valószínű, még nem bizonyított hipotézis lehet, bár ez a hipotézis a valóságból, az anyagi világ megismert tulajdonságaiból kiinduló következtetés.

Ami az „anyagon kívül létezik”, az csak a buta képzelet, a valóságot nélkülöző idealizmus területe, vagyis tudománytalan spekuláció! Az anyagon, a természeten kívül mást nem ismerünk, nem ismerhetünk, de még nagyon sok az ismeretlen!

Ha valamely jelenség forrása a valóságot nélkülöző képzelgés, spekuláció, hit, akkor az nem vizsgálható a dialektikus materialista tudományos módszerrel, de semmi mással sem, ilyen a vallás, az isten, a vizsgálata teljesen felesleges, mivel nincs észlelhető valós alapja, a gyakorlat az ellenőrzését a megismerést nem teszi lehetővé, vagyis a semmivel egyenlő, hazugság, szélhámosság csupán!

Ha valamely anyagi forma, jelenség a tapasztalat, a gyakorlat, a megfigyelés, a tudományos következtetés alapján leírható, de még nem érthető, nem megmagyarázható, akkor az még létezik, létezhet, még felfedezésre váró, akkor a tulajdonságairól már hipotézis készíthető, idővel megismerhető!

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Dialektikus Materializmus: tudományos filozófiai világnézet, a marxizmus egyik alkotórésze, filozófiai alapja. A dialektikus materializmust Marx és Engels alkotta meg, s Lenin és más marxisták fejlesztették tovább.

A dialektikus materializmust a XIX. század negyvenes éveiben keletkezett és a tudomány eredményeivel, a forradalmi munkásmozgalom gyakorlatával szoros összefüggésben fejlődött.

Megjelenése valóságos forradalmat jelentett az emberi gondolkodás történetében, a filozófia történetében. Ez a forradalom egyben tartalmazza a folytonosságot is, mert kritikusan feldolgozza az emberi gondolkodás valamennyi korábbi haladó vívmányát.

A korábbi filozófiai fejlődés két főútja egyesült a dialektikában és termékenyült meg az új felfogás, a mélyen tudományos, új világnézet révén. Ez egyrészt a materialista filozófia irányvonala, amelynek kezdetei a távoli múltba nyúlnak vissza, másrészt pedig a dialektikus világszemlélet irányvonala, amelynek szintén régi hagyományai voltak a filozófia történetében.

A tudománnyal és az emberiség történelmi gyakorlatával szoros összefüggésben fejlődő filozófiai gondolkodás törvényszerűen a materialista világszemlélet győzelméhez vezetett. Ám a régi materialisták felfogásának lényeges fogyatékossága volt, hogy egyes dialektikus gondolataik ellenére ezek a gondolkodók metafizikusak, mechanikusak voltak, hogy a természet materialista felfogását a társadalmi jelenségek idealista magyarázatával egyesítették.

Azok a filozófusok, akik az újkorban dialektikus nézetet vallottak, alapjában véve idealisták voltak, ami különösen mutatkozott meg Hegel rendszerében. Marx és Engels nemcsak egyszerűen átvették és egybeolvasztották a régi materialisták tanítását és az idealisták dialektikáját. A természettudomány legújabb vívmányai, az emberiség egész történelmi tapasztalata alapján bebizonyították, hogy a materializmus csak akkor lehet tudományos és következetes, ha dialektikussá válik, a dialektika pedig csak akkor lehet igazán tudományos, ha materialistává válik.

A dialektikus materializmus kialakulásában igen lényeges mozzanat volt a társadalmi fejlődés menetére és törvényeire vonatkozó tudományos szemlélet kidolgozása (történelmi materializmus). Dialektikus materialista világnézet nélkül lehetetlen volt legyőzni az idealizmust annak utolsó menedékében: az emberi társadalom lényegének magyarázatában. Következetes filozófiai világszemléletet kialakítani, az emberi megismerés törvényeit megmagyarázni azonban éppoly lehetetlen volt a társadalom materialista felfogása nélkül, a társadalmi és történeti gyakorlatnak és elsősorban a társadalmi termelésnek, mint az emberi lét alapjának elemzése nélkül. A marxizmus megalapítói megoldották ezt a feladatot.

A dialektikus materializmus tehát grandiózus filozófiai szintézisként jött létre, amely egységes felfogás alapján átfogja a természet, a társadalom és a gondolkodás egész bonyolult hálózatát, s amely szervesen egyesíti magában a valóság megmagyarázásának és elemzésének filozófiai módszerét a világ gyakorlati-forradalmi megváltozásának eszméjével. Ez az utóbbi a dialektikus materializmus legjellemzőbb vonása, szemben a régi filozófiával, amely lényegében a világ magyarázatára szorítkozott. Ebben nyilvánul meg a marxista filozófiának mint a legforradalmibb osztály, a kizsákmányoláson alapuló társadalmi rend megsemmisítésére és az osztály nélküli kommunista társadalom felépítésére hivatott munkásosztály világnézetének osztálytartalma.

A dialektikus materializmus létrejöttével lényegében befejeződött az a történelmi folyamat, amelynek során a filozófia speciális kutatási tárggyal rendelkező tudománnyá vált. A filozófia tárgyát a természet, a társadalom és a gondolkodás fejlődésének legáltalánosabb törvényei alkotják, az objektív világnak és a világ tudati tükrözésének azok a legáltalánosabb elvei és alapjai, amelyek megadják a jelenségek és folyamatok helyes tudományos megközelítését, a valóság értelmezésének, megismerésének és gyakorlati átalakításának módszerét. A dialektikus materializmus sarkköve a világ anyagi természetéről szóló tan, az a felfogás, amely szerint nincs a világon semmi más, mint anyag és az anyag mozgásának és változásának törvényei.

A dialektikus materializmus engesztelhetetlen ellensége a természetfölötti lényekre vonatkozó különféle elképzeléseknek, bármilyen köntösbe bújtatja is ezeket a vallás és az idealista filozófia. A dialektikus materializmus által kidolgozott dialektikus fejlődéselmélet (dialektika) rávilágít azokra az általános törvényekre, amelyek folytán az anyag mozgásának és változásának, az alacsonyabb rendű formákba való átmenésének a folyamatai végbemennek. Az anyag, a tér és az idő modern fizikai elméletei, amelyek elismerik az anyag minden fajtájának változékonyságát és az anyagi részecskéknek kimeríthetetlen képességét a minőségi átalakulásra, nemcsak hogy teljes összhangban állnak a dialektikus materializmussal, hanem a szükséges filozófiai eszméket és módszertani elveket is csak abból meríthetik. Ugyanezt mondhatjuk a természet más jelenségeit vizsgáló tudományokról is. Ugyancsak a dialektikus materializmus elveit igazolja a mai történelmi gyakorlat, amellyel az emberiség éles fordulatot tesz a társadalmi élet elavult, régi formáitól az új, szocialista formák felé.

A dialektikus materializmus, amennyiben egybekapcsolja a létről, az objektív világról és annak az emberi tudatban való tükröződéséről szóló tanítást, egyben ismeretelmélet és logika is. A dialektikus materializmusnak ezen a területen tett elvileg új lépése, amellyel szilárd tudományos alapokra helyezte a megismerésre vonatkozó elméletet az, hogy az ismeretelméletbe belefoglalta a gyakorlatot. „Mindazok a misztériumok, amelyek az

elméletet miszticizmusra csábítják, az emberi gyakorlatban és e gyakorlat megértésében találják racionális megoldásukat".

A dialektikus elméletnek a megismerés fejlődésére való alkalmazásával a dialektikus materializmus megállapította az emberi fogalmak történeti jellegét, feltárta a viszonylagos és abszolút kölcsönös viszonyát a tudományos igazságokban, kidolgozta a megismerés haladásában érvényesülő objektív logika kérdését (Dialektikus logika, Megismerés).

A dialektikus materializmus, fejlődő tudomány. Elvei és tételei a természettudomány minden nagy felfedezésével, a társadalmi élet formáinak változásával konkretizálódnak, fejlődnek, magukba olvasztva a tudománynak és az emberiség történelmi tapasztalatának új feladatait.

(idézet: A Dialektikus Materializmus és a Történelmi Materializmus)

… dialektika, vagyis a fejlődésről szóló tanítás legteljesebb, legmélyebb és minden egyoldalúságtól mentes formája, az örök fejlődésben levő anyagot tükröző emberi tudás viszonylagosságáról szóló tanítás.

… Marx történelmi materializmusa a tudományos gondolkodás hatalmas vívmánya volt. A történelemre és a politikára vonatkozó nézetekben addig uralkodó káosz és önkény helyébe bámulatosan egységes és következetes tudományos elmélet lépett, amely megmutatta, hogyan fejlődik a társadalmi élet egyik formájából, a termelőerők növekedése következtében, egy másik, magasabb rendű forma — például a feudalizmusból a kapitalizmus.

… Marx filozófiája következetes filozófiai materializmus, amely az emberiségnek, különösen pedig a munkásosztálynak a megismerés nagyszerű eszközeit adta.

… materialista dialektika a mozgás vizsgálatakor figyelembe veszi a változékonyság és az állandóság tényeinek megbonthatatlan egységét.

… természet és a társadalom fejlődési folyamatában a mennyiségi és minőségi változások egymásba való kölcsönös átmenetének törvénye érvényesül, amely elválaszthatatlanul összefügg a többi dialektikus törvénnyel. E törvény értelmében a fejlődés folyamán az anyagi tárgyak és jelenségek állapotában és tulajdonságaiban lejátszódó mennyiségi változások gyökeres minőségi változásokra vezetnek, s az újonnan létrejött minőség új mennyiségi változásokat idéz elő.

… Az anyagi világ összes jelenségeinek fejlődési folyamatában a tulajdonságaikban lezajló mennyiségi változások idővel elkerülhetetlenül gyökeres minőségi változásokba csapnak át. Ez a törvényszerűség egyetemes jellegű, az anyag strukturális szervezetének minden szintjén érvényesül.

… A dialektikus materializmus szerint a dolgok különböző minőségei az anyag hosszantartó törvényszerű fejlődésének eredményei. E fejlődésben minden következő állapot lényegesen különbözik az előzőtől, mert a fejlődés folyamán az anyagi objektumokban elvileg új oksági összefüggések és tulajdonságok keletkeztek.

… A mennyiségi változások minőségi változásokba való átmenetének törvénye teszi lehetővé (más dialektikus törvényekkel együtt), hogy az anyag fejlődése a mindenségben örökké tartó és soha meg nem szűnő folyamat legyen. Ez a törvény váltja ki az anyag és a mozgás formáinak szakadatlan bonyolultabbá válását.

… Az anyag fejlődése a természetben a mennyiségi és minőségi változások egységét jelenti.

… A mennyiségi változások minőségi változásokba való átcsapásának törvénye folytán az anyag fejlődési folyamatában, az egyre bonyolultabb ás magasabb rendűen szervezett anyagi formák kialakulásával állandóan növekszik a jelenségek minőségi sokfélesége.

… A régi minőségről az újra való áttérés formái igen sokfélék, a jelenség belső sajátosságaitól és külső feltételeitől függnek. A régi minőségről az újra való áttérés ugrás alakjában vagy a fokozatosság megszakadásával történik.

… Az ugrás a minőségi állapot gyökeres megváltozásának azt a fázisát jelenti, amikor a rendszer új feltételei és belső kapcsolatai összeegyeztethetetlenné válnak régi felépítési formájával, s ez utóbbi elpusztul. Az ugrás azon mértékhatáron történik, ahol az új mennyiségi jellemzők már nem maradhatnak meg a régi minőség keretei között, és új minőséget idéznek elő. Az ugrást jelentő fázisnak különféle időtartama lehet. Egyes esetekben az ugrás viszonylag gyorsan, hirtelen zajlik le, más esetekben fokozatosan és lassan (ilyenkor több kisebb minőségi változásra, illetve ugrásra oszlik el).

… Marx a kapitalizmus dialektikáját úgy fejtette ki, hogy elemezte az osztályharcot és az osztályantagonizmus megsemmisítésének útjait a magántulajdon likvidálása alapján. Ez a dialektika a proletárdiktatúra megteremtéséig végigvitt osztályharc dialektikája. Marx a dialektikát a jövő társadalom — a szocializmus — keletkezésének és fejlődésének elemzésére alkalmazta.

… Lenin folytatta a burzsoá társadalom dialektikájának elemzését az imperializmus korszakára vonatkozóan, továbbá kidolgozta a szocialista és kommunista társadalom dialektikájának értelmezését. Megfogalmazta a szocialista társadalom fő sajátosságát: az antagonizmus eltűnik, ellentmondások azonban maradnak.

… A szocializmus dialektikája a társadalmi egység megszilárdításának dialektikája, az ellentmondások leküzdésének dialektikája ennek az egységnek az alapja. A szocializmus fejlődésében megerősödik a munkások, parasztok és értelmiség szövetsége és barátsága, valamennyi nemzet és nemzetiség barátsága és együttműködése.

Maglód, 2021.12.21. Salánki László

A fasizmus

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A fasizmus jellemzői:

A finánctőke legreakciósabb, legsovinisztább, legagresszívebb csoportjainak nyílt terrorista diktatúrája. A fasiszta pártok és szervezetek az imperialista burzsoázia legagresszívebb köreinek képviselőiként, a monopoltőke támogatását élvezik. A fasizmus-kapitalizmus agresszív külpolitikájával hódító háborúkat, világháborúkat készített elő és robbant ki.

A fasizmus elsősorban ott tudott uralomra jutni, ahol a munkásosztály erői megoszlottak! A fasizmus elnyomja a munkásmozgalmat és minden haladó demokratikus irányzatot.

A fasizmus veszélyének ellenhatásaként kialakult az antifasiszta mozgalom a haladó erők részvételével, élükön a kommunistákkal.

Néhány gondolat:

A polgári demokrácia a proletárok számára a kapitalizmus működési módja miatt, csak formális demokrácia lehet, ami valójában diktatúra; mert a hatalmat a saját érdekében a kisebbségben lévő tőkésosztály „felsőbbrendű" csoportja gyakorolja a proletár többség kizárásával: kizsákmányolás, élősködés céljából; ez önkényuralom!! a többség, a proletárok számára, akik a hatalom (gazdasági, politikai) minden formájából ki vannak zárva; még akkor is, ha törvényes jogállami forma van, és a tőkésosztály több pártból áll, a hatalmi ágak szét vannak választva, és úgynevezett „demokratikus" választások is vannak, amiben a bérrabszolgák is részt vehetnek. De a proletárok reálisan csak a bérrabszolgaságot választhatják! Választhatnak, hogy melyik kizsákmányolási modell képviselői hozzák a törvényeket.

A kapitalizmus a polgári demokráciában ilyen önkényuralom, ami a mosolygó fasizmus, ahol a proletárok nem szólhatnak bele a jogalkotásba, ami a tőkés jogállam alapja. A polgári demokrácia önkényuralmában a proletárok valós érdekei a hatalomban érdemben sehol nem jelennek meg, és nem is jelenhetnek meg. A proletár beszélő szerszámok érdekképviselői a polgári demokráciában a kapitalizmus érdekében alkotott törvények szerint működhetnek, nagyon csekély eredménnyel. Így csak a szocialista forradalom hozhat érdemben demokráciát a dolgozóknak.

A polgári demokráciában a választások hasonlóan, mint egy színdarabban, a tőkések érdekképviselőinek szervezésével, a tőkésállam anyagi politikai hatalmával zajlanak, így a végeredmény soha nem lehet a proletárok győzelme, legfeljebb a fasisztáké.

A kapitalizmus a hatalmának biztosítására veszély esetén felszámolja a polgári demokrácia önkényuralmát is és nyílt fasiszta diktatúrává válik!

A fasizmus az kapitalizmus, a tőkések diktatórikus hatalma, önkényuralom, a terror különböző formáiban a világ proletárjai felett, alapvetően a kizsákmányolás, az élősködés, a tőkés uralom, hatalom biztosítására. A fasizmus a fejlett (túlfejlődött) kapitalizmus harca a fennmaradásáért, az élősködésért, a társadalom demokratikus fejlődésének megakadályozására, a diktatúra, a terror, az önkényuralom különböző formáiban!

A demokrácia továbbfejlődése a kapitalizmust meghaladva a szocialista demokrácia irányában a mai fejlett termelőerők mellett már mindenképpen a népi demokratikus forma a szükséges, az optimális (kínai modell).

A kapitalizmus fejlődése a fasizmusba elkerülhetetlen, mert így védekezik a hatalma fennmaradásáért! Amennyiben a fasizmust - kapitalizmust - az emberiség tudati, erkölcsi fejlődése túléli és meghaladja, csak akkor valósítható meg a valódi demokrácia, a szocializmus majd a kommunizmus!

A kapitalizmus mosolygó fasiszta változata a fasizmus egyik modern, hatékony formája. A másik változat a klasszikus (hitleri típusú) fasizmus, de ezen változatok a szükség szerint felválthatják egymást. Közös vonásuk a felsőbbrendű kapitalisták diktatúrája, önkényuralma, terrorja világviszonylatban a proletárok feletti élősködésért, a monopolkapitalizmus hatalmával.

A polgári demokráciában működő mosolygó fasizmus ugyanolyan veszélyes az emberiségre, mint a klasszikus hitleri típusú fasizmus, sőt talán még veszélyesebb, mert, formális demokráciával, jogállamisággal álcázott, szervezett kapitalista önkényuralom, éppen ezért nehezebben látható meg az embertelensége!

A kapitalizmus a fasizmus különböző formái segítségével védi meg világviszonylatban az élősködés jogát, legfőbb erkölcsi jellemzője a jobboldaliság, ami felsőbbrendűség, kizsákmányolás, élősködés, szolgaság, önkényuralom, diktatúra.

A kapitalizmus a fasizmussal harcol a szocialista demokrácia, a dolgozó nép, az emberiség valódi demokráciája ellen és minden formája csak jobboldali erkölcsű világnézet lehet, mert a kapitalizmus működési módja miatt szükségszerűen élősködő és felsőbbrendű!

A nyílt fasiszta diktatúra felszámolja az alapvető polgári demokratikus szabadság- és emberi jogokat! A klasszikus fasizmus modell (Hitler, Mussolini, és a japán fasizmus) a demokrácia nyílt elvetésével védte a kapitalizmust! A klasszikus fasiszták szövetségese Horthy, a demokráciával álcázott tekintélyuralma, önkényuralma szintén fasizmus volt! A klasszikus fasizmus szélsőségesen nacionalista, fajüldöző, a népirtás, az embertelenség törvényes, de a mosolygó fasizmus erősen liheg nyomukban, akár le is előzheti őket.

A mosolygó fasizmus (USA, EU és szövetségesei) a polgári demokráciában a jogállamiság szervezésében védi a kapitalizmust! A polgári demokrácia jogállamában elsősorban a joguralom a fasizmus fegyvere a kizsákmányolás jogáért! A fasizmus modern formája a polgári demokrácia keretében törvényes formában önkényuralom, hatékony modern mosolygó fasizmus!

Az orosz és a kínai modell a kapitalizmus erőinek felhasználásával, de a fasizmus ellen harcol, a hatalomban a dolgozók érdekképviselője, a kommunista párt jelentős mértékben vesz részt. A vörös csillag veszélyesen fenyegeti a fasizmust!

A legkorszerűbb mosolygó fasiszta hatalom az USA harca a szocializmus ellen az emberiség végét jelentheti! Ha az USA-ban nem fejlődik ki a szocialista demokrácia, akkor a fasizmus az emberiséget elpusztíthatja! Ezért az emberiségnek életbevágó érdeke az USA-ban a szocialista demokrácia, de legalább a népi demokrácia megteremtése, mert az emberiség léte a tét; az USA a legfejlettebb kapitalista állam, elvileg ott alakul ki a szocializmus valóságos lehetősége a legkorábban! Bár Kína ebben megelőzheti! Oroszország a Szovjetunió vereségével lecsúszott a demokráciáért való harcban. Lenin, Sztálin forog a sírjában!

A mosolygó fasizmus a polgári demokráciában lehetőséget biztosít az egyéni vállalkozásokra, de a bérrabszolgaságra is! A mosolygó fasizmus mivel kapitalizmus, szélsőségesen megosztja az emberiséget élősködőkre és szolgákra! A polgári demokrácia kapitalista modellje a többséget kizárja a hatalomból, ezért önkényuralom, fasizmus!

„Az **autokrácia** (magyarul: **egyeduralom, önkényuralom**) olyan politikai rendszer, ahol a hatalom egésze egyetlen személy (vagy személyek kis zárt csoportja) kezében összpontosul, amely döntéseit nem korlátozzák külső jogi megkötések." – Wikipédia

„A **fasizmus** a radikális, tekintélyuralmi nacionalizmusnak a 20. század első felében Európa egy sor országában megjelent formája. Nevét az olasz változatáról, a legkorábban kialakult olasz fasizmusról kapta. A fasiszták az adott nemzet totalitárius állammá történő egységesítésére törekedtek a nemzeti közösség tömegeinek mozgósítása révén, az élcsapat szerepét betöltő pártra támaszkodva. A fasizmus ellenséges a liberális demokráciával, a marxista szocializmussal, a kommunizmussal szemben. A fasiszta mozgalmak közös vonásai az állam fontosságának messzemenő hangsúlyozása, az erős vezető iránti rajongás, a nacionalizmus legszélsőségesebb formái, a saját etnikum felsőbbrendűségébe vetett hit, valamint a katonai szellem eluralkodása a társadalomban. A fasizmus a politikai erőszak, a háború és a gyarmatosítás eszközeivel keresi a nemzeti megújulást és álláspontja szerint a felsőbbrendű népeknek, „fajoknak" életteret kell szerezniük a gyengébbekkel és alsóbbrendűekkel szemben." Wikipédia

(idézet: Filozófiai kislexikon)

Fasizmus (ol. fascio — eredetileg vesszőnyaláb, politikai jelentése szövetség) a legreakciósabb politikai irányzat a kapitalista országokban a kapitalizmus általános válságának időszakában; „a finánctőke legreakciósabb, legsovinisztább, legagresszívebb csoportjainak nyílt terrorista diktatúrája" (G. Dimitrov). Uralomra jutása azt jelzi, hogy a burzsoázia már nem tudta osztályuralmát a hagyományos parlamentáris módszerekkel fenntartani. Az első világháború után a burzsoázia és a proletariátus közötti osztályharc kiéleződésének, a nagyarányú forradalmi fellendülésnek, a kommunista mozgalom előretörésének körülményei között alakult ki egyes országokban. A fasiszta pártok és szervezetek az imperialista burzsoázia legagresszívebb köreinek képviselőiként, a monopoltőke támogatását élvezve, a néptömegekben élő szociális elégedetlenséget, a burzsoá parlamentarizmusból való kiábrándultságot kihasználva, demagóg antikapitalista, sokszor álforradalmi jelszavakat hangoztattak, hogy maguknak tömegbázist szerezzenek. Az államhatalmat megragadva, azt

korlátlanul az imperialista körök érdekei szerint gyakorolták. A fasiszta diktatúra felszámolta belpolitikájában az alapvető polgári demokratikus szabadságjogokat, elnyomta a munkásmozgalmat és minden haladó demokratikus irányzatot, agresszív külpolitikájával pedig hódító háborúkat készített elő és robbantott ki. Politikájának megvalósításában ideológiailag a tudományellenes, embertelen fajelméletre és a geopolitikára (élettérelmélet), valamint a sovinizmus és antiszemitizmus uszító propagandájára támaszkodott. Szociális demagógiája főként a deklasszálódott rétegekre és a kispolgárságra gyakorolt hatást. A fasiszta diktatúrában uralomra jutott fasiszta párt vezetői a politikai és katonai hatalom birtokában militarizálták az államapparátust és a társadalom egész életét, és létrehozták az un. „totális" államot, amely teljes mértékben a monopoltőke szolgálatában állt.

A nyugati polgári demokráciáknak a fasiszta hatalmak sorozatos agresszióit lehetővé tevő benemavatkozási és megbékéltetési politikája egészen a második világháború kitöréséig azon a törekvésen alapult, hogy a fasiszta agressziót a szocialista Szovjetunió ellen irányítsák.

A fasizmus elsősorban ott tudott uralomra jutni, ahol a munkásosztály erői megoszlottak, s emiatt a demokratikus erők nem tudták egységesen útját állni előretörésének. A fasizmus veszélyének ellenhatásaként kialakult az antifasiszta mozgalom a haladó erők részvételével, élükön a kommunistákkal.

Egyes országokban a munkásosztály erői a harmincas években egységfrontba tömörültek, amelyre támaszkodva népfront jött létre (pl. Franciaországban, Spanyolországban stb.).

A fasizmus először Olaszországban jutott hatalomra. Az 1919-ben alakult fasciokból létrejött olasz fasiszta párt 1922-ben magához ragadta a hatalmat, 1926-ra pedig teljesen kiépítette totális diktatúráját. Az olasz fasiszta állam elnyomta a munkásosztály szervezeteit, és létrehozta a korporációk rendszerét (amelynek alapján *korporatív államnak*, is nevezték), agresszív külpolitikájával pedig háborús kalandokon (pl. olasz—abesszin háború) keresztül egy nagy olasz földközi-tengeri birodalom létrehozására törekedett.

A fasizmus jellemző vonásai a legnyíltabban és legvisszataszítóbban Németországban mutatkoztak meg, ahol 1933-ban a „Nemzetiszocialista Német Munkás Párt" jutott uralomra a német és a külföldi monopoltőke segítségével. A hitleri uralom nyílt terrorista diktatúrája rendszerré tette a munkásmozgalom és minden haladó irányzat kegyetlen elnyomását, a koncentrációs táborokba való tömeges deportálást és az emberirtást, az azt igazoló felsőbbrendű (árja) és az alsóbbrendű (szlávok, zsidók stb.) fajokról szóló elmélet propagandáját, a féktelen militarizmust és sovinizmust, a kíméletlen agresszív külpolitikát, amely a világ újrafelosztásáért, idegen területek meghódításáért az olasz fasizmussal szövetkezve kirobbantotta a második világháborút.

A két világháború között más országokban is uralomra jutottak különböző jellegű fasiszta rendszerek, többségűkben katonai fasiszta diktatúra formájában, így pl. Spanyolországban és Japánban; Magyarországon már a Tanácsköztársaság leverése után megindult a fasizálódás. A kommunista párt törvényen kívül helyezése, a munkásmozgalom és a haladó erők ellen irányuló fehérterror, militarista és soviniszta alakulatok (ÉME, MOVE) szervezése, faji üldözés (numerus clausus), a demokratikus szabadságjogok korlátozása, soviniszta propaganda és revíziós törekvések a fasiszta Horthy-rendszer legfőbb jellemvonásai közé tartoztak.

A totális fasizmus bevezetésére irányuló tendenciák az 1930-as évek elejétől a gazdasági világválság és az annak nyomán jelentkező forradalmi tömegmozgalmak hatására, valamint az olasz, majd még inkább a német fasizmus befolyására egyre jobban kibontakoztak.

Magyarország német megszállásával (1944. márc. 19.) a fasiszta diktatúra teljesen nyílt formát öltött (az ellenzéki pártok betiltása, deportálások stb.), amely 1944. okt. 15. után a hitlerista fegyveres erőkre támaszkodó nyilaskeresztesek véres terroruralmába torkollott. A magyarországi fasizmus 25 éves uralmának a felszabadító Vörös Hadsereg győzelmes előretörése vetett véget. A Szovjetunió és a többi antifasiszta hatalom győzelme a második világháborúban a fasiszta „tengelyhatalmak" felett megtörte a nemzetközi fasizmus és a reakció fő erőit.

A háború után azonban egyes imperialista államokban a legagresszívebb monopolista körök támogatásával újból aktivizálódtak a — sokszor új módszerekkel és jelszavakkal fellépő — fasiszta elemek (pl. az NSZK-ban, majd Franciaországban). A fasizmus súlyos veszélyt jelent a békére és a nemzetközi biztonságra, ezért ismét fontos feladat, hogy a haladó erők összefogjanak ellene.

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

A fasizmus az imperializmus viszonyai között, a kizsákmányoló osztályok legreakciósabb részének legsovinisztább, legagresszívebb nyílt terrorista diktatúrája, amely vad, erőszakos terjeszkedés, más népek leigázása, a faji gyűlölet szitása, szélsőséges kommunistaellenesség és antidemokratizmus jellemez. Szociális demagógiájával igyekszik tömegbefolyásra szert tenni. A kapitalizmus általános válságának talaján nagy társadalmi megrázkódtatások idején jött létre, amikor az uralkodó osztályok a régi módon, a polgári demokrácia eszközeivel nem tudnak kormányozni, a munkásosztály pedig nem elég erős a hatalom megragadásához, a társadalmi-politikai erők polarizálása kritikus szakaszba lépett, a jobboldali erők a szélsőséges reakció

(fasizmus) oldalán tömörülnek, a munkásmozgalom és az antifasiszta demokratikus tábor viszont nem egységes, de potenciálisan fenyegető erő a reakcióval szemben. A fasizmus Olaszországban 1922-ben, Németországban pedig 1933-ban jutott hatalomra. Fasiszta diktatúra jött létre a két világháború között Magyarországon, Bulgáriában, Spanyolországban és néhány más államban. Ahol hatalomra jutott, megsemmisítette a demokratikus szabadságjogokat, militarizálta az államapparátust és agresszív politikát folytatott. A fasiszta hatalmak vereséget szenvedtek a második világháborúban. Némely ország azonban (pl.: Chile) még fennáll vagy újabban létrejött a fasiszta diktatúra és egyes tőkés országokban erősödnek a fasizálódásra irányuló törekvések.

(idézet: Filozófiai kislexikon)

Fajelmélet: (rasszizmus) (francia racisme a race faj) az emberfajok értékbeli egyenlőtlenségét, fölé- és alárendeltségét, a fajkeveredések káros voltát, az un. „tiszta faj" kitenyésztésének szükségességét hirdető antihumanista, reakciós, áltudományos elmélet. Az emberi fajok fiziológiai különbségéből azt a hamis következtetést vonja le, hogy az emberi fajok pszichológiailag, szellemileg nem egyenértékűek; egyesek jellegüknél, tulajdonságaiknál fogva eleve uralomra, mások ezek kiszolgálására hivatottak. A fajelmélet a faj, illetve a fajta biológiai kategóriáját minden más társadalmi kategória elé helyezi; ezzel különösen az osztálykülönbségek elsődleges szerepét tagadja vagy halvanyitja el. A nemzet fogalmát többé-kevésbé azonosítja a faj vagy a fajta fogalmával. Mindezzel igazolni akarja a nemzetek és osztályok egyenlőtlenségét, a népek elnyomását, vagyis az imperialista politika ideológiai alátámasztását szolgálja. Mint összefüggő elméletet először az eredeti tőkefelhalmozás, a gyarmatrendszer kialakulása idején dolgozták ki, azt hirdetve, hogy a felsőbbrendű „fehér faj" uralma jogos és törvényszerű az értéktelenebb színes bőrűek fölött. A hitleri *fasizmus* demagógiája és imperialista politikája nagyrészt a fajelméletre, a germán „kultúrfölény" elméletére támaszkodott. A fajelmélet megnyilvánulásai az antiszemitizmus, az angol—amerikai fajelméletből eredő négerüldözés. A fajelmélet ideológiájának kidolgozói a francia J. Gobineau, az osztrák L. Gumplowicz, G. Ratzenhofer és az angol származású, H Chamberlain.

Maglód, 2021.12.21. Salánki László

A forradalom

- Az emberré válás útja a szocializmus -

A forradalom jellemzői:

A forradalom szükségszerűsége a fejlődő termelőerők és a fejlődés gátjaivá vált régi termelési viszonyok közötti ellentéten alapszik. A társadalmi forradalom az osztályharc legmagasabb formája, megnyitja a társadalom továbbfejlődésének útját. A forradalom hajtóerői azok az osztályok, amelyek megvívják és előrelendítik, megvalósulásában alapvetően érdekeltek.

Néhány gondolat:

A kapitalizmusban a termelőerők globálissá fejlődése és diktatúrája, önkényuralma előkészíti a társadalmi forradalmat világméretekben a szocialista demokráciába. A polgári demokrácia azért diktatúra a dolgozó többség számára, mert a hatalomban a proletárok igazi érdekképviselői érdemben nem vesznek részt. Így a demokrácia hiánya miatt csak a forradalmi út lehetséges a társadalom továbbfejlődésére. A demokrácia továbbfejlődését a kapitalizmus világméretekben a fasizmussal töri le, ami a szocialista forradalom elleni ellenforradalom!

A kapitalizmusból a fejlettebb emberségesebb, demokratikusabb társadalomba a szocializmuson keresztül vezet az út!

A szocialista forradalom megszüntet mindenfajta élősködést és kizsákmányolást; feladata a gazdasági, társadalmi és kulturális-ideológiai viszonyok gyökeres átalakítása, a szocialista termelési viszonyok és a kommunizmushoz szükséges anyagi-műszaki bázis kialakítása!

A forradalom legfőbb kérdése a hatalom, a ki kit győz le. A szocializmus vagy a kapitalizmus modell híveinek harca kinek a javára dől el. Ez kíméletlen küzdelem, létrejöttének objektív, szubjektív feltétele a forradalmi helyzet! A szocialista forradalomban a hatalom kizárólag dolgozóké a szocialista állam szervezésével, a dolgozók élcsapatának a kommunista pártnak a vezetésével, a marxizmus-leninizmus tudományos vezérfonalával! Ez a harc világméretű, mint a világméretűvé fejlődő kapitalista önkényuralom, a mosolygó fasizmus. A világméretűvé fejlődő mosolygó fasizmus ellen a szocialista forradalmi harc a proletárok internacionalizmusával és a proletárdiktatúra mindenképpen szükséges.

A szocialista demokrácia és a polgári demokrácia együttélése a szocializmusban lehetetlen, ezért a szocializmus nem fér össze a polgári pártokkal, az ilyen irányzatokat - mint a bűnözőket - elnyomja a proletárdiktatúrával! A polgári irányzatok a kizsákmányolás, élősködés, felsőbbrendűség, szolgaság hívei, ezért a valódi, a dolgozó nép demokráciájának az ellenségei, az emberi jogok megsértő és végül is kapitalista önkényuralomra törekednek!

A polgári pártok képviselői Janus arccal mosolyogva hirdetik, hogy a kapitalizmusnál demokratikusabb, igazságosabb, szabadabb, jobb világ nincs, és nem is lehet, miközben a kizsákmányolók mindenki számára láthatóan az élősködésre törekednek, a proletárok kárára gazdagodnak. Ezt a szélhámos mosolyt a szolgalelkűvé, öntudatlanná nevelt proletárok mégis elhiszik, vagy kénytelenek ehhez alkalmazkodni, mert az élősködők csak így kerülhetnek hatalomra! A proletárok a mosolygó arcnak hisznek, miközben kizsákmányolják őket és bérrabszolgaságban élnek, de ezzel lemondanak a saját érdekeiről, a valódi demokráciáról. A proletárok többsége a kizsákmányolók szélhámos mosolyának mazochista módon örül, és élvezik a kizsákmányolók fényűzését, szeretettel imádják az élősködőket, miközben ők csak vegetálnak! Így nem válhat emberré az emberiség! Az ilyenné nevelt emberiségben a proletár dolgozók csak beszélő szerszámok, ennek megfelelő társadalmi tudatformával.

A polgári demokrácia kénytelen megtűrni a szocialista demokrácia törekvéseit, de keményen harcol ellene a mosolygó fasizmussal. Kénytelenek megtűrni, mert a kommunista pártok harcos képviselői, a proletárok osztályharcával kényszerítik erre őket! Ez a forradalmi harc az emberré válásért kíméletlen.

A népi demokrácia államában a demokrácia pártjai, a polgári demokratikus, a szocialista, a kommunista pártok együttműködése szükségszerű; ez azonban forradalmi harc a fasizmus ellen a demokráciáért, a népgazdaság fejlesztéséért, amit a proletárdiktatúra, a dolgozók szervezetivel képvisel; ez a szocializmushoz vezető demokratikus út, a proletárdiktatúrával a dolgozók diktatúrájával az élősködés megfékezésére, a kapitalizmus-fasizmus barbárságának letörésére!

A népi demokráciában azonban mindenképpen szükségszerű, hogy a domináns, a vezető erő a dolgozók élcsapatának pártja a kommunista párt legyen, a marxizmus-leninizmus vezérfonalával, proletárdiktatúrával, ellenkező esetben szükségszerűen visszafejlődik a kapitalizmusba, a fasizmusba!

A polgári forradalmak történelmi szerepe a tőkés fejlődés akadályainak elhárítása! A népi demokratikus, a szocialista forradalom után a polgári restauráció már nem forradalom, hanem ellenforradalom! A népi demokratikus forradalom antifasiszta, antiimperialista, antifeudális, demokratikus és a szocialista út! A szocialista forradalom megdönti a régi uralkodó tőkésosztály hatalmát, létrehozza a szocialista demokráciát, és védelmére a proletárdiktatúrát**!**

„A **forradalom** a fennálló társadalmi rendet, rendszert erőszakosan (ezen belül fegyveres vagy vértelen úton) megdöntő, a társadalmat gyökeresen és tartósan átalakító társadalmi mozgalom. Ellentéte az ellenforradalom, a társadalom korábbi, a legutóbbi forradalom előtti állapotának helyreállítására törekszik." Wikipédia

(idézet: Politikai kisszótár)

A forradalom, *társadalmi forradalom* az osztályharc legmagasabb formája, az osztálytársadalom fejlődésében törvényszerűen bekövetkező szakasz, amelyben a fejlettebb, magasabb rendű társadalmi-gazdasági alakulat (fegyveres vagy békés eszközökkel) felváltja az elavult társadalmi rendszert, a hatalom a régi reakciós osztály kezéből a haladó osztály kezébe megy át, s ily módon megnyitja a társadalom továbbfejlődésének útját. A **forradalom** szükségszerűsége a fejlődő termelőerők és a fejlődés gátjaivá vált régi termelési viszonyok közötti ellentéten alapszik. A **forradalom** megoldja ezt az ellentmondást: új termelési viszonyokat teremt, amelyek szabad utat nyitnak a termelőerők további fejlődésének. A **forradalom** legfőbb kérdése a hatalom, mindenekelőtt szétzúzza a régi államhatalmat, és új politikai hatalmat hoz létre. Létrejöttének objektív feltétele a *forradalmi helyzet*, szubjektív feltétele a feltörekvő osztályok forradalmi tudata, szervezettsége és elszántsága. Jellegét és alapvető tartalmát az határozza meg, hogy milyen társadalmi ellentmondásokat old meg, milyen új társadalmi rendszert hoz létre. Hajtóerői azok az osztályok, amelyek megvívják és előrelendítik, megvalósulásában alapvetően érdekeltek.

A polgári forradalmak a feudalizmus megdöntésére irányulnak, céljuk a kapitalizmus fejlődésének biztosítása, a burzsoázia hatalomra juttatása. Azokat a polgári forradalmakat, amelyekben széles néptömegek vesznek részt és önálló követelésekkel lépnek fel, polgári demokratikus forradalmaknak nevezzük. Ezek legkövetkezetesebb válfaja az, amelynek nem a burzsoázia, hanem a munkásosztály a vezetője (pl. az 1905-1907-es vagy az 1917. februári oroszországi **forradalom**).

Az imperializmus korszakában azokban az országokban, amelyekben a burzsoázia már nem forradalmi, a munkásosztály pedig már tudatos és szervezett erő, forradalmi pártja van, a polgári demokratikus **forradalom** vezető erejévé a munkásosztály válik. Ez nemcsak a polgári demokratikus **forradalom** következetes végigvitelét biztosítja, hanem megteremti a lehetőséget arra, hogy a szokásos burzsoá hatalom helyett munkásparaszt

demokratikus diktatúra vagy ahhoz hasonló hatalom jöjjön létre, és a polgári demokratikus **forradalom** átnőjön szocialista **forradalom**ba. A polgári demokratikus forradalmak sajátos formáját valósítják meg a *nemzeti felszabadító mozgalmak.*

A szocialista **forradalom** jellegében alapvetően különbözik a többi forradalmaktól, megdönti a régi uralkodó osztály hatalmát, létrehozza a proletárdiktatúrát, megszünteti a magántulajdon uralmát és a kizsákmányolás valamennyi formáját, az osztály nélküli társadalomba való átmenet kezdetét jelenti. Vezető és legfőbb ereje a munkásosztály. Mozgatóerői a vele szövetségben levő dolgozó és kizsákmányolt tömegek. A szocialista **forradalom** a történelmi feltételektől függően különböző formákban (fegyveres, békés) mehet végbe.

(idézet: Filozófiai kislexikon)

A polgári forradalom a társadalmi forradalom egyik típusa, amelynek fő tartalma a termelőerők és a feudális vagy félfeudális gazdasági és politikai rendszer közti ellentmondások megoldása. A **polgári forradalm**ak közé tartoznak a gyarmati és függő országokban lezajló forradalmak is, amelyek az imperializmus és a feudális maradványok ellen irányulnak. A **polgári forradalm**ak történelmi szerepe a tőkés fejlődés akadályainak elhárítása. Az a körülmény, hogy egyes **polgári forradalm**akban esetleg bizonyos antikapitalista rendszabályokra is sor kerül, mit sem változtat általános jellegükön, mivel nem érintik a burzsoá társadalom legmélyebb alapját: a termelési eszközök magántulajdonát.

A történelem során különböző országokban és különböző időkben számos polgári forradalom zajlott le. A *feudalizmus* megszüntetésének folyamata, amely a XVI. sz.-ban indult meg (a német parasztháború, a németalföldi **polgári forradalom**), még nem ért véget (Afrika, Ázsia és Latin-Amerika gyarmati és függő országaiban még számos polgári forradalom megy végbe). Ennél fogva a **polgári forradalom** konkrét formái rendkívül változatosak, különbözőek e forradalmak hajtóerői. A klasszikus kapitalizmussal lezáruló időszakban lezajlott **polgári forradalom**ban a vezető szerep osztatlanul a burzsoáziáé volt, az imperializmus korában viszont erősen megnőtt a proletariátus hatása a **polgári forradalom** menetére és eredményeire; sok esetben a hegemónia a proletariátus kezébe megy át (1905-os orosz forradalom).

A **polgári forradalm**ak legáltalánosabb felosztása szerint megkülönböztetünk felülről végrehajtott **polgári forradalm**akat és polgári demokratikus forradalmakat. A felülről végrehajtott **polgári forradalom** a burzsoázia hegemóniájával megy végbe a nép nagyobb arányú részvétele nélkül. Ilyen pl. az 1867—1868. évi japán forradalom, az ifjútörök forradalom, valamint az egyes ázsiai és afrikai országokban napjainkban lezajló forradalmak, amelyek nem mennek tovább a nemzeti szuverenitás kivívásánál.

A **polgári forradalom** polgári demokratikus formájának az a sajátossága, hogy a proletariátus és a parasztság tevékenyen részt vesz benne, hogy agrárforradalommal, az agrárviszonyok gyökeres átalakításáért küzdő parasztmozgalommal jár együtt, és a tömegek saját követelésekkel lépnek fel.

Történelmi szerepüket és hajtóerőiket tekintve a polgári demokratikus forradalmak több fajtáját ismerjük:

1. A feudalizmus elleni harc időszakában lezajlott polgári demokratikus forradalmak, amelyekben a burzsoáziáé volt a hegemónia, s amelyek a burzsoázia gazdasági és politikai uralmát biztosították. Ilyen pl. az 1789—1794. évi francia polgári forradalom.

2. Az imperializmus kezdeti időszakának és a kapitalizmus általános válsága első szakaszának polgári demokratikus forradalmai ezekben a parasztsággal szövetségben harcoló proletariátus szerzi meg a vezető szerepet. Az ilyen forradalmak előkészítik a feltételeket a polgári demokratikus forradalom szocialista forradalomba való átnövéséhez, pl. Oroszországban az 1917-es februári forradalom.

3. A kapitalizmus általános válsága második szakaszának polgári demokratikus forradalmai (a népi demokratikus országokban lezajlott forradalmak).

4. A kapitalizmus általános válsága harmadik szakaszának polgári demokratikus forradalmai a gyarmati és függő országokban, az ún. nemzeti demokratikus forradalmak. E forradalmak sikeres fejlődése független *nemzeti demokratikus állam*ok megalakulásához vezet.

(idézet: Világpolitikai kislexikon)

A népi demokratikus forradalom összefüggő forradalmi folyamat, amely megvalósítja az antiimperialista, antifeudális, demokratikus és szocialista forradalmi feladatokat. A második világháború után Kelet-Európa és Ázsia több országában bontakozott ki. Az alapvetően azonos forradalmi folyamatban voltak eltérő sajátosságok is. A népi demokratikus országok többségében először munkás-paraszt forradalmi demokratikus diktatúra jött létre. A munkásosztály és pártja vezetésével mélyreható változtatásokat hajtottak végre a gazdasági, politikai és társadalmi életben. A földreformmal felszámolták a feudális maradványokat és ezzel megerősítették a munkás-paraszt szövetség alapját. A munkásosztály és pártja megerősödésével egyre jobban beavatkoztak a tőkés gazdaságba (államosítások). A forradalmi változások fokozatosan kiszorították a burzsoáziát a hatalomból, és

így lehetővé vált a viszonylag békés átnövés a szocialista forradalomba. Ezekben az országokban a **népi demokratikus forradalom** tehát két szakaszban ment végbe: az elsőben a demokratikus forradalmi feladatok domináltak, a másodikban pedig a szocialista forradalmi feladatok. Más országokban (Jugoszlávia, Bulgária, Albánia), ahol a kommunista pártok vezetésével széles fegyveres ellenállás és felszabadító harc bontakozott ki a fasiszta megszállók ellen, a két forradalmi (demokratikus és szocialista) folyamat a fegyveres harcban összefonódott, már 1945-re megvalósították a proletárdiktatúrát, s ennek a keretein belül oldották mega demokratikus forradalmi feladatokat is.

(idézet: A szocializmus politikai gazdaságtana)

A szocialista forradalom, amely megszüntet mindenfajta kizsákmányolást és elnyomást, *politikai, gazdasági, kulturális és ideológiai forradalom*. A hatalom átvétele — a régi uralkodó osztály politikai hatalmának megdöntése és a munkásosztály hatalmának kivívása — csak kezdete a forradalomnak, és általában rövid ideig tartó folyamat.

A szocialista forradalom további feladatainak megoldása — a gazdasági, társadalmi és kulturális-ideológiai viszonyok gyökeres átalakítása, a szocialista termelési viszonyok létrehozása, a szocializmus anyagi-műszaki bázisának kialakítása, valamint a dolgozók anyagi és kulturális helyzetének lényeges megjavítása — azonban szükségképpen hosszabb történelmi korszakot ölel fel. Ezt a történelmi korszakot, amelynek során a marxista—leninista párt által vezetett proletárállam irányításával megvalósulnak a szocialista forradalom feladatai — a kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmeneti korszaknak nevezzük.

Maglód, 2021.12.22. Salánki László

A jogállam

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A jogállamiság jellemzői:

A **jog** az uralkodó osztály törvényerőre emelt akarata, melynek tartalmát az adott osztály anyagi életfeltételei, osztályérdekei határozzák meg.

A jogszabályok sajátos vonása, az állam kényszerrel biztosítja végrehajtásukat.

A polgári jog szerepe, a magántulajdon uralmi és alárendeltségi viszonyaira épülő kizsákmányolás szentesítése és védelme.

A burzsoá jog képmutató, mert a tőkések reális jogait fejezi ki és emeli törvényerőre, míg a dolgozók számára csupán formális jogokat biztosít, a szocialista jog azonban a nép törvényerőre emelt akarata.

Néhány gondolat:

A jogállami forma a polgári demokráciában alapvetően a kapitalista rend érdekében szerveződik, lényegében a tőkések érdekét, hatalmát, élősködését szolgálja! A szocialista jogállami forma azonban a dolgozó nép érdekét szolgálja, hatalmát védi, alapvető feladata a dolgozók számára a szocialista demokrácia védelme! Így a jogállami forma a kapitalizmusban a dolgozók számára alapvetően diktatúra, a szocializmusban azonban demokrácia!

A Magyar Népköztársaság Alkotmánya: Az Alkotmány kimondja, hogy »*a Magyar Népköztársaság a munkások és dolgozó parasztok állama*«, hogy: »*minden hatalom a dolgozó népé*«. A Magyar Népköztársaság társadalmi rendjének alapja a munka és »*minden munkaképes polgárnak joga és kötelessége és becsületbéli ügye, hogy képessége szerint dolgozzék*«, és ennek megfelelően »*a Magyar Népköztársaság megvalósítani törekszik a szocializmus elvét: Mindenki képessége szerint, mindenkinek munkája után*«.

A kapitalizmusban a bérrabszolgaság miatt az emberi jogok nem tarthatók be, mert a proletár dolgozó az beszélő szerszám, pénzért megvásárolható termelési tényező csupán! A termelési tényező, a munkaerő áru joga a kapitalizmusban a szerszám joga, azaz semmi, a proletár a kizsákmányoláshoz szükséges, beszélő szerszám!

A kapitalizmus működéséhez elkerülhetetlen az emberi jogok súlyos megsértése, bérrabszolgaság van, a proletár dolgozó a termeléshez szükséges munkaerő áru, aminek az árát a tőkések minél nagyobb profitja érdekében a lehető legalacsonyabban kell tartani, mint minden termelési költséget!

A kapitalista jogállam, a tőkések profitjáért a jog fegyverével védi a bérrabszolgák feletti élősködést, önkényuralmi formában! A bérrabszolga „jogát” a munkaerő vásárló tőkések lelkiismerete, a jó gazda gondossága, a konkurencia, a profit motiválja!

Az osztályharc, a proletároktól való félelem, rettegés a forradalomtól, jelentősen befolyásolja a jogállam minőségét; a tőkések időnként kénytelenek engedni az osztályharcnak, de nem a jóság vezeti erre őket, - az üzlet az üzlet, nem szociális intézmény -, így alapvetően csak a kényszernek engednek, vagy ha ez nem elég a beszélő szerszám megfékezésére, akkor a nyílt fasiszta diktatúrát alkalmazzák, és akkor nincs irgalom a proletár bérrabszolgáknak, akik a jogaikat követelik! Követelik, hogy amiért ők dolgoztak meg, abból többet kapjanak!

Miért kellene a tőkésnek az alacsonyabb rendű beszélő szerszámához emberségesnek lennie? Legtöbbször bőven elég, ha demagóg módon hazudoznak! Ha a proletárok a polgári demokráciában nem harcolnak az emberi jogaikért, akkor az érdekérvényesítésük is elenyésző, a hatalomba azonban még így sem juthatnak be, legfeljebb békeidőben nem lehet őket nyilvánosan lemészárolni, ez a jog már megvan, de azért a még éhen halhatnak, nyomoroghatnak, megfagyhatnak, még akkor is, ha dolgoznak, mert a jogalkotásba a saját osztályérdekükben nincs beleszólásuk.

A jogállamban a hatalmi ágak szétválasztása alapvetően az uralkodó osztály demokratikus érdekeit szolgálja! A kapitalistaizmusban a proletár dolgozó a beszélő szerszám, így a joga is csak annyi, mint egy szerszámé! A szocializmusban a dolgozó osztályok kizárólagos hatalma a jogállamiság alapja!

„A … **jogállam** olyan állam, amely elismeri és betartja a nemzetközi és hazai emberi jogok és konvenciók hatályát és érvényességét, és saját működését is ezeknek rendeli alá. A jogállamiság a legáltalánosabb értelemben a közhatalom jognak való alávetettségét jelenti. … A hatalmi ágak szétválasztása hatalommal való visszaélés intézményesített gátja. Szerepe, hogy az egyes önállóan gyakorolható, azonos szintű, más-más döntéshozói tisztségek körét, jogkörét és felhatalmazását elkülönítse egymástól, és biztosítsa az egymástól független kiválasztásukat és megbízatásukat. … Általában egy demokratikus alkotmányos alapelv szabályozza, mely szerint a törvényhozásnak (parlament, helyi önkormányzat), a közigazgatásnak, és az igazságszolgáltatásnak (alkotmánybíróság, a bírói szervek és az ügyészség) hatáskör tekintetében, intézményi és személyi vonatkozásban is el kell válnia egymástól.” – *forrás*: **Wikipédia**

A leegyszerűsítve: jogállamban a törvényeket, a jogszabályokat a „nép” által „demokratikusan” választott parlamentben hozzák és a megfelelő hatalmi szervezetekben, a hatalmi ágak szétválasztásával, a jogszabályoknak megfelelően végrehajtják, az eredményét az igazságszolgáltatás szintén törvényekben leírt módon ellenőrzi, szükség esetén a szintén törvényben előírt módon kikényszeríti.

Röviden: ez joguralom, ami a hatalmi ágak mindegyikére kiterjed, az ehhez szükséges megfelelő szervezetek segítségével, jogszabályokban szabályozottan.

Viszont egyik gyenge pontja a jogállamiságnak, hogy a törvényhozók megválasztása milyen körülmények között, milyen társadalmi rendszerben történik. Mert ettől függ, kinek az érdekében hozzák a törvényeket! A különböző társadalmi rendszerekben így eltérő osztályérdekeket képviselőké lesz kizárólagosan a törvényhozás lehetősége. Így a kapitalizmusban a tőkésérdekek, a szocializmusban a dolgozók érdekei érvényesülnek. Ezért a polgári demokrácia jogállama az élősködő kisebbség, a szocialista demokrácia jogállama a dolgozó többség érdekét szolgálja. Az osztálytársadalmakban ezért természetesen a diktatúra és a demokrácia csak együtt létezhet. A legfejlettebb demokrácia a kommunizmusban alakul ki, ami osztálynélküli társadalom és ezért nincs szükség diktatúrára.

Tehát a jogállamiság nem garancia a demokrácia és az emberi jogoknak a többség számára történő megvalósulására. A polgári demokráciában ez nem is valósul, nem is valósulhat meg! Ehhez szükséges a szocialista demokrácia!

A jogállamiság forma még az önkényuralom ellen sem garancia, ami a polgári demokráciában meg is valósul a mosolygó fasizmus formájában.

A polgári demokrácia csak a kisebbség érdekének, a szocialista demokrácia, pedig a túlnyomó többség számára biztosíthatja az emberi jogokat, a demokráciát, a politikai-gazdasági hatalomban való részvételt.

A jogállamiság, mint korszerű demokratikus társadalmi berendezkedés, nagyon praktikus módszer lehet, de a valódi demokráciát, a többség számára a hatalom valódi gyakorlását a polgári demokráciában elvileg sem teszi lehetővé. Ehhez a szocialista demokrácia szükséges, ami a dolgozók hatalmának állama.

A jogállamiság akár a fasiszta diktatúrában, önkényuralomban is működhet, mert ez egy praktikus forma az uralkodó osztály tagjainak együttműködése számára. A jogállamiság akkor is működőképes, ha a hatalomból a többség törvényesen ki van zárva, és a népirtás is lehet törvényes, ennek a hatalmi ágak elválasztása sem mond ellent. A jogállamiság, a joguralom alapvetően az uralkodó osztály államának a működését szabályozza a jog eszközével, szervezeteivel törvényesen.

A jogállamiság minőségét a társadalmi-politikai rendszer határozza meg, ami a valódi demokrácia kiterjedtségének mértéke a társadalom tagjai számára. A kapitalizmus bármely formájában a jogállami módszer a dolgozó többség számára különböző minőségű diktatúra, a szocializmusban pedig demokrácia.

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Jog: az uralkodó osztály törvényerőre emelt akarata, melynek tartalma az adott osztály anyagi életfeltételei, osztályérdekei határozzák meg. Formailag a jog magatartási normák és szabályok rendszere, melyeket az államhatalom szab meg és szentesít. A jogszabályok sajátos vonása, az állam kényszerrel biztosítja végrehajtásukat. A felépítmény része lévén, a jogot az adott társadalom uralkodó termelési viszonyai határozzák meg: a jog egyben kifejezi és megszilárdítja e viszonyokat és a rájuk épülő egyéb társadalmi viszonyokat. A jog történelmi típusai a társadalmi-gazdasági alakulatoknak felelnek meg. A rabszolgatartó, feudális és polgári jog közös vonása a magántulajdon uralmi és alárendeltségi viszonyaira épülő kizsákmányolás szentesítése és védelme. A rabszolgatartó és a feudális jog nyíltan törvényesítette a kisebbség fölötti hatalmát és az uralkodó osztályok kiváltságos helyzetét. A burzsoá jog képmutató, mert a tőkések reális jogait fejezi ki és emeli törvényerőre, míg a dolgozók számára csupán formális jogokat biztosít. Az imperializmus korában a burzsoázia mindinkább elveti az egykor általa meghirdetett és kialakított törvényességet, és áttér az elnyomás törvénytelen módszereire. Antagonisztikus társadalomban az osztályharc hatást gyakorol a jogra, amely bizonyos fokig az osztályerőviszonyokat is tükrözheti. Azok az engedmények, amelyeket az uralkodó osztály kénytelen a dolgozók nyomására meghozni, nem változtatnak a jog osztálytartalmán. Minőségileg új típusú jog a szocialista jog, amely törvényesen rögzíti a szocialista tulajdonon alapuló új termelési és társadalmi viszonyokat. A szocialista jog a kommunizmus építésének eszköze. A szocialista jog a nép törvényerőre emelt akarata, a történelem során elsőízben hoz létre és biztosít valóban demokratikus szabadságjogokat. Ellentétben a burzsoá joggal, a dolgozóknak valódi jogokat ad, amelyeket az állam a rendelkezésre álló minden eszközzel biztosít.

(idézet: Politikai kisszótár)

Az emberi jogok *alapjogok, szabadságjogok, természetes és elidegeníthetetlen jogok, állampolgári jogok*: az állampolgárokat megillető, a különböző társadalmi rendszerekben eltérő terjedelmű alkotmányokban rögzített legfontosabb jogok gyűjtőneve. Az **emberi jogok** elismerésének követelménye a feudális kötöttségekkel szemben fellépő burzsoázia jelszavaként merült fel, kifejezve a tulajdon és a vállalkozás szabadságának követelését. A burzsoázia eszményített államáról írta Engels: „…az emberi jogok egyik leglényegesebbjének - a polgári tulajdont proklamálták …”

A *Nagy Októberi Szocialista Forradalom* új fejezetet nyitott az **emberi jogok** történetében. A Szovjetunió alkotmányai, majd a többi szocialista ország alkotmányai nemcsak leszögezik az **emberi jogok**at, hanem biztosítják azok érvényesülését is. A szocialista országok alkotmányaiban az **emberi jogok** fogalomköre kibővült, a gazdasági, szociális és kulturális jogokkal (a munkához, tanuláshoz, a szociális ellátottsághoz, a művelődéshez, a pihenéshez stb. való jog).

Az ENSZ közgyűlése 1948. dec. 10-én elfogadta az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát. Ezt a napot az Emberi Jogok Napjaként ünneplik. Hosszas előkészületek után az ENSZ Közgyűlése XXI. ülésszaka 1966. dec. 16-án elfogadta a polgári és politikai jogokról, valamint a gazdasági, szociális és kulturális jogokról szóló két egyezményt. Az okmányok egy fakultatív jegyzőkönyvvel egészültek ki s mivel ennek egyes rendelkezései sértik az állami szuverenitás elvét, számos állam - köztük a szocialista államok - ellene szavazott. Az *európai biztonsági és együttműködési értekezlet* záróokmányában a részt vevő államok kötelezettséget vállaltak arra, hogy „tiszteletben tartják az emberi jogokat és az alapvető szabadságjogokat”. A helsinki értekezletet követő időszakban, elsősorban a Carter-kormányzat politikai kampányt indított a szocialista országok ellen az **emberi jogok** jelszavával, miközben együttműködik olyan országokkal, amelyekben fasiszta módszerekkel fellépnek az alapvető **emberi jogok** ellen.

Maglód, 2021.12.22. Salánki László

A kapitalizmus

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A kapitalizmus jellemzői:

A kapitalizmus a termelési eszközök tőkés magántulajdonán, a bérmunka kizsákmányolásán alapszik.

A kapitalizmus, mint termelőforma, az emberiség fejlődésének meghatározott fokán törvényszerűen keletkezik és ugyanilyen törvényszerűséggel pusztul el, hogy helyét a társadalmi élet új, haladottabb formájának, a szocialista termelőmódnak adja át.

Néhány gondolat:

A polgári demokráciában a totális politikai és gazdasági hatalommal rendelkező tőkésosztály érdekében szervezik, a tőkésállam szabályai szerint „demokratikusan” a választásokat. A proletárok és érdekképviselőik viszont semmilyen valós hatalommal nem rendelkeznek, mert ők a beszélő szerszámok, így az egyenlőtlen feltételű „demokratikus” választási versenyben a proletár bérrabszolgák, a többség, totális hátránnyal, valójában semmivel sem rendelkezik az érdekeinek megfelelő törvények létrehozásában. Ezért a hatalomba a proletárok egyetlen valós képviselői, a kommunisták, a legritkább esetben kerülhetnek be, és rendszerint jelentéktelen érdekérvényesítési lehetőséggel. A polgári parlamentben a kommunistáknak a kapitalizmus egészét kellene támadniuk, de erre nemigen van lehetőség.

A polgári demokráciában a kapitalisták és a proletárok érdekei kibékíthetetlenek, mert a tőkések élősködnek a proletárok felett! Ezért a polgári demokrácia hatalmi szerveiben a szocialista demokrácia képviselői nemkívánatosak.

A polgári demokrácia erkölcsét, világnézetét, a társadalmi tudatformát a tőkésosztály érdeke határozza meg, ennek megfelelően befolyásolják, nevelik, deformálják a beszélő szerszámok tudatát, így a proletárok a saját osztályának érdekképviselőit nem juttatják hatalomhoz. A polgári demokrácia erkölcsének lényege: Élősködhetsz vagy bérrabszolga lehetsz, „szabadon” választhatsz! Ha azonban beszélő szerszám vagy, „ezt szabadon választottad”, viselkedj úgy, mint egy szerszám, kussolj! Ez az erkölcs a kapitalizmus társadalmi katasztrófájáig meg is marad, majd átcsap a forradalomba, a demokrácia hiánya csak ezt teszi lehetővé.

A polgári demokráciában a társadalmi tudatforma kialakítása nélkülözi vagy torzítja a haladó tudományos társadalmi törvényeket, a dialektikus és történelmi materializmust, ezért a kapitalista kizsákmányolás embertelensége nem jelenik meg a társadalmi tudatban a megfelelő súllyal. Ha ez megjelenne a proletárok tudatában, akkor a kapitalistáknak, mint élősködőknek nagyon rossz sora lenne. Ezért a kapitalizmus tudatformája, erkölcsi rothadása, és a demokrácia hiánya csak a forradalmi utat teszi lehetővé az emberségesebb demokratikusabb társadalmi formába, a szocializmusba. De akkor már a demokrácia hiánya miatt nagy baj van, az élősködők és hívei ezt nem értik, pedig nagyon kibillen az egyensúly. Így kénytelenek a terrorhoz, az önkényhez folyamodni!

A polgári demokráciában a tőkés az felsőbbrendű kizsákmányoló és élősködő, ezt a proletárok általában elfogadják, a tudatuk erre van sikeresen befolyásolva. Ehhez feltétlenül szükséges a hamis világnézetnek, a vallásnak, az idealizmusnak, az élősködő, felsőbbrendű erkölcsnek az elfogadtatása, ami a forradalmi válságig tart. A polgári demokráciában a totális hatalommal rendelkező kapitalistáknak minden erőforrás a rendelkezésére áll a proletárok megfelelő tudatának a beállítására.

A kapitalista gazdasági modellben szinte minden munkával termelt érték áru, a proletár munkaerő is, így lesz a proletár dolgozó többség bérrabszolga, azaz beszélő szerszám. A kapitalizmusban szabadon lehet beszélő szerszámot vásárolni, élősködés céljából vállalkozni; a vállalkozások alapvetően az egymással versenyben, konkurenciában, magánérdekben termelnek, gazdasági céljuk a profit termeléssel az élősködés! A termelés szabályozója a piac, ami alapvetően véletlenszerűen, a konkurenciaharcban, az egymás elleni harcban, társadalmilag anarchikus formában működik, így válságokkal a proletárok, a beszélő szerszámok kárára valósul meg a piacon az egyensúly.

A kapitalizmusban a tőkések az élősködők, a dolgozó proletárok bérrabszolgák a beszélő szerszámok, azonban ők az érték létrehozói; a gazdaság társadalmilag, nemzeti és világméterekben anarchikus, tervezhetetlen, mert a vállalkozások magánérdekeltségűek; a népgazdaság a fejlődésében állandóan egyik válságból a másikba botorkál alapvetően a proletárok kárára!

A polgári demokrácia a vállalkozásokra azonban elég tág szabadsággal is rendelkezik, így az ügyes, szorgalmas emberek a lehetőségeket ki tudják használni és sokan boldogulnak, ha nem is gazdagodnak meg. Bár az ilyen szorgalmas ügyeskedők sem rendelkeznek általában jelentős gazdasági erővel és főleg politikai hatalommal, de mégis erős támaszai a kapitalizmusnak.

Az egész kapitalista társadalomra jellemző a magánérdek elsősége, de a társadalom érdeke is a magánérdekeltségű kapitalista és mindenekelőtt a monopóliumok számára valósul meg. Ez a magánérdekeltség a társadalom tagjainak összefogása helyett a politikailag-gazdaságilag erősebb érdekét, a tőkésekét valósítja meg a proletár többséggel szemben, amit a társadalom érdekének tekint a kapitalizmus. Pedig ez valójában az élősködők magánérdeke, így válik a kapitalista társadalom érdeke a kizsákmányolók érdekévé, magánérdekké. A monopolkapitalizmus ezt a magánérdeket, a monopoltőkések magánérdekét, az államhatalommal összefonódva valósítja meg, az értéket létrehozó proletár dolgozók hatalomból való kizárásával, önkényuralommal.

A föld hatalmassá fejlődött termelőerői lassan legyőzik a kapitalista termelés mód szűk korlátait, így idővel ezeket az erőket már nem lehet kordában tartani. Az eddigi hatékonyan működő magánérdekeltségű gazdaság lassan szembefordul az emberiség létérdekeivel. Már csak olyan gazdaság lesz, lehet életképes, amelyik a társadalom, sőt az emberiség érdekét, szükségleteit, demokráciáját, emberi méltóságát szolgálja. Ez lesz a

szocializmus kora. Bár ezt - vagy az ehhez hasonlót - már száz évvel ezelőtt is mondták, de eddig még csak több százmillió áldozatot követeltek a kapitalista világháborúk, milliárdos áldozatai vannak a gyarmatosításnak, az imperializmusnak a szegénység, a nyomor által, de a következő háború, már több milliárdos lesz, ha késik a szocializmus. A szocializmus azonban egyelőre vesztésre áll, talán elkerülhetetlen az embermilliárdok pusztulása.

A kapitalizmusban a kapitalisták és a proletárok osztályharca a társadalmi forma fejlődésének a meghatározója; a proletárok és képviselőik nincsenek a hatalomban, az osztályharc a dolgozók jobb, emberibb életéért, a dolgozók hatalmáért, a demokráciáért, végül is a szocialista demokráciaért folyik!

Ha kapitalisták engednek az osztályharc nyomásának, a proletár érdekeknek, akkor a szocializmus az irány! Ha a kapitalisták a diktatúrát fokozzák a proletárokkal szemben, akkor az osztályharc előbb-utóbb erősödni fog! A kapitalisták bármit tesznek, ha fejlődnek a termelőerők, az végül is csak a szocializmus iránya lehet, de nem mindegy mennyi az áldozat!

A népi demokrácia és a szocializmus a kapitalizmushoz képest csökkenti a fejlődéssel járó konfliktusokat, mert tudatos társadalmi forma! A kapitalizmusban az osztályharc a kapitalisták élősködés miatt kibékíthetetlen, sokáig lappang, majd időnként tömból! A kapitalizmus fasizmussá fejlődött formája az emberiség végét okozhatja, csak a szocializmus lehet az alternatíva! De a szocializmus egyelőre vesztésre áll!

A szocializmusban és a népi demokráciában is az osztályharc az élősködő kapitalista erkölcs ellen szükségszerű! A szocializmus a proletárdiktatúrával harcol és korlátozza, megszünteti, elnyomja az élősködésnek a lehetőségét! A kommunizmusban az osztálynélküli társadalomban alapvetően megszűnik az élősködés lehetősége!

A kapitalizmus gazdasági modellje hatékonyan, - válságokon, háborúkon, népirtásokon keresztül - fejleszti a termelőerőket, de társadalmi szinten alapvetően tervezhetetlen anarchikus, a proletárok emberi jogait korlátozó embertelen társadalmi forma!

A szocializmus gazdasági modellje alapvetően tervszerű, így csökken a válságok lehetősége, emberséges társadalmi forma! A szocialista modellben hasonlóan a kapitalizmushoz árutermelés van, de társadalmilag tudományosan szervezett a gazdaság!

A kapitalista modell magánérdekeltségének hatékonysága a népi demokrácia modellben is használható, sőt nem célszerű kikerülni, átugrani! A népi demokráciában deklarálni kell a kapitalisták kizsákmányolását és a felesleget, a nem munkával szerzett jövedelmet ésszerűen el kell vonni! A népi demokráciában igénybe kell venni a kapitalista vállalkozó szellemet, de progresszíven adóztatni kell a kizsákmányolással szerzett és nem a társadalom érdekében felhasznált jövedelmet (profitot)!

A népi demokráciában az államnak ellenőriznie kell a társadalom érdekében a kapitalisták tevékenységét, ezért a politikai-gazdasági és az államhatalomnak dominánsan a dolgozók pártjainak, szervezetinek kezében kell lennie, mert ez alapvetően a többségben lévő dolgozók érdeke! A népi demokrácia vegyes gazdaság, a szocialista termelési (tulajdon) viszonyok dominanciájával. A korrupció lehetősége azonban jelentős, ezért ellene a proletárdiktatúrával kell harcolni! A termelőeszközök domináns közösségi tulajdona teszi lehetővé a dolgozók dominanciáját a politikai-gazdasági hatalomban és a népgazdaság tervezését a társadalom szükségleteinek megfelelően!

A népi demokrácia nem kapitalizmus, a szocializmus lehetőségének megvalósulásáig tartó átmeneti forma! De csak a kommunista párt vezetésével, proletárdiktatúrával életképes.

A szocializmus akkor valósítható meg kíméletlen osztályharc nélkül, ha a gazdaság működéséhez már nincs feltétlenül szükség a kapitalizmus modell magánérdekeltségének a hatékonyságára, sőt már ez nem szolgálja kellően a fejlődést; a létért való küzdelem kevésbé éles, mert már nagyon fejlett a termelőerő; az élősködés csalétke alapvetően már nem motiváló, kizsákmányolás nélkül is működhet a népgazdaság, és hatékonyan fejlődhetnek a termelőerők! Amíg a feltételek a kapitalizmusnak kedveznek, azonban kíméletlen proletárdiktatúra szükséges.

A szovjetunió Sztálin idejében az egyetlen járható úton járt, a kíméletlen osztályharcot volt kénytelen választania, nem volt más hatékony lehetőség. Vagy a kapitalizmus barbársága vagy a szocializmushoz vezető út, és ez sikeres volt, még akkor is, ha sok volt az ellenség, sok volt az áldozat. De a kapitalizmus is ember százmilliók pusztulásával, milliárdnyi ember nyomorával fejlődik. A szovjetunióban sokkal kevesebb volt az áldozat, de ebben a kapitalista hatalmak reakciós szerepe, ellenforradalmi tevékenysége volt a domináló. A kapitalizmus nem volt hajlandó kapitulálni, harcolni kellett ellene a szocialista demokráciáért. És minden harc, háború embertelen.

A kapitalizmus elkerülhetetlenül a fasizmusba fejlődik a tőkésosztály hatalma védelme érdekében! A kapitalizmus-fasizmus elleni harc a proletárdiktatúra, a szocializmus és népi demokrácia keretében is! A fasizmus győzelmével elkerülhetetlenné válhat az emberiség kipusztulása! Csak egy alternatíva lehet, ami népi demokrácián keresztül a szocializmus, majd a kommunizmus, a demokrácia útja! De ez harc, háború nélkül nem megy! Az emberiség harca az emberré válásért háború volt, sok áldozattal.

A kapitalizmus fejlődésével a leggazdagabb térségekben már nem a kizsákmányolás, az élősködés lesz a kapitalizmus pusztulásának az okozója, hanem a világméretűvé váló kezelhetetlen gazdasági anarchia, ami a bőség mellett is tömeges nyomorra, világméretű harcra és háborúra vezet nagyon kevés ember a hatalmáért, az erkölcsi, világnézeti rothadás már csak hab a tortán!

A leggazdagabb kapitalista országokban már nem számít, mennyit lopnak, menyit élősködnek törvényesen a tőkések! A proletárok a termelőerők magas fejlettsége miatt alapvetően nem nyomorognak, eltűrik a tolvajok erkölcsét! A tőkések végtelenül gyarapítják kizsákmányolással a vagyonukat, aminek egyre jelentősebb részét elpazarolják, nem tudják semmi értelmesre felhasználni!

A kapitalizmus emberiség elleni bűne lett a totális erkölcstelensége: a felsőbbrendűség, a szolgaság, az élősködés, az emberi jogok megsértése, a totális agymosás, tudatmanipulálás a hamis világnézetre, a totális diktatúra, a szélhámosan a demokráciával álcázott fasizmus! A kapitalizmus mára önkényuralommá vált a tőkés jogállamiság, a hatalommegosztás ellenére is!

A fasisztává vált kapitalisták azt hiszik, bármit megtehetnek, de ennek a vége a katasztrófa, az emberiség vége lehet!

„A **kapitalizmus** vagy piacgazdaság olyan gazdasági rendszer, amelyben a termelési tényezők többségében magántulajdonban vannak, amiket haszon elérésének céljából működtetnek, és ahol a termelt javak és szolgáltatások elosztását túlnyomórészt a szabad piac határozza meg. A **kapitalista**, tőkés gazdaságok meghatározó eleme a tőke. E gazdaságok növekedését a tőkefelhalmozódások és a bankok hitelei biztosítják, amelyek a gazdaság megtakarításainak összegyűjtésével fedezik az újabb és újabb befektetéseket. A **kapitalizmus** feltételezi a piaci mechanizmus működését, ahol a magántulajdonban lévő termelési tényezőket és a megtermelt javakat a kereslet és a kínálat alakulása szerint cserélik el.” Wikipédia

(idézet: Filozófiai kislexikon)

A kapitalizmus a *feudalizmust* felváltó *társadalmi gazdasági alakulat*, amely a termelési eszközök tőkés magántulajdonán, a bérmunka kizsákmányolásán alapszik. A tőkés termelés alaptörvénye az értéktöbbletszerzés. Alapvető ellentmondása a munka társadalmi jellege és az elsajátítás magántőkés formája közötti ellentmondás, mely a tőkés társadalom két osztálya, a proletariátus és a burzsoázia antagonizmusában nyilvánul meg. A proletariátusnak a **kapitalizmus** egész történetén végig húzódó osztályharcát a *szocialista forradalom* tetőzi be.

A **kapitalizmus** ideológusai által proklamált formális politikai egyenlőség értékét nagymértékben lerontja a gazdasági egyenlőtlenség, s emellett a tőkés alap egész felépítménye, az államgépezet és az ideológia igyekszik a dolgozókat a politikai élettől még távol is tartani.

A XVI. sz.-ban kialakult **kapitalizmus** haladó szerepet töltött be a társadalom fejlődésében, mivel jóval nagyobb munkatermelékenységet biztosított, mint a feudalizmus és felgyorsította a termelőerők fejlődését. A XIX. és XX sz. fordulóján legfelső, végső szakaszába lepett, az *imperializmus* szakaszába, amelyet a monopóliumok és a fináncoligarchia uralma, valamint a reakciós tendenciák általános (a politika, az ideológia stb. síkját átfogó) felerősödése jellemez. Ebben a stádiumban széles körben elterjedt az állammonopolista **kapitalizmus** (lásd *államkapitalizmus és állammonopolista kapitalizmus*), amely okozza a militarizmust, s egyesíti a monopóliumok hatalmát az állam erejével.

Az első világháborúval és a Nagy Októberi Szocialista Forradalommal kezdetet veszi a **kapitalizmus** általános válsága, amit a tőkés rend ellentmondásainak további kiéleződése jellemez, továbbá, hogy újabb és újabb országok válnak le a **kapitalizmus** világrendszeréről, s hogy a nemzeti felszabadító mozgalmak eredményeként széthull a gyarmati rendszer, és a nemzetközi küzdőtérén az erőviszonyok a szocializmus javára változnak meg.

Osztályok (a társadalomban): „Osztályoknak az emberek olyan nagy csoportjait nevezik, amelyek a társadalmi termelés történelmileg meghatározott rendszerében elfoglalt helyük, a termelési eszközökhöz való (nagyrészt törvényekben szabályozott és rögzített) viszonyuk, a munka társadalmi szervezetében játszott szerepük, következésképpen a társadalmi javak rendelkezésükre álló részének megszerzési módjai és nagysága tekintetében különböznek egymástól. Az osztályok az emberek olyan csoportjai, amelyek közül az egyik eltulajdoníthatja a másik munkáját, annak következtében, hogy a társadalmi gazdaság adott rendszerében különböző a helyzetük.” (*Lenin* Művei. 29. köt. 428. old.)

Az osztály történelmi képződmények: a társadalmi termelés meghatározott fejlődési periódusaiban léteznek. Az osztályokat a társadalmi *munkamegosztás* fejlődése és *a termelési eszközök* magántulajdonának kialakulása

hívta életre. Minden társadalomban az alapvető osztályon kívül — ezek a rabszolgatársadalomban a rabszolgatartó és a rabszolgák, a feudalizmusban a földesurak és a jobbágyparasztok, a burzsoá társadalomban a tőkések és a proletariátus — vannak nem alapvető osztályok is; ez utóbbiak léte vagy a régi termelési mód maradványaival, vagy az új termelési mód megszületésével függ össze.

A társadalom antagonisztikus osztályokra tagozódása csak a *szocialista forradalom* eredményeként szűnhet meg, az uralkodó, kizsákmányoló osztály felszámolása, a termelési eszközök magántulajdonának megszüntetése és társadalmi tulajdonnal való felváltása útján. A szocializmus győzelme gyökeresen megváltoztatja a dolgozó osztály arculatát, közel hozza egymáshoz a munkásságot és a parasztságot. A *munkásosztály* a szocializmusban már nem nevezhető proletariátusnak: megszabadult a kizsákmányolástól, az egész néppel együtt a termelési eszközök birtokosa, munkaerejét nem bocsátja áruba. A *parasztság* is teljesen átalakul a szocializmusban, egyszer s mindenkorra szakít a magántulajdonon alapuló gazdálkodással, a kapitalizmustól örökölt szétforgácsoltsággal, a kezdetleges és elmaradott technikával; a kollektív szocialista tulajdon alapján gazdálkodik. Az osztályokkal együtt lényegesen megváltoznak a társadalmi rétegek — köztük az értelmiség — is. A kommunizmusba való átmenet folyamán elmosódnak a határok a munkások, a parasztok és az értelmiség között. E folyamat alapja a város és falu, a szellemi és a fizikai munka közötti lényeges különbségek fokozatos megszüntetése. A nép társadalmi-politikai és eszmei egysége — amely már a szocialista társadalomban létrejött — egyre jobban megszilárdul, s fokozódik a társadalom homogenitása. A munkásosztály és a szövetkezeti parasztság szövetségének további erősödése — a munkásosztály vezető szerepe mellett — döntő politikai és társadalmi-gazdasági jelentőségű tényező a kommunizmus felépítése szempontjából. A társadalomnak osztályokra és társadalmi rétegekre tagoltsága a kommunizmus győzelmével végleg megszűnik.

(idézet: Idegen Szavak Marxista Magyarázattal)

Kapitalista termelőmód, **kapitalizmus** a tőkés termelőmód, tőkés társadalmi rend. Történelmileg Európában a 16. század óta fejlődött ki először, elődje a hűbéri társadalmi rend. A kapitalizmus mint termelőforma, az emberiség fejlődésének meghatározott fokán törvényszerűen keletkezik és ugyanilyen törvényszerűséggel pusztul el, hogy helyét a társadalmi élet új, haladottabb formájának, a szocialista termelőmódnak adja át. A tőkés termelőmód tulajdonképpeni értelme nem — mint a polgári gazdaságtudósok állítják — az emberi szükségletek kielégítése, hanem értéktöbblet termelése. A tőkés termelőmód ismérvei a termelőeszközök magántulajdona, a bérmunka általános alkalmazása és az árutermelés, tehát piacra szánt termékek előállítása. A termelőeszközöktől megfosztott bérmunkások munkaereje, ez a kapitalisták számára legfontosabb áru termeli az értéktöbbletet, melyet a termelőeszközök birtokosai kisajátítanak. „A társadalmi termelés és a tőkés elsajátítás közötti ellentmondás a proletariátus és a burzsoázia közötti ellentétként nyilvánul meg.” (Engels)

(idézet: Közgazdasági kislexikon)

Proletariátus — a tőkés társadalom bérmunkásainak osztálya, amely a termelési eszközök tulajdonától megfosztva kénytelen a tőkéseknek eladni munkaerejét. A proletárok osztálya a *tőkés termelési mód* létrejöttével együtt alakul ki. A proletariátus a tőkés társadalom két fő osztályának egyike. A proletariátus: kizsákmányolt osztály; kizsákmányolásának alapja a termelési eszközök tőkés magántulajdona. A proletariátus tőkés kizsákmányolása kibékíthetetlen ellentéteket idéz elő a proletariátus és a burzsoázia között, s osztályharcra vezet. E harc közben a proletárok nem ismerik fel azonnal osztályuk létérdekeit. A bérmunkások kezdetben elszigetelten, egyes vállalatokban harcolnak mindennapi szükségleteik kielégítéséért. Majd ez a harc a kapitalizmus fejlődésével és ellentmondásai kiéleződésével átalakul az egész munkásosztály szervezett harcává, s az egész tőkés rendszer ellen irányul. A tőkés kizsákmányolás ellen harcoló proletariátus megalakítja osztályszervezeteit. A proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája a kommunista párt. A harcoló proletariátust és pártját a nemzetközi forradalmi mozgalom tapasztalatait általánosító marxista-leninista elmélet vezeti. A proletariátus a társadalom legfontosabb termelőereje, minden gazdagságának legfőbb megteremtője. A kapitalizmus fejlődésének a termelés koncentrációjával, az összes dolgozók kizsákmányolásának fokozódásával és az osztályellentétek kiéleződésével együtt járó egész menete olyan élenjáró, következetesen forradalmi osztállyá alakítja át a proletariátust, amely arra hivatott, hogy a kapitalizmus sírásója, a felszabadulásukért harcoló összes dolgozók vezére legyen. A különböző országok proletárjai a gazdasági és politikai létérdekükért vívott osztályharcban mindinkább egybekovácsolódnak, egyre nagyobb szolidaritást éreznek egymás iránt. Így kovácsolódik ki a proletár nemzetköziség, amely az imperializmus ellen, a demokráciáért és a szocializmusért vívott harc törhetetlen ereje. A proletariátus pártja vezetésével maga köré tömöríti az összes dolgozó és kizsákmányolt tömegeket, elsősorban biztosítja a dolgozó parasztsággal való szövetségét, s vezeti a tőkés rend megsemmisítéséért, a társadalom forradalmi átalakításáért vívott harcot. A munkásosztály a szocialista forradalom után társadalmasítja a termelési eszközöket, tehát már nincs megfosztva a termelési eszközöktől. A munkásosztály átalakul uralkodó osztállyá, amely az összes dolgozókkal együtt közösen birtokolja a termelési eszközöket, a társadalom minden gazdagságát. A munkásosztály a szocialista állam vezetője. Hatalmának legfőbb elve: a munkásosztály és a dolgozó parasztság közötti szövetség a munkásosztály vezetésével. A

proletariátus diktatúrája: a szocialista forradalom győzelmének, a szocializmus és a kommunizmus útján haladó társadalom gazdasági és kulturális fejlődésének döntő feltétele.

Maglód, 2021.12.22. Salánki László

A kommunizmus

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A kommunizmus jellemzői:

A szocializmusban két – állami és szövetkezeti tulajdon – formájában létezik a társadalmi tulajdon, a kommunizmusban pedig egységes össznépi tulajdon lesz.

A szocializmus és a kommunizmus egy és ugyanannak a kommunista társadalmi-gazdasági alakulatnak két foka. A szocializmus a kommunista társadalmi alakulat *alsó* foka, a kommunizmus pedig ennek az alakulatnak fejlettebb foka, *felső* foka.

A szocializmus fejlődése a kommunizmus anyagi-termelési bázisának létrehozására és termékbőségre, a nép jólétének és kulturális színvonalának óriási arányú emelkedésére vezet.

A kommunizmus mindkét fokának gazdasági alapja a termelőeszközök társadalmi tulajdona. A társadalmi tulajdon uralma következtében a népgazdaság tervszerűen fejlődik.

A kommunista társadalom mindkét fokára jellemző, hogy nincsenek kizsákmányoló osztályok!

Néhány gondolat:

Kommunizmus osztálynélküli társadalom, ezért demokrácia mindenki számára; megvalósításának reális gazdasági alapját a termelőerők igen magas fejlettsége biztosítja; ezért addig nem valósítható meg, amíg a termelőerők és a társadalmi tudat fejletlen! A kapitalizmus fejleszti a termelőerőket, de torzítja a társadalmi tudatot.

Kommunizmus és a szocializmus gazdasági alapja a termelőeszközök társadalmi, közösségi tulajdona; a társadalmi tulajdon lehetővé teszi a népgazdaság tervszerű, katasztrófák, válságok nélküli fejlődését.

Kommunizmus-ban a termelőerők igen magas fejlettsége lehetővé teszi a szükségletek szerinti elosztást; klasszikus alapelve: „mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint”; a klasszikus alapelve azonban kissé módosul, mivel a termelőerők fejlődésével az emberek többségének munkája már felesleges lesz!

Kommunizmus-ban az emberiség túlnyomó többségének már nem kell és nem is lehet dolgoznia; így az emberiség többségének az időtöltése, a tevékenysége már nem a szükségletek érdekében végzett munka lesz; ez új lehetőséget és problémát teremthet az emberiségnek az értelmes, demokratikus, humánus társadalmi életének a kiteljesedésére!

A kommunizmus-ban a termelést a szükségletek kielégítésére már dominánsan az automaták, a robotok végzik kevés emberi beavatkozással, az emberiség többségének közvetlen részvétele nélkül; így lehetőség lesz a társadalom problémáinak, hibáinak kollektív feltárása, a lehetőségek kollektív megvitatása; az univerzum tudományos megismerésére, a művészetre, a sportra, az egészséges életre, emberséges, civilizált társadalmi kapcsolatokra, stb., előtte azonban a termelőerőket a kapitalizmus vagy a népi demokrácia majd a szocializmus fejleszti ki!

A szocializmus emberségesebb, demokratikusabb, fejlettebb, tudományosabb társadalmi forma, mint a kapitalizmus, gazdasága társadalmilag tervszerű. A kapitalizmus azonban a többségben lévő dolgozók számára embertelen önkényuralom, a fejlődésben vakon botorkáló anarchikus társadalmi forma!

A kapitalizmusban a fejlődést katasztrófák, válságok, háborúk, népirtások, embertelenségek, élősködés, felsőbbrendűség, szolgaság, valamint az önkényuralom jellemzi!

A szocializmusra a békés munka, a dolgozók összefogása, valódi egyenjogúság, a többség számára demokrácia, az emberséges világ kialakítására való törekvés a jellemző! A kapitalizmusban lehetetlen tartósan a társadalmi méretű összefogás, mert megosztott a társadalom. A kapitalizmus két alapvető és egymással antagonisztikus ellentétben, kibékíthetetlen harcban álló társadalmi osztálya a tőkések és a proletárok osztálya. Kibékíthetetlen, mert a tőkések élősködnek a proletárokon és ezt önkényuralommal valósítják meg, a proletárokat kizárják a hatalomból, azonban az értékeket a proletárok hozzák létre, ehhez képest a tőkések

tevékenykedése elenyésző. A tőkés tevékenykedése a kizsákmányolás szervezése, ami azonban fárasztó munka is lehet, úgy, mint a sikeres bankrablónak is szükséges alaposan felkészülnie, ha eredményes, akar lenni!

A kapitalizmusnak elkerülhetetlenül a társadalmilag reakciós tudománytalan idealista a világnézete! A szocializmusnak azonban a társadalmilag haladó, tudományos, a dialektikus és történelmi materializmus a világnézete! A kommunizmusban már nem lesz szükség a hamis tudománytalan világnézet semelyik formájára, ami a kapitalizmusra nem mondható el!

A kapitalizmus azonban szükségszerűen fasizmussá fejlődik és már képes kiirtani az emberiséget! A kommunisták harca az emberiség megmaradásáért, a demokráciáért, az emberi jogokért folyik!

A kommunizmus az emberiség számára az egyetlen lehetséges emberséges civilizált társadalmi forma!

„A **kommunizmus** olyan társadalmi formát jelent, hogy a társadalom tagjai szükségleteiknek megfelelően részesednek az anyagi javakból. Csak szocializmusról lehet beszélni, ahol az emberek a teljesítményük szerint részesülnek az anyagi javakból. A kommunista ideológia kulcsszavai ugyanúgy a szabadság, egyenlőség, testvériség, mint a liberalizmusnak, de szabadságeszménye nem individualista. Az elnyomástól, a nélkülözéstől, a kizsákmányolástól mentesítő, de az értelmes munkát lehetővé tevő szabadságot mindenki számára biztosítani kell. Az ehhez vezető út a fennálló burzsoá struktúrák, intézmények megszüntetése, lerombolása, melyek gátolják sokak szabadságát és védelmezik kevesek kiváltságait. A kommunizmusban az egyén szabadsága nem kerülhet szembe a közösség szabadságával, egyik sem előbbre való a másiknál, mert egybeesik mindkettő érdeke. A szabadság egyaránt a közösség és az egyes ember jellemzője. Ahogy Bakunyin fogalmazott: „az én szabadságomhoz nélkülözhetetlen mindenki szabadsága”.”Wikipédia

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

A szocializmus és a kommunizmus a kommunista társadalmi-gazdasági alakulat két szakasza: a szocializmus az első vagy alacsonyabb, a kommunizmus a magasabb szakasz. Különbségük alapja a gazdasági érettség foka. Már a szocializmusban sincs meg a termelési eszközök magántulajdona, és a termelési viszonyokat nem az uralkodás és alárendeltség, hanem a kizsákmányolástól felszabadult emberek együttműködése és kölcsönös segítsége jellemzi. Ebben a vonatkozásban nincs különbség a szocializmus és a kommunizmus között. A szocializmus azonban két – állami és szövetkezeti tulajdon – formájában létezik a társadalmi tulajdon, a kommunizmusban pedig egységes össznépi tulajdon lesz. A szocializmusban megvan a munkásosztály és a szövetkezeti parasztság közötti különbség; a kommunizmus felépítésével megszűnik. Megszűnnek a szocializmusban még fennálló különbségek egyrészt a munkások és parasztok között, másrészt köztük és az értelmiség között is. E különbségek végső soron a termelőerők fejlettségi színvonalának függvényei. Ez határozza meg az elosztási formákban meglevőkülönbségeket, amelyek a szocializmusban a „mindenkinek munkája mennyisége és minősége szerint” elvnek felelnek meg. A szocializmusban még létező áru- és pénzviszonyok helyébe a termelőerők növekedésének alapján a kommunizmusban a termékek közvetlen elosztása lép. A gazdasági változásoknak megfelelnek a felépítményben végbemenő változások. A kommunizmusban meghatározott fejlődési fokán teljesen elhalnak a politikai és jogi intézmények, a politikai és jogi ideológia, megszilárdulnak a kommunista együttélés egységes, általánosan elismert szabályai, amelyeknek a betartása minden ember belső szükségletévé és szokásává válik, teljesem elhal az állam, bevégzi a történelmi hivatását a párt és a nemzetek minden tekintetben egyre közelebb jutnak egymáshoz, mindaddig, amíg a köztük lévő különbségek teljesen megszűnnek.

(idézet: Politikai gazdaságtan tankönyv – SZIKRA)

A szocializmus és a kommunizmus egy és ugyanannak a kommunista társadalmi-gazdasági alakulatnak két foka. A szocializmus a kommunista társadalmi alakulat *alsó* foka, a kommunizmus pedig ennek az alakulatnak fejlettebb foka, *felső* foka. A szocializmus fejlődése a kommunizmus anyagi-termelési bázisának létrehozására és termékbőségre, a nép jólétének és kulturális színvonalának óriási arányú emelkedésére vezet. Ilyenformán a társadalmi fejlődés szocialista szakaszának befejezése egyszersmind a kommunizmusba való fokozatos átmenet megvalósítását is jelenti. Az egész népnek — a munkásosztálynak, a parasztságnak és az értelmiségnek egyaránt létérdeke a kommunista rend megteremtése; minden dolgozó aktív építője a kommunizmusnak, amely a társadalom anyagi és kulturális virágzásának teljét jelenti.

A kommunizmus mindkét fokának gazdasági alapja a termelőeszközök társadalmi tulajdona. A társadalmi tulajdon uralma következtében a népgazdaság tervszerűen fejlődik. A kommunista társadalom mindkét fokára jellemző, hogy nincsenek kizsákmányoló osztályok, ember nem zsákmányol ki többé embert, ismeretlen a nemzeti és faji elnyomás. A termelés célja a szocializmusban és a kommunizmusban egyaránt az egész társadalom állandóan növekvő anyagi és kulturális szükségleteinek maximális kielégítése, s e cél elérésének eszköze a termelésnek a legfejlettebb technika alapján történő szakadatlan növekedése és tökéletesedése.

A kommunizmus anyagi-termelési bázisának létrehozása. A kommunizmus felépítése világtörténelmi jelentőségű feladat, s ennek a feladatnak a teljesítése mindenekelőtt a termelőerők óriási arányú fejlesztését, olyan anyagi-termelési bázis létrehozását követeli, amely biztosítani tudja az anyagi javaknak a szocializmusból a kommunizmusba való átmenethez szükséges bőségét.

(idézet: Filozófiai kislexikon)

Kommunizmus (lat. communis — közös, általános):

1. társadalmi-gazdasági alakulat, amely a termelési eszközök társadalmi tulajdonára épül. Fejlődését két fázis jellemzi, amelyek egymástól érettségi fokukban különböznek, az alacsonyabb — a *szocializmus,* a magasabb — a teljes **kommunizmus** vagy egyszerűen a **kommunizmus.** „a szocializmus az a társadalom, amely közvetlenül nő ki a kapitalizmusból, az új társadalom első formája. A kommunizmus pedig a társadalom magasabb formája, s csak akkor fejlődhet ki, amikor teljesen megszilárdul a szocializmus." (*Lenin*-Művei. 30. köt. 279. old.) A teljes **kommunizmus** „ osztály nélküli társadalmi rendszer, melyben a termelési eszközök egységes köztulajdonban vannak, ahol megvalósul a társadalom valamennyi tagjának teljes társadalmi egyenlősége, ahol az emberek sokoldalú fejlődésével együtt az állandóan fejlődő tudomány és technika alapján nőnek a termelőerők, ahol a társadalmi gazdagság minden forrása teljes bőségben buzog és megvalósul a nagyszerű elv: »Mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint.« A kommunizmus a szabad és öntudatos dolgozók magas szervezettségű társadalma, amelyben megvalósul a társadalmi önigazgatás, a társadalom javára végzett munka mindenki számára elsődleges életszükséglette, felismert szükségszerűséggé válik, képességeit mindenki a leghasznosabban fogja gyümölcsöztetni a nép javára." (Az SZKP XXII. kongresszusa.) A szocializmus fokozatos átfejlődését a **kommunizmus**-ba mélyreható minőségi átalakulások kísérik, amelyek középpontjában három alapvető feladat megoldása áll: a **kommunizmus** anyagi-műszaki bázisának megteremtése (az összes társadalmi-gazdasági feladatok döntő láncszeme), a kommunista társadalmi viszonyok létrehozása és az új ember, a sokoldalúan képzett személyiség kialakítása. A **kommunizmus** az emberek olyan közössége, ahol az egyén és társadalom viszonya teljes mértékben harmonikussá válik.

2. elmélet, amely feltárja a kapitalizmussal való forradalmi felváltásának történelmi szükségszerűségét és a kommunista társadalom felépítésének útjait (lásd *tudományos kommunizmus*).

3. társadalmi-politikai mozgalom, amely a kapitalizmus megdöntéséért és a **kommunizmus** felépítéséért folyik, és amelyet korunkban a kommunista pártok képviselnek.

(idézet: Idegen Szavak Marxista Magyarázattal)

Kommunizmus: a munkásosztály felszabadításának, az osztálynélküli társadalom létesítésének, vagyis a kapitalista rendnek egy magasabbal: a kommunista társadalommal való helyettesítésének tana, amelynek első fokát szocializmusnak is nevezik. A tan és a megvalósításáért folytatott harc egységet alkot, képviselői 1847 óta kommunistáknak nevezik magukat. Ez az elnevezés ugyan egy időre háttérbe szorult, de az első világháború óta a munkásosztály harci pártjaira ismét alkalmazzák. A kommunizmusért folytatott elméleti és gyakorlati harc elválaszthatatlanul összefonódott Marx, Engels, Lenin, Sztálin nevével. A kommunisták világnézete a dialektikus materializmus (lásd materializmus), társadalmi elmélete a történelmi materializmus. A kommunizmus az osztálynélküli társadalom, rendszerint ennek magasabb fokát értik alatta. A kommunizmusban a termelőerők a társadalom kezén vannak, az osztályok eltűntek. A szellemi és testi munka között támadt szakadék eltűnik. A munka minden egészséges ember szükségletévé válik, melyet kényszer nélkül teljesítenek. A technika vívmányai a mezőgazdaságnak és a falusi lakosságnak teljes mértékben rendelkezésre állnak majd; ennek és a kultúra nagy fejlettségének következtében a város és falu közötti ellentét megszűnik. Megvalósul a kommunizmus alapelve: „mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint". Az ember minden irányban fejlesztheti majd tehetségét és képességeit. A kommunizmus megvalósításának reális alapját a technika, a termelőerők fejlettsége biztosítja.

Maglód, 2021.12.23. Salánki László

A materializmus

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A materializmus jellemzői:

Az **anyag**, a természeti-társadalmi lét, az objektív valóság az elsődleges, és a **tudat**, a gondolkodás az anyag által meghatározott.

A materializmus és az idealizmus megkülönböztetésének alapja a filozófia alapvető kérdésére adott válasz.

A materializmus, mint az idealizmus ellentéte végigvonul a tudományos megismerés minden területén.

A materializmus legkövetkezetesebb formája a dialektikus materializmus.

Néhány gondolat:

Az anyagi világ körülvesz minket embereket, bármilyennek is látjuk, érzékeljük a világot, de a tudományos módszerrel leírt jelenségek, következtetések, ha a gyakorlatban létük bebizonyítható, akkor azok objektíve léteznek. A gyakorlatnak, a kísérletnek, a megfigyelésnek igazolnia kell az elméletet, a hipotézist, ezt minden tudományosan gondolkodónak el kell fogadnia, ez a materialista, anyagelvű felfogás.

Amelyik jelenségnek a képzelet és nem a valóság a forrása, akkor a rá adott magyarázat, ami a gyakorlatban, a valóságban nem bizonyítható, nem igazolható, az alapvetően csak spekuláció, idealizmus, képzelgés, alapvetően butaság, vagy hazugság, még akkor is, ha a valóságból is nyer támaszt elméletéhez.

Amely jelenség csak a képzelet világából származik, csak a tudatban létező vízió, és nem szükséges a tudományos módszerrel történő vizsgálata, magyarázata, nem szükséges a gyakorlatban ellenőrizni, elég csak a hit, az a semmivel egyenlő, az szélhámosság. Jellemzően a vallás, az istenhit ilyen! Hinni kell és kész!

A valóságban észlelt jelenségek magyarázata csak a tudományos módszerekkel eredményezheti a valódi, az objektív megértést, megismerést, amit kísérlettel, megfigyeléssel a gyakorlatban igazolni kell; így ismeri meg a világot a materializmus, ellenben az idealizmusra nem ez a jellemző, elég a hit, a képzelgés, a spekuláció, valódi következetes tudományos módszerrel történő bizonyíték nem szükséges! Az idealizmus számára nem szükséges, hogy amit állít az a valóságban bizonyíthatóan igaz legyen, ettől lesz az idealizmus állítása csupán képzelgés, óhaj: „a kell, hogy legyen" a bizonyítás végeredménye.

A következetes materializmus világnézete szigorúan a valóságra épülve bővíti tudását, ismereteit és a jelenségek tudományos vizsgálatának eredményét a gyakorlatban mindenképpen bizonyítania kell.

A következetes materialista hipotézisének és a hitének alapja, forrása a valóság; nem a semmiből, nem a képzeletből veszi a hipotézisének forrását, hanem a megfigyelésből, a tudományos következtetésből, az igazolható jelenségek tudományos vizsgálatából meríti a következtetéseit.

„A **materializmus** filozófiai irányzat, amely a filozófia alapkérdésében abból indul ki, hogy az anyag, a természeti-társadalmi objektív lét, a létező valóság az elsődleges. A tudatot, a gondolkodást az anyag, az anyagi folyamatok által meghatározottnak tartja. A materializmus ellentéte az idealizmus, amely az embertől független szellemi lényt, istent, vagy emberi szellemet, eszmét, gondolkodást, pszichikumot, szubjektumot tart elsődlegesnek. A materializmus és az idealizmus ellentéte megjelenik a filozófia és sok más tudományág általános elveiben, kategóriáiban." Wikipédia

(idézet: Filozófiai kislexikon -1980)

A materializmus: (lat. materialis — anyagi, anyagra vonatkozó): *filozófiai* irányzat, amely a filozófia alapkérdésében abból indult ki, hogy az *anyag*, a természeti-társadalmi objektív lét az objektív valóság az elsődleges, és a *tudat*, a gondolkodás az anyag által meghatározott. A **materializmus** ellentéte az *idealizmus*, amely a szellemet, az eszmét, a gondolkodást, a pszichikait, a szubjektívet tekinti elsődlegesnek.

A **materializmus** terminust a XVII. sz.-ban kezdték használni, az anyagról kialakult fizikai képzetek értelmében (pl. R. Boyle). Később inkább filozófiai értelemben használják (pl. Leibniz), az idealizmussal való szembeállításra. Első ízben Marx és Engels tisztázta a **materializmus** tudományos értelmét, s határozta meg pontosan, hogy a **materializmus** és az idealizmus megkülönböztetésének alapja a filozófia alapvető kérdésére adott válasz. „A filozófusok, aszerint, hogy milyen választ adtak erre a kérdésre, két nagy táborra szakadtak. Azok, akik azt állították, hogy a szellem az eredendő a természettel szemben... az idealizmus táborát alkották. A többiek, akik a természetet tekintettek eredendőnek, a materializmus különböző iskoláihoz tartoznak. Ez a két kifejezés — idealizmus és materializmus — eredetileg nem jelent egyebet... Később meglátjuk, milyen zavart okoz, ha más tartalmat tulajdonítunk nekik." (*Marx—Engels* Válogatott művek. II. köt. 334. old.)

A **materializmus** mint az idealizmus ellentéte végigvonul a tudományos megismerés minden területén, a filozófia és az egyes tudományok valamennyi általános problémájával és kategóriájával kapcsolatban.

A tudományos eredmények általánosításával a **materializmus** elősegítette a tudományos ismeretanyag növekedését, és a tudományos módszerek tökéletesedését, ami kedvezően hatott vissza az emberi gyakorlatra, a termelőerők fejlődésére.

A **materializmus** és a szaktudományok fejlődése és kölcsönhatása során, valamint a társadalmi gyakorlat fejlődésének eredményeként a **materializmus** megjelenési formái is változtak. Az első materialista elméletek az ókori Görögország, Kína és India rabszolgatartó társadalmaiban a filozófia létrejöttével egyidejűleg alakultak ki, több száz évvel időszámításunk előtt, egyebek között a kezdeti tudományos ismeretek (a csillagászat, a matematika és más tudományok) fejlődésével összefüggésben.

Az ókori, nagyrészt még naiv **materializmus** (Lao-ce, Jang Csu, Vang Csüng, lokajáta iskola [lásd *kínai filozófia*], *Hérakleitosz*, *Anaxagorasz*, Empedoklész, Démokritosz, Epikurosz stb. [lásd *antik filozófia*]) a világ anyagiságát és az emberek tudatától független létezését hirdette. Képviselői arra törekedtek, hogy megtalálják a

természet sokféleségében minden létező közös őselvét. Számos ókori materialista egyben ösztönös dialektikus is volt.

Az ókori **materializmus** viszonylag fejlettebb formáját munkálta ki Leukipposz és *Démokritosz*. A középkorban és a reneszánsz idején a materialista tendenciák a *nominalizmusban*, a panteista elméletekben (*panteizmus*) és „az isten és a természet együttes örökkévalóságának" elméletében fejeződtek ki.

A **materializmus** a XVII— XVIII. sz.-ban az európai országokban fejlődött tovább (*Bacon, Galilei, Hobbes, Gassendi, Spinoza, Locke*), újkori formája (a metafizikus, mechanikus **materializmus**) a születő kapitalizmus talaján jött létre és összefüggött annak fejlődő termelésével, új technikájával és tudományával. A materialisták, akik az akkor még haladó burzsoázia ideológusaiként léptek fel, harcoltak a középkori skolasztika és az egyházi tekintély ellen, figyelmüket a tapasztalatra mint tanítóira és a természetre mint a filozófia tárgyára fordították.

A XVII—XVIII. századi **materializmus** az akkor rohamosan fejlődő matematikához és mechanikához kapcsolódott, s e tudományokra támaszkodva próbálta megfogalmazni a világ anyagi természetére, a jelenségek közötti objektív, anyagi természetű kauzális kapcsolatra, az anyag tulajdonságaira vonatkozó elképzeléseit. Módszereiben az analízisre, a természetnek többé-kevésbé önálló, egymástól független kutatási területekre és tárgyakra való felosztására törekedett, s fejlődésükből kiszakítva vizsgálta e területeket és tárgyakat. A korszak materialista tanai között különleges helyet foglalt el *a francia materializmus a XVIII. században* (*Lamettrie, Diderot, Helvetius és Holbach*). A mozgást egészében véve még mechanikusan fogták fel, de a természet egyetemes és elidegeníthetetlen sajátosságának tartották. Elhatárolták magukat a XVII—XVIII. századi materialisták többségét jellemző deista következetlenségtől.

A **materializmus** és az ateizmus természetszerű szerves kapcsolata a XVIII. századi materialistáknál különösen markánsan jutott kifejezésre. A **materializmus** e formája Nyugat-Európában *Feuerbach* „antropológiai" **materializmus**-ában érte el csúcspontját. Ugyanakkor Feuerbachnál mutatkoztak meg legvilágosabban azok a fogyatékosságok, amelyektől a materializmus egyetlen Marx előtti formája sem volt mentes, mindenekelőtt a szemlélődő jelleg, vagyis az a tény, hogy általában figyelmen kívül hagyták az ember gyakorlati tevékenységének és tudatának aktív szerepét, az objektum és a szubjektum kölcsönhatását. A XIX. sz. második felében működő *orosz forradalmi demokraták* (Belinszkij, Herzen, Csernisevszkij stb.) materialista filozófiája már több dialektikus vonással rendelkezett.

A **materializmus** legkövetkezetesebb formája a dialektikus **materializmus** amelyet Marx és Engels alkotott meg a XIX. sz. közepén. A dialektikus **materializmus** megalkotói a régi **materializmus** képviselőit jellemző idealista történetfelfogás bírálatával, valamint a gyakorlat fontosságának és a tudat aktív szerepének kiemelésével kezdte meg a régi **materializmus** korlátainak, fogyatékosságainak felszámolását s egyszersmind a dialektikus és *történelmi materializmus* kidolgozását. (*Marx—Engels*: A német ideológia, *Marx* Tézisek Feuerbachról).

A későbbiekben a **materializmus** történetében élesen különválik két elvileg ellentétes vonal. Egyik a dialektikus és történelmi **materializmus** fejlődése, a másik a **materializmus**-nak számos leegyszerűsített és vulgarizált fajtája. Ez utóbbiak közül a legtipikusabb az a vulgár**materializmus** volt, mely végül *pozitivizmusba*, torkollt.

A XIX. sz. második felében megmutatkozott, hogy a **materializmus** érett formája összeférhetetlen a burzsoázia osztályérdekeivel. A polgári filozófusok azzal vádolták a **materializmus**-t, hogy amorális és nem érti meg a tudat természetét. A **materializmus**-t ugyanis azonosítottak annak primitív megjelenési formaival. Elutasították a harcos ateizmust és az ismeretelméleti optimizmust, ugyanakkor azonban többen kénytelenek voltak a termelés és a természettudomány fejlődése érdekében elfogadni a materialista világnézet egyes elemeit. Másrészt sok tudós deklaratívan idealistának vallja magát, vagy pozitivista módon elutasít „mindenfele filozófiát", a szaktudományos kutatásban viszont ténylegesen materialista álláspontot foglal el. Ez a természettudományi **materializmus** (E. Haeckel, L. Boltzmann) Korunk haladó tudósainak jelentékeny része a természettudományi **materializmus**-tól a tudatos **materializmus,** így szükségképpen a dialektikus **materializmus** irányában fejlődik.

Maglód, 2021.12.23. Salánki László

A népi demokrácia

- Az emberré válás útja a szocializmus -

A népi demokrácia jellemzői:

A népi demokrácia úgy gazdasági alapjában, mint politikai tartalmában lényegesen különbözik a polgári demokráciától.

A népi demokrácia - a proletárdiktatúra egyik formája, jellemző vonása a többpártrendszer; - a szocializmus építésének rendkívül eredményes eszköze; - népi hatalom, amely biztosítja, hogy a demokratikus forradalom átnőjön szocialista forradalomba; - a fasizmus elleni harc, a polgári demokratikus jogok és a nemzeti függetlenség védelme!

Néhány gondolat:

A népi demokráciában az államhatalomnak dominánsan a dolgozók pártjainak vezetésével, a dolgozó nép szervezeteinek a kezében kell lennie, ennek védelmére szükséges a proletárdiktatúra; a parlamentarizmusnak az egész társadalom érdekeit kell szolgálnia; a parlamenti rendszer a társadalom érdekében, a demokratikus munkás és polgári pártok együttműködésén alapszik. Amennyiben a polgári pártok kezébe kerül dominánsan a hatalom, az út a kapitalizmus felé, az ellenforradalom. A proletárdiktatúrának meg kell akadályoznia a kapitalista politikai tendenciák megerősödését a dolgozó nép segítségével, erejével, alá kell rendelni dolgozók érdekeinek. Ez nem könnyű feladat, mert a kapitalista magánérdekeltség miatt, minden embertelenségével együtt nagyon hatékony, nagyon veszélyes a többség demokráciájára és nagyon könnyen kapitalista önkényuralommá válik.

A népi demokráciában, magántulajdonban is van termelőeszköz, így van tőkés kizsákmányolás és élősködés is, de a dolgozók a képviselőiken, a szervezeteiken keresztül az államhatalom irányításával ellenőrzik, vezetik a teljes népgazdaságot; a tőkések gazdálkodása is a társadalom érdekeinek van alárendelve, tervgazdálkodás van! Az élősködés szükségszerű, elkerülhetetlen, de kordában kell tartani, a magánérdekeltséget is társadalmi ellenőrzés alatt, a népgazdaság érdekében kell működtetni. A népgazdaságban működő magángazdaság alapvetően a kapitalizmusra törekszik, végül is önkényuralomra, ezért a proletárdiktatúrával, a kommunista párt vezetésével, a dolgozók szervezetinek erejével, mindenképpen irányítania kell a társadalmat a szocialista demokrácia megvalósítására.

A népi demokrácia a szocializmushoz vezető út, ezért a társadalomban a kommunista párt vezetése a mérvadó, a meghatározó, mindenképpen ennek kell lennie; ehhez szükségszerűen a proletárdiktatúrának kell megvalósulnia, ami biztosítja az átmenetet a polgári demokráciából a népi demokrácián keresztül a szocialista demokráciába. Jellemző vonása a szocializmus álláspontján álló demokratikus többpártrendszer; ami egyben harc a fasizmus és a polgári demokráciában működő mosolygó fasizmus önkényuralma ellen, a demokratikus pártok összefogásával.

A népi demokrácia kedvezően kihasználhatja a „kapitalizmus” és a szocializmus tulajdonságait, de ez nem a szociáldemokrata kapitalista út, nem a renegátakká váltak, a munkásárulók útja, hanem vegyes gazdaság, de a termelőeszközök dominánsan társadalmi és közösségi tulajdonban vannak, a népgazdaságban tervgazdálkodás van!

A nép demokráciának törekednie kell a munka szerinti elosztásra, ezért korlátoznia kell a kapitalisták élősködést, így progresszíven el kell vonni a nem saját munkával, a kizsákmányolással szerzett jövedelmet, amit a társadalom érdekében kell felhasználni!

A kapitalizmus gazdasága dominánsan magánérdekeltségű magángazdálkodás, így a népgazdasága nem lehet tervgazdálkodás, nem is törekszi erre. A tőkésállam a társadalom szükségleteinek kielégítése érdekében közvetlenül nem irányítja, nem szervezi magángazdaságot. A kapitalista gazdaságban a piaci konkurencia szabályai szerint alapvetően utólagosan érvényesül a termelés szükségessége, ami lehet nyereséges és lehet veszteséges is. Így a népgazdaság a tervszerűtlenség miatt társadalmilag anarchikus, alapvetően a társadalom érdekében szervezhetetlen. Az egyéni vállalkozás a válságokon keresztül is általában hatékony, de szükségszerűen embertelen, könyörtelen harc, és ezért a válságok alapvetően a hatalomnélküli proletárok kárára valósulnak meg. A kapitalizmusban a dolgozó proletár az bérrabszolga, így lesz beszélő szerszám, ennyit is ér.

A szocialista gazdaság vállalkozásai a társadalom érdekében tudományosan tervezett és szervezett, az összefogásra épülő emberséges modell, de éppen ezért a közvetlen egyéni érdek általában alacsonyabb színvonalon tarható, mint a kapitalista modellben, ami kedvezőtlenül hat!

A szocializmusba addig nem lehet, nem célszerű továbblépni, amíg a termelőerők és a társadalmi tudatformák nem eléggé fejlettek, mert a létért való küzdelem a meghatározó. De ez a hajtóerő a társadalom érdekének alárendelt magánérdekeltségű vállalkozásokkal a népi demokráciában hatékonyan felhasználható a válságoktól, az embertelenségektől mentesebb fejlődésre!

Amíg nagy a szükség, a kornak megfelelő alapvető létfeltételek szűkösek, addig nem lehet továbblépni a szocializmusba, addig a létért az egymás elleni küzdelem, a magánérdekeltségű termelési forma a meghatározó!

A túl korai szocializmus, amikor még kegyetlen harc folyik a javakért, az diktatúra nélkül és diktatúrával sem életképes hosszútávon, előbb utóbb visszarendeződik a kapitalizmusba, akár a fasizmusba is, mert a feltételek annak kedveznek. A népi demokrácia ezen segíthet, de ez csak a kommunista párt vezetésével lehet hatékony.

A népi demokrácia a magángazdaság „kapitalista" hatékonyságával, a szocializmus tudatosságával előkészíti a szocializmushoz a kedvező feltételeket, de proletárdiktatúra nélkül ez nem életképes!

„**Népi demokrácia**: A II. világháború után néhány európai és ázsiai országban a népi demokratikus forr. győzelmével kialakult népi hatalom, a proletárdiktatúra egyik formája." Kislexikon

(idézet: Idegen Szavak Marxista Magyarázattal)

A **népi demokrácia** újtípusú demokrácia, amely a második világháború nyomán Európa számos országában, köztük hazánkban is, a polgári demokráciát vagy a fasizmust felváltotta.

A népi demokrácia úgy gazdasági alapjában, mint politikai tartalmában lényegesen különbözik a polgári demokráciától, bár formailag megtarthatja a polgári demokrácia néhány jellemvonását, (a munkaeszközök magántulajdonát nem szünteti meg elvileg és általánosan, képviseleti-parlamenti rendszer, a parlamentnek felelős minisztérium stb.).

A lényegesebb különbségek a polgári és népi demokrácia között a következők:
1. A gazdasági élet egyre növekvő szélességű területét az állam birtokába veszi;
2. megszünteti a nagybirtokrendszert;
3. az államhatalom tényleg a nép, a munkásosztály és a parasztság kezében van;
4. a parlamenti rendszer nem a pártok ellentétes versengésén, hanem a szövetséges pártok együttműködésén alapszik;
5. a szabadságjogok tényleg a dolgozók szabadságát biztosítják, nem pedig a nép és a demokrácia ellenségeinek szolgálnak eszközül a nép gazdasági és politikai elnyomására.

Így a népi demokrácia előkészíti az átmenetet a szocializmusba és megteremti ennek az átmenetnek az alapjait.

(idézet: Filozófiai kislexikon)

A népi demokrácia a *proletárdiktatúra* egyik formája, amely kifejezi „a szocialista forradalom fejlődésének sajátszerűségét az imperializmus gyengülésének viszonyai között és az erőviszonyoknak a szocializmus javára történt megváltozását. Ebben a formában kifejeződtek az egyes országok történelmi és nemzeti sajátosságai is" (Az SZKP XXII kongresszusa)

A népi demokrácia Kelet Európa és Ázsia több országában a népi demokratikus forradalom során alakult ki. E forradalmak fejlődésében nagy jelentősége volt a földreformnak, amely felszámolta a feudális maradványokat és megerősítette a munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetségét. A forradalom előrehaladásával a munkásosztály és pártja egyre jobban beavatkozott a tőkés gazdaságba (államosítás) és egyidejűleg korlátozta a burzsoázia politikai befolyását is. A mélyreható demokratikus átalakulás megvalósítása tette lehetővé a forradalmak átnövését a szocialista forradalomba. Ennek megfelelően a népi demokrácia, amely eredetileg a nép demokratikus diktatúrájaként jött létre, a proletárdiktatúra funkcióit kezdte betölteni. A forradalom ezen általános menetének az egyes országokban megvannak a maga konkrét sajátosságai. A népi demokratikus formát a népi demokratikus forradalom széles osztályalapja (amely nemcsak a munkásosztályt és a parasztságot, hanem a burzsoázia egyes rétegeit is magába foglalja), továbbá a népi demokratikus forradalomból a *szocialista forradalomba*, való békés átnövés hozta létre, ami lehetőséget nyújtott egyes régebbi képviseleti formák (parlament) felhasználására. A népi demokráciák jellemző vonásai a többpártrendszer (néhány európai ország kivételével), amikor a kommunista párt mellett más demokratikus pártok is vannak, amelyek a szocializmus álláspontján állnak és elismerik a munkásosztály vezető szerepét, a politikai pártokat és tömeg szervezeteket egyesítő népfront, mint sajátos szervezeti forma. A népi demokrácia kialakulási időszakának sajátossága még, hogy a meglevő politikai jogokat nem korlátozzák, a régi államgépezet szétzúzása hosszabb ideig tart stb. A történelem tapasztalatai bebizonyítottak, hogy a népi demokrácia a szocializmus építésének rendkívül eredményes eszköze.

(idézet: Politikai kisszótár)

A népi demokrácia népi hatalom, amely biztosítja, hogy a demokratikus forradalom átnőjön szocialista forradalomba. A második világháború után a — *népi demokratikus forradalom* eredményeként jött létre több európai és ázsiai országban. Igazolta Leninnek azt a tudományos előrelátását, hogy valamennyi ország eljut a szocializmusba, de nem egyforma úton. A **népi demokrácia** fogalma még a harmincas években született, amikor a munkásmozgalom fő feladata a fasizmus elleni harc, a polgári demokratikus jogok és a nemzeti függetlenség védelme lett. A demokráciáért és a szocializmusért vívott harc összekapcsolódott, új utak nyíltak a szocialista átalakítás előtt, s lehetővé vált, hogy a munkásosztály összefogjon a társadalom különböző osztályaival és

rétegeivel, a parasztsággal, a haladó értelmiséggel, a kispolgársággal. A népi demokratikus országokban a néptömegekkel összefogva győzött a munkásosztály, és így a **népi demokrácia** a proletárdiktatúra egyik sajátos formája lett.

A parlamentarizmus kormányzati forma, melynél a törvényhozás jogát a választott képviselők gyakorolják s a választott képviseleti törvényhozó-testület a hatalom tényleges hordozójának látszik. Az osztályelnyomáson alapuló polgári társadalomban a parlamentarizmus a valóságban nem a népakarat kifejezője, hanem csupán egyik leplező formája a burzsoázia következetes osztályuralmának, mely az állam erőszakszerveinek (katonaság, bürokrácia) irányítását kezében tartja. „Több esztendőnként egyszer eldönteni, hogy az uralkodó osztálynak melyik tagja fogja a parlamentben a népet elnyomni és eltiporni — ez a burzsoá parlamentarizmus lényege, nemcsak a parlamentáris alkotmányos monarchiában, hanem a legdemokratikusabb köztársaságokban is." (Lenin) A népi demokráciában a parlamentarizmus az egész államhatalommal együtt a nép érdekeit szolgálja s a törvényhozás munkájából fokozatosan kirekeszti a nép ellenségeit.

(idézet: Világpolitikai kislexikon)

Népi demokratikus forradalom: összefüggő forradalmi folyamat, amely megvalósítja az antiimperialista, antifeudális, demokratikus és szocialista forradalmi feladatokat. A második világháború után Kelet-Európa és Ázsia több országában bontakozott ki. Az alapvetően azonos forradalmi folyamatban voltak eltérő sajátosságok is. A népi demokratikus országok többségében először munkás-paraszt forradalmi demokratikus diktatúra jött létre. A munkásosztály és pártja vezetésével mélyreható változtatásokat hajtottak végre a gazdasági, politikai és társadalmi életben. A földreformmal felszámolták a feudális maradványokat és ezzel megerősítették a munkás-paraszt szövetség alapját. A munkásosztály és pártja megerősödésével egyre jobban beavatkoztak a tőkés gazdaságba (államosítások). A forradalmi változások fokozatosan kiszorították a burzsoáziát a hatalomból, és így lehetővé vált a viszonylag békés átnövés a szocialista forradalomba. Ezekben az országokban a **népi demokratikus forradalom** tehát két szakaszban ment végbe: az elsőben a demokratikus forradalmi feladatok domináltak, a másodikban pedig a szocialista forradalmi feladatok. Más országokban (Jugoszlávia, Bulgária, Albánia), ahol a kommunista pártok vezetésével széles fegyveres ellenállás és felszabadító harc bontakozott ki a fasiszta megszállók ellen, a két forradalmi (demokratikus és szocialista) folyamat a fegyveres harcban összefonódott, már 1945-re megvalósították a proletárdiktatúrát, s ennek a keretein belül oldották mega demokratikus forradalmi feladatokat is.

Maglód, 2021.12.23. Salánki László

A polgári demokrácia

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A polgári demokrácia jellemzői:

A polgári demokráciában az államhatalom a burzsoázia kezében van. A munkásosztály számára a polgári demokrácia az a harctér, amelyen osztályharca a burzsoázia ellen lefolyik. A munkásosztály számára nem közönyös, nyílt diktatúra lép-e a polgári demokrácia helyébe. A tőkés termelőmód ismérvei a termelőeszközök magántulajdona, a bérmunka, piacra szánt árutermelés.

A kapitalizmus kibékíthetetlen ellentéte a társadalmi termelés és a tőkés elsajátítás közötti ellentmondás.

Néhány gondolat:

A polgári demokrácia szabadsága a kapitalizmussal megteremtette a magánvállalkozások sokszínű lehetőségét jó és rossz tulajdonságaival együtt. A vállalkozások szabadsága tág teret és hatalmas lendületet enged - engedett - a kapitalizmus, a termelőerők, a demokrácia, az emberiség fejlődésének. De minden jóban van valami rossz is, így a polgári demokrácia szabadsága, erkölcse megteremti az élősködés lehetőségét is, ami kialakítja a kapitalizmus kizsákmányoló osztályát, a vállalkozás szabadságának haszonélvezőit, és a gátlástalan haszonlesőket. Végül is a polgári demokrácia szabadsága elvezet a kapitalizmus védelmében az önkényuralomra.

A polgári demokrácia szabadságának haszonélvezői közé tartoznak az ügyeskedő, szorgalmas kisvállalkozások, akik a proletárszintet igyekeznek meghaladni, nem kevés sikerrel, ami jelentős támasza a kapitalizmusnak.

A gazdagokhoz, a hatalomhoz dörgölődző haszonleső réteg nagyon sokszínű, amely a munkások, a médiumok, a hivatalnokok proletár dolgozói közül kerülnek ki. Ennek a „középosztálynak" a hasznos és káros befolyása proletár bérrabszolgákra jelentős. A középosztály egyes képviselői a fejlődést hatékonyan segítik, de a

sok haszonleső, aki a jó fizetésért gátlástalanul, öntudatlanul kiszolgálja a kizsákmányolókat, elárulja saját osztályát. A társadalmi helyzete, boldogulása miatt ez a réteg komoly támogatója a kapitalizmusnak.

A polgári demokráciában társadalmi szinten nem a munka szerinti elosztás elve érvényesül. Így a proletár jövedelme a munkaerő ára, ami az előállításához és működésben tartásához szükséges termelési költség, mint minden egyéb árué, szerszámé, aminek az árát, költségét a legalacsonyabb szinten kell tartani a tőkések minél nagyobb profitja érdekében. A tőkések egyéni jövedelme nem a munkájukból származik, hanem ez alapvetően a termelőeszközök magántulajdona, magánérdekeltsége miatt a tőkéjük után kizsákmányolásból szerzett profit, ami azonban élősködés, de ez a kapitalizmus fő hajtóereje. Meggazdagodni! Más kárára, akár mindenáron is!

A szocialista demokrácia a proletárdiktatúrával ez ellen az élősködési tendencia ellen hatékony, de amíg fejletlen a népgazdaság és a társadalmi tudat, addig az élősködés korlátozására, de az egyéni érdekeltség hajtóerejének kihasználására a népi demokrácia a leghatékonyabb, legemberségesebb forma.

A polgári demokráciában alapvetően két társadalmi osztály-párt létezik: úgymint a tőkésosztály, a kizsákmányolók pártja, amelyik több irányvonalat, érdeket képviselve megoszlik, de csak tőkés érdekeltségű, és a dolgozó proletárok érdekének osztály-párja a kommunista párt. A szociáldemokrata irányzat tévútra tért, renegáttá vált, valójában a polgári vonalat képviseli, alapvetően a kizsákmányolást, az élősködést elfogadja, mint a fejlődés miatt elkerülhetetlent, így nem lehet a dolgozók pártja. A szociáldemokrácia a tőkések osztálypártjába került, így a dolgozók osztályellenségévé vált.

A dolgozók osztály-pártja kommunista párt, amelynek célja a szocializmus, de a végcél a kommunizmus. A kommunista párt vezérfonala a marxizmus-leninizmus tudományos és demokratikus világnézete, ezért az összes dolgozó és a társadalom érdekét képviseli; az összhangot, a helyes irányvonalat, pedig a tudományos módszer és a demokratikus centralizmus teremti meg.

Amíg a kapitalizmus világméretekben erős és fejlődőképes, erőforrásaival fölényben van a szocialista demokráciával, addig a szocializmusban csak kíméletlen osztályharc lehet a tőkés osztály-párttal szemben. Ez volt a sztálini vonal, ami nagyon sikeres volt. Nem kellett volna ezt elvetni.

A szocialista demokráciában már csak a dolgozók osztály-pártja, a kommunista párt lehet a hatalomban, mert a tőkés-osztálypárt a kizsákmányolást, az élősködést, a kapitalista önkényuralmat valósítaná meg, ami ellen a szocializmus a proletárdiktatúrával harcol!

„A **demokratikus centralizmus** olyan szervezeti működési és irányítási alapelv, mely célja szerint biztosítja, hogy a döntések az érintett tagság legszélesebb körének véleményét tükrözzék, egyúttal azok végrehajtásában a szervezet tagjai egységesen vegyenek részt.” – Wikipédia

A polgári demokráciában a „demokratikus” választásokon a proletárok a kizsákmányolóik - képviselői - közül választanak képviselőket a hatalomba a saját kizsákmányolásukra, a dolgozókon való élősködésre, aminek sikerét a tőkésállam gazdasági alap és felépítménye garantál, így ez a szükségszerűen bekövetkező társadalmi katasztrófa miatt csak a szocialista forradalom vagy a fasizmus töri meg. A polgári demokráciában a kapitalista élősködés elfogadására a dolgozó nép tudatát a beszélő szerszám tudatára kell nevelni. Ez garantálja a kapitalizmus hatalmát a proletár dolgozók felett.

A szocialista forradalom a dolgozók szocialista demokráciáját, a polgári demokrácia azonban a tőkések számára valósítja meg a demokráciát. A fasizmus a tőkések minden határon felüli diktatúráját valósítja meg. Reálisan, érdemben a dolgozók csak a szocialista demokráciában választhatnak az érdekeiknek megfelelő képviselőket.

A polgári demokrácia lényegében nem más, mint lehetőség a tőkés uralkodó osztály diktatúrája, a dolgozók feletti élősködés érdekében. Ez csak formális demokrácia lehet, mert érintetlenül hagyja a polgári magántulajdont, a termelési eszközök magántulajdonát, ezért ez valójában szükségszerűen önkényuralom, - a mosolygó fasizmus - a proletár dolgozók feletti totális uralom, amin a törvényes keret mit sem változtat. A polgári demokrácia a jogállami szervezésben is a burzsoázia uralmi eszköze a kizsákmányolás biztosítására. Ezért erkölcse a kapitalizmus modell működése érdekében elfogadja a bérrabszolgaságot, ami az emberi jogok súlyos megsértése és embertelenség!

A polgári demokráciában a tőkés termelőmód tulajdonképpeni értelme, lényege a tőkések profitjának a termelése. Ezért a proletárok politikai-gazdasági érdekeit képviselők hatékonyan, érdemben nem lehetnek a hatalomban, mert a kapitalista rendszer alap és felépítménye ezt nem teszi lehetővé; a domináns erkölcs és a világnézet, a politikai-gazdasági és az államhatalom a tőkéseké, ez önkényuralom. A proletár bérrabszolgák a választásokon a kizsákmányolóikat juttatják a parlamentbe; így a dolgozó többség gerinctelen szolgalelkű emberré válik, arra nevelik, hogy eltűrje a tőkés diktatúrát, élősködést. A kapitalizmus a kizsákmányolás érdekében diktatórikus társadalmi rendszer és ez nem is lehet másként; a kapitalizmusban a proletár bérrabszolgák a tőkések beszélő szerszámai.

„A **demokrácia** egy szabad társadalom jelentős számú, szavazati joggal rendelkező tagjainak hatalmából eredő politikai rendszer, egy közös területen, ahol hatalmi fékekkel és ellensúlyokkal biztosítják a társadalom jól szabályozott működését, mint például a közhatalom gyakorlóinak kizárólagos hatalomra törésének a megakadályozását, a társadalmi igazságosságot és a jóléti társadalom megvalósulását. A jogosultak közügyek döntéseiben való részvételi módja alapján közvetlen és képviseleti demokráciák létezhetnek.

A **demokrácia** olyan politikai rendszer, amely a népnek a közügyekben való részvételére épül. Olyan politikai rendszer, melyben a szuverén „nép", tehát a társadalom összes, teljes jogú tagja – nem egyén, kis csoport vagy a hatalom bizonyos csoportja – igazgatja a közügyeket, beleértve a kormányzást is. Népszerű meghatározása a demokráciának a népuralom, egyenjogúság; az a politikai rendszer, melyben a népé a hatalom. A legtöbb közismert "demokrácia" közös jellegzetessége nem a közvetlen néphatalom, hanem a közhatalom választásának a legitimációja." Wikipédia

(idézet: Idegen Szavak Marxista Magyarázattal)

A **polgári demokrácia** a tőkés társadalmi rend politikai formája. A polgári demokráciában az államhatalom a burzsoázia kezében van (sokszor a földbirtokos osztállyal szövetségben). A polgári demokrácia nagy lépés volt előre a feudális társadalomi önkényen és kiváltságokon alapuló államhatalmával szemben: a törvényelőtti egyenlőség bevezetése, a végrehajtó- és törvényhozóhatalom szétválasztása, a képviseleti-parlamenti rendszer, a szabadságjogok (sajtó, gyülekezési, szólás-, vallásszabadság stb.), általában az ú. n. „elidegeníthetetlen emberi jogok" kihirdetése a szabadságjogok szűkebb vagy szélesebb kiterjesztését jelentette.

Mégis a polgári demokrácia is lényegében nem más, mint az uralkodó osztály vagy osztályok diktatúrája a dolgozók ellen és az „emberi jogok" nem igazán emberi jogok, mert a dolgozók számára legnagyobbrészt csak a papíron vannak meg (lásd az imperialista Amerikát). Leglényegesebb fogyatkozása az, hogy még a legszélesebb polgári demokrácia is csak formális demokrácia, vagyis érintetlenül hagyja a polgári magántulajdont és ezzel megörökíteni igyekszik a polgárok közt fennálló gazdasági egyenlőtlenséget, a kizsákmányolást és a gazdagok és szegények közt a polgári társadalomban fennálló és mindinkább elmélyülő szakadékot.

A munkásosztály számára a polgári demokrácia az a harctér, amelyen osztályharca a burzsoázia ellen lefolyik. Ezért a munkásosztály számára nem közönyös, nyílt diktatúra lép-e a polgári demokrácia helyébe. A munkásosztálynak nem szabad a polgári demokráciát sem túlbecsülnie, sem lebecsülnie, hanem józanul értékelnie kell, mennyiben használhatja fel a maga osztályharcának céljaira. Ezért a munkásosztálynak ellene kell szegülnie minden kísérletnek, a polgári demokrácia nyújtotta szabadságjogok megnyirbálására vagy megszüntetésére, de ugyanakkor tudatában kell lennie annak, hogy a polgári demokrácia végeredményben mindig csak a burzsoázia uralmi eszköze a kizsákmányolás biztosítására.

A kapitalista termelőmód, **kapitalizmus:** tőkés termelőmód, tőkés társadalmi rend. Történelmileg Európában a 16. század óta fejlődött ki először, elődje a hűbéri társadalmi rend. A kapitalizmus mint termelőforma, az emberiség fejlődésének meghatározott fokán törvényszerűen keletkezik és ugyanilyen törvényszerűséggel pusztul el, hogy helyét a társadalmi élet új, haladottabb formájának, a szocialista termelőmódnak adja át. A tőkés termelőmód tulajdonképpeni értelme nem — mint a polgári gazdaságtudósok állítják — az emberi szükségletek kielégítése, hanem értéktöbblet termelése. A tőkés termelőmód ismérvei a termelőeszközök magántulajdona, a bérmunka általános alkalmazása és az árutermelés, tehát piacra szánt termékek előállítása. A termelőeszközöktől megfosztott bérmunkások munkaereje, ez a kapitalisták számára legfontosabb áru termeli az értéktöbbletet, melyet a termelőeszközök birtokosai kisajátítanak. „A társadalmi termelés és a tőkés elsajátítás közötti ellentmondás a proletariátus és a burzsoázia közötti ellentétként nyilvánul meg." (Engels)

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Termelési mód a társadalom léte és fejlődése szempontjából nélkülözhetetlen eszközök (élelem, ruházat, lakás, termelési felszerelések stb.) megszerzésének történelmileg meghatározott módja. A termelési mód a társadalmi rend meghatározó alapját alkotja. Amilyen a termelési mód, olyan maga a társadalom, annak uralkodó eszméi, politikai nézetei, intézményei.

A termelési mód változásával megváltozik az egész társadalmi rend. Minden új, magasabb termelési mód új, magasabb fokot jelent az emberiség fejlődésének történetében. Az emberi társadalom keletkezésének ideje óta több termelési mód létezett és váltotta fel egymást: ősközösségi rend, rabszolgatartó társadalom, feudalizmus és kapitalizmus.

A mai történelmi korszakban az önmagát túlélt tőkés termelési módot az új, szocialista termelési mód váltja fel (Szocializmus). Létrejött a szocialista világrendszer. A termelési módnak két, egymással szorosan összefüggőoldala van: a termelőerők és a termelési viszonyok. A termelőerők a termelési mód meghatározó, legforradalmibb tényezői.

A társadalmi termelés fejlődése a termelőerők megváltozásával kezdődik, ezután ennek megfelelő változások mennek végbe a termelési viszonyok terén is. A termelési viszonyok, amelyek a termelőerőktől függően fejlődnek, aktívan visszahatnak rájuk. Ha a termelési viszonyok összhangban vannak a termelőerők jellegével, akkor meggyorsítják a termelőerők fejlődését, fejlődésük fő motorjai, ellenkező esetben viszont lassítják,

gátolják fejlődésüket. E meg nem felelés talaján jött létre az új termelőerők és a régi termelési viszonyok közötti éles konfliktus és ellentmondás, ami szükségszerűen társadalmi forradalomhoz vezet az antagonisztikus társadalmi-gazdasági alakulatokban.

A szocializmusban a termelési viszonyok egyik-másik oldala és a fejlődő termelőerők között felmerülő ellentmondások a tulajdon társadalmi jellegéből következően nem vezetnek konfliktusokhoz. A szocialista államnak és a kommunista pártnak - számításba véve az objektív társadalmi fejlődéstörvények hatását - reális lehetősége van arra, hogy idejében megoldja az ilyen ellentmondásokat, összhangba hozva a termelési viszonyokat a termelőerők új jellegével és színvonalával.

Termelési viszonyok a marxista társadalomtudomány egyik legjelentősebb fogalma; a társadalom azon objektív, anyagi, emberek tudatától független viszonyait tükrözi, amelyek a társadalmi termékek termelése, a csere és az anyagi javak elosztása folyamán alakulnak ki az emberek között. A termelési viszonyok minden termelési mód szükségszerű oldalát képezik, hiszen az emberek nem tudnak termelni anélkül, hogy valamilyen módon ne egyesülnének a közös tevékenység és a termékek kölcsönös cseréje érdekében. A termelési viszonyok alapja: a termelési eszközök tulajdona terén fennálló viszonyok.

Olyan társadalomban, ahol a termelési eszközök társadalmi, kollektív tulajdonban vannak, a társadalom tagjai egyenlőek a termelési folyamatban az együttműködés és kölcsönös segítés viszonyai alakulnak ki köztük. Ha azonban a tulajdon magánkézben van, szükségképpen uralmi és alávetettségi viszonyok jönnek létre. Aki nagyszámú termelési és munkaeszköz birtokában van, gazdaságilag uralkodik azok felett, akik nem rendelkeznek munkaeszközökkel. Ily módon a társadalmi, illetve a magántulajdon alapján, a termelési viszonyok két formája alakult ki a történelemben: az együttműködési és kölcsönös segítési viszonyok, illetve az uralmi és alávetettségi viszonyok

A társadalmi tulajdon a történelem során különbözőformákat öltött: a nemzetségi, a törzsi, az össznépi vagy állami tulajdon, a szövetkezeti vagy kolhoztulajdon stb. A magántulajdonnak a történelem folyamán három főformája alakult ki: rabszolgatartó, feudális és kapitalista tulajdon, amelyeknek megfelel a kizsákmányolás három típusa. Létezett és ma is létezik még a termelők egyéni munkáján alapuló magántulajdon, ez a forma azonban mindig az adott társadalomban uralkodó termelési viszonyoknak van alárendelve, és azok meghatározó befolyása alatt fokozatosan hanyatlik.

A termelési viszonyok két alapvető formáján kívül valamely társadalmi-gazdasági alakulat felbomlása, illetve az új társadalmi-gazdasági alakulat kialakulása időszakában átmeneti társadalmi viszonyok jönnek létre. E viszonyok sajátossága abban rejlik, hogy ugyanazon társadalmi alakulat keretein belül különbözőtípusú, sőt különböző szerkezetű viszonyokat jellemeznek. Például az ősközösségi rend hanyatlásának szakaszában a patriarchális család keretein belül összefonódtak a nemzetiségi viszonyok maradványai és a rabszolgatartó viszonyok csírái. A rabszolgatartó viszonyok bomlásának szakaszában több országban kialakult a kolonátus, amely a rabszolgatartó és a feudális viszonyok elemeit egyesítette magában; a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakában egyes gazdasági formák egyesítik a kollektív és a magántulajdonon alapuló viszonyokat (államkapitalizmus, állami és magán vegyesvállalatok, a mezőgazdasági termelőszövetkezetek félszocialista formái stb.)

Termelőerők a termelési eszközök és az ember, a maga munkatapasztalatával és – jártasságával. A termelőerők kifejezik az embereknek a tárgyakhoz és a természet erőihez való viszonyát, amelyeket az anyagi javak termeléséhez felhasználnak. A társadalom fő termelőerői a termelők, a dolgozók, akik szüntelenül tökéletesítik a munkaeszközök, mind szélesebb körben használják fel a természeti javakat, gazdagítják termelési tapasztalatukat, növelik a munka termelékenységét. A termelőerők állapota mutatja azt a fokot, amennyire a társadalom le tudta igázni a természetet. A termelőerők szüntelenül fejlődnek; mindenekelőtt a munkaeszközök tökéletesednek; ami maga után vonja a termelési viszonyok, a termelési mód szükségszerű fejlődését.

Termelőerők és a termelési viszonyok összhangjának törvénye objektív gazdasági törvény, amelyet Marx fedezett fel. Ez a törvény valamennyi társadalmi-gazdasági alakulatra vonatkozólag meghatározza a termelőerő és a termelési viszonyok kölcsönhatását. A termelőerők alkotják a termelés meghatározó, legforradalmibb és legmozgékonyabb elemét. Szüntelenül fejlődnek, míg a termelési viszonyok a stabilabb elemet alkotják. Ezért a társadalom fejlődésének bizonyos fokán ellentmondás támad az új termelőerők és az elavult termelési viszonyok között. Bármennyire elmaradnak is azonban a termelési viszonyok a termelőerők fejlődése mögött, előbb-utóbb helyre kell állnia az összhangnak, s mint a társadalom fejlődésének története mutatja, összhangba is kerülnek a termelőerők fejlettségi színvonalával, azok jellegével.

Az antagonisztikus osztályokra tagolt társadalomban a megnövekedett termelőerők és a régi termelési viszonyok közötti ellentmondás mindig konfliktushoz vezet, amely társadalmi forradalom útján oldódik meg. A szocializmusban a termelési viszonyok a tulajdon társadalmi jellege folytán összhangban vannak a termelőerők állapotával, szabad teret engednek ezek gyors ütemű és válságmentes fejlődésének. A szocializmusban is

keletkeznek azonban ellentmondások egyfelől a termelőerők, másfelől a termelési viszonyok egyes oldalai között. Csakhogy itt ezek az ellentmondások egyfelől a termelőerők, másfelől a termelési viszonyok egyes oldalai között. Csakhogy itt ezek az ellentmondások nem idéznek elő konfliktust, mivel a társadalmi tulajdon az uralkodó, s nincsenek olyan osztályok, amelyek érdekeltek lennének az elavult termelési viszonyok fenntartásában.

Maglód, 2021.12.23. Salánki László

A proletárdiktatúra

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A proletárdiktatúra jellemzői:

A polgári forradalmak a kizsákmányolás újabb formáját, a tőkés kizsákmányolást szilárdították meg. A proletárdiktatúrát a kapitalizmusról a szocializmusra való áttérés teszi szükségessé.

A proletárdiktatúra: - a proletariátus osztályharcának folytatása új feltételek között és új formákban; - egy kizsákmányolásra törekvő kisebbséget korlátoz, nyom el a dolgozó többség érdekében; - a többség számára a valódi demokráciát, az egész dolgozó nép életbevágó érdekeit védi; - a munka társadalmi szervezetének a kapitalizmusénál magasabb rendű típusát hozza létre; - előmozdítja saját szocialista alapjának kialakulását és megszilárdulását; - biztosítja a régi kapitalista alap felszámolását, a szocialista gazdasági formák győzelmét; - legfőbb elve a munkásosztály és parasztság szövetsége, a munkásosztály vezető szerepével; - rendszerében a fő vezető és irányító erő a munkásosztály élcsapata a kommunisták pártja.

Néhány gondolat:

A népi demokrácia és a szocialista demokrácia elleni, a kapitalizmust restauráló polgári forradalmak a társadalmi haladás ellenes ellenforradalmak!

A proletárdiktatúra a népi és a szocialista demokráciában a kapitalizmus ellenforradalma miatt szükséges; ehhez azonban, hogy sikeres legyen, a társadalom vezetésének, a politikai hatalomnak, a dolgozó nép és az egész társadalom érdekében a dolgozók pátja és szervezetei kezében kell lennie. Ha ez nem teljesül, vagy nem teljesíthető, akkor a kapitalizmus áll nyerőre!

A proletárdiktatúra a népgazdaság tervszerű építését, a demokráciát védi. A népi demokráciában dominánsan, a szocializmusban azonban kizárólagosan a kommunista pártok vezetik a társadalmat. Ha nem így van, akkor a kapitalizmus áll nyerőre!

A kommunista párt a marxizmus-leninizmus tudományos elméletének vezérfonalával, a szocializmus irányában vezeti a társadalmat az emberiség és a dolgozók érdekében, a szocialista demokrácia megvalósításáért!

A proletárdiktatúra a népi demokráciában is szükséges a kapitalista tendenciák, a magánérdekeltségű gazdaság kordában tartására! A népi demokrácia az összes demokratikus erővel szövetségben küzd a kapitalizmus diktatórikus, önkényuralmi formái ellen! A népi demokráciában kizsákmányoló osztályok is vannak, - lehetnek -, de a dolgozó osztályok és a társadalom érdekeinek alárendelve, így a proletárdiktatúra a demokrácia védelmét szolgálja! A szocialista demokráciában a proletárdiktatúra a kapitalizmus, a fasizmus és a polgári demokrácia minden formája elleni hatalom!

„A **proletárdiktatúra** Karl Marx által a 19. század közepén bevezetett fogalom, azon átmeneti időszak megnevezésére szolgál, melynek során a proletariátus képviselői a kezükbe ragadnak minden hatalmat a tőkés társadalmakban fennálló burzsoá állam lerombolása érdekében, és ezzel lehetővé teszik az átmenetet egy osztályok nélküli társadalomba, a kommunizmusba.” Wikipédia

(idézet: Politikai gazdaságtan tankönyv – SZIKRA)

A proletárdiktatúra mint a szocialista gazdaság felépítésének eszköze. Mivel a proletárforradalom feladata mindennemű kizsákmányolás megszüntetése, feltétlenül le kell rombolnia a régi, a dolgozó tömegek elnyomását szolgáló államgépezetet. A proletárforradalom *újtípusú államot* hoz létre. Ez az újtípusú állam, a proletárdiktatúra. Proletárdiktatúra, mint politikai felépítmény nélkül lehetetlen a dolgozók gazdasági felszabadulása, lehetetlen az áttérés a tőkés termelési módról a szocialista termelési módra.

A *proletárdiktatúra* olyan rendszer, amelynél a társadalom állami irányítása a munkásosztály kezében van. Az állam minden előző formájában a kizsákmányolt többséget nyomta el egy kizsákmányoló kisebbség érdekében. A proletárdiktatúra egy kizsákmányoló kisebbséget nyom el a dolgozó többség érdekében.

A proletárdiktatúra az igazi demokrácia megtestesülése, s mint ilyen, az egész dolgozó nép életbevágó érdekeit képviseli. A proletárdiktatúra megvalósításával a dolgozók a történelem során első ízben országuk gazdáivá válnak. A polgári forradalmak a kizsákmányolás újabb formáját, a tőkés kizsákmányolást szilárdítják meg, s ezért nem tudják csak valamelyest is tartós időszakra a burzsoázia köré tömöríteni a dolgozó és kizsákmányolt tömegeket. Ezzel szemben a mindennemű kizsákmányolás megszüntetésére hivatott proletárforradalom biztosíthatja, és kell is hogy biztosítsa e tömegek és a proletariátus tartós szövetségét. A munkásosztálynak és a parasztságnak a munkásosztály vezetésével megvalósuló és a kizsákmányoló osztályok ellen irányuló szövetsége — a proletárdiktatúra legfőbb elve. A munkás-paraszt szövetség nélkül a proletariátus hatalmának megszilárdítása és a szocialista gazdaság felépítése lehetetlen.

A proletárdiktatúra a proletariátus osztályharcának folytatása új feltételek között és új formákban, olyan osztályharc, amelyet a hatalom birtokában folytat a belföldi kizsákmányolok, valamint a kapitalista környezet agresszív erői ellen. „A proletariátus diktatúrája szívós harc, véres és vértelen, erőszakos és békés, katonai és gazdasági, pedagógiai és adminisztratív harc a régi társadalom erői és hagyományai ellen”[1]. *Lenin*. „Baloldaliság” — a kommunizmus gyermekbetegsége. Lásd *Lenin* Művei. 31. köt. Szikra 1951. 30. old.*

A proletárdiktatúra a szocializmus felépítésével összefüggő feladatoknak megfelelően három fő funkciót teljesít. Ez azt jelenti, hogy a proletariátus a hatalmat három fő feladat megoldására használja fel:

először, a kizsákmányolok elnyomására, az ország védelmére és a más országok proletárjaival fenntartott kapcsolatok szorosabbra fűzésére;

másodszor, arra, hogy végleg elszakítsa a burzsoáziától a dolgozó, s a régi rendben kizsákmányolt tömegeket, bensőségesebbé tegye velük a szövetségét, és bevonja ezeket a tömegeket a szocialista építésbe;

harmadszor, az új, szocialista társadalom felépítésére.

A proletárdiktatúrát mint politikai felépítményt az teszi szükségessé, hogy a társadalom gazdasági fejlődése napirendre tűzte, az áttérést a kapitalizmusról a szocializmusra. Mihelyt azonban a proletárdiktatúra mint a szocialista gazdaság felépítésének eszköze, megjelenik a színen, maga is hatalmas erővé válik. Hathatósan előmozdítja saját szocialista alapjának kialakulását és megszilárdulását, biztosítja a régi, kapitalista alap felszámolását, a szocialista gazdasági formák győzelmét a kapitalista formák fölött.

A gazdaság szocialista formái nem jöhetnek létre és nem fejlődhetnek spontán módon, automatikusan. A proletárállam tervszerű tevékenysége, a dolgozó tömegek alkotó aktivitása nyomán jönnek létre és fejlődnek.

A proletárállam csakis annak következtében tudja teljesíteni az új alap létrehozásával kapcsolatos feladatát, hogy a termelési viszonyok és a termelőerők jellege közötti kötelező összhang objektív gazdasági törvényére, s az új gazdasági viszonyok alapján keletkező új gazdasági törvényeikre támaszkodik. A proletárdiktatúra a munka társadalmi szervezetének a kapitalizmusénál magasabbrendű típusát hozza létre. Ez a szocialista rend erejének, a tőkés rend fölötti győzelmének fő forrása.

A proletárállam formái különfélék lehetnek. „Az átmenet a kapitalizmusból a kommunizmusba természetesen okvetlenül létrehozza a politikai formák óriási gazdagságát és változatosságát, de a lényeg emellett elkerülhetetlenül ugyanegy lesz: *a proletariátus diktatúrája*”[1]. *Lenin*. Állam és forradalom. Lásd *Lenin* Művei. 25. köt. Szikra 1952.443. old.* A marxizmus-leninizmusnak ezt az alaptételét egyaránt teljes mértékben igazolták a Szovjetunió történelmi tapasztalatai, ahol létrejött a proletárdiktatúra Lenin által felfedezett formája, a szovjet hatalom, s azoknak az országoknak későbbi történelmi tapasztalatai, ahol a proletárdiktatúra népi demokrácia formájában áll fenn.

A proletárdiktatúra országaiban a szocialista gazdaság tervszerű építésének egész menetét a kommunista pártok (illetve munkáspártok) irányítják. Ezek a marxizmus-leninizmus elméletével, a társadalom gazdasági fejlődéstörvényeinek ismeretével felvértezett pártok szervezik a néptömegeket, irányítják a néptömegek erőfeszítéseit a szocialista építés feladatainak megoldására.

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Proletárdiktatúra a proletariátus államhatalma, amely a tőkés rendszer megszüntetése és a burzsoá államgépezet szétzúzása eredményeképpen jön létre. A proletárdiktatúra alkotja a szocialista forradalom fő tartalmát, ez győzelmének elengedhetetlen feltétele és legfőbb eredménye. Éppen ezért a proletárdiktatúráról szóló tanítás a marxi-lenini elmélet legfontosabb része. A proletariátus arra használja fel hatalmát, hogy megtörje a kizsákmányolók ellenállását, megszilárdítsa a forradalom győzelmét, idejében elhárítsa a burzsoázia restaurációs kísérleteit, védekezzen a nemzetközi reakció agresszív cselekedetei ellen.

Ám a proletárdiktatúra nemcsak erőszakot és főleg nem erőszakot jelent. Főfunkciója - konstruktív, építőfunkció. A diktatúrát a proletariátus arra használja fel, hogy megnyerje a dolgozók nagy tömegeit és bevonja őket a szocialista építésbe, hogy forradalmi átalakításokat hajtson végre a társadalmi élet valamennyi területén: a gazdasági életben, a kultúrában, az életformában, hogy kommunista szellemben nevelje a dolgozókat

és felépítse az új, osztály nélküli társadalmat. A proletárdiktatúra a szocializmus felépítésének eszköze, győzelmének elengedhetetlen feltétele.

Alapja és legfőbb elve a munkásosztály és parasztság szövetsége, a munkásosztály vezetőszerepének biztosításával. A szocialista építés során bővül és megszilárdul a proletárdiktatúra társadalmi bázisa, kialakul a társadalom társadalmi-politikai és ideológiai egysége. A proletárdiktatúra rendszerében a fő vezető és irányító erő a munkásosztály élcsapata: a kommunisták pártja. A proletárdiktatúra rendszerébe beletartoznak a dolgozók különféle tömegszervezetei: a népképviseleti szervek, a szakszervezetek, a szövetkezetek és más egyesületek, amelyek a szocialista állam és dolgozó tömegek fő összekötő láncszemei.

A történelemben a proletárdiktatúra elsőformája a Párizsi Kommün volt, amely értékes tapasztalatokkal gazdagította a marxizmust, s lehetővé tette, hogy Marx következtetéseket vonhasson le az eljövendő szocialista társadalom államformájára vonatkozóan.

A szovjet forma (az oroszországi forradalmi munkásmozgalomban spontánul kialakult szovjetekből, tanácsokból keletkezett, azokra épülő államforma) a proletárdiktatúra új formáját alkotja. Jelentőségét Lenin tárta fel a két orosz forradalom tapasztalatainak tanulmányozása alapján.

Végül, a legújabb forradalmi tapasztalatok alapján a **Proletárdiktatúra** egy másik új formája alakult ki: a népi demokrácia. A **Proletárdiktatúra** nem Öncélú, hanem a diktatúra és osztály nélküli társadalomba való átmenet történelmileg szükségszerű és egyetlen szükségszerű eszköze. „A proletáriátus diktatúrája – állapítja meg az SZKP programja – biztosította a szocializmusnak – a kommunizmus első szakaszának – teljes és végleges győzelmét, biztosította a társadalom átmenetét a kommunizmus általánosan kibontakozó építésébe, ezzel teljesítette történelmi küldetését és a belsőfejlődés feladatai szempontjából a Szovjetunióban már nem szükségszerű.”

(idézet: Idegen Szavak Marxista Magyarázattal)

Proletárdiktatúra: „A proletárdiktatúra, ha ezt a latin tudományos, történetfilozófiai kifejezést egyszerűbb nyelvre fordítjuk le, a következőt jelenti: csak meghatározott osztály, nevezetesen a városi és általában a gyári s üzemi ipari munkások képesek az egész dolgozó és kizsákmányolt tömeg vezetésére a tőkés elnyomás megdöntéséért folytatott harcban, magának a megdöntésnek folyamán, a győzelem megtartásáért és megszilárdításáért folyó harcban, az új szocialista rend megalapozása során, az osztályok teljes megszüntetésére irányuló harc egész folyamán” (Lenin).

A proletárdiktatúra „állami fogalom” (Sztálin). Ezt a diktatúrát a proletár szocialista állam testesíti és valósítja meg. A proletárdiktatúra legmagasabb elve a munkásosztály és a parasztság szövetsége, a munkásosztály vezetésével „A proletárdiktatúra a proletárság és a parasztság dolgozó tömegének szövetsége a kapitalizmus megdöntésére, a szocializmus végleges győzelmének kivívására, azzal a feltétellel, hogy ennek a szövetségnek vezető ereje a proletárság” (Sztálin). Sztálin a proletárdiktatúra három oldalának — feladatának — a következő tartalmi jellegzetességét emelte ki: „

1. A proletárhatalom kihasználása a kizsákmányolók elnyomására „az ország megvédésére, a többi országok proletárjaihoz fűződő kapcsolatok megerősítésére, a forradalom fejlesztésére és győzelmére minden országban,

2. a proletárhatalom kihasználása arra, hogy a dolgozó és kizsákmányolt tömegeket végleg elszakítsuk a burzsoáziától, hogy a proletárság és a tömegek szövetségét megerősítsük, hogy e tömegeket bevonjuk a szocialista építőmunkába, hogy e tömegeket a proletárság államilag vezesse,

3. a proletár hatalom kihasználása a szocializmus megszervezésére, az osztályok megsemmisítésére, az osztálynélküli társadalomba, az államnélküli társadalomba való átmenetre. A proletárdiktatúra mind e három vonásnak egyesítése ... Csak mind a három vonás együtt nyújtja a proletárdiktatúra teljes és befejezett fogalmát”

Maglód, 2021.12.23. Salánki László

A szabadság

- Az emberré válás útja a szocializmus -

A szabadság jellemzői:

Szabadság a felismert szükségszerűség és az ember ezzel összhangban álló cselekvése. Az objektív törvények megismerésén és felhasználásán alapul az emberek, az emberiség valódi szabadsága. A szabadság annál

nagyobb, minél inkább felismerik az emberek reális lehetőségeiket. A társadalmi fejlődést nagyjában és egészében a személyiség szabadságának szélesedése kísérte.

A szabadság nem abszolút, hanem viszonylagos; elvont szabadság egyáltalán nem létezik; a szabadság mindig konkrét és viszonylagos; a szabadság semmiképpen sem jelent egyet az önkénnyel.

A szabadság nem az objektív törvényektől való „álmodott függetlenségben" rejlik, hanem abban a képességben, hogy választani, tárgyismerettel dönteni tudunk.

Az emberi szabadság terjedelme a társadalmi haladás mércéjéül szolgálhat!

Az érdek és az igazság nem mindig fedi egymást; az igazság objektív az érdek relatív; a szabadság az érdek és az igazság harmóniája!

Néhány gondolat:

Az ember társadalmi lény, ezért szoros kapcsolatban áll embertársaival. Ha az érdekérvényesítés, a szabadság alapvetően a másik ember(ek) rovására valósul, valósulhat meg, akkor előbb-utóbb harc bontakozik ki. Az antagonisztikus társadalmakban ilyen az osztályharc.

Az élővilágban a harc természetes, az egyik állat megeszi a másikat, csak így maradhat életben. A civilizált emberi társadalomban a nagyobb szabadságért, a létérdekért folyó harcban manapság már nem eszik meg egymást az emberek, legfeljebb csak élősködnek embertársukon. A kapitalizmusban a proletár dolgozók állttal termelt létfeltételeket, értékeket a tőkések kizsákmányolással törvényesen elveszik. Ha a szabadság az érdek megvalósulása alapvetően más rovására történik, akkor az élősködő, embertelen, civilizálatlan társadalmi forma. Ilyen civilizálatlan társadalmi forma a kapitalizmus!

A kapitalizmusban a tőkés érdeke nagymértékben a proletár többség rovására valósul meg, mert a proletár dolgozók munkájához képest dologtalan tőkés nagyobb szabadsága a proletárok kárára érvényesül, ezért a kapitalizmus embertelen, civilizálatlan, élősködő társadalmi forma.

Polgári gondolatok: „A szabadság addig tart, ahol a másiké kezdődik". A polgári demokrácia kapitalizmusában ez a működési módja miatt betarthatatlan, mert a kapitalizmusban a tőkés kizsákmányolással a proletárok szabadsága, emberi jogai megsérülnek, alárendelődik a tőkés érdeknek, mert a proletár az a beszélő szerszám. A polgári demokráciában a proletár jogilag szabadon dönthet arról, hogy beszélő szerszám legyen!

Az emberek a társadalomban különböző minőségű képességgel rendelkeznek, aminek a kialakulása elsősorban a természeti, a társadalmi környezet hatásának köszönhető, a genetikai, faji különbség elenyésző és inkább hasznos az egész emberiség számára.

A történelem bebizonyította, az azonos környezetben fejlődő egészséges, különböző fajú, nemzetiségű emberek, bár sajátosan, eltérően, de alapvetően a társadalom, az emberiség számára értékes képességekre lesznek, lehetnek képesek, úgy, mint a megfelelő környezetben nevelt növények, állatok. Alapvetően a társadalmi forma, a tudatos társadalmi forma hiánya az oka az emberiség szélsőséges különbségeinek. Ezen próbál a szocializmus tudatosan segíteni, ami a kapitalizmusban lehetetlen.

A kapitalizmus lényege az üzlet, ha tesz valamit ennek érdekében teszi, ha nem megfelelő az üzlet szempontjából a tőkebefektetés, akkor nem is teszi ezt, alapvetően a haszonért tesz bármit. Bár a kapitalizmus globálissá vált, az értékeit kiterjeszti az egész földön, de a működési módja miatt mégis szélsőségesen megosztja az emberiséget.

Az emberiség a fejlődése kezdetétől hosszú időn át a külső körülményeket, a természeti és a társadalmi környezet káros hatását kevésbé volt képesek kivédeni, mert a társadalom működési módja, a termelőerők fejletlensége és a társadalmi tudat, az uralkodó osztály erkölcse, világnézete ezt nem tette lehetővé.

Így a kapitalizmus a működési módja miatt a proletár környezetbe született szabadsága alárendelődik a tőkésekének. A szocializmusban ez már nem így van, mert megvalósul a valódi egyenjogúságra épülő szabadság.

A szocialista modell a társadalom tagjai képességének minőségi különbségét tudatosan, a társadalom összefogásával, az emberi társadalom érdekében igyekszik kiküszöbölni. Ezzel a valódi, az emberben, mint az emberi fajban alapvetően meglévő hasznos tulajdonságokra alapozott egyenjogúság megvalósítását teszi lehetővé.

A kizsákmányoló osztálytársadalmakban az osztályok közötti harc a szabadság érdekében az osztályharc formájában zajlik, ami a társadalmi fejlődés érdekében a termelőerők fejlődésével összhangban a legfontosabb hajtóerő; így a kapitalizmusban alapvetően két társadalmi osztály létezik; az egyik az, akinek a szabadsága mások rovására növekszik és azok, akik ennek szenvedő alanyai, akik a saját szabadságukat kénytelenek mások érdekeinek, szabadságának alárendelni.

Az emberek a társadalomban egymásra utaltan, közös és ellentétes érdekviszonyok között élnek termelnek! Ha a társadalomban élő emberek képességei, lehetőségei, külső körülményei nagyon különbözőek, ennek megfelel a létbiztonságuk, kiszolgáltatottságuk, szabadságuk! Az antagonisztikus osztálytársadalmakban, így a kapitalizmusban is a gazdasági modell miatt szélsőségesen megoszlik a népesség a többség szabadsága, érdeke rovására. Ezáltal sérülnek az elérhető képességek, lehetőségek a többség szabadsága kárára! A kapitalizmusban a kisebbségben lévő tőkések érdekében a többségben lévő proletárok képessége csak a beszélő szerszám színvonalát érheti el.

A szocialista modell az egyenlőségre törekvésével, a természeti, a társadalmi körülmények ennek megfelelő kedvező kialakításával, a többség képességét, lehetőségét, így a szabadságát növeli, ami az emberségesebb emberiséget eredményez!

A kapitalista modell a fasizmussá fejlődésével mindenképpen önkényuralmat valósít meg, így a többség szabadságát fokozottan alárendeli kevesek érdekének!

„A **szabadság** általában idegen erőtől való függetlenséget jelent. Ily értelemben lehet fizikai szabadság, vagyis lehetőség (képesség) valamit tenni vagy nem tenni. Személyes szabadság a szabad mozgás, a test szabad használata ... Az erkölcsi szabadság az ember akaratelhatározási szabadságát jelenti ... A jogi értelemben vett szabadság kiterjed mindarra, amit a jog szerint tenni lehet.” Wikipédia

(idézet: Filozófiai kislexikon)

Szabadság a felismert szükségszerűség és az ember ezzel összhangban álló cselekvése, a választás lehetősége és képessége az ember cselekvésében. Az objektív *törvények* megismerésén és felhasználásán alapul az emberek **szabadság**a a természet vonatkozásában is, amely együtt növekszik a tudományos és technikai haladással. A **szabadság** problémáját hagyományosan arra a kérdésre redukálták, hogy van-e az embernek szabad akarata.

A marxizmus abból indul ki, hogy a történelmi szükségszerűség, amely végső soron az emberek társadalmi *tevékenység*ének eredménye, magában foglalja — az emberek objektív létfeltételei által megengedett szélesebb vagy szűkebb határok között — mind céljaik, mind azok elérésére szolgáló eszközök megválasztásának **szabadság**át. Marx és Engels a társadalmi fejlődést természettörténeti folyamatnak tekintette, de egyszersmind határozottan elutasította azt a felfogást, hogy a társadalmi fejlődés adott útja elháríthatatlan, amelyen végzetszerű elkerülhetetlenséggel kell az egész emberiségnek haladnia, s amelyen mindennemű véletlen kizárt s minden adott pillanatban csak egyetlen reális lehetőség valósítható meg, úgyhogy az emberek számára nem marad más **szabadság,** mint hogy az egyetlen meghatározott cselekvési mód szükségszerűségét felismerjék és annak magukat önként alávessék.

Az emberek a mindennapi gyakorlati tevékenységben nem az elvont szükségszerűséggel, mint olyannal kerülnek szembe, hanem annak konkrét-történeti megtestesülésével, amely az érdekeik körét determináló reális társadalmi-gazdasági viszonyok, továbbá a maguk elé tűzött célok elérésére felhasználható eszközök gyanánt rendelkezésükre álló anyagi erőforrások alakjában jelenik meg. Az emberek nem szabadok tevékenységük objektív feltételeinek megválasztásában, de van bizonyos **szabadság**uk céljaik megválasztásában, minthogy minden egyes adott pillanatban rendszerint nem egy, hanem több reális lehetőség létezik, bár valószínűségük eltérő mértékű, de még ha nincs is ilyen alternatíva, lassíthatják vagy gyorsíthatják a jelenségek bekövetkezését, aszerint, hogy ez kívánatos számukra vagy nem. Végül, többé-kevésbé szabadok eszközeik megválasztásában is: egy és ugyanazon célhoz különböző utakon lehet eljutni. Következésképpen a **szabadság** nem abszolút, hanem viszonylagos, és egy meghatározott cselekvési terv megválasztásában és realizálásában ölt testet. A **szabadság** annál nagyobb, minél inkább felismerik az emberek reális lehetőségeiket, minél több eszköz áll rendelkezésükre a kitűzött cél eléréséhez, minél inkább esnek egybe érdekeik az emberek nagy tömegei, a társadalmi osztályok érdekeivel és a társadalmi haladás objektív tendenciáival. A személyiség, a kollektíva, az osztály, a társadalom **szabadság**a nem az objektív törvényektől való „álmodott függetlenségben” rejlik, hanem abban a képességben, hogy választani, „tárgyismerettel dönteni tudunk”. (*Marx—Engels* Művei. 20. köt. 112. old.) A **szabadság** semmiképpen sem jelent egyet az önkénnyel. Ha az ember gondolataiban és tetteiben szabad, ez a legkevésbé sem jelenti oki meghatározatlanságát. Az oki meghatározottság viszont nem szünteti meg **szabadság**át: gondolatainak, érdekeinek, szándékainak és tetteinek determinációja ugyanis nem egyértelmű determináció. Az emberek egyazon szociális közegben, ugyanazoknak az okoknak a hatása alatt eltérően gondolkodhatnak és cselekedhetnek, követve kitűzött céljaikat. Céljaik és szándékaik eredetétől függetlenül az emberek **szabadság**gal rendelkeznek, annyiban, amennyiben megőrzik az érdekeiknek objektíve megfelelő választás és preferencia reális lehetőségét, amennyiben a külső körülmények nem kényszerítik őket személyes érdekeikkel és szükségleteikkel ellentétes cselekvésre. Elvont **szabadság** egyáltalán nem létezik. A **szabadság** mindig konkrét és viszonylagos. Az emberek az objektív feltételektől és a konkrét körülményektől függően rendelkeznek **szabadság**gal vagy vannak megfosztva a **szabadság**tól; rendelkezhetnek **szabadság**gal egyes tevékenységi szférákban és nélkülözhetik másokban; végül **szabadság**uk foka is igen különböző lehet: a célok megválasztásának **szabadság**ától az eszközök megválasztásának **szabadság**án keresztül a valósághoz való

alkalmazkodás **szabadság**áig. A reális valóságban a **szabadság** az emberek által a múltban realizált és a társadalom adott állapotát eredményező szükségszerűségben van jelen, mint a választási **szabadság** folytonos láncolata, másfelől a szükségszerűség is jelen van a **szabadság**ban az objektív körülmények alakjában, és nem is realizálódhat másképp, mint az emberek szabad tevékenysége által. A **szabadság**nak igen nagy a szerepe a társadalom előrehaladó fejlődésében. A szabad tudatos tevékenység, Marx meghatározása szerint, nembeli jegye az embernek, amely kiemeli őt az állatok közül, maga a **szabadság** pedig, amellyel az emberek egy-egy korszakban rendelkeznek, a történeti fejlődés szükségszerű terméke. „Az állatvilágból kiváló első emberek minden lényeges dologban éppoly nem-szabadok voltak, mint maguk az állatok; de a kultúrában elért minden előrehaladás egy-egy lépés volt a szabadság felé." (*Marx—Engels* Művei. 20. köt. 112—113. old.) Minden ellentmondása és antagonisztikus jellege ellenére a társadalmi fejlődést nagyjában és egészében a személyiség **szabadság**ának szélesedése kísérte, és végső eredményében ez a fejlődés oda vezet, hogy az emberiség az osztály nélküli kommunista társadalomban, ahol is „minden egyes ember szabad fejlődése az összesség szabad fejlődésének feltétele" (*Marx—Engels* Művei. 4. köt. 460. old.), megszabadul **szabadság**ának társadalmi korlátaitól. Az emberi **szabadság** terjedelme a *társadalmi haladás* mércéjéül szolgálhat, ugyanakkor a haladás üteme közvetlenül annak a **szabadság**nak a fokától függ, amellyel az emberek tevékenységűk folyamatában rendelkeznek: minél nagyobb számú ember fejtheti ki szabadon alkotóképességeit, járulhat hozzá a civilizáció fejlődéséhez és egyidejűleg szabadon élvezheti is annak gyümölcseit, annál gyorsabban halad előre az emberiség fejlődése. A **szabadság** mértékét, amellyel az emberek egy-egy történelmi korszakban rendelkeznek, nagyjában és egészében az határozza meg, hogy milyen a termelőerők fejlettségének szintje, az objektív természeti és társadalmi folyamatok megismerésének színvonala, végül az adott társadalom szociális és politikai rendje, amely determinálja a reális **szabadság** tényleges megoszlását a különböző társadalmi osztályok, szociális csoportok és az egyes egyének között. Az egyén **szabadság**a mindig csupán része annak a **szabadság**nak, amellyel az adott társadalom a maga egészében rendelkezik. Ebben az értelemben, mint azt Lenin az egyéni **szabadság** anarchista individualisztikus koncepcióját cáfolva megjegyezte: „Lehetetlenség, hogy valaki bizonyos társadalomban éljen és ugyanakkor független legyen ettől a társadalomtól" (Művei. 10. köt. 35. old.)

Az emberiség története folyamán a termelőerők fejlődése és az ismeretek felhalmozódása korántsem járt együtt mindenki **szabadság**ának egyenletes növekedésével. Az antagonisztikus társadalomban a munkamegosztás, a termelési eszközök magántulajdona és a társadalom antagonisztikus osztályokra hasadása a partikuláris érdekeknek és a spontán folyamatoknak az uralmát vonja maga után. Ilyen körülmények között egyesek **szabadság**a mások **szabadság**ának társadalmi és egyéni korlátjává válik és külső szükségszerűségként áll vele szemben. Az előző nemzedékek által realizált választási **szabadság** szükségszerűsége alakul át — tevékenységük előrelátható és előre nem látható következményeinek formájában — minden következő nemzedék számára, szociális vonatkozásban az uralkodó osztálynak az a **szabadság**a, hogy rendelkezzék a tulajdon, az anyagi gazdagság és az ismeretek felett, a kizsákmányolt osztály számára átváltozik a mások meggazdagodásáért végzett munka és az idegen akarat teljesítésének szükségszerűségévé, az egyének kölcsönös kapcsolataiban egyesek egyéni **szabadság**ának mások önkénye, tetszés szerinti cselekvése emel gátat. Az egyéni **szabadság** mértéke a magántulajdon nagysága lesz, a tulajdon által meghatározott rendelkezési lehetőség az anyagi és szellemi javak felett. Mindez nemcsak az emberek túlnyomó többségének **szabadság**át szorítja szűk korlátok köze, hanem egyidejűleg ez adott társadalom anyagi és emberi erőforrásainak roppant mértékű elfecsérlését is jelenti. Az antagonisztikus társadalom **szabadság**a a természet vonatkozásában az egész további fejlődés útjainak meghatározásában stb. alatta marad potenciális **szabadság**ának, amit a meglevő anyagi erőforrások és a felhalmozott ismeretek határoznak meg. „A személyes szabadság csakis az uralkodó osztály viszonyai között fejlődött egyének számára létezett és csak annyiban, amennyiben ennek az osztálynak az egyénei voltak." (*Marx—Engels* Művei 3. köt. 63. old.) A maga nemében ez a **szabadság** is viszonylagos volt ők is a spontán társadalmi törvényszerűségek hatalmában voltak, **szabadság**uk abból a kiváltságukból ered, hogy maximálisan kihasználhatták a körülmények kedvező összetalálkozását. Az antagonisztikus társadalomban az uralkodó osztály, arra törekedve, hogy magának sajátítsa ki a **szabadság**ot, amellyel a társadalom egésze potenciálisan rendelkezett, különféle kasztjellegű, rendi, hierarchikus, jogi és egyéb társadalmi normákkal mindenkor maximálisan körülhatárolta a társadalom valamennyi többi tagjának magatartását. A többség magatartásának ilyen törvénnyé emelt szükségszerűsége válik feltételévé a kiváltságos kisebbség **szabadság**ának és önkényének. Ennek következtében a **szabadság** objektív lehetőségei távolról sem mindig valósultak meg a nekik megfelelő társadalmi és politikai formákban, s a társadalmi konfliktusok kimenetelétől függően ugyanabban a történelmi korszakban demokratikus és zsarnoki rendszerek egyaránt létrejöhettek (pl. Athén és Spárta az ókorban, a polgári köztársaság és a fasizmus a XX. sz.-ban). Az egész emberi történelem folyamán a társadalmi haladás hatalmas hajtóereje volt az a harc — bármilyen ideológiai burokban jelent is meg —, amelyet az emberek **szabadság**uk kasztjellegű, rendi, osztály- és egyéb társadalmi korlátozásai ellen vívtak. A **szabadság** és az egyenlőség követelése az évszázadok folyamán kölcsönösen feltételezte egymást, habár a különböző osztályok ideológusai különbözőképpen indokolták őket. A nyugat-európai és észak-amerikai polgári forradalmak hajnalán úgy hirdettek meg őket, mint minden ember természetes jogát arra, hogy egyenlő mértékben élvezze a civilizáció gyümölcseit, s rendelkezzek munkája eredményeivel és önmaga sorsával. A

haladó burzsoázia a „szabadság, egyenlőség, testvériség” jelszava alatt tömörítette maga köré a néptömegeket a feudalizmus elleni harcra. Ezek az elvek azonban megvalósíthatatlanok a tőkés társadalomban. A polgári forradalmak és a dolgozók további harcának eredményeként leomlottak a néptömegek és a személyiség **szabadság**ának rendi korlátai. Egyszersmind még nyilvánvalóbba vált, mennyire szűkek az antagonisztikus társadalomban a **szabadság** gazdasági és társadalmi keretei. A tőkés társadalom története rácáfolt a **szabadság** burzsoá doktrínáira, többek között J. Benthamnek és J. S Millnek a XIX sz.-ban oly népszerű polgári liberális koncepciójára. Mindketten úgy véltek, hogy ha maximálisan korlátozzák az állami tevékenység szféráját, ha az emberek szabadon rendelkeznek magántulajdonukkal és mindenki a saját ésszerű érdekeit követi — általános jólét jön létre és felvirágzik a társadalom valamennyi tagjának egyéni **szabadság**a. A személyiség **szabadság**a még a legfejlettebb tőkésországokban is jelentős mértékben formális marad, azokat a reális jogokat pedig, amelyeket a dolgozók kitartó harcuk során elértek, a reakciós imperialista burzsoázia szakadatlanul igyekszik megnyirbálni. A reakciós burzsoázia ideológusai széleskörűen használják fel a **szabadság** jelszavát propagandisztikus célokra, minthogy rendkívül nagy vonzóereje van a néptömegekre. Ez ad magyarázatot többek között arra, hogy miért illetik a tőkés Nyugatot a „szabad világ” megjelölésével, hogy a legreakciósabb szervezetek miért használják a **szabadság** szót a legkülönfélébb kombinációkban önmaguk reklámozására. Sok burzsoá ideológus, így M. Friedman, H. Wallich stb. ma nyíltan ellentétet konstruál a **szabadság** és az egyenlőség között; elterjedt a nyugati országokban az ún. értékhierarchia koncepció is (R. Aron, J. Burnham stb.), amely azt igyekszik bizonygatni, hogy a **szabadság** a „nyugati” civilizáció értéklajstromán a legelső helyen áll, a kommunistáknál pedig csupán az utolsó helyek egyikén. Másfelől a különböző technokrata koncepciókat követő polgári filozófusok, szociológusok és közgazdászok számottevő részénél a **szabadság** társadalmi jelentőségének kisebbítésére irányuló tendencia figyelhető meg szerintük az egyéni **szabadság** a társadalom fejlődésével minden szférában csökkenni fog.

A történelmi perspektívát tekintve a **szabadság** bővülése dialektikus és visszafordíthatatlan folyamat, amely az emberiség következetes társadalmi és nemzeti felszabadulásának irányában halad. E folyamat során a már elért **szabadság** az emberek és népek egyre nagyobb körére terjed ki; a formális **szabadság** mind reálisabbá válik; a politikai **szabadság** kiegészül szociális **szabadság**gal stb. Végső soron az a társadalom, amely nem bizonyul képesnek arra, hogy biztosítsa tagjai többségének a termelés és az ismeretek elért színvonala mellett objektíve lehetséges **szabadság**ot, előbb vagy utóbb kénytelen átadni helyét a társadalmi szervezet valamilyen más, haladóbb formájának, amely eleget tesz ennek a követelménynek. A valódi **szabadság** objektív feltételei csak akkor valósulnak meg, ha megszűnnek az embereknek a magántulajdon által előidézett antagonisztikus viszonyai. Amikor a társadalomban a spontán folyamatokat előre nem látott gazdasági és szociális következményektől nagyrészt mentes, tervszerű fejlődés váltja fel, az emberek társadalmi tevékenysége valóban szabad és tudatos történelemalkotássá válik. Egyszersmind ahhoz, hogy teljes mértékben megvalósuljon az egyéni **szabadság,** az egyének célkitűzéseit össze kell hangolni a társadalom többi tagjának érdekeivel. Az egyenlőség az egyéni **szabadság** szükséges feltétele és társadalmi alapja, az egyén **szabadság**a pedig az egyenlőség megvalósulási módja lesz a gyakorlati tevékenységben. Ezzel egyidejűleg a társadalom minden tagjának rendelkeznie kell a benne rejlő képességek és tehetségek mindenoldalú és hiánytalan kifejlesztéséhez szükséges reális lehetőségekkel, biztosítani kell számukra, hogy szabadon hozzáférjenek a felhalmozott emberi tapasztalatokhoz, ismeretekhez és egyéb szellemi értékekhez, s hogy elegendő szabad idejük is legyen ezek elsajátítására. Az ember sohasem léphet túl saját fizikai és szellemi képességeinek határain, sem a társadalom **szabadság**ának történeti korlátain; egyéni **szabadság**a azonban megsokszorozódhat az ilyen társadalom többi, vele szolidáris tagjának egyéni **szabadság**a folytán, s arányosan képességeivel és ismereteivel, növekvő mértékben válhat a társadalom egésze **szabadság**ának hordozójává. Ezt a folyamatot, amely elvezet az emberek felszabadulásához a társadalmi élet minden szférájában, a szocialista forradalom indítja el; a termelőerők rohamos növekedésével, a tudományos-technikai forradalom fejlődésével, a gazdasági és társadalmi viszonyok tökéletesedésével, a népi önigazgatás terjedésével, az egyetemes kulturális fellendüléssel egyre gyorsuló ütemben halad előre és a kommunista társadalomban teljesedik ki. A kommunista társadalomban az „objektív, idegen hatalmak, amelyek eddig a történelmen uralkodtak, maguknak az embereknek az ellenőrzése alá kerülnek. Csak ettől kezdve fogják az emberek teljes tudatossággal maguk csinálni történelmüket, csak ettől kezdve lesznek meg az általuk mozgásba hozott társadalmi okoknak túlnyomóan és egyre fokozódó mértékben az általuk akart hatásaik is. Ez az emberiség ugrása a szükségszerűség birodalmából a szabadság birodalmába”. (*Marx —Engels* Művei. 20. köt. 279. old.) A kommunista társadalomban a **szabadság** abban testesül meg, hogy létrejönnek a személyiség mindenoldalú harmonikus fejlődéséhez szükséges feltételek. A történelmi szükségszerűséget az egyéni **szabadság** „megszünteti — megőrzi”, s mint Marx megjegyezte, a kommunizmusban, a szükségszerűség birodalmán túl, kezdetét veszi „az emberi erőkifejtés, amely öncél, a szabadság igazi birodalma, amely azonban csak a szükségszerűség e birodalmán, mint alapján virágozhat ki”. (*Marx* A tőke. III. köt. 786. old.)

Maglód, 2021.12.23. Salánki László

A szociáldemokrácia

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A szociáldemokrácia jellemzői:

A szociáldemokrácia végcélja a szocialista társadalmi forma volt, a megvalósításáért küzdöttek a munkáspártok. Az imperializmus korának kifejlődésével egyre inkább erősödött a szociáldemokráciában a reformista szellem. Előtérbe került, hogy pusztán a formális polgári demokrácia parlamentarizmusa útján belenőhet a szocializmusba.

Az első világháború után a szociáldemokrácia a kommunisták elleni harccal megkönnyítette a fasiszta mozgalmak előretörését.

A német fasizmus által fenyegetett országok munkásosztályai megtalálták a népfrontpolitika útját. A szociáldemokrácia a fasizmus elleni harc befejezése után teljesen átment a reakció oldalára.

Néhány gondolat:

A termelőerők fejlődésével egyre demokratikusabb társadalmi formák alakulnak ki. A társadalmi modell meghatározza a lehetséges demokrácia minőségét, társadalmi kiterjedtségét. A kizsákmányoló osztálytársadalmakban, mint amilyen a kapitalizmus, alapvetően a kizsákmányolóké a demokrácia lehetősége, a dolgozók számára a látszatdemokrácia mellett ez viszont valójában diktatúra, sőt önkényuralom, azaz a mosolygó fasizmus.

Amíg a termelőerők fejlettsége nem éri el a mindenki szükségletei szerinti ellátás lehetőségét, addig kíméletlen harc folyik a létfeltételek biztosításáért, ami szélsőségesen, embertelenül megosztja az emberiséget.

A kapitalista modellben alapvetően a munkával termelt érték áru, így a proletár munkaerő a termeléshez szükséges áru, aki azonban ember az értékek létrehozója, de sem gazdasági, sem politikai hatalma nincs, így lesz a beszélő szerszám, ezért csak annyi a demokráciája lehet, mint a szerszámnak, vagyis a proletár demokráciája csak névleges lehet. A kapitalizmus működési módja miatt ez nem is lehet másképp!

Így a kapitalizmusban az egész társadalomra kiterjedő demokrácia hirdetése valójában a polgári demokrácia híveinek, hirdetőinek szélhámossága.

A szocialista modellben az értéket létrehozó dolgozó nem áru, hanem a gazdasági-politikai hatalom birtokosa, a hatalmat a képviselőiken, a szervezeteiken keresztül, a kommunista pát vezetésével gyakorolja, ezért a demokráciája sokkal magasabb színvonalú, mint a kapitalista modellben egyáltalán lehetséges. Mert a szocializmus a dolgozók érdekében működő társadalom. A kapitalizmus azonban alapvetően csak a kapitalisták érdekében működő társadalom, ezért annyi a proletár beszélő szerszámok joga, amennyit az osztályharccal kivívnak.

A szociáldemokrácia a kapitalista modellt választotta, vagyis a megosztott világot, a bérrabszolgaságot, a felsőbbrendűséget, a kizsákmányolást, az élősködést, a proletárok kizárását a hatalomból, ahol a többség számára csak formális demokrácia lehetséges, ezzel az önkényuralmi formát, a fasizmust, a mosolygó fasizmust fogadta el.

A termelőerők fejlődése a kommunizmus megvalósulásáig lehet a többség számára alapvetően demokratikus vagy diktatórikus társadalmi forma. Az emberséges társadalmi forma az, amelyik a többség számára demokratikus, ami a népi demokrácia, majd a szocialista demokrácia. Az embertelen társadalmi forma a kapitalizmussal, a polgári demokrácia és a szociáldemokrácia renegát világnézete. Azonban a kapitalizmus mindenképpen fasizmussá fejlődik, ami az emberiség végét jelentheti, de legalábbis állandóan csak a hajszálon múlik az emberiség pusztulása.

„A **szociáldemokrácia** baloldali politikai és gazdasági ideológia, a szocialista mozgalom egyik irányzata. Támogatja az állam gazdasági és szociális beavatkozását, elősegíti a társadalmi igazságosságot a piacgazdaság keretein belül. Sürgeti a valódi béralku megkötését, mely által a bérek folyamatos emelését kívánja megvalósítani. Alapvetőnek tartja a képviseleti demokráciát, de nem zárkózik el a részvételi- vagy közvetlen demokráciától. … A mai szociáldemokraták elfogadják a kapitalista rendszert és a demokratikus államstruktúrákat. … A modern szociáldemokrácia egyetért azzal, hogy a gazdasági növekedés a jólét – egyik – szükséges feltétele, ezért támogatja a szociális piacgazdaság fejlődését és ennek a túlsúlyba került magánérdekeket háttérbe szorító reformját.” Wikipédia

(idézet: Idegen szavak marxista magyarázattal)

Szociáldemokrácia: az e néven nevezett mozgalmak, pártok (melyek programjuk végcélja szerint általában a szocialista társadalmi forma megvalósításáért küzdő munkáspártok voltak, vagy azoknak tartották magukat) a múlt század közepe óta a történelmi változások során különféle és változó szerepeket játszottak. Az első, magát

szocialista demokratának nevező pártot 1840-ben alapították Franciaországban s képviselője az irodalomban Louis Blanc a parlamentben Ledru Rollin volt. Ez alapjában kispolgári, a munkások közt azonban jelentős befolyással bíró pártról Engels a Kommunista kiáltvány 1888-as angol kiadásához írt előszavában ezt mondja: „A szocialista demokrata név azt jelentette, hogy a demokrata vagy köztársasági párt e része, valamint ennek az elnevezésnek szerzői többé-kevésbé szocialista színezetűek voltak."

A 48—49-es forradalmakat követő reakciós kor időszaka után az 1869-ben Bebel, Liebknecht által alapított ú. n. Eisenachi Munkáspárt „Német Szociáldemokrata Munkáspártinak nevezte magát. Ez a párt, mely közelebb állt Marxhoz és Engelshez, 1875-ben a Gothai Kongresszuson egyesült a Lassalle-féle „Általános Német Munkásegylet"-tel a kompromisszumos gothai program alapján, ami forrásává lett a párt későbbi opportunizmusának.

A II. Internacionálé vezető pártja a Német Szociáldemokrata Párt volt. A szociáldemokrácia a II. Internacionálé első korszakában — a soraiban meglevő s egyre növekvő opportunizmus ellenére is — a munkásmozgalom szempontjából kezdetben pozitív jelentőségű szerepet játszott, Lenin e periódusról a következőkel írja: „A II. Internacionálé a talaj előkészítésének korszaka volt, a mozgalomnak széles, a tömegeket megragadó kiterjesztése számára az országok egész sorában."

Az imperializmus korának növekvő kifejlődésével s a hatással, melyet ez a munkásság felső rétegeire tett, a szociáldemokrácián belül egyre inkább erősödött a reformista szellem és egyrészt a nyílt, másrészt a leplezett opportunizmus: a centrizmus - felszínre került az az elmélet, hogy a proletariátus a „legális út" kizárólagos alkalmazásával, a pusztán formális polgári demokrácia parlamentarizmusa útján belenőhet a szocializmusba.

Sztálin ezt mondja erről: „A kapitalizmus aránylag békés fejlődésének időszaka volt ez, hogy úgy mondjuk, háború előtti időszak, amikor az imperializmus katasztrofális ellentmondásai még nem tárultak fel teljes nyíltságukban, amikor a munkások gazdasági sztrájkjai és a szakszervezetek többé kevésbé „normálisan" fejlődtek, amikor a választási harcok és a parlamenti frakciók „szédítő" sikereket értek el, amikor a harc legális formáit az egekig magasztalták és azt hitték, hogy a kapitalizmust legalitással „ölik meg" ... Közben azonban közeledett az imperialista háborúk és a proletariátus forradalmi háborúinak új szakasza. A harc régi módszerei a finánctőke mindenhatóságával szemben nyilvánvalóan elégteleneknek és erőtleneknek bizonyultak. „Ezidőben az európai szociáldemokrácia keretében csupán egyetlen teljesen forradalmi párt alakult ki, még pedig az orosz szociáldemokrata párt kebelén belül.

Az 1912-es prágai konferencián a bolsevikok politikai csoportból önálló párttá alakultak „Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt (bolsevikok)" néven, melynek soraiból kiűzték az opportunista mensevikeket. A többi szociáldemokrata párt kebelén belül azonban az opportunizmus és megalkuvó reformizmus volt az uralkodó irány, ami aztán logikusan vezetett arra az első imperialista világháború kitörésekor, hogy a II. internacionálé pártjai elárulták a munkásosztályt, megszegték a II. Internacionálé kongresszusainak háborúellenes határozatait „A bolsevik párt volt az egyetlen proletárpárt, amely hű maradt a szocializmus és a nemzetköziség ügyéhez és amely polgárháborút szervezett saját imperialista kormánya ellen. A II. Internacionálé összes többi pártjai, mert vezető felső rétegeik révén a burzsoáziához voltak kapcsolva, az imperializmus foglyaivá lettek, átpártoltak az imperialisták oldalára." (A Sz. K, (b) P. története.)

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom után, melyet élén Leninnel a bolsevik párt szervezett meg és vezetett, a szociáldemokrácia történetében az 1918-as esztendő újabb határkövet jelentett, amikor az opportunizmus és szoriálsovinizmus elleni harc sokesztendős, különösen a háború alatti folyamata a nemzetek egész soránál kommunista pártok alakítására vezetett". (Lenin) Az első világháború után a szociáldemokrata pártok többsége (sorain belül a döntő szerepű jobboldallal) folytatta saját kapitalistáinak támogatását a Szovjetunió és a kommunisták ellen, a vesztes országokban megakadályozta a forradalom teljes kibontakozását és megkönnyítette a fasiszta mozgalmak előretörését.

A fasizmus uralomra jutása után a megváltozott helyzetben háttérbe szorult az osztályáruló jobboldali szociáldemokrácia, a kommunista pártok stratégiai célkitűzése pedig a nemzeti függetlenségnek a fasiszta imperialisták ellen való megvédése, a demokrácia megteremtése és a dolgozó osztályok egységfrontja lett.

A német fasizmus által fenyegetett országok munkásosztályai megtalálták a népfrontpolitika útját. A fasizmus elleni harc befejezése után a jobboldali szociáldemokrácia a „harmadik út" hangoztatásával teljesen átment a reakció oldalára, a munkásegység ellen dolgozott s az amerikai imperializmus világuralmi törekvéseinek, az újabb háborús gyújtogatásnak szolgálatába állt. A népi demokratikus országokban a jobboldali szociáldemokrácia befolyását jórészt kiküszöbölték és létrejött a munkásosztály két történelmi pártjának egysége.

Maglód, 2021.12.23. Salánki László

A szocialista állam

- Az emberré válás útja a szocializmus -

A szocialista állam jellemzői:

A szocialista állam a szocializmus gazdasági alapjának politikai felépítménye. A felépítményt a társadalom ideológiai viszonyait kifejező eszmék, szervezetek és intézmények alkotják. A felépítmény a politikai, jogi, erkölcsi, esztétikai, vallási, filozófiai nézetek, a társadalmi tudatformák.

A szocialista állam a szocializmus megszilárdításának, a kommunista társadalom építésének eszköze. Alapnak nevezzük a termelési (tulajdon) viszonyok összességét, a társadalom gazdasági szerkezetét. Minden társadalmi-gazdasági alakulatnak megvan a maga meghatározott alapja és felépítménye.

A tőkés társadalom politikai felépítménye a kapitalizmus gazdasági alapjának aktív szolgálatára hivatott. A szocializmus viszonyai között a politikai felépítmény az egyre fokozódó demokratizálódás irányában fejlődik. A magántulajdonon alapuló társadalomban az alap és felépítmény antagonisztikus szerkezetű.

A társadalmi tudat formái a gazdasági viszonyokat, a társadalom gazdasági struktúráját tükrözik. Minden társadalmi tudatformához bizonyos szervezetek és intézmények is kapcsolódnak. A szocialista társadalomban, a termelési viszonyok mentesek az antagonizmusoktól.

Nem az emberek tudata az, amely létüket, hanem megfordítva, társadalmi létük az, amely tudatukat meghatározza.

Néhány gondolat:

A szocialista modell a kapitalista modell működéséből szükségszerűen következő emberi jogok és polgári szabadság jogok megsértését javítja ki, úgy hogy a szocialista állam ezeket a jogokat következetesen biztosítja, ennek érdekében, ennek védelmében a proletárdiktatúrát használja az ezeket megsértőkkel, a jobboldal híveivel szemben.

A jobboldal a felsőbbrendűség, az élősködés, a kizsákmányolás híve, ezért gyakran szélsőséges nacionalizmussal, fajgyűlölettel, embertelenséggel, népirtással, önkényuralommal harcol a dolgozók demokráciája ellen.

A szocialista modellben a népgazdaság alapvető termelési - tulajdon - viszonya a termelőeszközök közösségi társadalmi tulajdona, aminek segítségével, a szocialista állam tervszerű irányításával, a kommunista párt vezetésével éri el az élősködés megszüntetésének lehetőségét, és az emberi jogok megvalósításának baloldali értékeit a dolgozók számára.

A baloldal az egyenlőség, a dolgozók demokráciájának, emberi jogainak, emberi méltóságának a híve, ezért harcol a jobboldal híve ellen, végül is a szocialista demokráciáért. A baloldal következetesen harcol a felsőbbrendűség, az élősködés, a szolgaság ellen nemzeti és nemzetközi méretekben, a világ dolgozóinak összefogására törekszik a kapitalizmus barbársága ellen.

A szocialista modellben a termelőeszközök közösségi tulajdona lehetővé teszi a népgazdaságban a tervgazdálkodást, amivel elkerülhetővé válik a gazdaság és a társadalom anarchiája, ami a kapitalista modellben lehetetlen elkerülni, ehhez tudatosan felhasználják a természet és a társadalom törvényeit az optimális fejlődés érdekében!

A kapitalista modell csak a bérrabszolgasággal működőképes és ehhez szükséges a tőkésállam diktatúrája, önkényuralma; ezzel súlyosan megsérti, kénytelen megsérteni az általa megalkotott polgári demokratikus szabadságjogokat és az emberi jogokat, mert a proletár többség a hatalomból kizárt beszélő szerszám. A kapitalista modell csak bérrabszolgasággal, csak beszélő szerszámmal működőképes.

A kapitalista modellben azért szükségszerű a tudománytalan világnézetre alapuló erkölcs, mert szükséges az olyan társadalmi tudatforma kialakítása, ahol a megosztott világot, a szolgaságot, a felsőbbrendűséget, az élősködést, az önkényuralmat elfogadják a proletárok.

A kapitalista modell a tudományosan megalkotott társadalmi törvényeket azért nem fogadja el, mert akkor el kellene ismernie a kapitalizmusban törvényszerűen megvalósuló kizsákmányolást, az élősködést, a bérrabszolgaságot, a felsőbbrendűséget, a proletárok kizárását a hatalomból, és a polgári demokráciában is szükségszerűen megvalósuló diktatúrát, önkényuralmat. Nem használhatják fel következetesen a társadalmi törvényeket, mert az ellentmond az élősködő tőkések érdekének és ez lehetetlenné tenné kapitalista modell működését.

A kapitalista modell demokráciája törvényszerűen sokkal alacsonyabb rendű, mint a szocialista modellé, mert bérrabszolgaság, élősködés, felsőbbrendűség, önkényuralom, azaz fasizmus van, ami a polgári demokrácia mosolygó fasizmusától a nyílt hitlerista típusú diktatúráig változatos formában létezik.

A polgári demokráciában a proletár dolgozóknak nincs és nem is lehet semmilyen hatalma az érdekei védelmében, nem vehet részt a törvényhozásban, ami így önkényuralom, a mosolygó fasizmus.

A kapitalizmus nyílt terrorisztikus diktatúrájában, a klasszikus hitleri típusú fasizmus államában a dolgozóknak még látszatjogaik sincsenek, érdekvédelmük totálisan alárendelten a kizsákmányolóik érdekei szerint működik.

A szocialista állam a szocializmus felépítése, a szocialista demokrácia érdekében a kapitalizmus-fasizmus minden formája ellen a proletárdiktatúra fegyverét használja, a társadalom vezetése ezért szükségszerűen a kommunista párt marxista-leninista vezérfonalával történik.

„A szocializmus magában foglal egy gazdasági programot – a termelési eszközök fölötti társadalmi ellenőrzés valamilyen formáját –, szociális követeléseket – társadalmi egyenlőséget, az anyagi javak igazságos elosztását – és politikai célokat – a demokrácia megvalósítását, kiszélesítését akár hagyományos parlamenti, vagy közvetlen formájában. A tulajdonnal szemben a munkát, az egyéni jogok helyett a kollektív jogokat részesíti előnyben.” Wikipédia

(idézet: Marx és Engels válogatott művei 2)

… Életük társadalmi termelésében az emberek meghatározott, szükségszerű, akaratuktól független viszonyokba lépnek, termelési viszonyokba, amelyek anyagi termelőerőik meghatározott fejlődési fokának felelnek meg. E termelési viszonyok összessége alkotja a társadalom gazdasági szerkezetét, azt a reális bázist, amelyen egy jogi és politikai felépítmény emelkedik, és amelynek meghatározott társadalmi tudatformák felelnek meg. Az anyagi élet termelési módja szabja meg a társadalmi, politikai és szellemi életfolyamatot egyáltalában. Nem az emberek tudata az, amely létüket, hanem megfordítva, társadalmi létük az, amely tudatukat meghatározza. Fejlődésük bizonyos fokán a társadalom anyagi termelőerői ellentmondásba jutnak a meglevő termelési viszonyokkal, vagy ami ennek csak jogi kifejezése, azokkal a tulajdonviszonyokkal, amelyek között addig mozogtak. Ezek a viszonyok a termelőerők fejlődési formáiból azok béklyóivá csapnak át. Ekkor társadalmi forradalom korszaka következik be.

… Egy társadalomalakulat soha nem tűnik le addig, amíg nem fejlődtek ki mindazok a termelőerők, amelyeknek számára elég tágas, és új, magasabb rendű termelési viszonyok soha nem lépnek helyébe, amíg anyagi létezési feltételeik magának a régi társadalomnak méhében ki nem alakultak. Ezért az emberiség mindig csak olyan feladatokat tűz maga elé, amelyeket meg is tud oldani, mert ha pontosabban megvizsgáljuk, mindig azt látjuk, hogy a feladat maga is csak ott merül fel, ahol megoldásának anyagi feltételei már megvannak vagy legalábbis létrejövő félben vannak.

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Szocialista állam a szocialista társadalom állama, a szocializmus gazdasági alapjának politikai felépítménye. A szocialista állam az állam új típusa, amely a szocialista forradalom eredményeként a burzsoá államot váltja fel. A szocialista felépítmény megteremtése folyamat, amely végighúzódik a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet egész időszakán. Céljait és feladatait tekintve szocialista, mert a szocializmus felépítésének az eszköze.

A szocialista társadalom fejlődésének mértékében változnak az állam funkciói; a kizsákmányoló osztályok felszámolásával egyidejűleg fokozatosan visszaszorul ellenállásuk elnyomásának funkciója, mindinkább kifejlődnek a szocialista állam főfunkciói: a gazdasági-szervező és kulturális-nevelő funkciók.

A szocialista világrendszer kialakulásával összefüggésben a békéért vívott harc és az ország védelmének funkciói mellett a szocialista államban kialakul egy új külsőfunkció: a testvéri együttműködés fejlesztése a szocialista országokkal.

Amikor a szocializmus teljes és végleges győzelmet arat és a társadalom a kommunizmus kibontakozó építésének a szakaszába lép, a proletárdiktatúra állama egyetemes népi állammá alakul át, amely az egyetemes népi akarat kifejezésének a szerve. A szocialista állam a szocializmus megszilárdításának, a kommunista társadalom építésének eszköze.

Az állam elhalása azt jelenti, hogy a szocialista államiság és a szocialista társadalom minden politikai szervezete fokozatosan kommunista társadalmi önigazgatássá fejlődik. Az állam teljes elhalásának feltétele a fejlett kommunista társadalom felépítése az országokon belül, valamint a szocializmus győzelme és megszilárdítása a nemzetközi küzdőtéren.

(idézet: Idegen Szavak Marxista Magyarázattal)

Szocialista állam a munkásosztály által a széttört és megsemmisített burzsoá államgépezet helyén alkotott újtípusú állam. A szocialista állam „olyan állam, mely *új módon* demokratikus (a proletárság és általában a nincstelenek számára) és *új módon* diktatórikus (a burzsoázia ellen)" (Lenin). A munkások és parasztok szocialista államának jelentősége és szerepe abban áll, hogy a legfőbb fegyvert jelenti a munkások és parasztok kezében, a szocializmus győzelme s a dolgozók szocialista vívmányainak a kapitalista környezettel szemben való megvédelmezése érdekében.

(idézet: Filozófiai kislexikon)

Alap és felépítmény a társadalom gazdasági viszonyai és összes egyéb viszonyai közötti kapcsolatot feltáró kategóriák. Alapnak nevezzük a *termelési viszonyok* összességét, a társadalom gazdasági szerkezetét. Az alap és a termelési viszonyok egyjelentésű fogalmak, de nem azonosak. A termelési viszonyok fogalma a *termelőerők* fogalmával függ össze. Az alap fogalma viszont a felépítménnyel van kölcsönös összefüggésben. A felépítményt a társadalom ideológiai viszonyait kifejező eszmék, szervezetek és intézmények alkotják. A felépítmény jellegű eszmékhez tartoznak a politikai, jogi, erkölcsi, esztétikai, vallási, filozófiai nézetek, más néven a *társadalmi tudatformák*. A társadalmi tudat formái valamilyen módon a gazdasági viszonyokat, a társadalom gazdasági struktúráját tükrözik, némelyikük többé-kevésbé közvetlenül, mint pl. a politikai és erkölcsi tudatforma, mások közvetettebb módon, mint pl.: a művészet, a filozófia. Az utóbbiakat olyan láncszemek kapcsoljak össze a gazdasági alappal, mint a politika stb.

A felépítményhez tartozó jelenségek, bár az alap határozza meg őket, fejlődésükben viszonylagos önállósággal rendelkeznek és visszahatnak az alapra. Minden társadalmi tudatformához bizonyos szervezetek és intézmények is kapcsolódnak: a politikai eszmékhez politikai pártok, a politikai és jogi eszmékhez állami intézmények, a vallási eszmékhez az egyház és egyházi szervezetek stb. Minden *társadalmi-gazdasági alakulatnak* megvan a maga meghatározott alapja és annak megfelelő felépítménye.

A felépítmény egy adott alakulaton belül is bizonyos evolúción megy át. Például az imperializmusba való átmenet során a felépítmény változását a reakció erősödése jellemzi. A szocializmus viszonyai között a politikai felépítmény az egyre fokozódó demokratizálódás irányában fejlődik. A magántulajdonon alapuló társadalomban az alap és felépítmény antagonisztikus szerkezetű. A tőkés társadalomban pl. heves ideológiai harc folyik a burzsoázia és a proletariátus között — e két, egymással ellenségesen szemben álló osztály politikai, erkölcsi, filozófiai és egyéb nézetei között.

Az osztályokra szakadt társadalom felépítményének antagonisztikus természete folytán a különböző osztályok ideológiái ellentétes szerepet játszanak a gazdasági alaphoz való viszonyukban is. A tőkés társadalomban a burzsoá politikai felépítmény a kapitalizmus gazdasági alapjának aktív szolgálatára hivatott, a proletár ideológia és a proletár szervezetek a kapitalizmus forradalmi megdöntésére és gazdasági alapjának megszüntetésére irányulnak. Csakis a szocialista társadalomban, amelyben a termelési viszonyok mentesek az antagonizmusoktól, válik a felépítmény szociális tekintetben egyre egyneműbbé és segíti a szocialista gazdasági alap állandó tökéletesítését és fejlesztését.

(idézet: A szocializmus politikai gazdaságtana)

A szocializmusban … lehetséges, sőt szükséges, hogy a dolgozók érdekeit tudatosan megvalósító szocialista állam legyen a fejlődés központi irányítója.

A szocialista állam, az egész nép tudatos erőfeszítéseit összefogva, a gazdasági fejlődés objektív törvényeire támaszkodva, a legalkalmasabb gazdálkodási forma felhasználásával irányíthatja a társadalom termelőerőinek és termelési viszonyainak fejlődését. Így lehetségessé válik, hogy a szocializmusban az emberek az objektív törvények működését ne, mint külső, végzetszerűen ható erőt fogadják, hanem alkotó módon alkalmazzák és felhasználják.

A párt által kidolgozott gazdaságpolitika képezi az alapját a szocialista állam gazdasági tevékenységének, az egész gazdasági élet irányításának. … A gazdasági élet *állami* irányítása a szocialista állam létével függ össze. A társadalom ügyeinek tervszerű irányítása — míg fennáll a kapitalista környezet és a társadalom osztályokra bomlik — nem valósulhat meg egy politikai hatalommal rendelkező különleges szerv, a munkásosztály pártja által irányított állam nélkül. Az állam védi a társadalmi tulajdont, biztosítja a szocialista munkafegyelmet, ellenőrzi a munka és az egyéni fogyasztás mértékének összhangját, biztosítja a társadalom tagjainak részvételét a gazdasági és kulturális építésben. … A szocializmus előtt egyetlen állam sem irányította össztársadalmi méretekben a gazdaságot. Az államnak ez a funkciója csak a szocialista forradalommal és a szocialista tulajdon megerősödésével fejlődött ki. … A gazdaságpolitika kialakítása az objektív szükségszerűségek felismerésén alapul.

A szocialista állam a szükségletek jobb kielégítése, a népgazdasági terv megvalósulása céljából meghatározza az árutermelő szocialista vállalatok gazdálkodásának körülményeit és szabályait. E vállalatok

jövedelmének tetemes részét az állami költségvetésben centralizálja, s a népgazdasági tervben meghatározott célokra költi el, ez úton jelentős közvetlen irányítást is gyakorol. Megfelelő gazdasági információkkal látja el a vállalatokat, elősegíti együttműködésük szervezését, ellenőrzést gyakorol gazdasági tevékenységük felett. … A termelési eszközök társadalmi tulajdonán nyugvó tervgazdálkodás megteremtésével, a szocializmus megvalósításával döntő lépés következik be a munka közvetlenül társadalmivá válásában.

Maglód, 2021.12.24. Salánki László

A szocialista demokrácia

- Az emberré válás útja a szocializmus -

A szocialista demokrácia jellemzői:

A kizsákmányoló kapitalista rendszerben a demokráciának csak külső látszata van meg, a valóságos népuralom sohasem valósulhat meg benne.

A szocialista demokrácia új típusú demokrácia, azonos a néphatalom fogalmával, a demokrácia új, magasabb rendű formája, amely a nép többségének, a dolgozó tömegeknek a demokráciája.

A szovjetdemokrácia megszünteti (megszüntette) a munkanélküliséget, a válságokat, minden nemű és fajta elnyomást, legfontosabb feladata a szocializmus felépítése és az átmenet a kommunista társadalom magasabb fokába (volt).

Néhány gondolat:

A polgári demokráciában a vállalkozások szabadsága, szárnyalása mellett a szolgaság is megmaradt, de mégis előrelépés a feudalizmushoz, a királyság önkényuralmához képest, de ez is csak önkényuralom; a vállalkozás és a szolgaság is törvényes, formailag önkéntes, a jog nem tesz különbséget a származás szerint.

A polgári demokráciában azonban a demokráciának legfeljebb csak külső látszata van meg és ez nem is lehet másképp, mert a dolgozók bérrabszolgák, beszélőszerszámok, így semmilyen hatalommal nem rendelkeznek, az államhatalom, a politikai-gazdasági hatalom a burzsoázia kezében van, ezért csak számukra van, lehet demokrácia.

A polgári demokráciában a proletárok a „szabad és demokratikus” választásokon a kizsákmányolók képviselőit választják a hatalomba, így választják a bérrabszolgaságot, a tőkések élősködését, felsőbbrendűségét, elfogadják a diktatúráját, és eltűrik a fasizmust is! Ez a tudatforma súlyosan torzítja az emberiség erkölcsét, a többség így öntudatlan beszélő szerszám, ez nagyon veszélyes, a pusztulásba vezető út. De valójában azok is, akik a beszélő szerszámot saját élősködő céljaikra használják, azok sem civilizált emberek, azok fasiszták, az emberiség ellenségei.

Ehhez a diktatúrához, önkényuralomhoz a polgári demokráciában szükséges a kapitalista társadalom államának felépítménye, amit a tőkés államhatalom szervei, az oktatás, a médiák, az erkölcs, a világnézet, és ezek a lehetőségek mind a kapitalisták monopóliuma!

A szocialista demokrácia a dolgozó népnek politikai-gazdasági hatalma, a dolgozók, a nép demokráciája; ami nem tűri meg, nem tűrheti meg a polgári demokrácia képviselőit a hatalomban, fordítva azonban a polgári demokráciában az osztályharc eredményeképpen a tőkések kénytelenek eltűrni a szocialista világnézet képviselőit, de minden eszközzel harcolnak ellene! Azért kénytelenek eltűrni, mert ez az emberré válás harca, így az osztályharc nem más, mint emberré válni. A fasizmus kapitalista osztályharca az út vissza az állatvilágba.

A szocialista demokrácia a demokrácia legmagasabb formája, a dolgozók, a többség demokráciája, nem tűri a szolgaságot, az élősködést, a felsőbbrendűséget, ami a polgári demokráciában alapvető, a kapitalizmus enélkül nem működik! Ennek az élősködésnek a biztosítására használja a kapitalizmus a fasizmust.

A szocialista demokrácia és a polgári demokrácia nem működhet ugyanabban a társadalomban, mert az osztályérdekeik kibékíthetetlen ellentéte ezt nem teszi lehetővé. A népi demokrácia viszont a kommunista párt vezetésével a magánérdekeltséget a társadalom érdekében megtűri, de szigorúan a társadalom és a dolgozók érdekeinek alárendelten. Ha a népi demokrácia nem képes a proletárdiktatúrával a kommunista párt vezetését megvalósítani, akkor ez csak kapitalizmus lehet.

A szocialista állam felépítménye a szocialista demokráciát teremti meg, a valódi egyenjogúságot, ennek védelmében alkalmazza a proletárdiktatúrát a kapitalizmus-fasizmus minden formája ellen!

A polgári demokrácia csak a kapitalizmus korlátai között biztosíthatja a polgári szabadságjogokat és az emberi jogokat, ez teljességében csak a szocialista demokráciában valósulhat meg a dolgozók számára!

A polgári demokráciában elkerülhetetlenül súlyosan sérülnek a proletár dolgozók emberi- és polgári szabadságjogai, mert a kapitalista modellben a bérrabszolgaság, a kizsákmányolás, és ennek megvalósítására a tőkés diktatúra, sőt az önkényuralom a dolgozó proletárok feletti élősködés miatt szükségszerű!

Ha a polgári demokráciában a proletár dolgozók tömegei öntudatra ébrednének, aligha lenne működőképes a kapitalizmus. A polgári demokráciában a kapitalista kizsákmányolóknak szükségszerűen a proletárokat minden hatalomtól távol kell tartani. Ehhez a polgári demokrácia a demokrácia látszata érdekében törvényhozási választásokat rendez, mert a demokratikus választás a modern emberek számára fontos, az emberiség nagyjai sokat harcoltak érte. Ebben a színdarabban azonban a rendezők a kapitalizmus játékszabályai szerinti darabot adnak elő, megtehetik, hiszen ehhez minden hatalommal, minden erőforrással rendelkeznek. Szélhámosan az élősködő kapitalistákat, mint jótevőket mutatják be, akik nélkül megáll a világ, káosz van, és a tőkések megérdemlik vagyonukat, megdolgoztak érte. Ezért szükséges a proletárokat öntudatlanná, gerinctelenné nevelni, akik, mint a mazochisták örömmel elfogadják a rajtuk való élősködést.

A szocializmus a politikai egyenlőséget a gazdasági-társadalmi egyenlőséggel alapozza meg, ezért a szocialista demokráciában a kapitalista tendenciák, a jobboldal ellen a proletárdiktatúrával harcol.

A kapitalista modell híveinek az erkölcse a kizsákmányolás, élősködés, felsőbbrendűség, ami jobboldaliság, embertelenség, amit a szocialista demokrácia nem tűr el!

A szocialista demokrácia törvényhozói választásain csak a valódi baloldal vehet részt, ami a dolgozók, az értékeket létrehozók érdekében szervezi meg a társadalom működését. A baloldal vezető ereje a kommunista párt!

A népi demokráciában azonban még a demokratikus polgári pártok is részt vehetnek, de a vezető erőnek a kommunista pártnak kell lennie, mert ha ez nem így van, akkor az már csak kapitalizmus lehet! A népi demokráciában a polgári irányzatoknak is alá kell vetniük magukat a társadalom érdekének, amit a kommunista párt vezető szerepe biztosít, a dolgozók szervezeteinek segítségével.

A szocialista demokrácia és a népi demokrácia meghatározó vonása a kommunista párt szerepe!

A kapitalizmusban alapvetően két antagonisztikus érdekeltségű társadalmi osztály van. Az egyik társadalmi osztályba a kapitalisták tartoznak, akik a termelőeszközökkel rendelkeznek, alapvetően nem a munkájukból származik a jövedelmük, ők a kizsákmányolók, a proletárokon élősködők. A másik társadalmi osztályba a proletárok tartoznak, akiknek csak a munkaerejük van, termelőeszközökkel nem rendelkeznek, hogy életben maradjanak kénytelenek eladni munkaerejüket a kapitalistáknak, munkával szerzik jövedelmüket. Léteznek még a két fő társadalmi osztály közötti átmeneti rétegek, de a meghatározó a kapitalisták és a proletárok osztálya a kapitalizmusban. Így a kapitalizmusban az alapvető két társadalmi osztály, a kizsákmányoló élősködők és a kizsákmányolt proletárok érdekellentétének osztályharca valósul meg. Az átmeneti rétegek hol a kizsákmányolók, hol a kizsákmányoltakhoz húznak. A kapitalizmus egész történetére jellemző az élősködésért és az ez ellen küzdők harca, ez az osztályharc. Az osztályharc sokáig szinte észrevétlen, majd elvezet a szocialista forradalomba! A kapitalizmus önkényuralma csak a forradalmi utat teszi lehetővé a demokrácia továbbfejlődésére!

Miért szükséges a szocialista demokrácia?

Az emberi társadalomban az életben maradáshoz létfenntartási dolgokra van szükség. Ehhez a létfenntartási dolgokat termeléssel létre kell hozni, amihez termelőeszközökre, és munkára van szükség. Munka nélkül érték (termék) nem keletkezik, bár a levegő, a napfény is érték, de nem kell érte dolgozni.

Aki a termeléshez (a létfeltételek termeléséhez) szükséges termelési eszközökkel rendelkezik, annak az érdeke a meghatározó, az szabja meg az életben maradás, az életminőség lehetőségeit. A kapitalizmusban a termelés munkamegosztással össztársadalmi jellegű, ami alapvetően a termelőeszközökkel nem rendelkező munkaerő áruként megvásárolt proletárok munkájának az eredménye. Az elkészült termék, majd a piacon történő eladással keletkező haszon az egész termeléshez mérten alapvetően dologtalan kapitalistáké. Ezt a folyamatot nevezik kizsákmányolásnak, és ezért nevezzük a kapitalizmust kizsákmányoló rendszernek. A kapitalizmusban kizsákmányolják a proletárokat, ezért a kapitalizmus modellnek a kizsákmányolás és az ez által megvalósuló élősködés a legfontosabb társadalmi jellemzője. Ez az érdekviszony szabja meg a kapitalizmusban az uralkodó erkölcsöt, aminek a lényege, szabad a kizsákmányolással élősködni, és ez a hajtóereje.

Lehetséges így a kapitalizmusban demokrácia a proletárok részére?

A kapitalizmusban a proletárok társadalmi osztályának gazdasági hatalma nincs és (alapvetően, érdemben) a törvényhozásban sem rendelkeznek érdekképviselővel. Így a kapitalizmusban a proletárok a demokrácia

gyakorlásához nem rendelkeznek semmilyen hatalommal, pénzért megvásárolható beszélő szerszámok csupán. A kapitalizmusban a proletárok érdekének nincs hatékony törvényes megjelenési lehetősége, mert ez alapvetően a tőkésosztály érdekének van alárendelve. A bérrabszolgák érdekvédelmét a tőkésállam törvényesen és gazdasági-politikai hatalmával elnyomja, korlátozza. A törvényhozás a polgári demokráciában a jogállamiság keretében a kapitalisták, a kapitalizmus érdekeit szolgálja. Ehhez szükséges a bérrabszolgákat öntudatlanná nevelni, így érdekeikről lemondanak, alárendelik kizsákmányolóiknak.

Lehetséges így a kapitalizmusban demokrácia a proletárok részére?

A szocializmusban a termelőeszközök közösségi tulajdonban vannak, a közösség szükségleteit elégítik ki. A törvényhozásban a dolgozók érdekképviselői hozzák a törvényeket a dolgozók érdekében. Nincs kizsákmányolás, élősködés, felsőbbrendűség! Megszűnik az élősködés lehetősége.

Lehetséges így a szocializmusban demokrácia a dolgozók részére?

Csak a szocializmusban lehetséges demokrácia a dolgozó nép számára! Csak a szocializmusban lehetséges a polgári demokratikus szabadságjogok és az emberi jogok következetes megvalósulása. Csak a szocializmusban szűnik meg a kizsákmányolás, az élősködés és a szolgaság.

(idézet: Politikai kisszótár)

A szocialista demokrácia új típusú demokrácia, azonos a néphatalom fogalmával. A kizsákmányolás megszűnésén, az osztályantagonizmusok felszámolásán és a szocializmus erősödésén alapul. Biztosítja a néptömegek részvételét a szocialista állam tevékenységében. Nemcsak jogokat nyújt, hanem megteremti a jogok gyakorlásának feltételeit is.

(idézet: A szocializmus politikai gazdaságtana)

… Amióta létezik emberi társadalom, azóta folyik gazdálkodás is. Gazdálkodáson értjük a termelési eszközök tulajdonosainak vagy birtokosainak (illetve azok megbízottainak) azt a tevékenységét, hogy *a történelmileg adott termelési viszonyok között a gazdasági folyamatokat saját érdekeik szerint, a rendelkezésre álló anyagi eszközök és munkaerő leginkább megfelelő kombinálásával, célszerűen szervezik*. A tulajdonosok érdekei természetesen történelmileg változtak, a termelési eszközöktől és a termelési viszonyoktól függően. Nem volt azonos az sem, hogy mi gazdálkodásuk közvetlen célja, és hogy a gazdasági folyamatok milyen módon történő szervezése célszerű számukra. A gazdálkodás tehát mindig történelmileg meghatározott módon folyt. … A gazdálkodás történelmi típusai … főként a termelési eszközök uralkodó tulajdonformáinak gyakorlati érvényre jutását jelentették. Az adott tulajdonviszonyok határozták meg az érdek- és akarati viszonyokat, osztálytársadalmakban az osztályérdekeket, a tulajdonosok gazdasági magatartását és a gazdasági helyzetváltozásokra történő reagálását, egyszóval: gazdálkodásuk tipikus módját.

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

A **demokrácia:** legáltalánosabb értelemben olyan politikai rendszer, amelyben a hatalom forma szerint az egész nép kezében van, ténylegesen azonban valamely osztály diktatúrája érvényesül. A burzsoá politikusok és a reformisták a demokrácia fogalmát rendszerint elszakítják a konkrét gazdasági-társadalmi tartalomtól és főleg formális jegyek alapján ítélik meg. A marxizmus-leninizmus a demokráciát konkrét társadalmi-gazdasági tartalmában és feltételeiben vizsgálja. A kizsákmányoló rendszerekben a demokráciának csak külső látszata van meg, a valóságos népuralom sohasem valósulhat meg benne. A demokrácia csak az elnyomó osztályok (a kisebbség) számára van biztosítva, az elnyomott osztályok (a többség) számára ugyanakkor ez diktatúrát jelent. A polgári demokráciákban a burzsoázia formális szabadságjogokat biztosít (alkotmányt, parlamentet és más képviseleti intézményeket hoz létre, általános választójogot ad stb.) de minden módon akadályozza, hogy a tömegek valóban élhessenek is azokkal. Ha a burzsoázia uralmát veszély fenyegeti, akkor elveti a polgári demokratikus szabadságjogoknak még a látszatát is, és nyílt terrorista diktatúrához folyamodik. A demokrácia új, magasabb rendű formája a szocialista demokrácia, amely a nép többségének, a dolgozó tömegeknek a demokráciája.

(idézet: Idegen Szavak Marxista Magyarázattal)

A **demokrácia** szó szerint népuralom demos — görögül nép, kratia — uralom). Rudas László a következőkben magyarázza és határozza meg a demokrácia lényegét: Helytelen és félrevezető volna a demokrácia értelmét egyszerűen a szó lefordításában keresni, mert a történelem tanúsága szerint a demokrácia mindaddig nem volt és nem lehetett igazi népuralom, amíg a társadalom ellentétes osztályokra szakadt, amelyek közül az egyik, a kisebbség kizsákmányolta a másikat, a többséget. Amíg ez a társadalmi szervezet fennáll, addig az állam a kisebbség kezében mindig arra szolgál, hogy a többséget elnyomják és féken tartsák vele és ezért a demokrácia is, amely az állam meghatározott formája, az uralkodó osztály vagy osztályok leplezett diktatúrája a többség ellen, és így nem a nép uralma, hanem az uralkodó osztályok uralma a nép *ellen*. A demokrácia tehát

nem elvont fogalom, hanem *történelmi kategória*, ami alatt azt értjük, hogy 1. a demokrácia a társadalmi fejlődés meghatározott fokán keletkezett, 2. hogy aszerint változott, ahogyan a társadalmi formák felváltották egymást, így a demokrácia egyik formája volt az ***antik demokrácia*** (Athén, Róma). Itt a demokrácia csak a szabadokra terjedt ki, míg a rabszolgák minden politikai jogból ki voltak zárva és rájuk nézve a demokrácia a legkeményebb diktatúrát jelentette. Ugyanakkor még a szabadok sem vettek részt egyformán az állam igazgatásában, mert a születési és vagyoni különbségek következtében lényegében a gazdagok és kiváltságosak uralkodtak.

A *polgári demokrácia* a tőkés társadalmi rend politikai formája. A polgári demokráciában az államhatalom a burzsoázia kezében van (sokszor a földbirtokos osztállyal szövetségben). A polgári demokrácia nagy lépés volt előre a feudális társadalomi önkényen és kiváltságokon alapuló államhatalmával szemben: a törvényelőtti egyenlőség bevezetése, a végrehajtó- és törvényhozóhatalom szétválasztása, a képviseleti-parlamenti rendszer, a szabadságjogok (sajtó, gyülekezési, szólás-, vallásszabadság stb.), általában az ú. n. „elidegeníthetetlen emberi jogok" kihirdetése a szabadságjogok szűkebb vagy szélesebb kiterjesztését jelentette. Mégis a polgári demokrácia is lényegében nem más, mint az uralkodó osztály vagy osztályok diktatúrája a dolgozók ellen és az „emberi jogok" nem igazán emberi jogok, mert a dolgozók számára legnagyobbrészt csak a papíron vannak meg (lásd az imperialista Amerikát). Leglényegesebb fogyatkozása az, hogy még a legszélesebb polgári demokrácia is csak *formális demokrácia*, vagyis érintetlenül hagyja a *polgári magántulajdont* és ezzel megörökíteni igyekszik a polgárok közt fennálló *gazdasági egyenlőtlenséget, a kizsákmányolást* és a gazdagok és szegények közt a polgári társadalomban fennálló és mindinkább elmélyülő szakadékot.

A munkásosztály számára a polgári demokrácia az a harctér, amelyen osztályharca a burzsoázia ellen lefolyik. Ezért a munkásosztály számára nem közönyös, nyílt diktatúra lép-e a polgári demokrácia helyébe. A munkásosztálynak nem szabad a polgári demokráciát sem túlbecsülnie, sem lebecsülnie, hanem józanul értékelnie kell, mennyiben használhatja fel a maga osztályharcának céljaira. Ezért a munkásosztálynak ellene kell szegülnie minden kísérletnek, a polgári demokrácia nyújtotta szabadságjogok megnyirbálására vagy megszüntetésére, de ugyanakkor tudatában kell lennie annak, hogy a polgári demokrácia végeredményben mindig csak a burzsoázia uralmi eszköze a kizsákmányolás biztosítására.

A *népi demokrácia* újtípusú demokrácia, amely a második világháború nyomán Európa számos országában, köztük hazánkban is, a polgári demokráciát vagy a fasizmust felváltotta. A népi demokrácia úgy gazdasági alapjában, mint politikai tartalmában lényegesen különbözik a polgári demokráciától, bár *formailag* megtarthatja a polgári demokrácia néhány jellemvonását, (a munkaeszközök magántulajdonát nem szünteti meg elvileg és általánosan, képviseleti-parlamenti rendszer, a parlamentnek felelős minisztérium stb.). A lényegesebb különbségek a polgári és népi demokrácia között a következők: 1. A gazdasági élet egyre növekvő szélességű területét az állam birtokába veszi; 2. megszünteti a nagybirtokrendszert; 3. az államhatalom tényleg a nép, a munkásosztály és a parasztság kezében van; 4. a parlamenti rendszer nem a pártok ellentétes versengésén, hanem a szövetséges pártok együttműködésén alapszik; 5. a szabadságjogok tényleg a dolgozók szabadságát biztosítják, nem pedig a nép és a demokrácia ellenségeinek szolgálnak eszközül a nép gazdasági és politikai elnyomására. *Így a népi demokrácia előkészíti az átmenetet a szocializmusba és megteremti ennek az átmenetnek az alapjait.*

A *szovjetdemokrácia* vagy ***proletárdemokrácia*** a demokrácia legmagasabb formája az osztálytársadalmon belül, a szocialista társadalom demokráciája. A szovjetdemokrácia nem formális demokrácia többé, mert a termelőeszközök legfontosabbjai (föld, bányák, ipari üzemek) az állam tulajdonában vannak; mindenfajta kizsákmányolás megszűnt és lehetetlenné vált; a társadalmi szervezetben, amelyen nyugszik, nem ismer ellentétes osztályokat, hanem barátságos együttműködést a társadalom két alapvető osztálya, a munkásság és szövetkezeti (kolhoz) parasztság között. Az államhatalom eleinte a munkásság kezében van, később a szövetséges két osztály, vagyis a *dolgozó nép* kezében. A parlamentáris-képviseleti rendszert felváltotta a *szovjetrendszer*, amelynek lényege, hogy a népet nem képviselők képviselik, hanem a nép politikai öntevékenységének szervei. A szovjetdemokrácia megszünteti a munkanélküliséget, a válságokat, minden nemű és fajta elnyomást, legfontosabb feladata a szocializmus felépítése és az átmenet a kommunista társadalom magasabb fokába. A szovjetdemokráciában „nem a vagyoni helyzet, nem a nemzeti leszármazás, nem a nem, nem a szolgálati viszony, de minden polgár egyéni képessége és személyes munkája határozza meg társadalmi helyzetét" (Sztálin). Alapelve: „mindenki képességei szerint, mindenkinek munkája szerint".

(idézet: Filozófiai kislexikon)

Demokrácia: demokrácia (gör. démokratia — népuralom): a hatalom egyik formája, amely hivatalosan kinyilvánítja a többség uralmának, az állampolgárok szabadsága és egyenjogúsága elismerésének elvét. A **demokrácia** fogalmának újkori fejlődésében és értelmezésében élesen elkülönül két irányzat. Az egyik a szó klasszikus, hagyományos értelmezéséhez kapcsolódik, mely elsősorban a plebejus-proletár mozgalmakban és ideológiájukban él tovább. A másik a liberális burzsoázia értelmezése. A **demokrácia** plebejus-proletár, majd később marxista koncepciójában mindvégig az uralom problémáján, a „kié a hatalom?" kérdésén volt a

hangsúly. A liberális burzsoá koncepció viszont a kormányzati kérdéseket helyezte előtérbe: miképpen történik a kormányzás, milyen módszereket alkalmaznak a hatalom gyakorlásában? A polgári társadalomtudományokban legelterjedtebb verzió a **demokrácia**ról a többségi kormányzás elve. Ez azonban semmiképpen sem jelenti a többség érdekében folytatott kormányzást, hanem csupán a többség egyetértésével való kormányzást. A polgári álláspont szerint a **demokrácia** olyan politikai rendszer, amelyben a politikát közvetlenül vagy közvetve a többség határozza el, és a kisebbségnek, melynek véleménye különbözik a többségétől, joga van politikája kifejtésére és ezáltal többséggé válásra. Ez az álláspont lehetővé teszi a tőkés politikai csoportok szabad játékát, amit „alternatíváknak" neveznek. Az állampolgárok azonban többnyire hamis alternatívák között hányódnak, miközben igyekeznek elhitetni velük, hogy tevékeny, alkotó részesei a politikai folyamatoknak. **Demokrácián** a burzsoázia nem lényegi-uralmi viszonyokat ért, hanem csupán az uralomhoz kapcsolódó formai oldalt. E korlátozott értelmezés kereteit a polgári **demokrácia** és annak elmélete saját talaján soha nem léphette túl, sőt, csak ritka történelmi pillanatban tudta ezeket a kereteket is kitölteni. A marxizmus — szemben a polgári társadalomtudománnyal — mindig a **demokrácia** és uralom kapcsolatát tette első helyre és a demokrácia osztálytartalmát kutatta. Ebben a felfogásban a demokrácia és diktatúra nem egymással ellentétes, nem egymást kizáró fogalmak. Marx, Engels és Lenin bebizonyították, hogy a **demokrácia,** mint politikai rendszer semmiképpen nem választható el az osztályuralomtól. A szocialista **demokrácia** a **demokrácia** legmagasabb formája: a politikai egyenlőséget a gazdasági-társadalmi egyenlőséggel alapozza meg; a nép többsége, a dolgozó tömegek számára **demokrácia**; a demokratizálás folyamatában az állam elhalását készíti elő.

Maglód, 2021.12.24. Salánki László

A szocialista forradalom

- Az emberré válás útja a szocializmus -

A szocialista forradalom jellemzői:

A szocialista forradalom: - a munkásosztály osztályharcából nő ki; - a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakát jelenti; - számos körülménytől függően lehet békés és nem békés; - a termelés társadalmi jellegének és tőkés elsajátítás konfliktusából következik; - objektív feltételekre és szubjektív tényezőre is szükség van; - az osztálytársadalom történetében a legmélyrehatóbb társadalmi forradalom; - nemzetközi jellegű, az imperializmusnak, mint világrendszernek az ellentmondásaiból nő ki.

A kapitalizmus alapvető ellentmondása az osztályviszonyok területén a munka és a tőke, a proletariátus és a burzsoázia éles antagonizmusaként jelentkezik. A proletariátus társadalmilag jogfosztott, alapvető osztályérdekei a tőkés viszonyok rendszerének egészével ellentétesek. A politikai forradalom a forradalmi helyzet talaján keletkező általános nemzeti válságból nő ki.

Néhány gondolat:

A szocialista forradalom az ember ember általi kizsákmányolásának a lehetőségét szünteti meg! A szocialista forradalom a kapitalista önkényuralom minden formájának a megdöntésével a dolgozók demokráciáját a szocialista demokrácia megvalósítását teszi lehetővé.

Az új társadalom, a népi demokrácia, a szocializmus felépítésének, védelmének eszköze a proletárdiktatúra! A proletárdiktatúra harci forma az ellenforradalom, a kapitalista-fasiszta törekvések, a restauráció ellen a dolgozók demokráciájának védelmére!

A kapitalista modellben a proletár dolgozó bérrabszolgák, a beszélő szerszámok munkaképességének kellően magas színvonala a tőkés gazda érdeke! A polgári demokrácia is tanult a szocializmustól, a kapitalisták lehetősége és érdeke a beszélő szerszámainak jó állapota! Ez azonban nem szünteti meg a revolúció, szocialista forradalom elkerülhetetlenségét, mert a kapitalizmus nem alakulhat át evolúcióval szocializmusba. A kapitalizmus lényege a kizsákmányolás, élősködés érdekében a bérrabszolgaság, ami ellentmond a szocialista demokráciának, az emberré válásnak. Amíg bérrabszolgaság van, amíg pénzért beszélő szerszámot lehet vásárolni, és így lényegében munka nélkül profithoz lehet jutni, így élősködni, addig kapitalizmus van.

Lehet így a kapitalizmus demokratikus?

A kapitalisták, a kapitalista állam alapvetően nem emberszeretetből jótékonykodik a proletárokkal, mert abból a javakból ad, amit a proletár dolgozók hoztak létre, ezt a gazdasági egyensúly, az elégedetlenség, a lázadás elkerülése érdekében vagy politikai előnyökért teszi! Ezt a polgári demokrácia a kapitalizmus emberszeretetéként mutatja be, pedig csak abból ad, csak abból adhat többet, amit kizsákmányolással elvett a

proletároktól, amiből élősködik, ezért valójában a kizsákmányolással elsajátítottból ad. Mert minden értéket a dolgozók hoznak létre. A „szegény” kizsákmányolókat ezért sajnálni kell, mert kevesebb jut nekik az élősködésre? A polgári demokrácia - a mosolygó fasizmus – ehhez a szemét élősködés igazolásához propagandafogásokkal, demagógiával nagyon ért, tanult a saját hibáiból és a hitleri fasizmustól is, és a dolgozók osztályharca is erre kényszeríti!

Lehet így a polgári demokráciát civilizálnak nevezni?

De ez sem menti meg a kapitalizmust a forradalomtól, a jövőben létrejövő szocialista demokráciától! A szocialista forradalom a kapitalizmus minden erőlködése ellenére elkerülhetetlenül bekövetkezik, ennek csak a fasizmus vethet véget az emberiség elpusztításával!

Az ideiglenesen elbukott szocialista forradalom hibáiból tanulni kell, de az elért értékeit is becsülni kell!

Mit ért el a szocializmus?

A demokrácia eddigi legmagasabb fokát, a szocialista demokráciát, a dolgozó többség demokráciáját! A szocializmusban mindenkinek kötelessége dolgozni, nincs élősködő osztály! A nemzetgazdaság tervszerű arányos fejlesztését a tudomány, a marxizmus-leninizmus, a dialektikus és történelmi materializmus, a társadalom tudományosan megalkotott törvényeinek használatával, a valódi egyenlőségre törekvéssel.

A szocialista demokrácia a proletárdiktatúrával védte a dolgozók hatalmát, ami rossz volt az élősködés hívei számára! Vinnyogtak és vinnyognak is emiatt a reakciósok, a valójában fasiszták.

(idézet: Filozófiai kislexikon)

A szocialista forradalom az osztálytársadalom történetében a legmélyrehatóbb *társadalmi forradalom,* amely megvalósítja az átmenetet a tőkés társadalmi-gazdasági alakulatból a kommunista alakulatba. Tartalmat tekintve a **szocialista forradalom** azoknak a gyökeres minőségi társadalmi-gazdasági és politikai átalakulásoknak az összessége, amelyek magukban foglalják a hatalom megragadását a munkásosztály által, a régi államgépezet szétzúzását, a termelési eszközök társadalmi tulajdonának, a gazdasági és szociális folyamatok társadalmi irányítási rendszerének létrehozását, az osztályantagonizmusoknak és az ember kizsákmányolásának felszámolását, a szocialista demokrácia kifejlesztését, a kulturális forradalom megvalósítását.

A **szocialista forradalom** történelmi szükségszerűsége végső fokon a termelés társadalmi jellegének és tőkés elsajátítási formájának konfliktusából következik. A kapitalizmus hatalmas terjedelmű és nagymértékben társadalmasult termelőerői beleütköznek a tőkés termelési viszonyok szűk kereteibe.

Ez az ellentmondás önmagában nem idézi elő a kapitalizmus „csődjét” és „automatikus összeomlását”. A termelés növekvő tarsadalmasulásának nyomására végbemegy a tőkés tulajdon formájának fejlődése az egyéni magántulajdontól a kollektív magántulajdonhoz, majd a még személytelenebb, állammonopolista tulajdonhoz, ami bizonyos lehetőségeket teremt a termelőerők további növekedésére a tőkés termelési mód keretei között. A burzsoázia, felhasználva a tudományos-technikai forradalom eredményeit, a termelés állammonopolista szabályozásának módszerei (*államkapitalizmus és állammonopolista kapitalizmus*) segítségével igyekszik feloldani a kapitalizmus ellentmondásai okozta feszültséget és elhárítani a **szocialista forradalm**at.

A reformista ideológia képviselői a kapitalizmus újjászületésének vagy „transzformációjának” tüntetik fel az állammonopolista szabályozást. A valóságban e folyamatnak az a dialektikája, hogy az állammonopolista szabályozás miközben a kapitalizmus valamennyi erőforrásának mozgósításával a tőkés rend fenntartásáért folytatott harc eszközéül szolgál, egyúttal meggyorsítja a szocializmus anyagi előfeltételeinek megérlelődését, s ezzel tovább fokozza a kapitalizmus alapvető ellentmondásának feszítő erejét.

A **szocialista forradalom**hoz nemcsak objektív feltételekre, a szocializmus anyagi előfeltételeinek meghatározott érettségére van szükség, hanem a szubjektív tényezőre is, a munkásosztály, a dolgozók aktív és tudatos harcára a szocializmusért. A kapitalizmus alapvető ellentmondása az osztályviszonyok területén a munka és a tőke, a proletariátus és a burzsoázia éles antagonizmusaként jelentkezik. A **szocialista forradalom** a munkásosztály *osztályharc*ából nő ki, a tőkés termelési viszonyok rendszerében elfoglalt helyzete ruházza rá a **szocialista forradalom** fő hajtóerejének és hegemóniának a szerepét. A tőkésországok egész sorának munkásosztálya a burzsoáziától állhatatos harccal magasabb életszínvonalat, valamint számos szociális és politikai jogot vívott ki. Ezekre a tényekre hivatkozva, a kispolgári radikalizmus ideológusai azt állítják, hogy a munkásosztály forradalmi lehetőségei csökkennek, maga is „integrálódik” a tőkés rendszerben. A munkásosztály forradalmi energiája a valóságban szakadatlanul növekszik, hiszen nemcsak azért forradalmi, mert a kapitalizmusban nehéz az anyagi helyzete, hanem elsősorban azért, mert társadalmilag jogfosztott, alapvető osztályérdekei a tőkés viszonyok rendszerének egészével ellentétesek.

A szocializmusért folytatott harcban a munkásosztály nincs egyedül. A tőkés társadalom szociális összetétele nem egynemű. A korábbi társadalmi-gazdasági alakulatokból megmaradt osztályokon és társadalmi csoportokon

kívül (parasztság, kézművesek, háziiparosok) a kapitalizmus viszonyai között más társadalmi rétegek is létrejönnek és fejlődnek: az alkalmazottak, a műszaki és tudományos dolgozók, a kisvállalkozók. E társadalmi csoportok mindegyikére növekvő nyomást gyakorol a monopoltőke. Több közülük helyzetét tekintve közeledik a munkásosztályhoz és képes arra, hogy a társadalom szocialista átalakításáért vívott harcban a munkásosztály oldalára álljon. A munkásosztály szövetsége a parasztsággal, a dolgozók nem proletár rétegeivel a **szocialista forradalom** győzelmének nélkülözhetetlen feltétele.

Oroszországban és a népi demokratikus országokban a munkásosztály fő szövetségese a **szocialista forradalom**ban a parasztság volt. Ennek az a magyarázata, hogy a **szocialista forradalom** győzelme megfelel a dolgozó parasztság alapvető érdekeinek, s ugyanakkor főleg olyan országokban ment végbe, ahol a parasztság alkotta a lakosság többségét. Nem nehéz előre látnunk, hogy Ázsia, Afrika és Latin-Amerika országainak többségében szintén a parasztság lesz a munkásosztály fő szövetségese a szocializmusért folytatandó harcban. A parasztságnak kétségkívül van szerepe számos fejlett kapitalista országban is. A mezőgazdasággal foglalkozók aránya az önálló lakossághoz képest jó néhány fejlett tőkésországban azonban nem haladja meg a 4—7%-ot. Egyszersmind ezekben az országokban a tudományos-technikai forradalom kibontakozásával szakadatlanul nő a haladó értelmiség különböző rétegeinek száma és befolyása. E rétegek alapvető gazdasági és politikai érdekei szintén összefonódnak a munkásosztály érdekeivel. Ezért a fejlett tőkésországokban az a tendencia figyelhető meg, hogy a haladó értelmiség válik a munkásosztály legfontosabb szövetségesévé.

A munkásosztály, valamint a tőke hatalmának megdöntésében és a szocializmus létrehozásában objektíve érdekelt más osztályok és társadalmi csoportok alkotják azt a társadalmi bázist, amelyből a **szocialista forradalom** politikai erői kialakulnak. A **szocialista forradalom** szubjektív tényezőjének felkészítésében hatalmas szerep hárul a munkásosztály forradalmi pártjára. A párt viszi be a munkásmozgalomba a szocialista tudatot, neveli és szervezi a tömegeket, kidolgozza az osztályharc stratégiáját és taktikáját, megvalósítja a **szocialista forradalom** politikai vezetését.

A burzsoázia a maga uralmát politikai hatalmával, az államgépezet erejével biztosítja a tőkés társadalomban. Ezért a proletariátus társadalmi forradalmának első aktusa a politikai forradalom: a hatalom kivívása, a burzsoá államgépezet szétzúzása, a *proletárdiktatúra* megteremtése. A politikai forradalom a forradalmi helyzet talaján keletkező általános nemzeti válságból nő ki. Ez — Lenin szavaival — minden nagy forradalom alaptörvénye.

A **szocialista forradalom** formái egy-egy ország konkrét feltételeitől és reális osztály-erőviszonyaitól függően váltakozhatnak. A **szocialista forradalom** egyaránt lehet békés és nem békés. A munkásosztály és valamennyi dolgozó érdekeinek jobban megfelel a — fejlődésének békés útja, de az út megválasztása nagyban függ a politikai harc kibontakozásának konkrét körülményeitől.

A mai körülmények között a szocializmusba való békés átmenet lehetőségei a munkásosztály és a szocializmus javára megváltozott erőviszonyok objektív logikáján, a demokráciáért folytatott tömegharc lendületén, a monopóliumellenes gyökeres demokratikus átalakulások égető szükségletén alapulnak. E lehetőségek figyelembevételével számos fejlett tőkésország marxista—leninista pártja veti fel a szocializmusba való békés és fokozatos átmenet stratégiai koncepcióját. Ez a koncepció a gyökeres demokratikus reformok programjára orientálódik, amely magába foglalja a vezető népgazdasági ágak, bankok államosítását, a gazdasági élet demokratikus ellenőrzését és programozását, a munkások részvételét a termelés irányításában, gyökeres adóreformot, a társadalmi élet különböző oldalainak demokratizálását. Ezek a *reformok* önmagukban nem jelentik a szocializmust. Aláássák azonban a monopoltőke mindenhatóságát, s ezzel megtisztítják az utat a szocializmushoz, ennek az útnak fontos mérföldköveivé, a szocializmusért vívott harc alkotóelemeivé válnak. A demokratikus reformok platformul szolgálnak a munkásosztály vezette baloldali erők széles demokratikus koalíciójának létrehozásához. A harcban, amely ezekért a reformokért, a demokrácia fejlődéséért folyik, kialakulnak a **szocialista forradalom** társadalmi-politikai tömegerői, megnő a munkásosztály politikai tekintélye, már a hatalom teljes megragadása előtt megnyílik a munkásosztály előtt az a lehetőség, hogy birtokba vegyen néhány fontos hídfőállást a burzsoá állam mechanizmusában, végrehajtó és főleg képviseleti szerveiben. Ez kiszélesíti az osztályharc frontját, lehetővé teszi a monopóliumok hatalma elleni támadást, összekapcsolva az alulról kiinduló tömegcselekvést a forradalmi erők befolyása alatt álló hatalmi szervek felülről kiinduló cselekvésével.

A viszonylag békés és fokozatos **szocialista forradalom**ra való orientáció lényegénél fogva ellentétes a kapitalizmus szocializmussá történő fokozatos „átalakulásának" reformista koncepciójával (*reformizmus*). A szocializmusba való békés átmenet minden fokozatossága mellett is forradalmi ugrás, amely feltételezi a hatalom teljes kivívását a munkásosztály, a dolgozók részéről, és a gyökeres fordulatot a tulajdonviszonyok terén.

Az, hogy a **szocialista forradalom** békés vagy nem békés formában fejlődik-e, elsősorban attól függ, hogy a burzsoázia az ellenállás milyen lehetőségeivel és eszközeivel rendelkezik. Ha az uralkodó osztályok elzárják a munkásosztály elől azokat a csatornákat, melyeken át a nép többsége békésen a szocializmus oldalara vonható, ha erőszakkal elnyomják a forradalmi elcsapat legális tevékenységét, akkor elkerülhetetlen a hatalom fegyveres

megragadásának irányvonala. Mindemellett a fegyveres felkelés csak az általános nemzeti válság körülményei közt számíthat sikerre, amikor a nép többségének támogatása és együttérzése biztosított. Ellentétben a blanquizmussal és a kispolgári narodnyik forradalmisággal, a marxisták a fegyveres harc irányvonala esetén is mindig a tömegekre támaszkodnak. Sikeres fegyveres harc nem bontakoztatható ki bárhol és bármely időpontban mégoly jól kiképzett — s a tömegek apátiáját és passzivitását megtörni képes „gyutacs" szerepét betölteni szándékozó — felkelők csoportjának önkényes megítélése alapján. A fegyveres harc akkor lehet sikeres, ha összhangban van a tömegek forradalmi hangulatával és a tömegmozgalom tetőzésekor bontakozik ki. A forradalmi helyzet mesterséges megteremtésére irányuló kísérletek szemlátomást kudarcra vannak ítélve. A forradalmi élcsapat politikai művészete éppen abban áll, hogy időben fel tudja ismerni a tömegek forradalmi erjedésének első jeleit és aktív tettekkel be tud kapcsolódni a mozgalomba.

A forradalom folyamán az események fejlődésének éles fordulatai előidézhetik, hogy a **szocialista forradalom** egyik fejlődési útját a másiknak kell felváltania. Ezért a munkásosztálynak és pártjának mindkét lehetőseggel számolnia kell a szocializmusba való békés és nem békés átmenettel egyaránt.

A **szocialista forradalom** nemzetközi jellegű, az imperializmusnak mint világrendszernek az ellentmondásaiból nő ki. Ezek az ellentmondások azonban egyenlőtlenül növekszenek a különböző országokban. A kapitalizmus gazdasági és politikai fejlődésének éles egyenlőtlensége következtében az imperialista rendszer bizonyos pontjain összecsomósodnak a feszült ellentmondások, s a **szocialista forradalom** társadalmi-politikai erőinek megléte eseten ezek a rendszer leggyengébb láncszemeivé válnak. Ebből következik annak lehetősége és szükségszerűsége, hogy a **szocialista forradalom** nem egyidejűleg győz a különböző országokban. Előbb egyetlen országban, Oroszországban győzött, ahol a XX. sz. elején a legkedvezőbb feltételek alakultak ki az imperialista lánc megszakadásához. Az Októberi Szocialista Forradalomnak óriási nemzetközi jelentősége van, megnyitotta a proletariátus társadalmi forradalmának korszakát.

A proletariátus társadalmi forradalma bonyolult és hosszantartó világfolyamatként bontakozik ki, amelyben tartalmilag és jellegükben sokrétű forradalmi mozgalmak fonódnak össze. Némelyikük nem szocialista ugyan, de az imperializmus ellen irányul és objektív értelemben az egységes világforradalmi folyamat közös medrébe torkollik. Ez radikálisabb jelleggel ruházza fel, közelíti a szocializmusért vívott harchoz őket, s megteremti az előfeltételeit annak, hogy a demokratikus és nemzeti-felszabadító mozgalmak és forradalmak szocialista forradalmakba nőjenek át. A társadalmi haladás logikája a jelenkor összes forradalmi erőit a korszak középpontjában álló fő erő, a nemzetközi munkásosztály és a szocialista világrendszer köré tömöríti.

A szocialista világrendszernek a forradalmi folyamatban betöltött vezető szerepet az határozza meg, hogy a leghatalmasabb erőt képviseli, amely a **szocialista forradalom** legbonyolultabb, alkotó feladatait megoldó, államilag szervezett munkásosztály gazdasági és katonai-politikai hatalmára támaszkodik. A szocializmusért vívott világméretű harc végső kimenetele az alkotó forradalmi munka sikerétől függ. A győztes szocializmusnak a világforradalomra gyakorolt hatásáról szólva, Lenin határozottan elítélte a forradalom mesterséges „exportjának" balos álforradalmi koncepcióját, amely szerint a forradalmat a tőkésországok ellen kirobbantott háborúk útján kell „siettetni". A szocializmus más országok forradalmi mozgalmára a példa erejével, azaz munkásosztálya és egyéb haladó erői internacionalista támogatásával, a békéért és az ellenforradalom imperialista exportja ellen vívott eltökélt harccal gyakorol hatást. A szocialista világrendszer mellett a fejlett tőkésországok munkásosztálya és a nemzeti-felszabadító mozgalom is a jelenkor alapvető forradalmi erői közé tartozik. A világforradalmi folyamatban a részt vevő osztályok és társadalmi rétegek összetételének heterogén volta következtében ellentmondások keletkezhetnek. A sokmilliós kispolgári tömeg — Leninnel szólva — a forradalomhoz valamennyi előítéletével együtt csatlakozik, elkerülhetetlenül magával viszi a forradalmi mozgalomba ingadozásait és állhatatlanságát, nacionalizmusát és ultraforradalmiságát. Ez a társadalmi forrása annak, hogy az imperializmus elleni harc egységes arcvonalának némely szakaszán cikcakkok, törések, sőt visszalépések is tapasztalhatok, különösen azokban az országokban, ahol óriási túlsúlyban van a kispolgárság és szűk az ipari proletárréteg. A keletkező nehézségek leküzdésének feltételeit a világforradalom általános előrehaladása, a jelenkor alapvető forradalmi erőinek egysége biztosítja.

A szocialista világforradalom egység a sokféleségben. A világforradalmi folyamat gyakorlata a **szocialista forradalom** különböző formáit alakította ki és kétségkívül a jövőben továbbiakat is ki fog alakítani. A győztes **szocialista forradalom** történelmileg első formája az Októberi Szocialista Forradalom volt. A **szocialista forradalom** általános törvényei mellett magán viselte a hely és idő sajátszerűségének jegyeit, Oroszország és a kapitalizmus általános válsága első szakaszának történelmi adottságait.

Az európai szocialista országokban a **szocialista forradalom** új formát öltött, amelyet az jellemez, hogy a fejlődés több szakaszos, a proletárdiktatúra megteremtése viszonylag hosszú időszakot vett igénybe, a szocialista feladatok összefonódtak az általános demokratikus antifasiszta harc feladataival.

Sajátszerű formában bontakozott ki a **szocialista forradalom** Kínában, Koreában, Vietnamban, Kubában. Számos fejlett tőkésországban kialakulnak a békésebb és fokozatosabb formákban lezajló **szocialista**

forradalom létrejöttének feltételei. Megismételhetetlen sajátosságok fogják jellemezni azoknak az országoknak szocializmushoz vezető útját, amelyek felszabadulva a gyarmati iga alól a nem-kapitalista fejlődést választják. Nincs és nem is lehet a **szocialista forradalom**nak minden országra érvényes egyedüli sablonja.

A **szocialista forradalom** az adott ország feltételeinek talaján jön létre, és nem függetlenedhet az adott időszakban kialakult történelmi körülmények hatásától. Mindamellett a világforradalmi folyamatot mély belső egység jellemzi. Minden **szocialista forradalom** az egységes szocialista világforradalom alkotórésze. Ezért mindegyiknek specifikumain kívül vannak olyan vonásai is, amelyek az összes többivel közösek. A **szocialista forradalom** általános törvényeit tanulmányozó elmélet éppen ezért általános jelentőségű.

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

A **Szocialista Forradalom** a társadalom gyökeres, minőségi átalakulása, amely a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakát jelenti. A szocialista forradalom az uralkodás és alárendeltség magántulajdonon alapuló termelési viszonyait az együttműködés és a kölcsönös segítség viszonyaival váltja fel, s ezáltal felszámolja az ember ember általi kizsákmányolásának minden formáját.

A szocialista forradalom elméletének az alapjait Marx és Engels rakták le, akik feltárták a társadalmi fejlődés törvényeit, és bebizonyították, hogy a szocialista forradalom a társadalom fejlődésének a törvényszerű eredménye, bebizonyították a proletariátus világtörténelmi küldetését, a burzsoá államgépezet lerombolásának és a proletárdiktatúra megteremtésének szükségszerűségét a szocializmus felépítésének szempontjából.

A szocialista forradalom kezdetén nincsenek meg az új termelési mód kész formái, s ezért a szocialista forradalom alkotó jellegű. Az új társadalom építése meghatározott történelmi időszak, amit Marx a kapitalizmusból a kommunizmusba (annak első fázisába) való sajátos átmeneti szakaszaként határozott meg. Az új társadalom felépítésének eszköze a proletárdiktatúra.

A proletárdiktatúra elmélete Marx egész forradalmi tanításának fő alkotórésze. Lenin a marxizmust alkotó módon továbbfejlesztette a forradalom elméletét a kapitalizmus imperialista szakaszának elemzése alapján, számos igen fontos, elvileg új tétellel gazdagította: a proletariátus egy vagy néhány országban való kezdeti győzelmének lehetősége és szükségszerűsége, amiből a különböző társadalmi-gazdasági és politikai rendszerű országok együttélésének szükségszerűsége következik; a forradalom mindenekelőtt a tőkés világgazdaság láncának leggyengébb láncszemeit szakítja ki; a proletariátus hegemóniája és a polgári demokratikus forradalom átnövése szocialista forradalomba; a fejlett tőkés országok munkásai harcának összefüggése a gyarmati népek nemzeti felszabadító mozgalmával; a forradalmi helyzet; az objektív és szubjektív tényezők egysége; a szocialista forradalom sokfélesége és sok más tétel.

A szocializmus építésének gyakorlata a Szovjetunióban és más országokban azt mutatta, hogy a szocialista forradalom törvényszerűségei: a munkásosztály vezetése a forradalom véghezvitelében és a proletárdiktatúra megteremtésében, a munkásosztály és a parasztság szövetsége, a tőkés tulajdon felszámolása, a mezőgazdaság szocialista átalakítása, a népgazdaság tervszerűfejlesztése, a kultúrforradalom, a nemzetiségi elnyomás felszámolása, a szocializmus vívmányainak védelme, a proletárinternacionalizmus. E törvényszerűségeknek ilyen vagy olyan megnyilvánulása – a termelőerők fejlettségi színvonalától, a nemzeti sajátosságoktól, a népi kultúrájának általános színvonalától, a történelmi hagyományoktól, az országon belüli és a nemzetközi osztályerőviszonyoktól függően – alkotják a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet specifikus sajátosságait minden adott országban.

Így a forradalom formája számos körülménytől függően lehet békés és nem békés. A marxizmus-leninizmus abból indul ki, hogy az osztályharc elkeseredettségének és élességének foka attól függ: milyen erővel állnak ellen a reakciós burzsoá körök a nép akaratának, mennyiben alkalmaznak erőszakot.

A jelenlegi korszakban a szocialista forradalom elmélete tovább fejlődött, számos új következtetéssel egészült ki: a forradalom békés úton történő megvalósításának lehetősége, a fejlődés nem tőkés útjának lehetősége az elmaradott országokban és a nemzeti demokrácia államának megalakítása; a proletárdiktatúráért vívott harc átmeneti lehetősége; a fináncoligarchia elnyomása ellen fellépő összes demokratikus mozgalmak egyesítése hatalmas antimonopolista áradatban.

Maglód, 2021.12.24. Salánki László

A szocialista modell

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A szocialista modell jellemzői:

A szocialista társadalom gazdasági rendszere a termelési eszközök társadalmi tulajdonán alapul. A termelési eszközök társadalmi tulajdona alapot teremt mindenfajta kizsákmányolás megszüntetéséhez. A szocializmusban a dolgozók érdekeit tudatosan megvalósító szocialista állam a fejlődés központi irányítója.

A szocialista társadalom minden tagja (termelőeszköz) tulajdonos és dolgozó egy személyben; a társadalom tagjai gazdaságilag nem állnak egymással (tulajdonosi) alá- és fölérendeltségi viszonyban; mindenki csak, mint a társadalomban dolgozó tagja lehet a társadalmi tulajdon részese.

A szocialista társadalom tagjainak gazdasági kapcsolatait alapvetően az együttműködés jellemzi; a termelési eszközök társadalmi tulajdonának fő formája az állami (össznépi) tulajdon; az állami tulajdon a gazdaság fejlődésére döntően kiható területeket foglalja magában.

A javak termelése az egész társadalomnak az érdekében folyik, ez lényeges különbség a kapitalizmushoz képest. A szocialista állam a legalkalmasabb gazdálkodási forma felhasználásával irányítja a gazdaság fejlődését.

A szocializmus gazdasági törvényeinek összhatásaképpen tervszerű, arányos fejlődés megy végbe. A kapitalizmusban a tőkések célja, gazdasági cselekvésük hajtóereje a profitszerzés. A szocialista termelés célja a társadalom minden tagja szükségletének lehető legteljesebb kielégítése.

Néhány gondolat:

A szocialista modell kizsákmányolás, élősködés, felsőbbrendűség, szolgaság nélkül emberségesen, tervszerűen fejleszti a népgazdaságot, és világviszonylatban is tervszerűen működik a nemzetek dolgozóinak összefogásával. A szocialista demokráciával és az internacionalizmussal világméretekben demokratikus! A kapitalizmusban ez elképzelhetetlen! A kapitalista modell lényege a kizsákmányolással élősködni, ezt törvényesen szabad, amit a fasizmussal, önkényuralommal véd meg.

A szocialista modell a szocialista állam irányításával, a kommunista párt marxista-leninista tudományának vezérfonalával vezeti az egész társadalmat, tervszerűen, arányosan fejleszti a népgazdaságot. Nem tűri a kizsákmányolásra törekvő irányzatokat, ellene a proletárdiktatúrával harcol és megvalósítja a dolgozó nép számára szocialista demokráciát.

A népi demokrácia azonban a demokratikus irányzatokkal összefogva, a marxizmus-leninizmus vezérfonalán, a kommunista párt dominanciájával, kordában tartva és a társadalom érdekének alárendelve összefog a „kapitalizmussal", a magángazdasággal, a fasizmus ellen, a társadalom hatékony fejlődése érdekében a szocializmus lehetőségének megteremtésére.

„A **szocializmus** (latin socius = 'társ') olyan eszmei áramlatok, politikai ideológiák összessége, melyek először a 19. század folyamán jelentek meg, közös elemük az individualizmusnak, a magánérdek elsődlegességének elvetése, a kollektivizmus, a társadalmi egyenlőség, a szolidaritás előtérbe helyezése. A szocializmus magában foglal egy gazdasági programot – a termelési eszközök fölötti társadalmi ellenőrzés valamilyen formáját –, szociális követeléseket – társadalmi egyenlőséget, az anyagi javak igazságos elosztását – és politikai célokat – a demokrácia megvalósítását, kiszélesítését akár hagyományos parlamenti, vagy közvetlen formájában. A tulajdonnal szemben a munkát, az egyéni jogok helyett a kollektív jogokat részesíti előnyben." Wikipédia

(idézet: A szocializmus politikai gazdaságtana)

… *A szocialista társadalom gazdasági rendszere a termelési eszközök társadalmi tulajdonán alapul. A termelési eszközök szocialista tulajdonát a legáltalánosabban az jellemzi, hogy a javak termelése nem a társadalom egyes tagjainak, csoportjainak, hanem az egész társadalomnak az érdekében folyik.* A szocialista termelési viszonyokból következően a többlettermék nem válik értéktöbbletté, mert azt az egész társadalom érdekében, a társadalom tagjainak javára használják fel. Miután a társadalom rendelkezik közvetlenül vagy közvetve a termelési eszközökkel, így a társadalom érdekeinek megfelelően megy végbe a többlettermék felhasználása is. A termelési eszközök társadalmi tulajdonának létrejötte ezért alapot teremt mindenfajta kizsákmányolás megszüntetéséhez.

… A társadalom tagjai, mint a társadalmi tulajdon részesei, gazdaságilag nem állnak egymással alá- és fölérendeltségi viszonyban, *egyrészt* azért, mert a társadalmi tulajdonnal mindenki csak közvetve, a társadalom, illetve egy társadalmi csoport más tagjaival együtt rendelkezhet, *másrészt* azért, mert mindenki csak, mint a társadalomban dolgozó tagja lehet a társadalmi tulajdon részese. *Ebből először az következik*, hogy az előállított termelési eszközök nem kerülhetnek magántulajdonba, *másodszor* pedig az, hogy a fogyasztási cikkek elosztását tekintve megszűnik a magántulajdon rendszeréből következő egyenlőtlenség. A társadalmi tulajdon, a munka kollektív jellege, a fogyasztási cikkek elosztási módja *egyesíti a társadalom tagjait*. A gazdasági érdekek objektíve azonosak, ezért a szocialista társadalom tagjainak gazdasági kapcsolatait alapvetően az együttműködés és a kölcsönös segítségnyújtás jellemzi.

… a szocializmust építő országokban a *termelési eszközök társadalmi tulajdona az állami* (össznépi) *és a szövetkezeti* (csoport-), *tulajdon formájában valósul meg*. A termelési eszközök társadalmi tulajdonának fő formája az állami (össznépi) tulajdon. Fő formája azért, mert az állami tulajdon bizonyos értelemben meghatározza a szövetkezeti tulajdon fejlődését. Fő forma azért, mert a termelési eszközök döntő többsége állami tulajdont képez, mert az állami tulajdon a gazdaság fejlődésére döntően kiható területeket foglal magában.

… *A szocialista társadalom gazdasági rendszere a termelési eszközök társadalmi tulajdonán alapul. A termelési eszközök szocialista tulajdonát a legáltalánosabban az jellemzi, hogy a javak termelése nem a társadalom egyes tagjainak, csoportjainak, hanem az egész társadalomnak az érdekében folyik.* A szocialista termelési viszonyokból következően a többlettermék nem válik értéktöbbletté, mert azt az egész társadalom érdekében, a társadalom tagjainak javára használják fel. Miután a társadalom rendelkezik közvetlenül vagy közvetve a termelési eszközökkel, így a társadalom érdekeinek megfelelően megy végbe a többlettermék felhasználása is. A termelési eszközök társadalmi tulajdonának létrejötte ezért alapot teremt mindenfajta kizsákmányolás megszüntetéséhez.

… A szocialista társadalmi rend fejlődését — hasonlóan, mint a többi társadalomét — gazdasági törvények határozzák meg. *A gazdasági törvény a különböző gazdasági jelenségek között fennálló szükségszerű, lényegi, tartós összefüggés, mely az emberek tudatától és akaratától függetlenül létezik.*

... A szocializmust mindenekelőtt azok a *specifikus gazdasági folyamatok* és az ezek lényegét kifejező *gazdasági törvények* jellemzik, amelyek a termelési eszközök társadalmi tulajdonának létrehozásával és fejlődésével kapcsolatosak. A specifikus gazdasági törvények természetük szerint éppen azoknak a gazdasági összefüggéseknek lényeges mozzanatait ragadják meg, amelyek az egyes társadalmi alakulatokat elválasztják egymástól.

… A szocializmusban érvényesülnek a társadalmi fejlődés *általános gazdasági törvényei* is. Ezek az egyetemes érvényű törvények olyan gazdasági folyamatok lényegi vonásainak kifejezői, amelyek minden társadalomban megtalálhatók.

… A szocializmusban érvényesülnek olyan gazdasági törvények is — az árutermelés és a pénzgazdálkodás törvényei —, amelyek nem általánosak ugyan, de több társadalmi rendszerben jelentkeznek.

… A szocializmusban … lehetséges, sőt szükséges, hogy a dolgozók érdekeit tudatosan megvalósító szocialista állam legyen a fejlődés központi irányítója.

… A szocialista állam, az egész nép tudatos erőfeszítéseit összefogva, a gazdasági fejlődés objektív törvényeire támaszkodva, a legalkalmasabb gazdálkodási forma felhasználásával irányíthatja a társadalom termelőerőinek és termelési viszonyainak fejlődését. Így lehetségessé válik, hogy a szocializmusban az emberek az objektív törvények működését ne mint külső, végzetszerűen ható erőt fogadják, hanem alkotó módon alkalmazzák és felhasználják.

… *A gazdasági mechanizmus* nem más, mint *a termelési viszonyok megjelenési formája, s egyben a gazdasági törvények érvényesülésének formája*. A szocialista gazdaság mechanizmusa a szocialista termelési viszonyok létezési módja, funkcionálásának formája. … A gazdasági mechanizmus azt a módot fejezi ki, ahogyan gazdálkodunk. … *A szocializmus gazdasági törvényeinek összhatásaképpen* tervszerű fejlődés megy végbe.

… A termelésnek minden társadalomban szükségleteket kell kielégítenie. *Ilyen értelemben* a termelés mindig *eszköz*, a szükségletek kielégítése pedig mindig *cél*. A cél és eszköz társadalmi formája és kapcsolata azonban történelmileg változik.

… A *kapitalizmusban* a termelési eszközök tőkés magántulajdonán alapuló vállalatok gazdálkodnak, s a tőkések célja, gazdasági cselekvésük hajtóereje a profitszerzés. A tőkés gazdasági tevékenységének célja nem személyes fogyasztási szükségleteinek kielégítése. Maga és utódai személyes szükségleteinek kielégítése akkor sem okozna számára nehézséget, ha vállalkozását beszüntetné. Még kevésbé lehet a tőkés célja a társadalom tagjai személyes szükségleteinek kielégítése. A munkások, a dolgozók fogyasztása a tőkés termelésben csupán eszköz, az értéktöbblet realizálásának és a munkaerő újratermelésének eszköze. A tőkés szükséglete — a tőke szükséglete, vagyis a tőke fenntartása és gyarapítása. Ennek azonban feltétele, hogy az ellentétes érdekű tőkés vállalkozók versenyében helytálljon, hogy előlegezett tőkéjéhez viszonyítva minél nagyobb tömegű profitot realizáljon. Ezért a tőkés termelésnek nem lehet célja a társadalom minden tagja szükségletének lehető legteljesebb kielégítése. *Ilyen értelemben* mondhatjuk azt, hogy *a tőkés termelés célja az értéktöbblet termelése,* ennek *eszköze* pedig *a dolgozók kizsákmányolása*. A tőkés termelés céljának és eszközének ezt a viszonyát nevezzük *a kapitalizmus gazdasági alaptörvényének*.

… A termelési eszközök társadalmi tulajdonba vétele a szocialista termelés céljává a társadalom minden tagja szükségletének lehető legteljesebb kielégítését teszi. A társadalmi tulajdon megszünteti a tőkések és munkások érdekantagonizmusán alapuló viszonyokat, és alapvetően egyesíti a társadalom tagjait.

… A szocialista gazdaság célja tehát *az egész társadalom állandóan növekvő szükségleteinek lehető legteljesebb kielégítése és a társadalom valamennyi tagjának minden irányú fejlődése.* E cél elérésének eszköze pedig *a termelés szakadatlan növelése és tökéletesítése, a legfejlettebb technika alapján*. A szocialista termelés céljának és eszközének ezt a viszonyát nevezzük *a szocializmus gazdasági alaptörvényének*.

… *A szükségletre termelés* fogalmán azt értjük, hogy a szocializmusban a termelés az egész társadalom szükségletei kielégítésének érdekében folyik, vagyis azt, hogy ez a cél, mint alapvető cél, az összes többi célokat maga alá rendeli, hogy végső soron ez a cél határozza meg a termelés méreteit és szerkezetét.

… A szocializmusban … a gazdasági célok egy „hierarchikus" rendben helyezkednek el, amelyeknek a csúcsán a legfőbb cél, a társadalom gazdasági tervének célrendszere helyezkedik el, és alatta lefelé a különböző szinteken a többi gazdasági célok. *A gazdasági céloknak ez a hierarchikus rendje a szocialista termelési mód jellemző sajátossága*. A kapitalizmusban a gazdasági célok egymástól függetlenül, mintegy párhuzamosan léteznek. A szocializmus gazdasági céljainak ez a sajátos rendje egyben kifejezője annak az ésszerű gazdasági formának, amelynek a megvalósítására egyedül a termelési eszközök társadalmi tulajdonán alapuló gazdaság képes.

… A termelési eszközök társadalmi tulajdona gyökeresen megváltoztatja a társadalmi munka jellegét. A szocialista tulajdon a dolgozók tulajdona. *A szocialista társadalom minden tagja tulajdonos és dolgozó egy személyben*. A szocializmusban a termelési eszköz tulajdona és a munka elválaszthatatlanul egyesül. A társadalom tagjai a tulajdonukban levő termelési eszközökkel maguknak, saját társadalmuknak dolgoznak. A szocializmusban megváltozik a dolgozók helyzete. Szemben a kapitalizmussal, ahol az emberek helyzetét a tőke határozza meg, a szocializmusban *az emberek helyzete munkájuktól függ*.

… A szocializmus feltételezi az *általános munkakötelezettséget*, de egyben meg is nyitja minden állampolgár számára a társadalmi munkában való részvétel lehetőségét.

… A szocialista társadalom, amikor felszámolja a kizsákmányolási viszonyokat, nem veheti át egészen a megdöntött rendszer működési mechanizmusát; önnön törvényszerűségei szükségszerűvé teszik saját gazdálkodási forma kialakítását. Az új gazdálkodási forma kiépítése egy-egy országban a szocialista erők győzelmes politikai forradalmával, a tulajdonformák átalakításának elindításával veszi kezdetét.

… Az eddigi történelmi tapasztalat gyakorlatilag azt bizonyítja, hogy *az új termelési viszonyoknak megfelelő sajátos gazdálkodási rendszer létrehozásához két kiinduló feltétel szükséges*: *a szocialista állam, valamint a legfőbb termelési eszközök állami tulajdonformája.*

… A szocialista gazdálkodás rendszere nem egyik napról a másikra épül ki, hanem hosszú történelmi fejlődés eredményeképpen. Alapvető elemei létrejönnek már a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korában, *de csak a szocializmus teljes felépítésével válik objektíve lehetővé a szocialista gazdaság természetével összhangban levő, kifejlett gazdálkodási rendszer*.

Maglód, 2021.12.24. Salánki László

A szocialista termelés

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A szocialista termelés jellemzői:

A szocialista árutermelő gazdaságban a piac szabályozott piacként működik. A tőkés piac anarchikus vonásai a kapitalizmus antagonisztikus ellentmondásaiból fakadnak. A szocialista termelés a lakosság szükségletei minél magasabb fokú kielégítését szolgálja. A kapitalista termelés a tőkések minél nagyobb profitját, az élősködését szolgálja.

Az értéktörvény kifejezi azt a tendenciát, hogy az árukat értékükön, termelési áruk arányában cseréljék. Hosszabb időszakot tekintve a piaci árak mozgásának centruma az érték, a termelési ár. A monopolár az imperializmusban a termelési költségek plusz az átlagprofitrátát jóval meghaladó profit. Az elkülönült termelők munkája szocializmusban is árucserével válhat a társadalmi összmunka részévé.

A szocialista termelést a szocialista társadalmi tulajdon tényéből következő tervszerűség jellemzi. Csak a szocialista gazdaságban lehet társadalmi szempontból meghatározni az optimális fejlődés feltételeit. A kapitalista gazdaságban az optimumot az uralkodó tőkésosztály számára a maximális profit testesíti meg.

Néhány gondolat:

A Magyar Népköztársaság Alkotmánya: Az Alkotmány kimondja, hogy »*a Magyar Népköztársaság a munkások és dolgozó parasztok állama*«, hogy: »*minden hatalom a dolgozó népé*«. A Magyar Népköztársaság társadalmi rendjének alapja a munka és »*minden munkaképes polgárnak joga és kötelessége és becsületbéli ügye, hogy képessége szerint dolgozzék*«, és ennek megfelelően »*a Magyar Népköztársaság megvalósítani törekszik a szocializmus elvét: Mindenki képessége szerint, mindenkinek munkája után*«.

A szocializmusban a dolgozók jövedelme a végzett munkájuk mennyiségétől, minőségétől függ; az elosztás fő elve a munka szerinti elosztás; mindenkit egyenlő mértékkel, a munkával mérnek! Minden egészséges munkaképesnek, kötelező dolgoznia!

A kapitalizmusban a kapitalisták jövedelme alapvetően a bérrabszolgák kizsákmányolásból keletkezik; a proletárok jövedelme a munkaerejük eladásának az árából keletkező termelési költség; a munkaerő költsége csökkenti a tőkések profitját, ezért, mint minden termelési költséget a legalacsonyabb szinten kell tartani!

A kapitalizmus a működési módja miatt nem törekedhet a valódi egyenlőségre, mert a proletárok bérrabszolgák, a tőkéseknek csak a saját profitja miatt van szüksége a beszélő szerszámokra! A proletár beszélő szerszám pont annyit ér, mint az egyéb szerszámok, árucikk, termelési költség, nincs semmilyen hatalma, így demokráciája sem lehetséges.

Leegyszerűsítve: A kapitalizmusban vannak felsőbbrendű emberek és az ő hasznukért élő, proletár dolgozó beszélő szerszámok. A polgári demokráciában jogilag akárki lehet felsőbbrendű vagy beszélő szerszám. Vajon ez a valódi szabadság? Vajon szabadon választható, hogy ki melyik társadalmi osztályba tartozzon? Vajon az a lusta, aki munkával keresi jövedelmét, vagy az, aki élősködik?

Lehet így a társadalom többségének, a dolgozóknak demokráciája?

A szocializmus sokkal emberségesebb társadalom, mint a kapitalizmus tőkés magánérdekeltségű társadalma, mert valódi egyenlőségre törekszik, ezért a dolgozó közösséget képviselő szocialista állam, a dolgozók állama szervezi, irányítja a népgazdaságot, a kommunista párt vezetésével, a dolgozók érdekében!

A szocialista modellben a termelőeszközök közösségi, társadalmi tulajdona lehetővé teszi a tervgazdálkodást; a tervgazdálkodás a népgazdaság folyamatos, arányos fejlődését eredményezi, így a válságok elkerülhetők.

A szocialista modell előrelátóan, a dolgozó nép szükségleteinek fokozódó szinten való kielégítését a társadalmi méterű tervgazdálkodás teszi lehetővé! A társadalmi harmóniát, a szocialista demokráciát, az emberi és polgári jogok megvalósítását a felismert társadalmi törvények alkalmazásával, a marxizmus-leninizmus tudományos eredményeinek a felhasználásával éri el.

Csak a szocialista modell teszi lehetővé a dolgozó nép számára a demokráciát!

A kapitalista modellben a gazdaságilag elkülönült tőkések konkurenciája, a piaci anarchia, a társadalmilag tervezhetetlen, szervezhetetlen népgazdaság miatt időnként túltermelési válság keletkezik! A túltermelésből következik, hogy időnként csökkentik a termelést, így a gépek, a szerszámok és ezzel együtt a beszélőszerszámok jelentős része is parlagon, nyomorban él az egyensúly kialakulásáig! A társadalmi törvényeket igen korlátozott mértékben használhatják fel, mert akkor a kizsákmányolás, a bérrabszolgaság, a tőkés élősködés, felsőbbrendűség embertelenségét is el kellene ismerni.

A szocialista modell a tervszerű, a társadalmilag előrelátó, az arányosan fejlődő gazdálkodása miatt sokkal emberségesebben működik, mint a társadalmilag - a nemzeti és világméretekben - anarchikus kapitalista modell!

(idézet: A szocializmus politikai gazdaságtana)

… A szocializmusban … szükségszerű az árutermelés. … A szocialista árutermelés gyökeresen különbözik a tőkés árutermeléstől, és általában a magántulajdonon alapuló árutermelés minden eddigi típusától. *A különbség alapja az, hogy a termelési eszközök magántulajdonát felváltotta a termelési eszközök társadalmi tulajdona. …* Az áru a szocializmusban is a használati érték és érték egysége. … A szocialista árutermelés egyrészt munkafolyamat, használati értékek előállítására irányuló célszerű tevékenység. Ebben a minőségében nem különbözik bármely más gazdasági alakulat termelésétől. A szocializmusban a termelés, mint áruk előállításának folyamata, egyben értékesülési, értékalkotó folyamat is, absztrakt munka kifejtése. A termelőknek a szocialista árutermelésben is hosszabb ideig kell dolgozniuk, mint ameddig megtermelik annak az értékrésznek az egyenértékét, amelyet munkabér formájában közvetlenül megkapnak. … E közös vonások mögött — amelyek egyaránt jellemzőek a kapitalista és a szocialista áruviszonyokra — gyökeresen eltérő tartalom húzódik meg. Mivel a termelési eszközök és a munkaerő egyesítése a szocialista árutermelés folyamatában nem a

tőkéstulajdon, hanem a társadalmi tulajdon keretei között valósul meg, az értékesülési folyamat a szocialista termelésben nem válhat tőkés értéktöbbletet szülő folyamattá. Ez utóbbi csak a tőkés árutermelés sajátossága.

… mivel a szocializmusban léteznek az áru- és pénzkapcsolatok, továbbra is fennáll az árutermelés általános ellentmondása: a munka egyfelől társadalmi jellegű, társadalmi szükségletre termelik a termékeket, másfelől gazdaságilag elkülönült termelőegységek fejtik ki a társadalmi munkát. Az elkülönült termelők munkája ezért csak *kerülő úton*, az árucsere közvetítésével, *közvetve* válhat a társadalmi összmunka részévé. … Ahhoz, hogy a megtermelt áruk valóban a társadalmi fogyasztásba kerüljenek, ezeknek használati értékként és értékként egyaránt realizálódniuk kell.

… Az értéktörvény kifejezi azt a tendenciát, hogy az árukat értékük, illetve annak módosult formája (termelési áruk) arányában cseréljék. Ezért — hosszabb időszakot tekintve — *a piaci árak mozgásának centruma az érték*, illetve módosult formája (pl. a termelési ár).

… az áruforgalomban, a piacon azonban csak az áruértékek realizálása, az érték alakváltozása megy végbe, a piaci mechanizmus pedig csak közvetíti ezeket. … . A tőkés piac anarchikus vonásai a kapitalizmus antagonisztikus ellentmondásaiból fakadnak. … *A szocialista gazdaságban a piac ... szabályozott piacként működik.*

… A szocialista bővített újratermelés *közvetlenül a lakosság növekvő anyagi és kulturális szükségletei minél magasabb fokú kielégítését szolgálja.* Legfőbb mozgatóereje az a törekvés, hogy a szükségletek kielégítésére alkalmas *termékek minél nagyobb tömegét a társadalmi munka lehető legtakarékosabb ráfordításával állítsák elő. … A szocialista bővített újratermelés egész folyamatát* a szocialista társadalmi tulajdon tényéből következő tervszerűség jellemzi. Ahhoz, hogy a szocialista újratermelés megvalósuljon, szükségszerű, hogy a társadalom szervei hosszabb távra tudatosan tervezzék meg az anyagi javak és a munkaerő újratermelésének méreteit, fő arányait, ütemét. … Csak a gazdasági fejlődés törvényszerűségeinek — köztük az értéktörvény követelményeinek — tudatos előrelátása alapján, tehát csak a társadalom szerveinek tudományosan megalapozott, központi tervelőirányzatai révén lehet a társadalom érdekeinek megfelelően meghatározni a termelés és a fogyasztás jövőbeni arányait, szerkezetét, az újratermelés bővülésének ütemét.

… A társadalmi terméket … a szocialista újratermelésben is c + v + m-mel jelölhetjük. Figyelembe kell azonban venni, hogy a *c* nem a profitszerzési célra felhasznált állandó tőkét, hanem a társadalmi tulajdonban levő termelési eszközök ráfordítását jelzi; a *v* nem értéktöbbletet termelő változó tőke, hanem a létrehozott új értéknek a termelőszférában foglalkoztatott dolgozók díjazására fordított része (amely díjazást a szocializmusban nem a munkaerő értéke, hanem a társadalmi termelés által teremtett lehetőségek határoznak meg); az *m*, a többlettermék pedig nem a tőkések számára termelt értéktöbblet, hanem a dolgozók társadalmának közös szükségleteit szolgálja, ezért nem áll többé antagonisztikus ellentétben a szükséges termékkel.

… Az újratermelés társadalmi optimumának kérdése csak a szocialista társadalom viszonyai között merülhet fel. A kapitalista gazdaságban az optimumot az uralkodó tőkésosztály számára a maximális profit testesíti meg, ennek rendeli alá a dolgozók szükségleteinek kielégítését is. Csak a szocialista gazdaságban lehet társadalmi szempontból meghatározni az optimális fejlődés reálisan megvalósítható feltételeit. Az optimális fejlődés realizálását a szocialista országok — a belső és külső (nemzetközi) feltételek alakulásától függően — mind jobban megközelíthetik.

… A szocialista termelési mód előnyei: *a)* A társadalom rendelkezésére álló *erőforrásokat* (munkaerőt, termelési eszközöket, természeti kincseket) a szocialista tulajdonviszonyok mellett, a tervszerű szocialista gazdaságban sokkal *teljesebben és ésszerűbben lehet felhasználni*, mint bármely régebbi termelési módban. *b)* A nemzeti jövedelem felhasználását a szocialista társadalomban nem osztály- vagy csoportérdekek, hanem közvetlenül a társadalom érdekei határozzák meg. Ez lehetővé teszi *a felhalmozási ráta optimális színvonalának és a felhalmozási alap észszerű elosztásának megvalósulását*. c) A beruházások alakulását nem a spontán tőkeáramlások, hanem döntően a társadalom központi szervei irányítják, a gazdasági fejlődés tudományos előrelátásából és a társadalmi szükségletek felméréséből kiindulva. Ez módot ad az *állóalapok* egységes terven alapuló, céltudatos, és éppen ezért minden eddiginél sokkal *hatékonyabb felhasználására*.

… A növekedés tényezőinek kedvező alakulása megmutatkozott a legutóbbi fél évszázad során a szocialista országok gyors gazdasági fejlődésében. A legutóbbi négy évtizedben (1929—1965) a Szovjetunió ipara évi átlagban 11,1%-kal, az Egyesüli Államoké 4%-kal, Angliáé és Franciaországé 2,5%kal növekedett. … Hasonló képet mutat a második világháború után létrejött többi szocialista ország fejlődési üteme is. 1950 és 1965 között a szocialista országok ipari termelése megnégyszereződött, míg a kapitalista országoké — a konjunktúra ellenére is — csak megkétszereződött. Ez tette lehetővé, hogy míg a szocialista országok ipari termelése 1950-ben a világ ipari termelésének csak 20%-a volt, 1965-ig annak 38%-ára emelkedett.

… A szocialista társadalom legfőbb célja: tagjainak minél kedvezőbb életviszonyokat, minél magasabb életszínvonalat biztosítani. Az életszínvonal alapvető meghatározói a következők:

1. A lakosság anyagi javakkal való ellátottsága.
2. A munkaidő hossza, illetve a dolgozók rendelkezésére álló szabad idő mennyisége. Ugyanez a dolgozók egész életviszonylatában (tehát hogy hány éves korban, hány évi munka után jogosultak nyugdíjra).
3. A munkakörülmények (a munka fizikailag megerőltető, illetve az egészségre káros volta) és a munka intenzitásának a foka.
4. Az egészségügyi ellátottság.
5. A kulturális ellátottság.
6. A lakás- és kommunális ellátottság, valamint a közlekedési viszonyok.

… A munkások és alkalmazottak *egy főre jutó személyes rendelkezésű reáljövedelme* hazánkban 1949 és 1965 között mintegy 100%-kal nőtt. … A második ötéves terv éveiben (1961—1965) a munkások és alkalmazottak egy főre jutó személyes rendelkezésű reáljövedelme 18,4%-kal nőtt. … A *parasztság* egy főre jutó reáljövedelme 1949 és 1965 között kb. 70%-kal, fogyasztása — mely életviszonyainak változását közvetlenebbül tükrözi — 80%-kal nőtt. … A második ötéves terv idején a parasztság személyes jövedelméből fedezett fogyasztása 12,7%-kal emelkedett, összes fogyasztása (társadalmi juttatásokkal együtt) gyorsabban, 16,8%-kal, mivel társadalmi juttatásai ugrásszerűen nőttek. … a mezőgazdaságban dolgozó családok egy-egy tagjára az 1930-as években legfeljebb évi 200 pengő jövedelem jutott, tehát kb. havi 16—18 pengő. Jövedelmük ma (1968) ennek kb. a három-négyszerese.

Szocializmusban … a dolgozók jövedelme elsődlegesen végzett munkájuk mennyiségétől és minőségétől kell, hogy függjön. Mindenki olyan arányban jut a számára szükséges javakhoz, amilyen arányban hozzájárul a társadalom szükségleteinek kielégítéséhez. A szocialista elosztás fő elve csak a munka szerinti elosztás lehet. … Az anyagi érdekeltség nemcsak a szocializmus sajátossága. … Az anyagi érdekeltség helyes alkalmazása esetén — amely elsősorban a munka szerinti elosztást jelenti — az egyén érdeke egy irányba esik a társadalom érdekével … A szocializmusban nincsen olyan termékbőség, amely lehetővé tenné, hogy a társadalom valamennyi tagjának szükségleteit teljes mértékben kielégítsék. Szükségszerű a munkára való ösztönzés, ezért a szocializmus alapvető elosztási elve nem lehet a javak egyenlő elosztása sem. A szocialista egyenlőség nem ezt jelenti. A szocialista egyenlőség az elosztás terén mindenekelőtt abban áll, hogy megszűnnek az elosztás osztályegyenlőtlenségei, hogy nem a tőke vagy a földtulajdon dönti el a részesedést, hanem mindenkit *egyenlő mértékkel*, a munkával mérnek. … *A munkabér a szocializmusban a munkások és alkalmazottak végzett munkájuk mennyiségének és minőségének megfelelő részesedése a lakosság személyes szükségleteinek kielégítését szolgáló anyagi javakból és szolgáltatásokból.* Alakulását nem a munkaerő értéke, a munkaerő újratermelésének költségei szabályozzák, hanem *alapvetően a társadatom anyagi lehetőségeinek fejlődése határozza meg*.

… Az átlagos reálbér már 1949-ben meghaladta a háború előttit. 1949-től 1965-ig a reálbér 70%-kal nőtt.

… A bérből és fizetésből élők részére kifizethető bérek összességének, *a társadalmi munkabéralapnak döntő részben a nemzeti jövedelem egyéni fogyasztási alapja a forrása*.

Maglód, 2021.12.24. Salánki László

A szocialista tervgazdálkodás

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A szocialista tervgazdálkodás jellemzői:

A szocialista népgazdaságban a tervszerűség előfeltétel a termelési eszközök társadalmi tulajdona. A népgazdaság tervszerű arányos fejlődése a szocializmus gazdasági törvénye. A proletárforradalom győzelme a termelési eszközök feletti általános rendelkezést a munkásosztály kezébe adja.

A tervszerű fejlődés eredményeként a gazdaság kiegyensúlyozottan, gyors ütemben fejlődhet.

Néhány gondolat:

A szocializmusban a dolgozó nem adja el munkaerejét, nem bérrabszolga, nem beszélő szerszám; megszűnik a kizsákmányolás, az élősködés, a megalázó szolgasors; a népgazdaság a dolgozó nép érdekében anarchiától mentesen tervgazdálkodással működik!

A tervgazdálkodás igen fejlett együttműködést, előrelátást követel a vállalkozások, a piac, a fogyasztók és a szocialista állam megfelelő szervei között. A nép (a dolgozó és fogyasztó) változékony, sokszor nehezen megismerhető szükségleteinek kielégítése igen nehezen tervezhető, de ez igaz, fokozottan igaz, az egymással

konkurenciaharcban lévő kapitalista vállalatokra is, az agymosó reklámok ezt a problémát nem oldják meg. A szocializmusban azonban ez nem a dolgozók kárára valósul meg, bár nehézségek lehetnek, ellenben a kapitalizmussal szemben, ahol a dolgozó nép a beszélő szerszám és nem számít, ha sokan nyomorognak. A szocializmusnak azonban a tervgazdálkodással lehetősége van a nyomor felszámolására, amit a kapitalizmus anarchikus népgazdasága nem mondhat el magáról, ezen a jótékonykodás nem segít.

A kapitalizmusban a jótékonykodás inkább fokozza a nyomort, de biztosan nem számolja fel, nem is ez a célja. Nem kezeli a megoldatlan társadalmi problémákat sem, mert eltereli a valódi megoldásról a gondolatokat, és főleg csak demagóg, propaganda politika. Elég csak adni néhány szelet kenyeret az elesetteknek, nem kell a valódi okokat megvizsgálni, megoldani, elég az alamizsna is. Ez azonban a kapitalizmus erkölcsi rothadásának, embertelenségének a bizonyítéka, mert másnap kezdődik elölről a nyomor. A kapitalizmusban a jótékonyságot az élősködő kapitalista rablók lelkiismerete, félelme motiválja, de a jótékonykodást is alapvetően a proletárok munkájával, közreműködésével oldja meg.

A szocializmus ezért az eddigi leghumánusabb, legcivilizáltabb demokratikus társadalmi rendszer az emberiség történetében! Nem alamizsnát ad, hanem olyan munkát, jövedelmet ad, amiből tisztességesen az adott kornak, társadalmi lehetőségeknek megfelelően minden dolgozó a munkája alapján megkap. Ami a legfontosabb, nincsenek rabló élősködők, csak dolgozók.

A szocialista tervgazdaság társadalmi, népgazdasági szinten optimálisra képes, mentes a ciklikus fejlődéstől, így a gazdasági válságoktól! A kapitalista gazdaság elvileg sem lehet mentes a gazdasági válságoktól, mert a gazdaság a magánkezekben megoszlik, egymástól elkülönült, egymás ellen harcoló részekre, nincs összhang! Bár a verseny hatalmas ösztönző, de ez a szocializmusban is, emberséges körülmények között élősködés nélkül megvalósítható a munka szerinti elosztás módszerével, mint ösztönzővel, bár korántsem olyan hatékony, mint a kapitalizmusban az élősködés vonzereje és a bér, mint rabszolgaszíj. A társadalom érdekében a gazdasági élet állami irányítása a szocialista állam létével függ össze, csak így lehet a tervgazdálkodást következetesen megvalósítani, a kapitalizmusban ez nem megvalósítható, nem is törekednek erre! A kapitalizmusban a tőkések jövedelme alapvetően a befektetett tőke megtérülésével, a dolgozók kárára valósul meg.

A szocialista népgazdaság tervszerű, arányos fejlődése óriási előnyöket biztosít a kapitalizmussal szemben; a népgazdaság nem a vak véletlen szerint botorkál, mint a kapitalizmusban, ahol válságról-válságra történik a fejlődés; a szocializmus kizárja a munkanélküliséget, a tőkés gazdaságban ez elkerülhetetlen, a kapitalizmusban sok dolgozó a munkája mellett is nyomorog még a fejlett térségekben is!

A szocializmus tudományosan szervezett társadalom, vezérfonala a marxizmus-leninizmus, vezetője a kommunista pár, célja a szocialista demokrácia, a dolgozók életszínvonalának folyamatos növelése!

A kapitalizmusban a dolgozó proletár az a beszélő szerszám, annyit is ér, annyira (nem)veszik emberszámba; a tőkések profitja, konkurenciája, versenye érdekében a bérrabszolgák és a szerszámok üzemeltetését a legalacsonyabb költségen kell tartani, ami a népgazdaság tervezhetetlensége miatt túltermelési válságokra vezet; amit a dolgozók hoztak létre, azt a dolgozók nem tudják megvásárolni, ezért a felesleget meg kell semmisíteni vagy el kell pazarolni. A kapitalizmus azonban sokat tanult a szocializmustól, a saját hibáiból, félelmében a társadalmi elégedetlenség miatt és a feleslegtől való megszabadulásnak az érdekében, néha egészen ügyesen, az árakkal és bérekkel való manipulálásával kezeli a túltermelési válságot, egész jó eredménnyel. De ez hosszabb távon nem mehet a profit rovására, sőt a leggazdagabbak hihetetlen mértékben vagyonosodnak, így hatalmuk határtalan önkényuralom, fasizmus.

A kapitalizmusban a termelés társadalmilag, világméretekben tervszerűtlen, tervezhetetlen kezelése, a konkurenciaharc, a kizsákmányolás miatt felesleges, az élősködéssel fel nem használható profit is keletkezik a kizsákmányolók számára; a kapitalizmus társadalmi szinten, a társadalom érdekében ezzel a felesleggel nem rendelkezik, nem rendelkezhet, így a kapitalista állam nem vonja el, a kizsákmányolók pedig haszontalan célokra költik, miközben szükség lenne erre a népgazdaság fejlesztésében, az életszínvonal emelésében, a nyomor leküzdésében! A fejlett kapitalista állam és bankrendszer megkísérli a felesleget bevonni a gazdaságba, de ez sem szüntetheti meg a vállságokat, a polgári demokrácia magánérdekének „szabadsága” ezt nem teszi lehetővé.

A szocializmusban a nyereség a dolgozók életét javítja és a népgazdaság fejlesztését szolgálja, nincs, nem lehet felesleges nyereség!

„A **tervgazdálkodás** egy olyan gazdasági rendszer, ahol nem a piac, hanem az állam vagy a kormány irányítja a gazdaságot. Az ilyen gazdaságokban a gazdaság összes szektorát az állam vagy a kormány szabályozza (úgynevezett „tervekkel”), dönt minden termelőeszköz használatáról és a bevételek elosztásáról, a kommunista államrendszerhez hasonló módon. A tervezők döntik el, mit, illetve mennyit kell termelni és utasítják a vállalkozásokat, hogy azokat a javakat termeljék.” Wikipédia

(idézet: A szocializmus politikai gazdaságtana)

… *A népgazdaság tervszerű arányos fejlődése* — mely a szocializmusnak gazdasági törvénye — nagy előnyt és fölényt biztosít a szocialista társadalomnak a kapitalizmussal szemben. Ez a fölény mindenekelőtt abban mutatkozik, hogy a tervszerű fejlődés eredményeként a gazdaság kiegyensúlyozottan, egyenletesen, és a kapitalista rendszerhez képest sokkal gyorsabb ütemben fejlődik. A szocialista tervgazdaság mentes a ciklikus fejlődéstől, így a gazdasági válságoktól is. A tervszerű fejlődés megkíméli a szocialista társadalmat a társadalmi munka nagyarányú pazarlásától, mert a termelésben nincs anarchia, mert lehetővé válik valamennyi erőforrás gazdaságos és hatékony felhasználása. A szocialista tervgazdálkodásban biztosítani lehet a teljes foglalkoztatottságot, megszűnik a kapitalizmusra jellemző létbizonytalanság. Végül a szocialista tervgazdálkodás fölénye abban is megmutatkozik, hogy lehetővé teszi a tudomány és a technika szakadatlan (és egyenletes) fejlődését, összhangban a népgazdaság szükségleteivel.

… Ahhoz, hogy a tervszerűség *általánossá* váljon, vagyis az egész népgazdaság fejlődését átfogja, s az *egész társadalom* valóságos, objektív *érdekeit* szolgálja, *előfeltétel a termelési eszközök társadalmi tulajdona*. … Ezt az előfeltételt a szocialista forradalom teremti meg. A proletárforradalom győzelme a termelési eszközök feletti *általános* rendelkezést a munkásosztály kezébe adja, annak az osztálynak a kezébe, amelynek *érdekei* alapvetően egybeesnek a társadalmi haladás, a dolgozó lakosság egészének érdekeivel. A munkásosztály forradalmi pártja, a marxizmus—leninizmus ismeretében, képes a gazdasági törvények megismerésére és tudatos felhasználására. … A népgazdaság tervszerű fejlődébe azt jelenti, hogy *a népgazdaság tudatosan és arányosan, és társadalom által előre meghatározott irányban és ütemben fejlődik*. Mindennek alapján *a tervszerűség a társadalmi célkitűzések gazdaságos megvalósításának feltétele és eszköze, amely elválaszthatatlan a tulajdon szocialista jellegétől.*

… A párt által kidolgozott gazdaságpolitika képezi az alapját a szocialista állam gazdasági tevékenységének, az egész gazdasági élet irányításának. … A gazdasági élet *állami* irányítása a szocialista állam létével függ össze. A társadalom ügyeinek tervszerű irányítása — míg fennáll a kapitalista környezet és a társadalom osztályokra bomlik — nem valósulhat meg egy politikai hatalommal rendelkező különleges szerv, a munkásosztály pártja által irányított állam nélkül. Az állam védi a társadalmi tulajdont, biztosítja a szocialista munkafegyelmet, ellenőrzi a munka és az egyéni fogyasztás mértékének összhangját, biztosítja a társadalom tagjainak részvételét a gazdasági és kulturális építésben. … A szocializmus előtt egyetlen állam sem irányította össztársadalmi méretekben a gazdaságot. Az államnak ez a funkciója csak a szocialista forradalommal és a szocialista tulajdon megerősödésével fejlődött ki. … A gazdaságpolitika kialakítása az objektív szükségszerűségek felismerésén alapul.

… A szocializmusban azonban — mivel a termelési eszközök társadalmi tulajdonban vannak — a munkás nem adja el munkaerejét sem személyeknek, sem vállalatoknak, hanem, mint a társadalom dolgozó tagja, részt vesz a társadalmi termelőfolyamatban. Ezért a munkájáért kapott bér nagyságát sem szabályozhatja a munkaerő értéke, hanem az lényegében a végzett munka szerinti részesedés a megtermelt nemzeti jövedelem személyi fogyasztásra jutó részéből.

… A szocialista állam a szükségletek jobb kielégítése, a népgazdasági terv megvalósulása céljából meghatározza az árutermelő szocialista vállalatok gazdálkodásának körülményeit és szabályait. E vállalatok jövedelmének tetemes részét az állami költségvetésben centralizálja, s a népgazdasági tervben meghatározott célokra költi el, ez úton jelentős közvetlen irányítást is gyakorol. Megfelelő gazdasági információkkal látja el a vállalatokat, elősegíti együttműködésük szervezését, ellenőrzést gyakorol gazdasági tevékenységük felett. … A termelési eszközök társadalmi tulajdonán nyugvó tervgazdálkodás megteremtésével, a szocializmus megvalósításával döntő lépés következik be a munka közvetlenül társadalmivá válásában.

… A szocialista újratermelés eredményességének alapvető feltétele, hogy a termelés különböző ágai, az újratermelés különböző mozzanatai között olyan átfogó, az egész népgazdaságra kiterjedő arányok jöjjenek létre, amelyek biztosítják az újratermelési folyamat egyensúlyát és folytonosságát. Már Marx hangsúlyozta, hogy meghatározott termelésnek meghatározott elosztás, meghatározott csere, meghatározott fogyasztás, és ezeknek egymással való meghatározott arányai felelnek meg. Az ilyen arányok megvalósulása lehetővé teszi, hogy a népgazdaság ágai és tényezői egymásnak megfeleljenek, egymással összhangban működjenek, vagyis *egymással egyensúlyba kerüljenek*. … A kapitalizmustól eltérően, a szocialista újratermelés folyamata a legfontosabb vonatkozásokban nem ösztönösen megy végbe, hanem a társadalom szervei által *tudatosan, hosszabb időre kialakított arányosság* feltételei között. Az egyensúlyi feltételek szocialista viszonyok között is időszakonként megváltoznak, de ez a változás a régebbi arányok tudatos, nagyobb megrázkódtatások nélkül megvalósítható átalakítása révén történhet meg. … A szocialista újratermelés arányosságának és megfelelő egyensúlyi feltételeinek legfontosabb követelménye az, hogy *a társadalmi terméket a kielégítésre váró társadalmi szükségleteknek megfelelő terjedelemben és összetételben állítsák elő*. … A szocialista társadalom szervei *hosszabb távra tervszerűen* teremtik meg az összhangot az egyes termékcsoportok előállítására fordított társadalmi munka tömege és a társadalmi szükségletek között, amelyeket e termékcsoportok kielégíthetnek. … Aránytalanságok — az objektív körülményekben beállott változások folytán, vagy az irányítás és tervezés fogyatékossága következtében — a szocialista termelésben is bekövetkezhetnek. Ezek azonban nem ismétlődnek

meg időszakosan, szükségszerűen, és kiküszöbölésüket a szocialista állam az általa centralizált erőforrások és tartalékok felhasználásával meg tudja oldani. … A termékeket a szocialista társadalomban is árukként hozzák forgalomba, és így az előállított termékmennyiség és a termékfelhasználás egyensúlya minden egyes időszakban mint *a termelés és az értékesítés egyensúlya*, mint *piaci egyensúly* valósul meg. A piaci egyensúly — amely a kereslet és kínálat összhangjában jelentkezik — önmagában nem biztosítja a népgazdasági arányosságot, de elkerülhetetlen megjelenési formája ennek.

… Az újratermelés társadalmi optimumának kérdése csak a szocialista társadalom viszonyai között merülhet fel. A kapitalista gazdaságban az optimumot az uralkodó tőkésosztály számára a maximális profit testesíti meg, ennek rendeli alá a dolgozók szükségleteinek kielégítését is. Csak a szocialista gazdaságban lehet társadalmi szempontból meghatározni az optimális fejlődés reálisan megvalósítható feltételeit. Az optimális fejlődés realizálását a szocialista országok — a belső és külső (nemzetközi) feltételek alakulásától függően — mind jobban megközelíthetik.

(idézet: Politikai gazdaságtan tankönyv – SZIKRA)

A tervgazdaság előnyei. A népgazdaság tervszerű fejlődése óriási előnyöket biztosít a szocialista társadalomnak a kapitalizmussal szemben. A kapitalizmussal ellentétben, ahol az arányosság csak véletlenszerűen fordul elő, s a gazdaság időszakonként megismétlődő válságokon át, ciklikusan fejlődik, a szocialista gazdaság szakadatlanul, töretlen ívben és soha, sehol nem tapasztalt gyorsasággal fejlődik, azoknak az arányoknak alapján, amelyeket a szocialista állam a népgazdaság tervszerű fejlődése törvényének és a szocializmus gazdasági alaptörvényének követelményeivel összhangban állapít meg. A szocialista gazdaság nem ismeri a pusztító gazdasági válságokat, amelyek roppant anyagi károkat okoznak a társadalomnak, és időről időre visszavetik fejlődésében.

… A szocialista tervgazdaság kizárja a munkanélküliséget, és biztosítja a társadalom minden munkaerejének hasznosítását. A tőkés gazdaság elkerülhetetlenül munkanélküliséget szül, s a kapitalisták a munkanélküliséget eszközül használják fel arra, hogy olcsó munkaerőt biztosítsanak vállalataik számára.

A tervgazdaság a termelés olyan fejlődését feltételezi, amely az egész társadalom szükségleteinek kielégítésére irányul. A kapitalisták azokba a gazdasági ágakba fektetik tőkéjüket, amelyekben magasabb a profitráta.

A szocialista tervgazdaság biztosítja a tudománynak és technikának a népgazdaság szükségleteivel összhangban álló fejlődését. A kapitalizmusban a technika fejlődése a konkurrencia és a termelési anarchia törvényének van alávetve, rendkívül egyenetlenül megy végbe s elkerülhetetlenül fokozza a termelés fejlődésében tapasztalható aránytalanságot.

A szocialista tervgazdaság megkíméli a társadalmat a társadalmi munkának a tőkés gazdaságra jellemző nagyarányú pazarlásától, ugyanakkor pedig — az egyes vállalatok és az egész népgazdaság viszonylatában egyaránt — valamennyi erőforrás leggazdaságosabb és leghatékonyabb hasznosítását is biztosítja, s a termelés növelésének egyre újabb forrásait és tartalékait tárja fel.

A szocialista állam terv alapján határozza meg a vállalatok termelési kapcsolatát, és biztosítja a szocialista termelés lehető legésszerűbb területi elhelyezését.

fejlődésszakaszát nézzük, azt találjuk, hogy — bár számos lényeges eltérés mutatkozik a gazdálkodás megvalósult konkrét formái között —, a gazdálkodási rendszer általános rendeltetése az, hogy eszközül szolgáljon a valóságos társadalmi érdekek érvényre juttatásához, s az egész népgazdaság ennek megfelelő tervszerű fejlesztéséhez.

… Mindenekelőtt a termelőerők fejlettsége és a termelés társadalmasítottságának foka teszi szükségszerűvé, hogy a termelést, a forgalmat és az elosztást racionálisan, a tudomány eszközeinek alkalmazásával kidolgozott fejlesztési tervek alapján szervezzék. Ez a tendencia, mint tudjuk, már a kapitalizmusban erőteljesen érvényesül, áttöri a tőkés magántulajdon hagyományos kereteit, kiváltja a kollektív tőkés tulajdonformák és az állami szabályozás bizonyos formáinak létrejöttét. Következetes megvalósítása elé azonban áthághatatlan akadályokat állít az, hogy mindvégig magánelsajátítás folyik, s így a gazdálkodás egészében spontán, tervszerűtlen jellegű marad.

… A tervgazdálkodást szükségszerűvé teszi továbbá az is, hogy másképp nem lehet megvalósítani *a társadalmi szükségletek legjobb kielégítését*, vagyis a termelésnek azt a célját, amely a termelési eszközök társadalmi tulajdonából, a termékek társadalmi elsajátításából fakad. Az elsajátítás társadalmi formájával egyúttal *objektív lehetőséggé* is válik a termelési, forgalmi és elosztási folyamat tényezőinek a tényleges társadalmi szükségletek legjobb kielégítésére történő, ésszerű megszervezése.

… Amilyen elkerülhetetlen az, hogy a tőkés gazdaság működését társadalmi szinten a profitra törekvéssel együtt járó válságok, tervszerűtlen tendenciák jellemezzék, ugyanúgy elkerülhetetlen szükségszerűség a szocializmus számára, hogy gazdasága tervszerűen működjék.

… Az, hogy a szocialista gazdaság működésének módja minőségileg különbözik az előző alakulatok tervszerűtlen jellegétől, nem zárja ki, sőt feltételezi, hogy átvegyék és alkalmazzák azok olyan történelmileg kialakult automatizmusait, szervezeti formáit és módszereit, amelyek megfeleltek a termelőerők, s a belőlük következő technikai-gazdasági viszonyok, illetve bizonyos különös társadalmi-gazdasági viszonyok szocializmusra is jellemző fejlettségének. Persze, ezek átvétele (pl. az üzemszervezés, a gazdaságossági számítási módszerek, a specializálási eljárások, a bankszervezet, vagy az árukategóriák stb.) nem történhet mechanikusan. Már csak azért sem, mert a szocializmussal megváltozik e formák és módszerek rendeltetése és módosulnak azok funkciói. Mégsem árt hangsúlyozni, hogy amiként a szocializmus nem a kapitalizmusban kifejlesztett termelőerők lerombolását, hanem az új tulajdonviszonyok közt azok átvételét és továbbfejlesztését jelenti, a szocialista gazdálkodás sem vetheti szemétdombra mindazt, ami a tőkés gazdálkodás módszereihez tartozott. Tanulmányoznia kell, mi az, ami e módszerekből az új célok szolgálatába állítható, és hogy milyen korlátokkal — esetleg milyen szélesebb lehetőségek között —, mikor lehet ezt megtenni.

… Miután a szocialista társadalom nem antagonisztikus, hanem köztulajdonon épülő társadalom, gazdasága nem működhet tartósan a külön érdekeket képviselő vállalatok kapcsolatainak összfolyamathoz való passzív alkalmazkodása, tehát csupán spontán szerveződése által. A szocializmus társadalmi természetének az felel meg, hogy a vállalatok tevékenysége népgazdaságilag szervezett egységet, összehangolt folyamatot alkosson. Ezért alapvető része a szocialista tervgazdálkodás rendszerének a központi irányítás.

… A központi tervirányítás rendszere segítségével a társadalmi szükségletek kielégítésének szolgálatába kell állítani a szocializmus termelőerőinek, a termelés (a forgalom, az elosztás) egész folyamatának működését és fejlesztését. … A központi tervirányítás rendszere segítségével kell gondoskodni a szocialista népgazdaság egyensúlyáról, kiegyensúlyozott (arányos) fejlődéséről. … A központi tervirányítás rendszere segítségével oda kell hatni, hogy optimális népgazdasági növekedést lehessen elérni. … A központi tervirányítás rendszere segítségével kell elérni, hogy az egyéni és a vállalati külön érdekek ellentmondásai egymással és a közérdekkel, általában az utóbbiak javára oldódjanak meg, s hogy ezáltal az egyéni és a vállalati gazdasági döntések, valamint azok anyagi következményei a valóságos társadalmi közérdeket mindinkább kifejező központi (állami) akarat érvényre jutását mozdítsák elő. … A szocialista tervirányítási rendszernek gazdaságilag alá kell támasztania a szocialista állam politikáját.

… A szocializmus gazdasági kérdései — a különböző osztályok és államok létezése miatt — a politikában koncentrálódnak. A politika és a gazdaság egyazon társadalom életmegnyilvánulása: a szocializmusé. Ezért nem tekinthető ez a funkció a tervirányítási rendszer valamiféle „gazdaságon kívüli”, a gazdaságtól idegen funkciójának.

… A szocialista gazdaságirányítási rendszernek elidegeníthetetlen alapeleme a tervezés. Tervek nélkül nincs tervszerűség. A tervezés — mindenekelőtt a központi tervezés — a gazdaság minden más tevékenységével összefonódó, sajátos gazdasági tevékenység, amelynek közvetlen „termékeit” különböző tervek alkotják, miközben e tervek elemi feltételekül szolgálnak a társadalmi újratermelési folyamat tervszerűségének biztosítására. … A népgazdasági tervezés legtágabban értelmezve magában foglalja a műszaki tervezést, a vállalati és a helyi gazdasági tervezést, de ezek által és ezeken túlhaladva, mindenekelőtt az újratermelés összfolyamatára terjed ki. A népgazdasági tervekben nemcsak a termelőerők színvonalbeli és belső technikai összetételének változásait irányozzák elő országos méretben, hanem megtervezik a termelési viszonyok változásait, valamint az ezen változások elérését célzó intézkedéseket is.

Maglód, 2021.12.24. Salánki László

A szocialista vállalat

- Az emberré válás útja a szocializmus -

A szocialista vállalat jellemzői:

A szocialista vállalat nem a bérmunka kizsákmányolására irányuló szervezet, nincs bérmunkás; a népgazdasági terv alapján lényegében előre szabályozott piachoz alkalmazkodik; létrejötte sohasem magánakció, hanem mindig társadalmi jellegű elhatározás!

A szocialista állami vállalat is nyereségszerzésre irányuló, s kockázattal járó gazdálkodást folytat. A szocializmus természete szerint dinamikus rendszer, jellegéből következik a vállalkozási szellem. A szocialista vállalat nyeresége nem profit, hanem azoknak kollektív jövedelme, akik azt létrehozták.

Néhány gondolat:

A létszükségletek termelésének végcélja az emberek létéhez szükséges termékek előállítása, korszerű vállalati formában, munkamegosztással sok ember közreműködésével, de valójában ez társadalmi, sőt világméretű munka. A kapitalizmusban a termelésbe beékelődik a kapitalista vállalkozó, akire valójában, mint élősködőre nincs szükség, mint vállalkozó azonban hasznos, de a kapitalizmusban a vállalkozás és az élősködés nem választható el egymástól. A kapitalista vállalkozás alapvető célja az élősködés, ezért szükséges számára a minél nagyobb profit, amihez a proletár dolgozó bérrabszolgák kizsákmányolásával jut.

A tőkés a proletárok által megtermelt és kizsákmányolással szerzett tőkét fekteti be a termelésbe, a saját magánérdekeltségű vállalkozásába, más dolga alapvetően nincs és ezért joga van élősködni. A tőkés vállalkozók egymás ellen a konkurenciaharcban, a proletárokkal pedig az osztályharcban küzdenek.

A kapitalista vállalatban a kapitalizmus működési módja miatt, a proletár dolgozók ingyen juttatják profithoz a tőkés vállalkozót, hasonlóan, mint a szerszámok, előállítási és üzemeltetési költségek csupán. A proletár dolgozó beszélő szerszám, előállítási költsége a munkaképességének kifejlesztése, az üzemeltetési költsége, hogy nap-nap után is kellő minőségű munkaerő maradjon.

A tőkés vállalkozó jövedelme azonban alapvetően kizsákmányolással jön létre, nem a munkája mértékében. Ez az élősködés a kapitalizmus erkölcse, a hívei ezt természetesnek tartják.

A kapitalista vállalkozó élősködő jellege akkor is igaz, ha okos, ha dolgozik a vállalkozásáért, ha a munkája nagyon hasznos, mert a jövedelme kizsákmányolást is tartalmaz, ami nem csak az ő munkájának eredménye, így a jövedelme alapvetően valójában nem a saját munkájának az eredménye, de elveszi, és ehhez joga van, mert övé a vállalkozás. A vállalkozásának keletkezése, folyamata azonban lehet a saját erőfeszítése is, de ez nem igazolhatja az élősködését.

A szocialista vállalat ezt a valójában haszontalan, a termék előállításához nem szükséges élősködő jelleget teszi feleslegessé, lehetetlenné. A tőkés alapvetően azért vállalkozik, hogy élősködhessen, végül is meggazdagodjon, vállalkozásának célja, értelme a profit. A szocialista vállalkozás ezt az élősködő célt szünteti meg.

A kapitalizmusban azonban van a társadalom számára igen hasznos vállalkozás is, aki szívvel lélekkel a vállalkozásáért dolgozik, de nem ez a jellemző, mert a kapitalizmusban szükségszerű a kizsákmányolás, a beszélő szerszám vásárlás, a konkurenciaharc, ezért a felszínen maradni, mint vállalkozó, csak a minél nagyobb profittal lehetséges. Innen egyenes az út az élősködésre.

A szocialista vállalkozás célja ezért a társadalom szükségleteinek kiszolgálása élősködés nélkül.

A szocializmus lehetőségének eléréséig szükségszerű a termelésben a magánvállalkozás is, ami nagy húzóerő. A szocializmus megvalósíthatóságáig a népi demokrácia a leghatékonyabb modell; vegyes vállalkozási formával; közösségi és magántulajdonban működtetett népgazdasággal; az állam tervszerű irányításával, tervgazdálkodással, a kommunista párt vezetésével, a szocializmus megvalósítására törekvéssel!

A népi demokráciában is a magánvállalkozások a kapitalista modell szerint működnek, a kizsákmányolásra, élősködésre törekszenek! De a szocialista irányultságú népi demokrácia államban a dolgozók szervezeteinek segítségével, a dolgozók élcsapatának domináns hatalmával, a kommunista párt vezetésével, ellenőrizni kell a magánvállalkozásokat is! Ha ez nem valósul meg, akkor egyenes az út a kapitalizmusba, akár a fasizmusba is.

A népi demokrácia hatékony működéséhez szükségszerű a magánvállalkozóknak is a marxista-leninista társadalomtudományok megértése és elfogadása, a tervgazdálkodás támogatása, a magángazdaságnak a társadalom érdekében történő alárendelésének elfogadása, a dolgozók emberi jogainak betartása. Ha ez nem érhető el, akkor nem fog működni, ezen a diktatúra sem segít. A népi demokrácia ezért billeg a szocializmus és a kapitalizmus között! A népi demokrácia megvalósíthatósága is feltételez egy magas fejlettséget. Ha nagy a létért való küzdelem, és nem a kommunista párt a vezető erő, akkor ez a kapitalizmusnak fog kedvezni.

A népi demokrácia szocialista irányultságú forma, ezért a dolgozók élcsapatának vezetésével kell működnie! A dolgozók élcsapata, a dolgozók és az emberiség érdekében, a marxista-leninista kommunista párt! Csak a marxista-leninista kommunista párt tudományos, demokratikus világnézete vezet a szocializmushoz, a szocialista demokráciához!

A kapitalizmus fejlődése elkerülhetetlenül az embertelen diktatúrába, önkényuralomba, a fasizmusba vezet! A kapitalizmus csak diktatúrával, a többségnek a valódi demokráciából való kizárásával, önkényuralommal

működőképes! Ezért az emberré válás csak a szocializmuson keresztül, az emberséges világban, a kommunizmusban lehetséges!

A szocializmusban már nincs helye a magángazdaságnak, csak az egyén vállalkozásának a közösség érdekében, amit a társadalom a munka társadalmi hasznossága szerint értékel és elismer! A népi demokráciában a magángazdaság szükségszerű, de a társadalom ellenőrzésével, érdekének alárendelve! A népi demokrácia a szocializmusig a leghatékonyabb, legemberségesebb társadalmi forma, nem szabad átugrani, amíg nem érik meg a szocializmus feltétele, amíg a kapitalizmus fejlődőképes, mert visszarendeződik ellenforradalommal a kapitalizmus alacsonyabb szintjére! Ez meg is történt! Az újrakezdés, a forradalom elkerülhetetlen!

(idézet: A szocializmus politikai gazdaságtana)

... A forgalom a szocializmusban is az újratermelés egyik alapvető szférája: összekötő kapocs a termelés és a felhasználás (fogyasztás) között. A forgalom mindenekelőtt a termékeknek (és a szolgáltatásoknak) a mozgása a termelőktől a felhasználókig, s azoknak az intézményeknek az összessége, amelyek a forgalmat lebonyolítják. … A kapitalizmusban és a szocializmusban a forgalom egyaránt áruforgalom, de a termelési viszonyok rendszerének alapvető különbözősége miatt más az áruforgalom köre és jellege. … a szocializmusban a munkaerő lényegében kikerül az áruforgalom köréből … A szocialista áruforgalom jellegét az határozza meg, hogy alapja nem magántőkések közötti adásvétel, hanem a tervgazdálkodás rendszerében működő szocialista vállalatok közötti csere.

... a szocializmusban egyrészt társadalmasított termelés folyik, másrészt a termelési viszonyok áru- és pénzformát öltenek, *a szocialista termelőmódnak is objektíven szükségszerű kategóriája a vállalat*. … A szocialista vállalatok a közös társadalmi érdekek érvényesítésére államilag szervezett viszonyok keretében, mint a tervgazdálkodás láncszemei működnek, s kiemelkedő szerepet játszanak a szocialista gazdasági mechanizmus alapfunkcióinak teljesítésében. … A vállalat tehát mind szocialista, mind tőkés viszonyok között piaci viszonyokra épülő, ráfordításait és eredményét pénzformában egybevető, pénzjövedelme növelésének érdekében kockázatot viselő gazdasági szervezet, amely a társadalom más intézményeitől (más gazdaságoktól, az egyének és az állam háztartásától stb.) önállósult gazdálkodást folytat. … A szocialista vállalat — ellentétben a tőkés vállalattal — nem a bérmunka kizsákmányolására, értéktöbblet termelésére és realizálására irányuló szervezet, hanem a társadalmi tulajdonban *levő termelési eszközökkel szabadon egyesült dolgozóknak termelőerejük, s vele személyiségük kollektív kifejlesztését, fogyasztóképességük tágítását szolgáló tervszerű — saját munkájukon alapuló — termelés és realizálás szervezete*. … a szocialista vállalat működése *szabályozott* piacra épül. Kiváltképp a szabályozott piaci kapcsolatok azok a kötelékek, amelyek révén a vállalatban folyó újratermelés összefonódik más vállalatok termelésével, s végül is a társadalmi újratermelés egészével. De ez a szabályozás olyan, hogy nem szünteti meg a piacot mint az automatikus szabályozás mechanizmusát, és így nem módosít sem a vállalatok önálló gazdálkodásának, sem a piacon való önálló fellépésének a tényén. … A népgazdasági terv primátusának a piaccal szemben, az állami döntések elsődlegességének a vállalati döntésekkel szemben végső soron abban kell kifejeződnie, hogy a szocialista piac mentes azoktól a nagyfokú bizonytalansági elemektől, amelyeket tőkés viszonyok közt a munkanélküliség, a termelés és a kereslet periodikus ingadozásai és az uralmon levő körök politikai, pénzügyi spekulációi okoznak.

… Modern tőkés viszonyok közt a versenyt az uralkodó monopóliumok és az érdekeiket képviselő állam korlátozza. Szocialista viszonyok közt azonban *a korlátozásnak* a társadalmi érdeket kell szolgálnia, és ezért többek között éppen *arra kell irányulnia, hogy egyes vállalatok* — különösen ha bizonyos erőforrás felett kizárólag ők rendelkeznek — *ne juthassanak monopolisztikus előnyökhöz sem szállítóikkal, sem fogyasztóikkal szemben.* … A szocialista piac szabályozott formában, de mégis piac, amelynek megvannak a maga automatizmusai. Ezért — bár sajátosan korlátozva — a gazdasági verseny is verseny marad, amelyből egyesek győztesen, mások vesztesen kerülnek ki. … A szocialista vállalat a népgazdasági terv alapján lényegében előre szabályozott piachoz alkalmazkodik, itt fejti ki aktív szerepét, folytat versenyt jövedelmének növelése céljából. Ez a piac egyúttal objektív ellenőrzést biztosit a központi irányítás ésszerűsége tekintetében is.

… A szocialista vállalat létrejötte sohasem magánakció, hanem mindig *társadalmi jellegű elhatározás* eredménye. … a vállalkozás kizárja a magánakció és a magánbefektetés alkalmazását, egyrészt kifejezi azt a tényt, hogy a szocializmusban személyi tulajdonba csak fogyasztási cikkek kerülhetnek, *másrészt* érvényesíti azt a követelményt, hogy egyének és csoportjaik nem monopolizálhatnak maguknak termelési eszközöket, ami idegen munka elsajátítását tenné számukra lehetővé.

… A szocialista állami vállalat is nyereségszerzésre irányuló, s kockázattal járó gazdálkodást folytat. Előlegeznie kell a ráfordításokat, s ez a befektetés — mint minden jövőre szóló döntés — szükségképpen *kockázatot* tartalmaz. Mivel pedig a befektetés elemeit a piacról kell beszerezni, a ráfordítások együttesen költségként jelennek meg, s a költségek összegének szükségképpen el kell különülnie az árbevétel többletétől, azaz, a kigazdálkodott nyereségtől, amelynek céljából a befektetés történt. … az önálló gazdálkodás (a vállalkozás) fogalmától a szocializmusban is elválaszthatatlan a nyereség. A nyereségszerzés lehetőségével és

jogával pedig együtt jár a kockáztatás lehetősége és szükségszerűsége. … a szocializmus természete szerint dinamikus rendszer, jellegéből következik — a szó legnemesebb értelmében — a vállalkozási szellem, mégpedig nemcsak történelmi-politikai, hanem gazdasági téren is.

… A szocialista vállalatok vezetői csak akkor tudnak a tőkés vállalatokhoz hasonló, vagy nagyobb gazdasági aktivitással, s mi több, azoknál eredményesebben tevékenykedni, ha élvezik a vállalati kollektíva támogatását, ha meg tudják szerezni ezt a támogatást. Más szóval: *a szocialista vállalat élén álló vezető egy személyben a társadalmi érdek érvényesítésére hivatott állam megbízottja, de ugyanakkor a vállalati kollektíva érdekeinek képviselője is*. … *végeredményben a vállalati dolgozók kollektívája az, amelyet anyagilag és erkölcsileg közvetlenül érintenek a vállalati döntések előnyös és hátrányos következményei*. A kollektíva ereje az a belső gazdasági erő, ami a vállalati veszteségek csökkentésére, s a vállalati eredmény növelésére sarkallja vezetőit, s önmagát. … ez az a belső erő, amely befelé a dolgozók javaslataiban, gazdasági kezdeményezésében, és a *munkaverseny* különböző változataiban, kifelé pedig a vállalatok közötti szocialista *gazdasági versenyben* jut aktív formához.

… a szocialista vállalati nyereség következő lényeges tartalmi sajátosságait takarják: A szocialista vállalat nyeresége nem profit, hanem *azoknak közvetlen kollektív jövedelme, akik azt saját termelőmunkájukkal létrehozták*; nem az értéktöbblet felszíni jelensége, hanem az *új érték egy része, illetve annak az a megjelenési formája, amelyhez előállítóik* nem mint munkaerő-tulajdonosok jutnak hozzá bérként, hanem *amit termelésieszköz-tulajdonosi minőségükben sajátítanák el.* A nyereséget részint közvetlenül (vállalatuk útján) használják fel, részint pedig közvetve, úgy, hogy annak egy hányadát közérdekből államuk eltartására, annak rendelkezésére bocsátják. … a tőkés profit megszerzésének és növelésének belső hajtóereje az a törekvés, hogy a magánvagyont általában, mint értéket szülő értéktömeget mások rovására gyarapítsák … *A szocialista nyereség megszerzésének és növelésének belső indítéka viszont a munkáskollektíva eszközéül szolgáló reális kapacitások fejlesztése, hogy ezzel közvetve a társadalom, közvetlenül pedig a saját fogyasztóképességét tarthassa meg és fejleszthesse ki.* … A tőkés mindenkor kész arra, hogy a munkás munkaerejének és életének rovására növelje a profitot; s közvetlen érdeke minden olyan pótlólagos ráfordítás, amely egyáltalán — még ha kismértékben is — növeli a nyereség tömegét. … A szocialista vállalat természetével az áll összhangban, ha a nyereség tömegének növelése a munkások alkotó- és életerejének megkímélése és gazdagítása útján halad.

Maglód, 2021.12.25. Salánki László

A szocializmus

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A szocializmus jellemzői:

A Szocializmus *kommunizmusnak,* mint társadalmi-gazdasági alakulatnak első (alacsonyabb) foka. Olyan társadalom, amely a termelési eszközök társadalmi tulajdonán alapul. Az egész népgazdaság fejlődését a tervszerűség, az arányos fejlesztés jellemzi. Felszámolják a kizsákmányoló osztályokat, megszüntetik az ember kizsákmányolását.

A kommunizmushoz vezető utak sokfélesége a társadalmi fejlődés törvénye.

A szocialista állam a szocialista társadalom állama, a szocializmus gazdasági alapjának politikai felépítménye; a szocializmus megszilárdításának, a kommunista társadalom építésének eszköze.

A szocializmushoz vezető út „sohasem lesz egyenes, hihetetlenül bonyolult lesz” sokszor kell majd mindent elölről kezdenünk (*Lenin*). (Ez bejött, de jön az újrakezdés!)

Néhány gondolat:

A kapitalizmusban a termelés a termelőeszközök magántulajdonában a kizsákmányolók érdekében történik; ezért az élősködés érdekében, védelmében elkerülhetetlen a tőkések diktatúrája, önkényuralma a proletárok felett; a diktatúra a fasizmus különböző változataiban, önkényuralmi formában valósul meg; így a proletár dolgozóknak nincs semmilyen hatalma, öntudatlan, gerinctelen bérrabszolgákká nevelt alacsonyabb rendű emberek!

A kapitalizmus a működési módja miatt a proletár dolgozókat, a beszélő szerszámokat kénytelen kizárni a hatalomból, így ez a proletárok számára szükségszerűen diktatúra, önkényuralom, a polgári demokráciában működő kapitalizmus így lesz a fasizmus mosolygós változata. A polgári demokrácia ezt a formális

demokráciával leplezi, „demokratikus”, „szabad” választások vannak, jogállami formában a joguralom a hatalmának a fegyvere, de a tőkések célja a profittal az élősködés, ehhez elkerülhetetlen az önkényuralom!

A Magyar Népköztársaság Alkotmánya: Az Alkotmány biztosítja *a polgárok törvény előtti egyenlőségét*, a törvény szigorúan bünteti a polgárok bármilyen hátrányos megkülönböztetését nemek, felekezetek vagy nemzetiségek szerint. *Az Alkotmány biztosítja minden nemzetiség számára az anyanyelvén való oktatást, és a nemzeti kultúra ápolásának lehetőségét. Alkotmányunk mélységes internacionalista jellege mutatkozik meg abban, hogy biztosítja a menedékjogot mindazon idegen állampolgárok számára, akiket demokratikus magatartásukért vagy a népek felszabadítása érdekében kifejtett tevékenységükért üldöznek.*

A szocializmus tudományos világnézete a dialektikus és történelmi materializmus, a valóságra épülő materialista világnézet. Ezért harcol a tudománytalan idealista, a valóságtól elrugaszkodott, képzelt, kitalált, a materializmust és a dialektikát nélkülöző, tagadó, hamis, buta világnézetek ellen!

A szocialista demokráciában a polgári szabadságjogok megvalósítása érdekében a tudománytalan idealista vallásos világnézeteket megtűri, de a tudomány nevében harcol ellene. A polgári demokrácia nemcsak, hogy megtűri a tudománytalan idealista vallásos világnézeteket, de a kapitalizmus védelmében támogatja, akár a tudományos világnézettel szemben is.

A szocialista demokráciában megvalósulnak az emberi jogok valamint a polgári szabadságjogok is, és csakis ebben a társadalmi formában válhat valóra a valódi demokrácia, ami a dolgozók demokráciája! A szocializmusban nincs bérrabszolgaság, amit a kapitalizmusban lehetetlen megszüntetni! A szocializmus a kizsákmányolás, az élősködés hívei ellen a proletárdiktatúra harci fegyverét alkalmazza!

A szocializmus építését a marxizmus-leninizmus-sztálinizmus, a proletár internacionalizmus elvei alapján kell megoldani! A szociáldemokrata típusú elméletek elvetik a szocializmus marxista-leninista felfogását és forradalmi módszereit! A szociáldemokrácia a fejlődés kapitalista útját, a kizsákmányolás, élősködés, bérrabszolgaság útját, a kapitalista önkényuralmat választotta!

A szocializmus ideiglenes veresége után jön az újabb szocialista forradalom, ami erősebb, tartósabb lesz! Az eljövendő szocializmus tanul, tanulnia kell a hibákból, elemeznie kell a vereség okait, új utat kell keresni és találni!

A szocializmuson kívül nincs alternatíva az emberiség megmaradására! A szocializmus vagy a fasizmus lehetősége között választhat az emberiség, de a fasizmus az önkényuralom, az emberiség vége, pusztulása, visszatérés az állatvilágba! A kapitalizmus embertelenségben tartja az emberiséget, fegyvere a fasizmus, erkölcse a felsőbbrendűség, az élősködés!

(idézet: Filozófiai kislexikon)

Szocializmus (franciául socialisme, a latin socialis — társadalmi szóból): 1. a *kommunizmusnak* mint társadalmi-gazdasági alakulatnak első (alacsonyabb) foka; 2. a tudományos **szocializmus** a kommunista alakulat létrejöttének történelmi szükségszerűségét és megteremtésének útjait megalapozó marxista—leninista elmélet (*tudományos kommunizmus*), 3. különböző tanok, amelyek a **szocializmus** létrehozását tűzik ki mint célt és eszményt, de a **szocializmus**ra és megvalósításának módjaira vonatkozó elképzeléseikben eltérnek a tudományos **szocializmus**tól.

A **szocializmus**t mint tudományos elméletet *Marx* és *Engels* alkotta meg a XIX. sz. közepén, a filozófia, a politikai gazdaságtan és az *utópikus szocializmus* addigi vívmányaira támaszkodva. A történelem materialista felfogása alapján úgy tekintették a **szocializmus**t, mint a természettörténeti fejlődés törvényszerű eredményét, a kommunizmus első szakaszát.

A marxizmus megalapítói általános formában felvázolták a leendő társadalom körvonalait és elvi sajátosságait. A szocialista társadalmi szervezet részleteinek kidolgozását illetően az volt a véleményük, hogy ezt azoknak kell majd elvégezniük, akik gyakorlati megvalósítói lesznek a szocialista társadalom építésének.

Jellemző, hogy Lenin még 1918-ban is ezt mondta „A szocializmust jellemezni nem tudjuk; milyen lesz a szocializmus, amikor eléri kész formáit — ezt nem tudjuk, ezt nem tudjuk megmondani. Ellenben azt meg tudjuk mondani, hogy a szociális forradalom korszaka megkezdődött, hogy ezt meg ezt végrehajtottuk, és ezt meg ezt meg akarjuk tenni — ezt tudjuk, ezt megmondjuk, és ezzel megmutatjuk az európai munkásoknak, hogy mi, hogy úgy mondjuk, egyáltalán nem becsüljük túl erőinket ezt elkezdtük, ezt szándékozzuk tenni. De hogy már most tudnók, milyen lesz a kiforrott szocializmus — azt nem tudjuk.” (Művei. 27. köt. 136—137. old.).

Lenin, miközben az önelégült doktrinerek ellen harcolt, akik az új társadalomra vonatkozó tökéletes „tervrajzok” boldog birtokosainak vélték magukat és a siker titkát az elképzeléseikkel szigorúan egybevágó cselekvésben látták, nem győzte ismételni, hogy a **szocializmus**hoz vezető út „sohasem lesz egyenes, hihetetlenül bonyolult lesz” (ugyanott, 118. old.), hogy a szocializmus építése milliók alkotása, szakadatlan keresés. „Már a kezdet kezdetén hangsúlyoztuk — hangoztatta Lenin az OK(b)P XI. kongresszusán 1922-ben — , hogy az előttünk álló feladat teljesen új, és hogy ha a kapitalista fejlődés magasabb színvonalát elért

országokban élő munkás-elvtársaink hamarosan segítségünkre nem jönnek, hihetetlenül nehéz lesz a dolgunk s kétségtelenül egész sor hibát fogunk elkövetni. Az a fő, hogy józanul meg tudjuk ítélni, hol követtünk el ilyen hibákat és tudjunk mindent újra elölről kezdeni. Ha nem kétszer, hanem sokszor kell majd mindent elölről kezdenünk, ez azt fogja mutatni, hogy előítéletek nélkül, józan fővel oldjuk meg a világon példa nélkül álló óriási feladatunkat." (Művei. 33. köt. 263—264. old.) A **szocializmus** ma már nem szorul egyetlen ország határai köze, hanem világrendszerré változott.

A szocialista fejlődés gazdag tapasztalatai igazolták a marxizmus—leninizmus elvi tételét a kapitalizmusból a **szocializmus**ba való forradalmi átmenetről, s a szocialista társadalom jellegéről. A **szocializmus** olyan társadalom, amely a termelési eszközök társadalmi tulajdonán alapul, és ahol az egész népgazdaság fejlődését a tervszerűség jellemzi. A **szocializmus**ban felszámolják a kizsákmányoló osztályokat, megszüntetik az ember kizsákmányolását. A politikai hatalom (a *proletárdiktatúra* a **szocializmus**ba való átmenet, az *egyetemes népi állam* a felépült **szocializmus** és a kommunizmusba való átmenet idején) a dolgozók kezében van, a munkásosztály vezető szerepe mellett. A **szocializmus** létrejötte és fejlődése elszakíthatatlanul összekapcsolódik a marxista—leninista, kommunista *párt*ok vezető, irányító tevékenységével. Ezek a pártok haladnak a társadalmi fejlődés élén, mozgósítják és szervezik a tömegeket a szocialista építés új győzelmeire.

A szocialista fejlődés gyakorlatának általánosítása révén érettebbekké váltak és elmélyültek a **szocializmus**ra, ennek konkrét történelmi formáira és a kommunista társadalmi alakulatban elfoglalt helyére vonatkozó elméleti elképzelések. A **szocializmus** valóságos története a váratlan és éles fordulatok történeteként bontakozik ki előttünk, amelyeket — Leninnel szólva — „semmilyen Marx és semmilyen marxista" nem láthatott és nem láthat előre; olyan történetként, amelyet áthat az elavult nézetek önkritikus felülvizsgálata, a **szocializmus** eszményeinek leginkább megfelelő szociális formák és politikai intézmények szüntelen keresése.

Marx és Engels már „*A Kommunista Párt kiáltványá*"-ban (1848) leszögezte, hogy a **szocializmus** különböző elméletei állnak szemben a **szocializmus** tudományos elméletével. A **szocializmus** különböző elméletei között ma is folytatódik a harc. Ugyanakkor bármily különbözőek legyenek is tartalmilag a **szocializmus**ról szóló mai elképzelések, bármily élesek is az összeütközések közöttük, az általuk ihletett társadalmi mozgalmak (igaz, különböző mértékben) objektíve — gyakran e mozgalmak egyik-másik vezetőjenek akarata ellenére — ellenségesek a kapitalizmussal szemben. Ez lehetővé teszi számunkra, hogy a világforradalmi folyamat elemzésekor „világszocializmusról" szólva, ezt olyan specifikus, belsőleg ellentmondásos folyamatként tekintsük, amelynek fejlődése az ideológia síkján a **szocializmus**sal foglalkozó elméletek három nagy csoportját, ezek kölcsönhatását és harcát foglalja magába:

1. a tudományos, marxista—leninista elméletet, amelyen a szocialista országokban, valamint a világ többi kommunista és munkáspártjában munkálkodnak;

2. a szociáldemokrata nézeteket; közülük jó néhány genetikusan összekapcsolódik a marxizmussal, de ezek is ma már más filozófiai és politikai premisszák alapján fejlődnek, és gyakorlatilag a jobboldali szocialista pártok politikájában fejeződnek ki;

3. különböző kispolgári típusú szocialista tanokat, amelyek főleg a nemzeti-felszabadító mozgalom bázisán keletkeztek, és rendszerint a legszorosabban összefonódnak nacionalista és vallási képzetekkel.

A **szocializmus** tudományos marxista—leninista elmélete a társadalmi gyakorlat alapján folytonosan fejlődik. Ez a gyakorlat megmutatta, hogy a **szocializmus** építésének és működésének általános, alapvető törvényszerűségei mellett különbségek vannak a **szocializmus** építésének módszereiben, valamint a szocialista társadalmak konkrét formáiban. A **szocializmus**nak közös törvényszerűségek alapján, eltérő körülmények közt folyó építésé szükségszerűen a tapasztalatok összehasonlításához, a társadalmi élet gazdasági, politikai és szellemi területén kialakult különböző szervezeti formák kölcsönös megvitatásához és értékeléséhez vezet. Mindez gazdagítja a tudományos **szocializmus** elméletet.

A szocialista építési módszerek, társadalmi szervezeti formák sokféleségének csak akkor lehet pozitív jellege, ha a szocialista társadalom alapvető elvi sajátosságainak egységes felfogásán alapul. Mihelyt ezt az egységes marxista—leninista alapot mellőzni kezdik, mihelyt az általános elvek rovására felnagyítják, abszolutizálják egy-egy ország szocialista fejlődésének egyes sajátosságait, mihelyt egyetlen ország tapasztalatait mindig és mindenütt alkalmazható egyetemes dogmává nyilvánítják, többé nem a tapasztalatok sokféleségéről van szó, hanem a **szocializmus** elveinek súlyos megsértéséről, ami a maga fejlődése során egyre távolabb vezethet a **szocializmus** tudományos felfogásától. Ezt a körülményt igazolják a szocialista világrendszer gyakorlati tapasztalatai, melyen belül jelenleg két szélsőség, a **szocializmus** felfogásának két egyoldalú és ezért téves megközelítése nyilvánul meg. Az egyik esetben a vezető csoportok, teljességgel ignorálva a történelmi fejlődés objektív törvényszerűségeit, elsősorban adminisztratív, erőszakos módszerek alkalmazásával igyekeznek gyorsítani a társadalmi haladást. A **szocializmus** természettörténeti evolúciójának felcserélése a kényszerítő szervezeti intézkedések sorozatával a társadalmi élet dezorganizálásához vezet. A másik szélsőség azzal

kapcsolatos, hogy indokolatlanul leszűkítik a párt, az állam és más központi intézmények tevékenységi körét és lebecsülik a szerepüket, a szocialista demokráciát burzsoá színezetű politikai liberalizmussal váltják fel, a tudományos **szocializmus** marxista—leninista elveit jobboldali opportunista revízió alá veszik. Ilyen körülmények között a társadalom fejlődése kezdi felölteni az ösztönösség egyre világosabban kifejeződő vonásait, amelyek a körülmények bizonyos találkozása esetén a szocialistaellenes erők és tendenciák növekedéséhez vezethetnek és veszélybe sodorhatják a **szocializmus** vívmányait. A szocialista országok közti nézeteltéréseket, amelyek az országok gazdasági fejlettségi szintjének, társadalmi szerkezetének, nemzetközi helyzetének különbözőségéből adódnak és nemzeti sajátosságaikkal függnek össze, a marxizmus—leninizmus, a proletár internacionalizmus elvei alapján lehet és kell megoldani. A szocialista világrendszer a társadalmi-gazdasági rend közösségén, a szocialista országok alapvető érdekeinek és céljainak egybeesésén alapul. Ez a záloga a fennálló nehézségek leküzdésének, a szocialista világrendszer egysége tovább erősödésének. A szocialista országok kommunista és munkáspártjainak határozott harca a szocialista társadalom valódi marxista—leninista felfogásától elhajló mindennemű — bal- vagy jobboldali — nézettel szemben, nem törekszik a szocialista elveken alapuló társadalmi élet formáinak és szervezési módszereinek egységesítésére. A kommunizmushoz vezető utak sokfélesége a társadalmi fejlődés törvénye.

A szociáldemokrata típusú elméletek többségét jelenleg az jellemzi, hogy teljesen vagy majdnem teljesen elvetik a **szocializmus** marxista felfogását és a társadalom szocialista átalakításáért folytatott harc marxista módszereit. A kapitalizmus fokozatos „megjavításának”, fokozatos „transzformálásának” problémáját tekintik kulcsproblémának, véleményük szerint ennek kell elvezetnie a társadalmi élet humanizálásához és demokratizálódásához minden szinten és minden szférában. Az *etikai szocializmus* elméleteit különféle erkölcsi, etikai impulzusokból „vezetik le” a **szocializmus**t eltérően a tudományos **szocializmus**tól, amely minden társadalmi jelenség elemzését elsősorban a gazdasági viszonyok tanulmányozására alapozza, és a **szocializmus**t úgy tekinti, mint az egész tőkés társadalmat átható társadalmi antagonizmusok objektív fejlődésének és forradalmi megoldásának eredményét. A szociáldemokrata teoretikusok nem a dolgozók élén haladó munkásosztály forradalmi politikai harcának tekintik a **szocializmus**ért folytatott harcot, hanem általános „erkölcsi feladatnak”, amelynek megoldásában az egész társadalomnak részt kell vennie, munkásoknak és tőkéseknek egyaránt.

Amikor vonzó képet rajzolnak a közelgő „emberi felszabadulásról”, figyelmen kívül hagyjak ennek reális társadalmi feltételeit. Amikor **szocializmus**ról beszélnek, lényegében egy sajátos társadalmi hibridre gondolnak, amely egyesíti a **szocializmus** és a kapitalizmus „darabkáit”, és ténylegesen kapitalizmus marad, mint volt, csak „megnemesített” formában. Ezzel a szemlélettel természetesen utópia marad a társadalmi viszonyok meghirdetett humanizálása. S ez nemcsak elméleti következtetés, azoknak az államoknak a gyakorlati példája is tanúsítja, ahol a szociáldemokraták huzamosabb ideig voltak hatalmon, s ahol, mint ők maguk elismerik, továbbra is sértetlen a kapitalizmus alapja, és az ember változatlanul az ellenőrzése alól kisikló erők és intézmények manipulációjának objektuma. Mindennek egyáltalán nem mond ellent az, hogy a jobboldali szociáldemokraták, ha hatalmon vannak, a munkásosztály nyomására hoznak bizonyos szociális-gazdasági intézkedéseket, amelyek javítják a dolgozok életszínvonalat. Ezek az intézkedések azonban a kapitalizmus keretében valósulnak meg, és végeredményben nem gyengítik, hanem ellenkezőleg, erősítik a fennálló rendet, nagyobb rugalmasságot kölcsönöznek neki, növelik a mai történelmi körülményekhez való alkalmazkodóképességét. — A szociáldemokrácia jobboldali vezetői az antikommunizmus álláspontján vannak, meghamisítják a kommunista partok stratégiáját és taktikáját, rágalmazzák a valódi, eleven **szocializmus**-t. Éppen a kommunistaellenesség vezette a nemzetközi szociáldemokráciát eszmei-politikai zsákutcába. A jobboldali szocialista ideológia és politika fokozódó válságát bizonyítja a szociáldemokrácia soraiban tapasztalható növekvő differenciálódás, a reformista doktrínák önkritikus felülvizsgálatára hajló baloldali csoportok és áramlatok aktivizálódása.

A szocialista elméletek harmadik nagy csoportja a második világháború után keletkezett, és összefügg az imperialistaellenes nemzeti-felszabadító harc sikereivel számos országban, valamint a szocialista világrendszer növekvő befolyásával. A **szocializmus** és a nemzeti-felszabadító mozgalom egyesítéséből igen sajátos kép bontakozik ki. Ez a sajátszerűség azzal kapcsolatos, hogy a szocialista eszményeknek ezekben az országokban nincs adekvát gazdasági és társadalmi-politikai alapjuk, mintegy kívülről „illesztik rá” a valóságra, amelyet a társadalmi-gazdasági struktúrák rendkívüli elmaradottsága, a társadalmi élet archaikus formáinak szívóssága a lakosság nemproletár rétegeinek abszolút túlsúlya jellemez. A szocialista jelszavakat hangoztató forradalmi demokrácia támasza nem a munkásosztály, amelynek a társadalmi fejlődésre gyakorolt tudatos hatása itt még igen korlátozott, hanem a nacionalista beállítottságú értelmiség, kispolgárság, valamint a félproletár városi elemek és a paraszti tömegek. Ilyen körülmények között a **szocializmus** felé fordulás gyakran nem a kapitalizmus osztályálláspontú tagadásán, hanem az imperialistaellenes nacionalizmuson keresztül történik. Ennek keretében a **szocializmus** olyan társadalmi rendszerként jelenik meg, amely elsősorban a nemzeti újjászületést, a gyors gazdasági fejlődést és az elvont szociális igazságosságot biztosítja. A jelzett objektív körülmények, valamint a **szocializmus** sajátszerű „instrumentális” felfogása határozzák meg a szóban forgó

ideológiai koncepciók specifikumát. Először is világosan kifejezett eklektikus jellegük van, meglehetős szeszélyességgel egyesítik a különböző forrásokból (tudományos **szocializmus,** szociáldemokratizmus, utópikus **szocializmus)** kölcsönzött fragmentumokat. Másodszor a vizsgált ideológiák többségének feltétlen alkotó része a *nacionalizmus* — mint egyetemes doktrína, és mint gyakorlati politika is, amely a nemzeti kérdést fölébe helyezi a társadalmi-szociális kérdésnek. Harmadszor ezek az elképzelések szorosan összefonódnak a vallással. A **szocializmus** eszményeit hol a Korán etikai maximáiból vezetik le, hol buddhista forrásokból vagy az afrikai törzsek primitív hiedelmeiből, ám a **szocializmus** és a vallás egyesítését egyik esetben sem empirikus ténynek tekintik, hanem mindig a megfelelő **szocializmus** doktrinális, konstituáló sajátosságának. Negyedszer számos e típushoz tartózó tan jellemzője, hogy eszményítik a törzsi-nemzetségi viszonyok kapcsolatait és szokásait, s mint az adott **szocializmus** „természetes", sajátos alapját igyekeznek fenntartani és megszilárdítani ezeket a viszonyokat.

Az említett alapvető sajátosságok minden konkrét esetben különböző kombinációkban jelentkeznek. Ha pl. jelentősebb a marxizmus—leninizmus hatása, akkor a szocialista orientáció összekapcsolódik az osztályharccal, ha viszont a szociáldemokráciából eredő nézetek vannak túlsúlyban, az osztályharmónia kerül a figyelem középpontjába. Ennek megfelelően differenciálódik a gyakorlati politika is, azoknak a társadalmi átalakulásoknak az üteme és módszere, amelyek szervezőik véleménye szerint a **szocializmus**hoz vezetnek.

Általános történelmi szempontból megállapítható, hogy abban a mértékben, ahogyan a szocialista világrendszerhez tartozó államokban megszilárdulnak és továbbfejlődnek a szocialista viszonyok, ahogyan a Szovjetunió előrehalad a kommunizmus fele, a tudományos **szocializmus** mind erősebb befolyással lesz a nem-marxista szocialista elméletek jellegére és tartalmára, a társadalmi gyakorlatra világszerte. Ugyanakkor ha a jelenlegi helyzet alapvonásait a legközelebbi perspektívára vetítjük, szükségképpen arra a következtetésre kell jutnunk, hogy a **szocializmus** kérdéseit illetően az álláspontok különbözőségé növekedni fog. Ez különös fontosságot és időszerűséget kölcsönöz a szocialista fejlődésre orientálódó összes politikai erők politikai szövetségei cselekvési egységük problémájának. A kommunisták a marxisták—leninisták aktív hívei az ilyen szövetségeknek. Az a törekvésük, hogy közelebb hozzák egymáshoz mindazokat a politikai erőket és tömegmozgalmakat, amelyek — bár eltérő álláspontról — fellépnek az imperializmus ellen, a világ szocialista alapokon történő átalakításáért egyáltalán nem jelenti azt, hogy lemondanak ezeknek az álláspontoknak elvi értékeléséről.

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Szocialista Állam: a szocialista társadalom állama, a szocializmus gazdasági alapjának politikai felépítménye. A szocialista állam az állam új típusa, amely a szocialista forradalom eredményeként a burzsoá államot váltja fel. A szocialista felépítmény megteremtése folyamat, amely végighúzódik a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet egész időszakán. Céljait és feladatait tekintve szocialista, mert a szocializmus felépítésének az eszköze. A szocialista társadalom fejlődésének mértékében változnak az állam funkciói; a kizsákmányoló osztályok felszámolásával egyidejűleg fokozatosan visszaszorul ellenállásuk elnyomásának funkciója, mindinkább kifejlődnek a szocialista állam főfunkciói: a gazdasági-szervező és kulturális-nevelő funkciók. A szocialista világrendszer kialakulásával összefüggésben a békéért vívott harc és az ország védelmének funkciói mellett a szocialista államban kialakul egy új külsőfunkció: a testvéri együttműködés fejlesztése a szocialista országokkal. Amikor a szocializmus teljes és végleges győzelmet arat és a társadalom a kommunizmus kibontakozó építésének a szakaszába lép, a proletárdiktatúra állama egyetemes népi állammá alakul át, amely az egyetemes népi akarat kifejezésének a szerve. A szocialista állam a szocializmus megszilárdításának, a kommunista társadalom építésének eszköze. Az állam elhalása azt jelenti, hogy a szocialista államiság és a szocialista társadalom minden politikai szervezete fokozatosan kommunista társadalmi önigazgatássá fejlődik. Az állam teljes elhalásának feltétele a fejlett kommunista társadalom felépítése az országokon belül, valamint a szocializmus győzelme és megszilárdítása a nemzetközi küzdőtéren

Maglód, 2021.12.25. Salánki László

A társadalmi törvényszerűség

- Az emberré válás útja a szocializmus -

A társadalmi törvényszerűség jellemzői:

A történelmi folyamat az egyedi és az általános, az ismétlődő és a megismételhetetlen dialektikus egysége. A társadalmi törvényszerűség tendenciaként a társadalmi fejlődés alapvonalát határozza meg. A társadalmi törvényeket nem az emberek alkotják és nem is szüntethetik meg őket.

A történelemben akarattal és tudattal bíró emberek cselekednek, akik maguk alkotják történelmüket. Minden ember tudatosan cselekszik, meghatározott célokat tűzve maga elé. De ha a fejlődés antagonisztikus osztályérdekek ütközése útján valósul meg, a társadalmi eredmény nem esik egybe az egyes egyének szándékával (érdekével).

Az objektíve létező társadalmi törvényszerűségre támaszkodva az emberek magában a valóságban találják meg a valóság megváltoztatásának forrásait és erőit. A társadalmi törvényszerűség kérdésének első tudományos megoldása a materialista történetfelfogás érdeme. A természeti törvényekhez hasonlóan a társadalmi fejlődés törvényei is megismerhetők.

Az osztályviszonyok lényegének és az osztályharc törvényeinek felfedezése csak a kapitalizmusban vált lehetővé.

Néhány gondolat:

Az élőlények, így az emberek cselekedeteinek alapvető meghatározója az életösztön, a létezés fenntartása! Az emberek érdekét alapvetően az életösztöne, a létezése vezérli, de ebben leghatékonyabban a gondolkodása, a társadalmi léte, a társadalmi összefogás segíti! Az ember tudattal bíró, így érdekét, ha gondolkodik, a társadalmi összefogással hatékonyabban tudja érvényesíteni, hatékonyabban, mint az ösztönével, ez jelentős különbség minden élőlénnyel és anyagi formával szemben!

A ember életeleme és ezért érdeke a társadalmi léte, valójában e nélkül nem is lehet ember! A társadalmi és egyéni lét harmóniájának hatékony szervezése szolgálja legjobban az emberiség érdekét! A természet és a társadalom törvényeinek tudományos megismerése és alkalmazása az ember és az emberiség érdeke! Mert csak a tudományosan feltárt törvények alkalmazása lehet eredményes. De az emberiség érdeke az is, ha a valótlan, tudománytalan világnézeteket megcáfolja, ellenük úgy harcol, mint az emberiség ellenségei ellen. A hamis világnézet az emberiséget visszavezeti az állatvilágba, az emberi civilizáció pusztulásába.

A szocializmus a kommunista párt vezetésével felhasználja a marxizmus-leninizmussal a társadalmi törvényeket az egyén és a társadalom harmóniája érdekében!

A kapitalizmus nem használhatja fel következetesen a társadalmi törvényeket, mert ez az uralkodó osztályának az érdeke. Érdekes lenne, ha a kapitalisták azt hirdetnék, mi élősködők vagyunk, ti proletárok pedig a mi beszélő szerszámaink! Pedig ez az igazság, ezért szélhámosan hazudnak! Ezért a kapitalizmus világnézetének meghatározója az idealizmus, a vallás, ahol a felsőbbrendűség törvényszerű, bármit is hirdet az egyház, valójában az isteni felsőbbrendűség földi megvalósításának híve. A kapitalizmus harcol a dialektikus és történelmi materializmus ellen, a marxizmus-leninizmus tudománya ellen, így ez határozza meg a kapitalizmus emberének a tudatát az erkölcsét, ahol az élősködés elfogazható, sőt dicsőséges.

Tehát aki elfogadja a kapitalizmust, az elfogadja a felsőbbrendűséget, a bérrabszolgaságot, az élősködést is, ez elkerülhetetlen.

A kapitalizmus uralkodó osztályának osztályérdeke, ezért az erkölcs az, hogy: élősködj! Ez akkor is igaz, ha a tőkés kizsákmányolóban ez nem tudatosul, ha alapvetően emberséges, humánus ember, ha felsőbbrendűnek tartja magát és emeletet mégis jótékony! Mert a kapitalizmus működési módja ezt határozza meg!

A kapitalizmus meghatározó jobboldali erkölcse az élősködés és a felsőbbrendűség, ami mindenképpen a kapitalizmus védelem érdekében önkényuralommá, fasizmussá fejlődik! Így a modern, fejlett kapitalizmus mindenképpen csak önkényuralom, vagyis fasizmus lehet! Uralom a beszélő szerszámok tudatán, hogy zúgolódás nélkül hagyják a rajtuk való élősködést.

A jobboldal azonban gyakran a szélsőséges nacionalizmussal, nyílt fajüldözéssel, népirtással is párosul, amit a kapitalizmus az önkényuralom és a terror szükséges mértékében valósít meg. A kapitalizmus működési módjának hibáiból keletkező társadalmi, nemzeti elégedetlenséget a jobboldal kénytelen embertelen terrorral, népirtással, gyilkosságokkal elfojtani. Ehhez az önkényuralom, a fasizmus a fegyvere.

Dialektikus Materializmus tudományos filozófiai világnézet, a marxizmus egyik alkotórésze, filozófiai alapja. Egységes felfogás alapján átfogja a természet, a társadalom és a gondolkodás egész bonyolult hálózatát.

Történelmi materializmus: a marxista-leninista filozófia alkotórésze, az a tudomány, amely az emberi társadalom fejlődésének általános törvényeit és e törvényeknek az ember történelmi tevékenységében való megvalósulási formáit vizsgálja.

(Idézet: Filozófiai kislexikon)

A társadalmi törvényszerűség a társadalmi élet jelenségeinek objektíve létező, szükségszerű, lényegi, ismétlődő összefüggése.

A **társadalmi törvényszerűség** kérdésének első tudományos megoldása a materialista történetfelfogás érdeme. Amíg a történelem és a szociológia csupán az ideológiai társadalmi viszonyok vizsgálatára szorítkozott, nem tárhatta fel a törvényszerűséget a társadalom történetében. A termelési viszonyoknak, mint elsődleges és anyagi viszonyoknak a társadalmi élet gazdasági alapjaként való kiemelése tette első ízben lehetővé az ismétlődés kritériumának alkalmazását a történelem jelenségeire. Ez volt egyúttal a **társadalmi törvényszerűség** felfedezésének feltétele. A burzsoá szociológusok többsége mindenekelőtt arra hivatkozva tagadja a **társadalmi törvényszerűség**-et, hogy a történelemben nincs és nem is lehetséges a jelenségek ismétlődése (*neokantianizmus*). Valójában a történelmi folyamat az egyedi és az általános, az ismétlődő és a megismételhetetlen dialektikus egysége.

Mint a marxizmus megállapította, a törvények működése a társadalmi életben nem „tisztán" és közvetlenül nyilvánul meg, hanem többnyire tendencia alakjában, különböző erők ellentmondásos hatása következtében. A törvényeknek általában a „realitása csak a megközelítésben, a tendenciában," az átlagban van". (*Marx—Engels* Válogatott levelek. 562. old.) A **társadalmi törvényszerűség** tendenciaként való megnyilvánulása azt jelenti, hogy a törvények a társadalmi fejlődés alapvonalát határozzák meg, de nem ölelik fel és nem szabják meg eleve a véletlenek és eltérések sokaságát; a szükségszerűség éppen ezeken a véletleneken és eltéréseken keresztül tör magának utat, mint törvény. A társadalmi élet egy-egy jelenségének megismerése során nagyon fontos, hogy ne csak egyedi vonásait állapítsuk meg, hanem azt az *általánost* is, amely a hasonló jelenségek egész sorának alapját képezi. A társadalmi fejlődésben ezen általános kiválasztásának kritériuma elsősorban a *társadalmi-gazdasági alakulat* fogalma, amely rögzíti a történelmi fejlődés azonos fokán álló különböző országok ismétlődő, közös vonásait. A szocializmus építésének a Szovjetunióban és a népi demokratikus országokban pl. a sok sajátos vonás mellett egész sor közös jellegzetessége van, amelyek az adott társadalmi rend mint meghatározott társadalmi-gazdasági alakulat törvényszerűségét fejezik ki.

A társadalmi fejlődés törvényei sok tekintetben különböznek a természeti *törvények*től. A társadalom törvényei kevésbé hosszúéletűek, és mint az anyag legmagasabb rendű mozgásformájának törvényei, bonyolultságukban is különböznek a természeti törvényektől. Tarthatatlanok egyes polgári filozófusok és szociológusok azon próbálkozásai, hogy a természet törvényeit átvigyék a társadalmi jelenségekre. A legjellemzőbb e vonatkozásban Comte és Spencer organikus elmélete, amely a társadalmat biológiai organizmusnak tekinti, a társadalmi intézményeket pedig az élőlény szerveihez hasonlítja. Egy másik ilyen kísérlet a szociáldarwinizmus, amely a társadalomra Darwin elméletének egyes tételeit viszi át. Mindezeknek az elméleteknek az a közös módszertani fogyatékosságuk, hogy nem ragadják meg a társadalmi élet specifikumát. A társadalmi fejlődés törvényeinek legfőbb különbsége abban rejlik, hogy nem vak, ösztönös erők hatásaiként nyilvánulnak meg, hanem csakis az emberek tevékenységén keresztül; ennek a tevékenységnek a törvényei. Ezért a társadalmi fejlődés törvényeit illetően egészen sajátosan vetődik fel a törvények objektív jellege és az emberek tudatos tevékenysége közötti viszony kérdése.

A társadalmi törvények objektív jellege abban áll, hogy a törvényeket nem az emberek alkotják és nem is szüntethetik meg őket; érvényesülésük független attól, hogy kívánatosak-e az emberek számára vagy sem, megismerték-e őket az emberek vagy sem. A társadalmi viszonyok rendszerének objektív összefüggéseit, a társadalmi fejlődés objektív logikáját jelentik. A történelemben akarattal és tudattal bíró emberek cselekednek, akik maguk alkotják történelmüket. Minden ember tudatosan cselekszik, meghatározott célokat tűzve maga elé. Az a társadalmi eredmény azonban, amely az összes egyéni cselekvések, célok stb. összetevődése során kialakul, nem esik egybe az egyes egyének szándékával. Ez két körülménnyel magyarázható: először, minden új nemzedék már születésekor készen találja a társadalmi viszonyok kialakult formáit, amelyek legalábbis kiindulópontul szolgálnak tevékenységében. Másodszor, az emberek, amikor tudatos tetteket hajtanak végre, a legjobb esetben is csak a legközelebbi következményeket láthatják, s nem láthatják előre tetteik távoli társadalmi következményeit. Lényeges sajátossága ez azoknak a társadalmaknak, ahol a fejlődés antagonisztikus osztályérdekek ütközése útján valósul meg. A **társadalmi törvényszerűség** ezekben a társadalmakban úgy alakul ki, mint egyfajta eredője a társadalom valamennyi tagja tettei összességének. (Lásd *Marx—Engels* Válogatott levelek. 492—493. old.)

A Marx előtti filozófia nem oldotta meg helyesen a történelem objektív törvényei és az emberek tudatos cselekvése közötti kölcsönviszony kérdését. A társadalmi fejlődés teológiai koncepcióinak egész sorában, pl. Ágoston munkáiban, a történelmi *fatalizmus* álláspontja nyert megfogalmazást, amely szerint a történelmi fejlődést a sors, a végzet előre meghatározza, és az emberi tevékenység semmit sem változtathat a történelmen. A szociológiának egy másik irányzata a társadalmi fejlődés voluntarista koncepciójával kapcsolatos (*voluntarizmus*), amelynek képviselői (pl. *Schopenhauer*, *Nietzsche*) tagadják a törvények objektív jellegét, és döntő szerepet az emberi vagy az isteni akaratnak tulajdonítanak a történelemben. Néhány burzsoá tudós (Stammler) azt állította, hogy a marxizmus ellentmond önmagának, mert egyidejűleg elismeri az objektív törvényeket és a tudatos emberi cselekvést. A marxizmus mai burzsoá bírálói ugyanezt a vonalat követik: némelyikük azzal vádolja a marxizmust, hogy a történelmi szükségszerűség elfogadásával az embert az

események passzív szemlélőjének szerepére kárhoztatja. Mások azt állítják, hogy a kommunisták gyakorlati tevékenységükkel cáfolják a determinizmust. Ezek a bírálók támadják a leninizmust és megpróbálják voluntarista koncepciónak feltüntetni. Valójában azonban a marxizmus—leninizmus igazi dialektikus választ ad a kérdésre. Az emberek — mutatott rá Engels — meghatározott körülmények között alkotják történelmüket, s ezért tudatos cselekvésük abban az esetben lehet sikeres, ha ezt az objektív törvényekkel összhangban hajtják végre. Ebben az esetben cselekvésük hatalmas forradalmi erőre tesz szert. Az objektíve létező **társadalmi törvényszerűség**-re támaszkodva az emberek magában a valóságban találják meg a valóság megváltoztatásának forrásait és erőit.

A történelmi materializmus a történelemben működő törvények általánosságának több fokozatát különbözteti meg. Ebből a szempontból a törvények három csoportja emelhető ki: 1. Az egész emberi történelem folyamán, minden társadalmi-gazdasági alakulatban egyaránt működő törvények. Ezekhez az ún. „általános szociológiai törvényekhez" tartozik pl. a termelőerők és a termelési viszonyok összhangjának törvénye, a társadalmi lét társadalmi tudattal szembeni meghatározó szerepének törvénye stb. 2. A történelemnek egy hosszú szakaszán át — az osztálytársadalmak egész fennállása alatt — működő törvények, ilyen pl. az *osztályharc*nak mint a társadalmi fejlődés hajtóerejének törvénye, a társadalmi forradalomnak mint az egyik antagonisztikus osztályalakulatból a másikba való átmenet formájának törvénye stb. 3. Az ún. specifikus törvények, amelyek egy-egy társadalmi-gazdasági alakulatban működnek; például a kapitalizmus specifikus törvénye a termelési anarchia és a konkurencia törvénye; a szocializmus specifikus törvénye a termelés tervszerű, arányos fejlődésének törvénye. A specifikus törvényekhez tartoznak egy-egy formáció törvényein kívül az egyik társadalmi-gazdasági alakulatból a másikba való átmenet törvényei is (pl. a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet törvényei, a kommunista alakulat létrejöttének törvényei). E törvények kutatásának óriási gyakorlati jelentősége van. A kommunista alakulat létrejötte éppen abban különbözik minden más alakulat létrejöttétől, hogy itt soha nem látott mértékben megnő a tömegek tudatos cselekvésének szerepe, e cselekvés sikeréhez pedig elengedhetetlen e folyamat alapját képező specifikus törvények ismerete. A specifikus törvények körében emellett különbséget kell tennünk az alakulat egész fennállása idején ható és az alakulat fejlődésének bizonyos szakaszaiban ható törvények között. Így a munka szerinti elosztás törvénye csak a kommunista alakulat fejlődésének első szakaszában, a szocializmus idején és a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet időszakában működik. Az alakulatok fejlődésének specifikus törvényei egyébként általános törvények valamennyi országra nézve, amelyek a történelmi fejlődés azonos fokán állnak. Ebben az értelemben beszélünk a szocializmus építésének általános törvényeiről, a kommunista alakulat létrehozásának általános törvényeiről stb. Az általános és specifikus törvények kölcsönviszonyának kérdése ebben az összefüggésben elvi jelentőségű a nemzetközi kommunista mozgalomnak a revizionizmussal és a *dogmatizmus*sal folytatott ideológiai harcában. A dogmatikus koncepciók módszertani hibája a társadalmi fejlődés általános törvényeinek túlbecsülése; a revizionizmust viszont a különböző országokban folyó szocialista építés általános törvényeinek tagadása jellemzi.

A természeti törvényekhez hasonlóan a társadalmi fejlődés törvényei is megismerhetők, megismerésüknek azonban számos sajátossága van. Marx rámutatott, hogy általában minden folyamatot fejlődésének legmagasabb pontján vizsgálhat a legkönnyebben a tudomány. A társadalmi fejlődés törvényeinek megismerése a társadalmi viszonyok érettségétől függ. Az osztályviszonyok lényegének és az osztályharc törvényeinek felfedezése csak a kapitalizmusban vált lehetővé, az osztályviszonyok teljes kifejlődésével. A társadalmi fejlődés törvényeinek sajátossága megszabja kutatásuk módszerének specifikumát. A társadalmi jelenségek kutatójának nincs módja reprodukálni a vizsgált jelenséget vagy kísérleteket végrehajtani. „… A gazdasági formák elemzésénél sem mikroszkópot, sem vegyi kémlelőszereket nem vehetünk igénybe. Az elvonatkoztató képességnek kell mindkettőt pótolnia." (*Marx* A tőke. I. köt. *Marx—Engels* Művei. 23. köt. 5—6. old.) Végül, a társadalmi törvények megismerése során különös erővel jelentkezik a kutató osztályálláspontja, meghatározva a munka irányát, az anyag kiválasztását és a problémák megoldását. A politikai gazdaságtanról szólva, Marx rámutatott, hogy éppen az anyag sajátos jellege folytán találkozik itt a tudományos kutatás olyan ellenségekkel, mint a magánérdek fúriái. A társadalmi fejlődés törvényeinek megismerése lehetővé teszi gyakorlati felhasználásukat a társadalom átalakítására irányuló tevékenységben. Az emberek nem teremthetik és nem szüntethetik meg a történelem objektív törvényéit, de nem tehetetlenek e törvények működésével szemben. A feltételek megváltoztatásával, amelyek közepette a törvények hatnak, az emberek megváltoztathatják e hatás formáit és eredményeit, a törvényeket a maguk szolgálatába állíthatják. Az antagonisztikus társadalomban a különböző osztályok különféleképpen viszonyulnak ugyanahhoz a törvényhez. Az elnyomott osztályok pl. mindig érdekeltek az osztályharc fejlődésében (a társadalmi fejlődés objektív törvényének érvényesülésében), a kizsákmányoló osztályoknak viszont csak egy bizonyos időszakban fűződik ehhez érdekük. A burzsoázia élére állt a hűbérurak elleni osztályharcnak, de „átváltott" és igyekezett elejét venni legélesebb megnyilvánulási formáinak, mihelyt az osztályharc ellene irányult. A társadalmi fejlődés törvényeinek bármely mellőzese sajátos módon megbosszulja magát (akárcsak az objektív természeti törvények mellőzése is kudarcra ítéli a gyakorlatot).

A szocialista társadalomban a történelemben először jönnek létre kedvező lehetőségek az objektív törvények tudatos felhasználására. A szocializmus idején megváltozik az *ösztönösség és tudatosság* viszonya a társadalmi fejlődésben, megnő a tudatos tevékenység jelentősege és az emberi cselekvések távoli társadalmi következményei előrelátásának lehetősége (a társadalom egésze számára). A termelési eszközök magántulajdona a társadalom alapjában véve ösztönös fejlődését eredményezi; a termelési eszközök társadalmi tulajdona ezzel szemben megalapozza a társadalom tervszerű fejlődésének objektív lehetőségét és szükségszerűséget.

A társadalmi fejlődés törvényeinek kérdése a marxista és a burzsoá világnézet jelenkori harcának egyik legélesebb kérdése. A modern burzsoá filozófia és szociológia jellemző vonása, hogy nem ismeri el a **társadalmi törvényszerűség**-et, az objektív törvények megismerésének és felhasználásának lehetőségét. Ez a burzsoá osztály társadalmi szerepének megváltozásával függ össze. Amikor még haladó történelmi szerepet töltött be, ideológusai elismertek a **társadalmi törvényszerűség** eszméjét. A XIX. sz. közepétől, az újkantiánusokkal kezdődően változtatott irányt a burzsoá filozófia és szociológia ebben a kérdésben. A szociológiai jelenségek elemzésekor az ujkantiánusok követői ma is azt állítják, hogy a történelem más típusú fogalmakat használ, mint a természettudomány, és általános fogalmai egytől egyig csak „ideáltípusok" (M. *Weber*), amelyek nem az objektív általánost tükrözik, hanem csupán a tények rendszerezésének legmegfelelőbb eszközei a szociológus számára. A *neopozitivizmus* szintén tagadja a **társadalmi törvényszerűség**-et. Például O Neurath az empirikus tényekre szorítkozó „pozitív" tudomány szükségességét hirdetve arra a következtetésre jut, hogy történelmi ismeret nem lehetséges, mert tapasztalatilag nem ellenőrizhető. K. Popper arra hivatkozik, hogy a történelemben nem törvények, hanem tendenciák vannak, s így nem vonhatunk le pontos következtetéseket, minthogy a tendenciák nem adnak erre alapot, s ennek folytán a történelemben nincs mód az elméleti általánosításra. A neopozitivista szociológusok (Lundberg, Dodd, Lazarsfeld) lényegében az emberi viselkedésformák leírására korlátozzák a szociológiát, mert úgy vélik, hogy a lényeges társadalmi összefüggéseket kifejező általános fogalmak értelmetlenek (nem verifikálhatok). A **társadalmi törvényszerűség** tagadása más filozófiai irányzatok képviselőinél is megtalálható. Az *egzisztencializmus* filozófiai premisszáiból kiinduló R *Aron* szerint a történelem objektív vizsgálata és oksági magyarázata azért lehetetlen, mert olyan „történettudomány, amelynek igazsága mindenkire nézve kőtelező volna, nem létezik". A szükségszerűség és törvényszerűség fogalmát Aron a lehetőség és valószínűség fogalmával helyettesíti. A történelem általános módszertani problémaival kapcsolatban a polgári történelmi gondolkodás egyes képviselői metafizikus és idealista módon értelmezik a **társadalmi törvényszerűség** kérdését. Így pl. *Toynbee* angol történész elismeri ugyan a **társadalmi törvényszerűség**-et, de a régi körforgáselméletek szellemében („a párhuzamos civilizációk elmélete"). A polgári szociológusok többségé rendszerint tartózkodik általános módszertani problémák felvetésétől. A polgári szociológiában az empirizmus uralkodik, amelynek az a legfőbb ismerve, hogy nem törekszik a társadalmi jelenségek lényegének megismerésére, fejlődésük objektív törvényeinek feltárására. A **társadalmi törvényszerűség** tagadásának mély osztálygyökerei vannak. Az objektív **társadalmi törvényszerűség** elismerése azt jelentené a burzsoá ideológusok számára, hogy el kellene ismerniük a kapitalizmus összeomlásának és szocializmussal való felváltásának szükségszerűségét.

Maglód, 2021.12.25. Salánki László

A történelmi materializmus

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A történelmi materializmus jellemzői:

A dialektikus materializmus és a történelmi materializmus között a legszorosabb összefüggés van. A társadalom a természetből keletkezett, mint ahogy az ember is a természetből keletkezett. A társadalom törvényszerűségei csak bizonyos konkrét megnyilvánulásai az általános dialektikus törvényszerűségnek.

Egy tudomány létezik: a történelem, amely feloszlik két ágra; a természet történetére és a társadalom történetére. A marxizmus számára semmi sem érthető meg, ha nem tekintjük történelmileg, keletkezésében, fejlődésében, virágzásában és elmúlásában.

A történelem törvényszerűségei éppoly szigorúan hatnak és működnek, mint a természet törvényszerűségei. A történelmi materializmus a dialektikus materializmus alkalmazása a társadalom jelenségeire. A marxista történelemtudomány a tömegek cselekvésével foglalkozik. A történelem cselekvő személyiségei nem egyes személyiségek, hanem tömegek.

Néhány gondolat:

Az életösztön hajtja az embert a létfeltételek megteremtésének és továbbfejlődésének útján! A történelem, a fejlődés meghatározó hajtóereje az emberi önzés a létbiztonságra, amit az életösztön motivál! Az embert a létének biztosítására az életösztöne vezeti, ami gondolkodással és ösztönösen hat! Az ember a gondolkodással, a társadalmi összefogással tudja leghatékonyabban biztosítani a létét, ehhez szükséges a tudományos világnézet, a dialektikus és történelmi materializmus, amit Marx, Engels, Lenin, Sztálin, Mao Ce-tung megalkotott és továbbfejlesztett! De ehhez az egész emberiség gondolkodóinak munkájára is szükség volt.

A tudományos világnézet szigorúan a valóság megfigyelésével, a gondolkodással, a tudományos módszerrel, a gyakorlati ellenőrzésével írja le a természet és társadalom törvényeit, ami dialektikusan, az elért eredmények felhasználásával változik, fejlődik!

A termelőerők fejlődésének motiválója a létfeltételek elégtelensége, a természet kedvezőtlen hatásainak kivédése, a létbiztonságra törekvés, az emberré válás szükséglete. Mivel az ember, minden képzelgés ellenére a létező, tudományosan megfigyelhető, a gyakorlatban, valóságban ellenőrizhető világban létezik, így a materializmus alapján alakulhat csak a történelme. Ennek megismerésére szolgál a dialektikus és történelmi materializmus, ami szigorúan tudományos alapon értelmezi a világot, az emberi társadalom történetét is. Ezt nem múlhatja felül az idealizmus képzelgése, a kitalált, a gyakorlatban ellenőrizhetetlen, a tudománytalan hitre, az óhajtásra alapozott világnézete, mert az a semmiből jön és a semmi felé tart.

A képzelet, a hit, mint idealizmus másodlagos, de fontos a még meg nem értett jelenségek megismerésében!

Azonban az olyan képzelet és hit, amely a vélt vagy valós jelenségeket nem az anyagi világban történő vizsgálattal, kísérlettel, megfigyeléssel, nem a gyakorlatban történő ellenőrzéssel, nem tudományos módszerrel magyaráz, az csak spekuláció, semmi, álmodozás, képzelgés, tudománytalan idealizmus csupán!

Az emberiség a társadalomban a gondolkodással, az összefogással csak a természet és a társadalom törvényeinek tudományos megismerésével és alkalmazásával okosan, emberségesen fejlődhet a biztonságosabb, demokratikusabb társadalomba, a kapitalizmust meghaladva a szocializmuson keresztül a kommunizmusba!

A hit, a képzelet, ha nem a valóságra, - az anyagi világra - alapoz, és a gyakorlatban nem ellenőrizhető, vagy nem is kell ellenőrizni, csak hinni kell, az csak a vakon botorkálásra elegendő! A kiút ebből a dialektikus és történelmi materializmus, amit egyedűl csak a marxizmus-leninizmus tudománya képvisel következetesen!

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Történelmi materializmus: a marxista-leninista filozófia alkotórésze, az a tudomány, amely az emberi társadalom fejlődésének általános törvényeit és e törvényeknek az ember történelmi tevékenységében való megvalósulási formáit vizsgálja.

A történelmi materializmus tudományos szociológia, amely a konkrét szociológia kutatások elméleti és módszertani alapját képzi. Az összes Marx előtti filozófusok, köztük a materialisták is, idealisták voltak a társadalmi élet felfogásában, mivel megálltak annak a ténynek a megállapításánál, hogy a természettől eltérően – amelyben vak erők hatnak – a társadalomban emberek, azaz tudatos lények tevékenykednek.

A történelmi materializmus létrejötte gyökeres fordulatot jelentett a társadalmi eszmék fejlődésében. Lehetővé tette, hogy egyrészt következetesen kiterjesszük a materialista felfogást a világ egészére nemcsak a természetre, de a társadalomra is, másrészt, hogy feltárjuk a társadalmi élet alapját és azokat a törvényeket, amelyek ennek fejlődését, következésképp a társadalmi élet ezen anyagi alap által meghatározott összes többi oldalának fejlődését is megszabják.

Lenin hangsúlyozta, hogy Marx azt az alapeszméjét, miszerint a társadalom fejlődése természettörténeti folyamat, úgy dolgozta ki, hogy a társadalmi élet különféle területei közül kiemelte a gazdaságit, a társadalmi viszonyok összességéből kiemelte a gazdaságit, a társadalmi viszonyok összességéből kiemelte a termelési viszonyokat, mint alapvetőket és valamennyi többi viszonyt meghatározókat.

A marxizmus, az egész emberi társadalom szempontjából alapvető tényt – a létfenntartási eszközök megszerzésének módját – véve kiindulópontnak, ezzel összefüggésbe hozta azokat a viszonyokat, amelyekbe az emberek, életük termelése folytán lépnek, s e termelési viszonyokban látta azt az alapot – minden meghatározott társadalom reális bázisát -, amelyekre a politikai – jogi felépítmény és a társadalmi gondolat különféle áramlatai ráépülnek. A termelőerők fejlődésének meghatározott fokán keletkező termelési viszonyok minden rendszere alá van vetve a keletkezés, a funkcionálás és a magasabb formára való átmenet olyan törvényeinek, amelyek egyrészt valamennyi társadalmi gazdasági alakulat általános törvényei, másrészt pedig az egyes alakulatok különös, sajátos törvényei. Az egyes társadalmi-gazdasági alakulatokban véghezvitt emberi cselekedeteket - amelyek végtelenül sokfélék, individualizáltak, s látszólag semmiképpen sem vehetők számba és nem rendszerezhetők - sikerült általánosítani és visszavezetni a tömegek cselekedeteire: az osztálytársadalomban

azoknak az osztályoknak a cselekedeteire, amelyek tetteikkel realizálják a társadalmi fejlődés megérett szükségleteit.

A történelmi materializmus felfedezése kiküszöbölte az összes Marx előtti szociológiai elméletek két fő fogyatékosságát, amelyek egyrészt idealisták voltak, mivel az emberi tevékenység eszmei indítékainak vizsgálatára szorítkoztak, de nem kutattak, miből fakadnak ezek az indítékok, milyen anyagi okok idézik elő azokat, és másrészt, csak a kiemelkedő személyiségek történelmi szerepét vizsgálták, de nem terjedt ki a néptömegeknek - a történelem igazi alkotóinak – a tetteire. A történelmi materializmus, amikor feltárja a társadalmi-történelmi folyamat anyagi megalapozottságát, ugyanakkor az eszmék, a politikai és más intézmények és szervezetek szerepét tagadó vulgármaterialista elméletekkel ellentétben hangsúlyozza ezek tevékeny visszahatását az őket létrehozó anyagi alapra. A történelmi materializmus a marxizmus tudományos és történelmi alapja, amely a marxista-leninista pártokat, a munkásosztályt és az összes dolgozókat felvértezi a társadalom objektív fejlődéstörvényei ismeretével, és megérteti velük, mi a szerepe a szubjektív tényezőknek: a tömegek tudatosságának és szervezettségének, amely nélkül lehetetlen a társadalmi törvények realizálása. A történelmi materializmus alapvető vonásait először Marx és Engels fejtették ki „A német ideológia" c. munkájukban. A történelmi materializmus lényegének zseniális megfogalmazását találjuk „A politikai gazdaságtan bírálatához" c. mű előszavában (1859). De „a társadalomtudomány szinonimájává" csak „A tőke" megjelenésével vált a történelmi materializmus. A történelem fejlődésével, a történelmi fejlődés új tapasztalatainak felhalmozásával feltétlenül továbbfejlődik és gazdagodik a történelmi materializmus, s vele az egész marxizmus. E továbbfejlesztés nagyszerűpéldáját mutatta Lenin az imperializmus, a proletárforradalmak korszakára vonatkozó műveiben.

(idézet: A Dialektikus Materializmus és a Történelmi Materializmus)

… A társadalom mozgása, fejlődése dialektikus folyamat. Tehát ugyanazok a törvényszerűségek, amelyek Marx korszakalkotó felfedezése szerint a filozófiában uralkodnak, érvényesek társadalmi téren is. Nincs a dialektikának egyetlenegy törvényszerűsége sem, amely a társadalom terén ne lenne érvényes. Mint ahogy ez nem is lehet másképp, hiszen a dialektika minden téren érvényes. A dialektikus materializmus és a történelmi materializmus között a legszorosabb összefüggés van. Az egységet a két elmélet között a materializmus elmélete és dialektikus módszere állítja helyre.

… A társadalom a természetből keletkezett, mint ahogy az ember is a természetből keletkezett, és a társadalmi élet ebben a tekintetben nem lehet ellentétben a természet törvényszerűségeivel. A kettőnek összhangban kell lennie. A társadalom törvényszerűségei csak bizonyos konkrét megnyilvánulásai az általános dialektikus törvényszerűségnek…

… A dialektikus materializmus megállapítja azokat a legáltalánosabb törvényszerűségeket, amelyek minden téren érvényesek, a történelmi materializmus alkalmazza a dialektikus materializmust egy meghatározott területen, a társadalom terén és a politikai gazdaságtan a történelmi materializmus alkalmazása egyik vagy másik meghatározott társadalomra.

… Miben különbözik a társadalom a természettől? Marx felfogása általában az, hogy egy tudomány létezik: a történelem, amely feloszlik két ágra; a természet történetére és a társadalom történetére. Marx filozófiáját is teljesen áthatja ez a történelmi szempont; annál inkább a legszigorúbb történelmi szempontnak kell áthatnia a társadalomtudományt is.

… Marx számára, a marxizmus számára semmi sem érthető meg, ha nem tekintjük történelmileg, keletkezésében, fejlődésében, virágzásában és elmúlásában. Sem a természet, sem a társadalom nem érthető meg e nélkül a történelmi szempont nélkül.

… Van tehát a történelemben törvényszerűség? Ez az a nagy kérdés, amelyet a történelmi materializmusnak el kellett döntenie és el is döntött. A természet és társadalom közötti különbség éppen abban áll, hogy míg a természetben élettelen, cél és akarat, tudat nélküli dolgokról van szó, addig a társadalomban élő emberekről, akiknek megvan a maguk célja, akarata, tudata, amelyek a történelemben nem kis szerepet játszanak.

… Hogyan működhetik a társadalmi életben objektív törvényszerűség, vagyis olyan törvényszerűség, amely független az emberektől? Hiszen a történelmet maguk az emberek csinálják. De éppen itt van a kérdés lényege. A történelmet az emberek maguk csinálják és a történelem törvényei mégis függetlenek az emberektől. Milyen értelemben függetlenek? Olyan értelemben, hogy a történelem törvényszerűségei éppoly szigorúan hatnak és működnek, mint a természet törvényszerűségei. Igaz, hogy a történelem minden törvénye az emberrel függ össze. És igaz az is, hogy a történelem törvényszerűségei az ember történelmi tetteinek következményei. Az eredmény azonban, amelyet az emberek tettükkel a történelemben létrehoznak, mégis teljesen független tőlük. Nem ismerik a cselekedeteik társadalmi hatását s ezért tevékenységükből olyan eredmény jön létre, amely törvényszerűségében semmiben sem különbözik attól, ami a természetben végbemegy.

… a felismert szükségszerűség szabadságot is jelent, vagyis, ha az emberiség kezébe veszi saját társadalmának irányítását, nagymértékben felszabadul a történelem vak szükségszerűségének uralma alól és tudatosan irányíthatja az ember társadalmának fejlődését.

… Egyáltalán mit nevezünk történelemnek? Emberi történelem nem lehet másképpen, mint hogy egyik generáció felváltja a másikat, és minden generáció átadja a másiknak azt, amit ő alkotott. Minden generáció beleszületik egy meghatározott társadalmi rendbe, és cselekvését szigorúan meghatározza az a társadalmi rend, amelybe beleszületik. Semmiféle generáció nem kezdi elölről és nem kezdi újra a történelmet, a társadalmi életet, hanem beleszületik bizonyos adott viszonyok közé. Örökli azt, amit az előző nemzedék alkotott, továbbá fejleszti azt és átadja az utódoknak. A generációknak ez a folytonos változása, ez teszi az emberi történelmet történelemmé. Nem elszigetelt korokról van szó, vagy egymással össze nem függő folyamatokról, hanem olyan folyamatokról, amelyek az emberi társadalom keletkezéséről a mai napig szakadatlanul folynak. De ebből az is következik, hogy az emberek nem cselekedhetnek a történelemben szabadon, olyan körülmények között, amelyeket ők választanak maguknak, hanem kénytelenek olyan körülmények között cselekedni, amelyeket már a történelem kialakított a számukra.

Nem nehéz megérteni, hogy a különböző társadalmakban élő osztályok terveit, a különböző, a történelem folyamán egymás ellen küzdő embercsoportok szándékait meghatározzák azok a körülmények, amelyekbe beleszületnek és amelyek között cselekedni kénytelenek. A proletár gyermeke már születésénél fogva beleszületik abba a kényszerűségbe, hogy proletár legyen. Nem ő választja az élethelyzetét. A proletariátus gyermekeinek nagy része — igen csekély kivétellel —; beleszületik a proletársorsba, a proletár helyzetbe. És ez csak azért lehetséges, mert kialakult egy adott körülmény, a modern nagyipar, a modern proletariátus, a proletariátus mögött a kapitalizmus, az a feltétel, hogy meg kell maradnia proletárnak. Ugyanez áll a társadalom más osztályaira. Ugyanígy az emberek cselekvését mindig meghatározott történelmi körülmények irányítják, amelyek tőlük függetlenül, előttük jöttek létre, amelyeket ők tovább fejlesztenek és átadnak. Éppen ezek azok a körülmények, amelyeket objektív, az emberektől független körülményeknek kell neveznünk. Senki sem oka annak, hogy milyen körülményekbe születik bele és senki sem tudja megváltoztatni azokat a körülményeket, amelyekbe beleszületik és amelyekben cselekednie kell. Éppen ez magyarázza meg a történelem szükségszerű menetét. Vagyis a történelmi jelenségek lényege nem abban áll, mintha azok nem emberi cselekvések volnának, az emberiség maga csinálja a történelmet, de olyan körülmények között csinálja, amelyet a történelem alkotott meg számára. Más szóval minden nemzedék az előző generációk által kialakított történelmi helyzetben kénytelen cselekedni. Ez adja meg a cselekedetek objektív alapját. Ez az az alap, amelyen minden következő generáció kénytelen cselekedni. Ez határozza meg a cselekvés módját és irányát.

Nem véletlen, hogy minden történelmi korszakban szereplő osztály meghatározott célokat képes maga elé állítani, olyanokat, amelyek megfelelnek az illető történelmi korszakban kialakult körülményeknek. De meg kell jegyezni azt is, hogy az emberiség mindig csak olyan feladatokat állít fel magának, amelyek megvalósítására a reális feltételek már kialakultak. Ez rendkívül fontos körülmény a történelmi jelenségek megítélésében. Minden generáció tovább fejleszti azt, amit örökségül kapott és minden generáció nemcsak elért eredményeket ad át a jövő generációinak, hanem célokat is. Olyan célokat, amelyek megértek és amelyeknek megoldása a következő generáció feladata.

Itt látjuk azt az évezredeken keresztül folytatódó folytonos történelmi folyamatot, amely a történelmet objektív, szükségszerű folyamattá teszi. Marxnak a legnagyobb felfedezése éppen az volt, hogy megmagyarázta, hogyan keletkeznek a történelem folyamán minden generációnál azok a történelmileg szükségszerű lépések, amelyeket mindegyikük megtesz az elmúlt generációval szemben. S Marx azt is megállapította, hogy a történelem jelenségeinek irányuk van. Minden generáció átadja a jövő generációnak azt, amit elért. De minden elért eredmény egy lépés előre egy bizonyos irányban. Éppen ezt nevezzük történelmi fejlődésnek.

A történelem objektív folyamat, amely társadalmilag összeköti a generációkat, de ugyanakkor a történelem folyamán az emberiség mindig magasabb fokra is emelkedik.

Összefoglalva:

1. A történelmi materializmus a dialektikus materializmus alkalmazása a társadalom jelenségeire.

2. A történelmi materializmus természettudományos pontossággal írja le a történelmi eseményeket. Ha a természettudományok történelmi tudományokká váltak, amint fokozatosan bebizonyosodott, hogy a természetnek is történelme van, akkor Marx nagy lépése az volt, hogy a történelemtudományokat természettudományos módszerekkel kezelhetővé tette.

3. A történelem objektív szükségszerűséggel végbemenő folyamat, amelynek megvannak a maga objektív törvényszerűségei. Ezek a törvényszerűségek, annak ellenére, hogy az emberi cselekvés következményei, mégis függetlenek az emberek célkitűzéseitől, tudatától, akaratától olyan értelemben, hogy az ember cselekszik ugyan a

történelemben, de nem a maga választotta körülmények között. Ezek a körülmények teszik a történelmet objektív folyamattá.

4. Ahogy a természeti jelenségeknek irányuk van, úgy még inkább irányuk van a történelmi jelenségeknek. Ha az irány nem volna meg a történelemben, akkor nem alakulna ki a történelem, nem lehetne történelemről beszélni. A történelem fogalma magába zárja azt, hogy az emberiség lépésről lépésre meg nem szakadó folyamatos történelmi cselekvésben alakítja a maga társadalmát mindig magasabb és magasabb fokon.

… Felmerül a kérdés: ha ez így van, mivel foglalkozik a marxista történelemtudomány? A marxista történelemtudomány éppen a tömegek cselekvésével foglalkozik. A történelem cselekvő személyiségei nem egyes személyiségek, hanem tömegek, mégpedig változó jellegű tömegek. Minden korszaknak megvannak a maga tömegei és ezek a tömegek azoktól az objektív körülményektől függnek, amelyekben a tömegek termelnek, cselekszenek, társadalmi törvényeiket kialakítják, célokat tűznek ki maguk elé. Ebből a szempontból a történelem törvényszerűségei hasonlítanak azokhoz a törvényszerűségekhez, amelyeket a természet terén is tapasztalunk.

Maglód, 2021.12.25. Salánki László

A vallás

- Az emberré válás útja a szocializmus –

A vallás jellemzői:

Valamely képzet vallásos jellegének fő meghatározó ismerve, hogy természetfelettibe vetett hittel kapcsolatos. A filozófiai idealizmus kiinduló tételét, miszerint „a szellem az eredendő a természettel szemben.” Az idealista filozófiai konstrukciók és a vallási dogmák tartalma közös: a világ megkettőzöttségét vallja. A vallás elsősorban nem az észre, hanem a hitre apellál, az idealizmus viszont igényt tart arra, hogy tételeit az észen alapulóknak tekintsék.

Néhány gondolat:

A természeten kívül létező valami csak hit, de nem bizonyítható, nem bizonyított, így csak képzelgés, spekuláció, ezért buta idealizmus, nincs valós alapja, nem köthető semmilyen korrekt tudományos megfigyeléshez, következtetéshez, és a gyakorlat sem igazolja. A meg nem értett jelenség, nem a természeten kívülire (felettire, alattira, mellettire), nem egy varázsló isten létére, nem a csodára utal, egyszerűen nem ismerjük az okát, meg kell tudományos módszerrel fejteni. A vallás, az istenhit is ilyen, tanait csak hinni kell! Bár a vallás kiindulópontja is csak a valóság lehet, bizonyítékai azonban már nem kötődnek következetesen a valósághoz és csak a spekuláció, a képzelgés világa, az óhajtott virtuális „jó isten” szeretete, keresése, menekülés a valóság elöl egy képzelt, csak az emberi agyban létező világba.

A természetfelettinek, az istennek nincs észlelhető megfelelője a valóságban, csak a hívő agyakban létező kitalált világ!

A jelenleg nem megmagyarázható jelenségek nem a természeten kívülire utalnak, inkább az emberiség hiányos ismereteire, de a tapasztalat azt bizonyítja, hogy idővel az ilyen jelenségeket is egyre-másra megfejti a tudomány!

A megfejtett természeti-társadalmi törvények mellett a fejlődéssel azonban egyre-másra újabb ismeretlen megmagyarázhatatlan jelenségek kerülnek a felszínre. A tudományos hit azonban bízik, hogy ezeket is sikerül majd idővel megfejteni, mint oly sokat eddig! A vallásos hit erre azonban nem szolgált rá, mert semmit sem tud bizonyítani a kitalált, az óhajtott világából. A vallás régóta próbálja a hívő agyakban létező világ párját a valóságban megtalálni, de eddig ez nem sikerült.

A vallás az ismeretlen és a még megmagyarázhatatlanból meríti erejét, mindig a sötétben, az ismeretlenben keresi és találja meg a hitének kitalált bizonyítékait, amit valójában nem is kell bizonyítani, csak el kell hinni és teljesen mindegy igaz-e vagy hamis. A vallás nem merítheti bizonyítékait a megfejtett természeti törvényekből, mert azok nem a „természetfeletti” jelenségekről tanúskodnak, bár próbálkozik. Nincs olyan bizonyított természeti törvény, amihez plusz az isten is kell, mint tényező, vagyis bizonyíthatóan, korrekten isten nélkül nem működik a jelenség, mert ilyen állításon csak röhögni lehetne. Pl.: természeti törvény x 2 isten = működik a jelenség!

Az, hogy mivolt előbb: az isten vagy a természet a végtelen időben és természetben nem bizonyítható. Az sem bizonyítható, hogy mekkora a természet vagy, hogy mindig is volt. Azonban a természeten kívül más nincs, csak erre van tudományos bizonyíték. Sok ismeretlen van még, de az istenre, mint a természet, az ember teremtőjére semmilyen bizonyíték nincs. Az ember hiába keresi a nyomát az istennek, nem találja sehol. Az isten tulajdonságairól nincs tudományos megfigyelés, az isten semmilyen tulajdonsága nem ismert. Ha van, akkor nagyon elbujt. Bármilyen tény, tulajdonság, jellemzés az istenről csak spekuláció, képzelgés, csak fanatikus hit. A tudomány az istent még nem fedezte fel.

Ha azonban választani kell, a végtelenül bonyolult, a mindentudó, mindenható, a semmiből teremtő isten, akit senki nem teremtett, és a megfejtés alatt álló, az észlelhető, a valószínűleg mindig is létező természet valósága között, akkor miért kellene a semmivel nem igazolhatót választani? Mire használható az isten? Hol van? Milyen színű? Milyen szagú? Milyen nyelven beszél? Stb. Mivel az istenről semmit nem lehet tudni, nem lehet észlelni, így célszerűbb az észlelhetőt, a megfejthetőt választani, amiben élünk! Ez azért eléggé biztos!

Mivel a „természetfelettit” nem ismerjük, mert valójában nincs is ilyen, senki nem bizonyította be, ezért nem könnyű ellene fellépni, mert ehhez a gyenge lelkű embernek elegendő csak a vak és buta hit, ami komoly fegyvere a reakciónak. A butaság ellen pedig csak a tudásnak, a tudománynak van ereje, ami a vak buta hittel sokszor, sok áldozattal nehezen birkózik meg. A hit sokszor erősebb a valóságnál, az ember tudatában tükröződő valós világot a kitalált világ elnyomhatja.

Bizony sok minden lehetséges, amit még nem ismerünk, de a semmiből merített spekuláció értelmetlen butaság, a vallás ilyen, megnyomorítja az ember lelkét, tudatát! Az emberiség fejlődése elkerülhetetlen a vallásos hit meghaladása nélkül, az emberré váláshoz a valóság tudományos módszerekkel való megismerése az egyetlen helyes út.

A vallás ugyan kikerülhetetlenül elősegítette a maga módján a társadalom, az emberiség fejlődését, de túl kell lépni ezen, nagy társadalmi összetartó erő volt, mára a fejlődés gátja lett. Az értelmes ember számára nevetségesek a tanai. A semmit próbálja létezőként bizonyítani.

Ha az okos, intelligens ember tudatát, érzelmeit, erkölcsét megmérgezi a buta vallásos hit, akkor tudását ennek a butaságnak a bizonyítására használja, nem kis sikerrel; tudatát a hamis világnézet uralja és a valóság csak másodrendűvé válik, válhat; a kitalált hit erősebb lesz, lehet, mint a valóság. A valóság így alárendelődik, alárendelődhet a kitalált hitnek!

A hit a tudományos módszerekkel történő megfigyelések és magyarázatok hiányában nem több a semminél! Korrekten megfigyelni és ezt a gyakorlatban ellenőrizni, csak a feltárt természeti-társadalmi törvények ismeretének felhasználásával, továbbfejlesztésével, tudományos módszerrel, tudományos következtetéssel, gondolkodással érdemes, mert csak ez vezet a valóság objektív megismeréséhez! Az anyagi világ, az objektív valóság, az ember tudatától függetlenül létezik, ezen kívül más nincs. Gyakran azonban az új jelenség megértéséhez nem elegendő az eddigi feltárt tudás, gyakorlat, így új úton kell haladni, de ezzel nagyon óvatosan kell bánni, mert az ismeretlen útról nem lehet tudni hova vezet. A helyes útnak a gyakorlatban, a valóságban ellenőrizhetőnek kell lennie, ennek nincs alternatívája.

A kitalált természetfelettiben való hit a valóságos létező anyagi világgal együtt él a hívő tudatában, így befolyásolja erkölcsét, cselekedeteit, a társadalmi kapcsolatokat, világnézetét!

A világkép megkettőzöttsége az emberi tudatban valójában egy valós materiális, és egy kitalált, idealista világ együttléte, kettős tudat, két világ együttléte, akár harca is az emberi agyban! Azonban minden ember tudatában létezhet a hamis világ képe is, de a lényeg, hogy melyik uralja a lelkét.

A hamis, kitalált világkép a valós, az igazi, az objektíve létező világgal szembefordulhat, így a torz világ kitalált értékeit próbálja megvalósítani a valóságban, ami nem lehetséges, vagy a katasztrófába vezet!

A természetfeletti hamis, kitalált világnézet azonban a valós világból nyeri, nyerheti csak a képzeteit, mert mást nem ismer, nem ismerhet az emberiség, mint azt, amiben létezik, amiben él, amit megfigyelhet! Azért bármilyen butaságot mégsem lehet kitalálni, mert az igazi értelem ez ellen lázadozik. Az emberiség nagy gondolkodói sokat küzdöttek a valóság megismeréséért, az ellenfél a vallás, az idealizmus, a butaság volt.

A kitalált hamis világnézet keveredése a valóssal megtévesztheti a gondolkodó embert, mert sokszor nehéz szétválasztani a valóságból is építkező torz világképet. A gyakorlatban ellenőrzött világnézet, hipotézis, hit az egyedüli, ami segít a hamis és a valóság megkülönböztetésében. Ami nem álja ki a gyakorlati ellenőrzés próbáját, az nagy valószínűséggel hamis! Bár az ilyen hipotézis is az idővel ellenőrizhetővé, igazolhatóvá válhat, tehát nem árt óvatosnak lenni.

A kapitalizmus hamis világnézetébe a kizsákmányoló uralkodó tőkésosztály érdekei, jobboldali „értékei" épülnek be, amely tudatforma a felsőbbrendűség, az élősködés, a szolgaság és az ennek megvalósításához szükséges diktatúra önkényuralmi formában.

A polgári demokrácia vállalkozói szabadsága sok ügyes és még több ügyeskedőnek ad lehetőséget a boldogulásra, kevés gazdasági és gyakorlatilag a semmivel egyenlő politikai hatalomra, ami jelentős támasza a kapitalizmusnak az önkényuralom megvalósításában, a jobboldali „értékek" elfogadására.

A jobboldal „értékeibe" sokszor a végletekig túlzott nacionalizmus és a fajüldözés is beletartozik, aminek embertelen megvalósítására törekszik, ami a legjobban a hitleri típusú fasizmusban nyilvánult meg.

Az uralkodó tőkésosztály kizsákmányoló, élősködő érdekeit a természetfeletti felsőbbrendű istenhit kiválóan szolgálja, mindegy, hogy igaz vagy hamis ez a világkép, az érdek, a kapitalisták jobboldali érdeke a meghatározó!

Az olyan hit, amely állít valamit, de nem ad valóságos tényeket, bizonyítékokat, nem különbözik a hazugságnál, vagyis nem igazi állítás, pont olyan, mint a hazugság, mint a becsapás, mint a szélhámosság!

A vallásos hit nem támaszkodik, nem kell támaszkodnia a valóságra, nem szükséges számára a valódi tény, a valódi bizonyíték, egyszerűen el csak kell fogadni, ezért nem tűri a kritikát, nem tűri, hogy ez csak butaság, hazugság, szélhámosság!

Mivel a vallás valójában semmi valóban létezőt nem tud felmutatni, nem is kell cáfolni, mert nincs mit, a semmi ellen nem kell ellenbizonyíték sem, nem kell bizonyítani azt, hogy hamis, mert semmi valósat nem állít, képzelgés csupán!

„A **vallás** olyan egyetemes és átfogó fogalom, amelyre nehezen adható meghatározás: … „élményszerű találkozás a szenttel és a szenttől meghatározott ember válasz-cselekménye." (Gustav Mensching, 1959) … „szellemi lényekbe vetett hit" (Edward Burnett Tylor, 1871). … A két fogalomleírás eltérése a megközelítésből ered, az első a vallás megnyilvánulásait foglalja össze, a második lényegét próbálja megragadni. Az első funkcionális, a második szubsztanciális szemléleten alapuló meghatározás." Wikipédia

„A **vallás** szellemi létezéssel kapcsolatos tanítás. Olyan elképzelések rendszere, amely azt hirdeti, hogy a szemünkkel látható világon túl létezik egy annál magasabb rendű is, ahol tiszta szellemi lények (például isten vagy istenek, angyalok) léteznek. E szerint az ember is több a testénél, és a halál csak a test pusztulását jelenti. … A vallás fontos az ember életében, mert a benne való hit átsegíti a nehéz helyzeteken. Minden ember megválaszthatja azt, melyik vallást követi, de azt is, hogy ne kövesse egyiket sem. … Vannak olyan ázsiai vallások, amelyek szerint az ember halála után egy újabb testben születik meg újra. Eredet [vallás < ómagyar: vallás (hitvallás, világnézet) < ősmagyar: val (van neki, magáénak vall) < dravida: vala (állít, vall)]" wikiszótár

(idézet: Filozófiai kislexikon -1980)

A vallás: „azoknak a külső hatalmaknak fantasztikus visszatükröződésé az emberek fejében, melyek mindennapi létezésük felett uralkodnak, olyan visszatükröződésé, amelyben a földi hatalmak földöntúli hatalmak formáját öltik." (*Marx—Engels* Művei. 20. köt. 309. old.) A vallás körébe tartózó jelenségek komplexuma az emocionális élményekkel kísért hiedelmek mellett specifikus cselekvéseket (vallási kultusz) és vallási intézményeket (egyházak, a papság intézménye) is magába foglal. A legtöbb történeti vallás hitelmélete erkölcsi-etikai előírásokat is tartalmaz. A vallás tehát különnemű elemek bonyolult együttese, amelyek között a legfontosabb a hiedelmek összessége; a kultusz, az intézmények, az erkölcs, az emóciók csak akkor öltenek vallásos jelleget és épülnek be a vallás fogalma alá tartozó jelenségek rendszerébe, ha összefüggnek a hiedelmekkel.

Valamely képzet vallásos jellegének fő meghatározó ismerve, hogy természetfelettibe vetett hittel kapcsolatos. Ide tartozik, először is, természetfeletti lények (istenek, szellemek) reális létében, másodszor, természetes jelenségek közötti természetfeletti kapcsolatok létezésében (mágia, totemizmus), és harmadszor, anyagi tárgyak természetfeletti tulajdonságaiban (*fetisizmus*) való hit. A vallásos ember hite szerint a természetfeletti lények, erők, ill. tulajdonságok pozitívan vagy negatívan befolyásolhatják az életet, ezért minden vallás bizonyos előírásokat tartalmaz arra vonatkozólag, hogy a hívő hogyan viselkedjek a természetfelettivel szemben. Ezek az előírások a vallásos kultuszban realizálódnak. A vallásos ember abban reménykedik, hogy áldozatok bemutatásával, imákkal, ráolvasásokkal, különféle mágikus manipulációkkal kontaktust teremthet a természetfeletti erőkkel és megnyerheti, a maga oldalára vonhatja őket.

A vallás specifikumának tisztázása szempontjából fontos kérdés az idealista filozófiához való viszonyának a kérdése. Engels a filozófiai idealizmus kiinduló tételét, miszerint „a szellem az eredendő a természettel szemben" — lényegében egy típusúnak tekintette a világ teremtéséről szóló vallásos tanítással (*Marx—Engels* Válogatott művek. II. köt. 334. old.). Az objektív idealizmus és a vallás közvetlenül egybeesik abban a pontban, hogy mindkettő szerint létezik világon kívüli, természetfeletti erő, az objektív szellem, ill. — ami lényegében ugyanaz — az isten. Lenin rámutat arra, hogy az idealista filozófiai konstrukciók és a vallási dogmák tartalma közös mindkettő posztulálja a világ megkettőzöttségét (lásd Lenin *Művei*. 38. köt. 360. old.).

A vallás és a filozófiai idealizmus mégsem azonos egymással. A vallás elsősorban nem az észre, hanem a hitre apellál, nem követeli híveitől, hogy összeegyeztessék dogmáit a szaktudományok adataival, az idealizmus viszont igényt tart arra, hogy tételeit az észen alapulóknak tekintsék, hogy azok a tudományos adatokból leszűrhetőknek számítsanak [igaz, a vallási igazságokat a teológia is bizonyítani törekszik pl. (*isten bizonyítékok*) megkísérli, hogy a vallási dogmákat ne csak az ésszel „hozza összhangba", hanem a tudomány adataival is — ennyiben a filozófiai idealizmussal határos]. Emellett a vallási képzetek zömmel képszerűek, az idealista tanok viszont, mint általában minden filozófiai elmélet, fogalmakkal és kategóriákkal operálnak. A vallás szférájában jelentős szerepük van az emocionális élményeknek, s ezenkívül megkülönböztető vonása szerves kapcsolata kultikus cselekményekkel és az egyházi intézmények létezése.

A vallási képzetekben a szakadatlanul változó társadalmi létfeltételek, és mindenekelőtt az emberek termelési viszonyainak jellege tükröződik vissza fantasztikus módon. A vallásos fantázia szülte természetfeletti lények, a túlvilági életre vonatkozó képek letörölhetetlenül magukon viselik földi eredetük bélyegét; a különböző törzsek és népek hiedelmeinek mindig specifikus színezetet adnak életük, létük konkrét sajátosságai. A vallási fantasztikum földi forrásainak feltárása döntő csapást mér arra a teológiai spekulációra, mely szerint a vallás forrása az isteni kinyilatkoztatás. Nem elegendő azonban csupán a vallási fantasztikum természetes forrásait megállapítani, hanem azt is tisztázni kell, hogy miért tükröződik vissza az emberek tudatában társadalmi létük fantasztikus, eltorzult formában. A marxizmus—leninizmus erre a kérdésre a vallás társadalmi és ismeretelméleti gyökereiről szóló tanításában ad feleletet.

Az ősközösségi társadalomban a vallás társadalmi alapja a termelőerők alacsony színvonala, az emberek természetéhez és egymáshoz való viszonyának korlátozottsága volt. Az osztálytársadalomban, ahol a termelőerők fejlődése folytán jelentékeny mértekben csökkent az emberek természettől való függése, a vallás főként az emberek saját társadalmi viszonyainak felettük létesült uralmát tükrözi vissza. E vonatkozásban két alapvető vallást kiváltó tényező emelhető ki. Az egyik a társadalmi folyamat spontaneitása, azoknak a társadalmi erőknek kényszerítő jellege, amelyek kicsúsznak az emberek tudatos ellenőrzése alól, s számukra valami idegen és érthetetlen erők módjára fejtik ki hatásukat (lásd *elidegenülés*). A spontán társadalmi erőknek az emberek által szüntelenül tapasztalt pusztító hatása szüli tudatukban a vallásos képzeteket, a „visszájára fordított világ" „visszájára fordított világtudatát". (*Marx—Engels* Művei. 1. köt. 378. old.)

A vallás létét kiváltó másik tényező az antagonisztikus alakulatokban az osztályelnyomás, az ember ember általi kizsákmányolása. A gazdasági és politikai osztályelnyomásnak kiegészítése, részben pedig előfeltétele is a szellemi elnyomás. „A vallás a szellemi elnyomás egyik fajtája, amely mindenütt ránehezedik a másoknak végzett örökös munka, az ínség és a magárahagyatottság által szorongatott néptömegekre. A kizsákmányolt osztályoknak a kizsákmányolók elleni harcában megnyilvánuló erőtlensége elkerülhetetlenül váltja ki a földöntúli jobb életbe vetett hitét, mint ahogyan a vadembernek a természet elleni harcában megnyilvánuló erőtlensége kiváltja az istenekbe, ördögökbe, csodákba és más effélékbe vetett hitét." (*Lenin* Összes művei. 12. köt. 133. old.)

A vallás azonban még a megfelelő társadalmi feltételek mellett sem jöhetett volna létre és tarthatta volna magát az emberek tudatában, ha a tudat nem rendelkezne több olyan tulajdonsággal, amelyek lehetővé teszik a vallási fantasztikum létrejöttét: „a papi maszlagnak (= filozófiai idealizmusnak) természetesen vannak *ismeretelméleti* gyökerei, nem talajtalan; *meddő virág*, ez kétségtelen, de olyan meddő virág, mely az eleven, termékeny, igaz, hatalmas, mindenható, objektív, abszolút, emberi megismerés elő fáján nő". (*Lenin* Művei. 38. köt. 351. old.)

A vallás és a filozófiai idealizmus ismeretelméleti gyökerei sok tekintetben egybeesnek. „Az emberi megismerés kettéhasadása és az idealizmus (= vallás) *lehetősége adva van* már az **első, elemi** elvonatkoztatásban." (*Lenin* Művei. 38. köt. 360. old.) A vallásos képzetek létrejöttéhez a viszonylag szabad asszociáció és az empirikus realitástól való elvonatkoztatás tudati képességének meghatározott fejlettsége szükséges. Emellett a vallásnak specifikus ismeretelméleti gyökerei is vannak. Ilyen az emberi tudatnak az a törekvése, hogy megszemélyesítse a személytelen és élettelen jelenségeket. Engels így írt a vallásos visszatükrözés keletkezési mechanizmusáról „A természeti erők az ősember számára idegen, titokzatos, felsőbbséges valamik „egy bizonyos fokon, melyen *valamennyi* kultúrnép átmegy, ezeket az erőket magához hasonlítja megszemélyesítés útján. Ez a megszemélyesítési ösztön teremtett éppen mindenütt isteneket„ (*Marx—Engels* Művei. 20. köt. 675 old.) A vallásos fantázia a természet jelenségeit és erőit, megszemélyesítve azokat, önálló lényekké változtatja. A vallásos fantasztikus téveszmék kialakulására lényeges hatással vannak az emberi emóciók (felelem, vágyakozás, hála, meghatottság, szeretet, gyűlölet stb.).

A félelemnek különösen nagy szerepe van a vallásos képzetek létrejöttében. Ennek az érzésnek mind intenzitási fokát, mind megnyilvánulási formáit jelentős mértékben a társadalmi feltételek határozzák meg. Az őstársadalomban — félelem az érthetetlen természeti erőktől; az osztálytársadalomban ez kiegészül a spontán társadalmi erőktől való félelemmel. „A félelem a tőke vak hatalmától, amely azért vak, mert a néptömegek nem

számolhatnak vele előre, amely a proletárt és a kistulajdonost egész életében lépten-nyomon azzal fenyegeti — és nemcsak fenyegeti —, hogy »hirtelen«, »váratlanul«, »véletlenül« tönkreteszi, elpusztítja, koldussá, pauperré, prostituálttá változtatja, éhhalálba taszítja — ez a mai vallás *gyökere*, s ezt kell mindenekelőtt és mindenekfelett szem előtt tartania a materialistának, ha mint materialista nem akar az első elemiben maradni." (*Lenin* Összes művei. 17. köt. 391. old.)

A vallás történeti jelenség, amelyet elkerülhetetlenül hoztak létre egy bizonyos fejlettségi fokon a társadalom életfeltételei, és amely az osztály nélküli kommunista társadalomban megszűnik. Habár a politikai felépítmény és a többi társadalmi tudatforma szüntelen hatást gyakorol rá, a vallás fejlődését végső soron a társadalom anyagi alapjának fejlődése határozza meg. Egyszersmind a vallás viszonylagos önállósággal is rendelkezik, fejlődésének van bizonyos belső logikája. A vallás, mint Engels mondotta, a többi társadalmi tudatformához viszonyítva „az anyagi élettől a legmesszebbre esik és látszólag a legidegenebb tőle". (*Marx—Engels* Válogatott művek. II. köt. 360. old.) Ugyanúgy, mint a filozófiánál, „itt a képzeteknek anyagi létfeltételeikkel való összefüggése mindig bonyolultabbá, közbülső tagok beékelődése következtében egyre homályosabbá lesz. De ez az összefüggés megvan". (*Marx—Engels* Válogatott művek. II köt. 360. old.)

A primitív vallásos képzetek szükségképpen az ember közvetlen környezetének tárgyaival voltak kapcsolatosak. A fejlett ősi nemzetség korszakában a fantázia szülte szellemek és istenek sokasága tölti be a vallásos hiedelmeket. Ezek az alakok az idő múlásával mindinkább individualizálódnak, személyneveket is kapnak. Kialakul a politeisztikus pantheon. A vallás fejlődésének következő szakaszában a nemzetségek és törzsek kiválasztják az istenek és szellemek sokaságából a maguk külön gyámolító isteneit. Itt a több isten létezésének elismerése monolátriával, vagyis az istenek egyikének kizárólagos tiszteletével kapcsolódik össze; a politeizmusnak ez a monolátriával való összekapcsolása jellemzi többek között az ókori zsidó vallás struktúráját is egészen a hellenizmus koráig. Később megjelenik a monoteizmus tendenciája, amely az ún. „magasabb rendű vallásokban" jut kifejezésre, de itt sem érvényesül maradéktalanul (lásd a kereszténységben isten háromszemélyűségének dogmáját; az „egyistennel" antipólusként szemben álló gonoszt a judaizmusban és az iszlámban stb.), s ezért tarthatatlan az a hagyományos teológiai álláspont, amely a vallásokat aszerint osztja két csoportra, hogy egy vagy több istent ismernek-e el.

A deisták (lásd *deizmus*) különbséget tesznek az általuk hirdetett „természetes" vallás és minden ún. pozitív vagy dogmatikus vallás között. A keresztény teológia de facto átvette ezt a felosztást, és apologetikus értelmet adott neki: a kinyilatkoztatott vallás, úgymond, istentől került az emberekhez prófétái révén, ezzel szemben valamennyi „természetes" vallás - köztük a zsidó és keresztény vallás előtti „pogány" kultuszok — úgy jöttek létre, hogy az emberek öntudatlanul keresték az istent, ezek, úgymond, tökéletlenek, s velük szemben áll a kinyilatkoztatott vallás.

A marxista valláskutatás a vallás osztályozásában abból indul ki, hogy milyen terjedelmű etnikai közösségeket egyesít. A vallás következő csoportjai különböztetendők meg: törzsi, nemzeti és nemzetközi (világ-) vallások. Napjaink világvallásai a kereszténység, az iszlám és a buddhizmus (lásd *világvallások*).

A vallás - fejlődésének minden stádiumában az emberek helyzetükkel való mélységes elégedetlenségének a kifejeződése volt, megnyilatkozása az elnyomottak és kisemmizettek valóságos vagy vélt erőtlenségének a jobb életért vívott harcban. Mint Marx mondotta, „...a *vallási* nyomorúság a valóságos nyomorúság *kifejezése*, s egyszersmind *tiltakozás* a valóságos nyomorúság ellen". (*Marx—Engels* Művei. 1. köt. 378. old.) Ez a tiltakozás azonban nem lehet hatékony. A vallás az emberek saját életfeltételei által történt letepertségéből sarjad, egyszersmind megszenteli ezt a letepertséget, elősegíti tartóssá válását. Ebben az értelemben a vallás, Marx kifejezésével, „a nép ópiuma", és a vallás által kifejezett tiltakozás csupán „a szorongatott teremtmény" passzív „sóhaja", aki a jobb élet utáni vágyakozását a vallásos fantázia szülte túlvilágba helyezi. Azokban a történelmi időszakokban, amikor a vallás osztatlanul uralkodott a társadalom minden rétegének tudatában, a társadalmi tiltakozás szintén vallásos burkot öltött, s az osztályharc nemritkán vallásos ideológiák harcának alakjában jelentkezett, a forradalmi mozgalom társadalmi tartalma és vallásos kifejezési formája közötti ellentmondást rejtve magában. Az a körülmény azonban, hogy haladó társadalmi erők vallásos képzeteket használtak eszményeik igazolására, nem teheti kérdésessé a vallásos világnézet általános marxista értékelését, miszerint az a valóság torz visszatükröződése.

A szocialista országokban a vallás csökevény az emberek tudatában. A szocialista, ill. a kommunista építés előrehaladásával elhalnak a vallás társadalmi gyökerei, és fokozatosan létrejönnek a feltételek ahhoz, hogy az ateista tudományos materialista világnézet teljes győzelmet arasson a lakosság minden rétegében. A szocialista országok alkotmánya biztosítja az állampolgárok lelkiismereti szabadságát. A hívők szabadon gyakorolhatják vallási kultuszaikat. Az egyházat elválasztották az államtól, s az állam nem avatkozik be az állampolgárok vallási ügyeibe. Nem mond le azonban arról, hogy nevelő hatást gyakoroljon polgáraira, s megszabadítsa tudatukat a vallásos előítéletektől; az iskolák és a kulturális-felvilágosító intézmények (könyvtárak, mozi,

televízió stb.) széles hálózatán keresztül tudományos ateista propagandát folytat a lakosság valamennyi rétege körében.

Maglód, 2021.12.25. Salánki László

Az állam

- Az emberré válás útja a szocializmus –

Az állam jellemzői:

Az állam a gazdaságilag uralkodó osztály politikai szervezete, amelynek célja a fennálló rend védelme és más osztályok ellenállásának elfojtása.

A kapitalista állam az uralkodó tőkés kizsákmányoló osztály uralmának, diktatúrájának az eszköze.

A szocialista állam az uralkodó dolgozó osztályok uralmának, diktatúrájának az eszköze.

Minden társadalmi-gazdasági alakulatnak megvan a maga meghatározott alapja és annak megfelelő felépítménye!

Néhány gondolat:

A polgári demokráciában a kapitalizmus alapvető tulajdonsága, hogy szabad és változatosak a vállalkozások formái, amely elősegíti az egyéni érdekek megvalósítását és a versenyt; a kapitalizmusban a szabad verseny hatalmas termelőerőket képes mozgásba hozni, amíg létjogosultsága van, nagyon fejlődőképes; azonban a szabad verseny okozza az emberiség megosztottságát tőkés kizsákmányolókra és proletár bérrabszolgákra, idővel pedig fasizmussá fejlődik.

Az emberek az osztálytársadalmakban, így a kapitalizmusban is nagyon eltérő körülmények és adottságok szerint vesznek részt a létszükségletek megszerzéséért folyó, egyenlőtlen feltételű versenyben. Alapvetően a kapitalizmus hajtóereje a másokon való élősködés, így válik a kapitalizmus elkerülhetetlenül kizsákmányoló, élősködő, embertelen, az emberi jogokat sértő jobboldali erkölcsű társadalmi formává.

A polgári demokrácia az egyéni vállalkozások szabadságát megvalósítja, így aki elég ügyes és szorgalmas annak lehetősége van, lehetősége lehet a saját hasznára vállalkozni. Ezt általában a tőkésállam lehetővé teszi, sőt még elősegítheti is. Az élősködés és a vállalkozások lehetőségének szabadsága rendkívül stabillá teszi a kapitalizmust. De ez elvezet a megosztott társadalom anarchiájába, az önkényuralomra is.

A szocialista demokrácia harcol az élősködés ellen, az egyenlőségre törekszik, ezért kénytelen a szocialista állam az egyén hasznáért működő vállalkozásokat korlátozni, mert ez az élősködésre, a szolgaságra vezet. Az egyéni vállalkozások helyett társadalmi méretekben, az állam szervezésével a kollektív vállalkozásokat valósítja meg az egyenjogúság érdekében a bérrabszolgaság ellen.

A kapitalizmusban a felsőbbrendűség, az élősködés, a szolgaság embertelenségének jobboldali erkölcse a domináló. Akárhogyan is álcázzák „demokráciával”, a dolgozó proletár az csak bérrabszolga, alacsonyabb rendű ember, beszélő szerszám.

A kapitalizmus különböző formáiban az élősködés megvédésének hatalmi eszköze a tőkésállam, ami a kapitalista rablók érdekét, a szabadság és a demokrácia nevében a tőkésosztály önkényuralmával, a jogállamiságban is diktatórikus hatalommal védi. A proletárok igazi érdekképviselői a kommunisták, a tőkés államhatalomban általában érdemben nem vesznek, nem vehetnek részt, erről a tőkésállam alap és felépítménye, a gazdasági-politikai hatalma, és a társadalmi tudatformák monopóliuma gondoskodik! Ezért ebből az önkényuralomból csak forradalommal lehet továbblépni.

A szocializmus alapvető tulajdonsága, hogy megszűnik a kizsákmányolás, az élősködés, a szolgaság, valódi egyenjogúság megvalósítására törekszik, nem a pénz az úr. A valódi baloldali erkölcs a domináló, a valódi egyenjogúság és a munka szerinti elosztás az elve. A szocialista állam az élősködés megakadályozásának, a népgazdaság tervszerű, arányos fejlesztésének irányítója, szervezője! A társadalom vezető ereje a marxizmus-leninizmus tudományára támaszkodó kommunista párt, a dolgozók pártja.

A kapitalista állam a polgári demokráciában és a fasizmusban is önkényuralom, diktatúra a dolgozókkal szemben, mert a hatalomban a dolgozó osztályok igazi képviselői csak az osztályharc eredményeként vagy csak hazudják, hogy a dolgozó osztályok képviselői, így osztályáruló minőségben vesznek, vehetnek részt.

A szociáldemokrata osztályárulók a polgári demokráciában a kapitalizmus legfőbb támogatói, csak azért vehetnek részt a tőkés hatalomban, mert a kapitalizmust, a kizsákmányolást, az élősködést, a bérrabszolgaságot támogatják!

A szocialista állam a szocialista demokráciában a dolgozó nép demokráciáját valósítja meg, tervgazdaságban irányítja, szervezi a népgazdaság építését, emellett azonban proletárdiktatúra a kizsákmányolás, az élősködés, a fasizmus híveivel szemben!

„**Az állam alapvető, legszélesebb körben elfogadott meghatározása:** Emberek meghatározott földterületen élő csoportjának közös kormányzattal valamint belső és külső szuverenitással rendelkező közössége, jelentős, de (a többi állam szerepe miatt) viszonylagos önállósággal rendelkező társadalmi szervezet. Feladata az adott társadalmi és gazdasági viszonyok rendszerének lényegi fenntartása, a külső védelem biztosítása, a társadalom szervezése, irányítása és vezetése." Wikipédia

(idézet: Filozófiai kislexikon)

Állam: a gazdaságilag uralkodó osztály politikai szervezete, amelynek célja a fennálló rend védelme és más osztályok ellenállásának elfojtása. A társadalom osztályokra szakadásának eredményéként keletkezett a kizsákmányoló osztály erőszakszervezeteként, a kizsákmányolt nép elnyomásának eszközeként. Az elkülönült közhatalomként létrejött állam - fokozatosan létrehozta a maga hadseregét, rendőrségét, börtöneit és különféle kényszer-intézményeit. A termelési eszközök magántulajdonán alapuló társadalmakban az állam mindig az uralkodó kizsákmányoló osztály uralmának, diktatúrájának az eszköze, különleges erő a kizsákmányolt tömegek elnyomására, bármilyen legyen is a kormányzati forma. Elvileg más jellegű a proletár állam. Ez is osztálydiktatúrának, a *proletárdiktatúrának* az eszköze, azonban az összes dolgozó, a lakosság óriási többsége érdekeit képviseli. A szocialista államnak különféle formái lehetnek, de valamennyinek azonos a lényege, a proletariátus diktatúrája. A második világháború után Európa és Ázsia több országában népi demokratikus államok jöttek létre, s ezek a Szovjetunió szovjetjeivel egyetemben a szocialista államformáit alkotják. Engels azt írta, hogy a proletárállam már nem is állam a szó tulajdonképpeni értelmében, Lenin a proletárállamot „félállamnak", „elhaló államnak" nevezte. Egyrészt azért, mert a lakosság döntő többségének objektív érdekeit képviselve bevonja őket a hatalom gyakorlásába a szocialista demokratizálás útján, másrészt azért, mert a szocialistaállam nem pusztán erőszakszervezet: a társadalmi tulajdon állami formája következtében gazdasági építő funkciót lát el. Az állam nem marad fenn örökké. A jövőben átengedi majd helyét a *kommunista társadalmi önigazgatásnak*. Az eljövendő állam nélküli társadalomhoz vezető lépcsőfok az *egyetemes népi állam,* amely a munkásosztály diktatúrájának államából fejlődik ki a kommunista társadalom kibontakozása során.

Alap és felépítmény: a társadalom gazdasági viszonyai és összes egyéb viszonyai közötti kapcsolatot feltáró kategóriák. **Alapnak** nevezzük a *termelési viszonyok* összességét, a társadalom gazdasági szerkezetét. Az alap és a termelési viszonyok egyjelentésű fogalmak, de nem azonosak. A termelési viszonyok fogalma a *termelőerők* fogalmával függ össze. Az alap fogalma viszont a felépítménnyel van kölcsönös összefüggésben. A **felépítményt** a társadalom ideológiai viszonyait kifejező eszmék, szervezetek és intézmények alkotják. A felépítmény jellegű eszmékhez tartoznak a politikai, jogi, erkölcsi, esztétikai, vallási, filozófiai nézetek, más néven a *társadalmi tudatformák*. A társadalmi tudat formái valamilyen módon a gazdasági viszonyokat, a társadalom gazdasági struktúráját tükrözik, némelyikük többé-kevésbé közvetlenül, mint pl. a politikai és erkölcsi tudatforma, mások közvetettebb módon, mint pl.: a művészet, a filozófia. Az utóbbiakat olyan láncszemek kapcsolják össze a gazdasági alappal, mint a politika stb. A felépítményhez tartozó jelenségek, bár az alap határozza meg őket, fejlődésükben viszonylagos önállósággal rendelkeznek és visszahatnak az alapra. Minden társadalmi tudatformához bizonyos szervezetek és intézmények is kapcsolódnak: a politikai eszmékhez politikai pártok, a politikai és jogi eszmékhez állami intézmények, a vallási eszmékhez az egyház és egyházi szervezetek stb. Minden *társadalmi-gazdasági alakulatnak* megvan a maga meghatározott alapja és annak megfelelő felépítménye. A felépítmény egy adott alakulaton belül is bizonyos evolúción megy át. Például az imperializmusba való átmenet során a felépítmény változását a reakció erősödése jellemzi. A szocializmus viszonyai között a politikai felépítmény az egyre fokozódó demokratizálódás irányában fejlődik. A magántulajdonon alapuló társadalomban az alap és felépítmény antagonisztikus szerkezetű. A tőkés társadalomban pl. heves ideológiai harc folyik a burzsoázia és a proletariátus között — e két, egymással ellenségesen szemben álló osztály politikai, erkölcsi, filozófiai és egyéb nézetei között. Az osztályokra szakadt társadalom felépítményének antagonisztikus természete folytán a különböző osztályok ideológiái ellentétes szerepet játszanak a gazdasági alaphoz való viszonyukban is. A tőkés társadalomban a burzsoá politikai felépítmény a kapitalizmus gazdasági alapjának aktív szolgálatára hivatott, a proletár ideológia és a proletár szervezetek a kapitalizmus forradalmi megdöntésére és gazdasági alapjának megszüntetésére irányulnak. Csakis a szocialista társadalomban, amelyben a termelési viszonyok mentesek az antagonizmusoktól, válik a felépítmény szociális tekintetben egyre egyneműbbé és segíti a szocialista gazdasági alap állandó tökéletesítését és fejlesztését.

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Állam: az uralkodó osztály politikai hatalmának legfőbb szerve, amelynek feladata az uralkodó osztály érdekeinek védelme, a fennálló termelési és társadalmi viszonyok fenntartása, a vele szemben álló társadalmi-politikai erők elnyomása, a társadalom ügyeinek az uralkodó osztály érdekeinek megfelelő intézése és irányítása, az uralkodó osztály érdekeinek védelme külsőerőkkel szemben. Jellegét és céljait végső fokon a gazdasági rendszer határozza meg. Az állam az uralkodó osztály hatalmát különböző erőszakszervezetek és intézmények (hadsereg, rendőrség, büntetőszervek, hivatali apparátus) rendszerével biztosítja. Az állam történelmi kategória: a kibékíthetetlen osztályellentétek terméke és megnyilvánulása. A szocialista forradalom megsemmisíti a volt uralkodó osztály államhatalmát és megvalósítja az új típusú szocialista államot, amely a dolgozó többség hatalmát biztosítja. A szocialista állam funkciói: 1. a lakosság túlnyomó többségét kitevő tömegek érdekében a kizsákmányolók és az ellenséges erők elnyomása, az ország védelme; 2. a dolgozó kispolgári, paraszti tömegek megnyerése a szocializmus építése számára; 3. a szocializmus építése, a szocialista gazdasági-társadalmi, ideológiai, kulturális élet szervezése, irányítása. A szocializmus építésének különböző szakaszaiban az egyes funkcióknak más és más a jelentősége. A szocialista állam nélkül nem lehetséges a szocializmus felépítése, az osztálykülönbségek teljes felszámolása, az osztály nélküli kommunista társadalom elérése. Ezért a marxizmus-leninizmus éles harcot folytat azokkal az opportunista, revizionista és anarchista nézetekkel, amelyek tagadják a *proletárdiktatúra* szükségességét, illetve a szocializmusban az állam azonnali elhalását hirdetik. Csak a kommunizmus teljes felépítése és a kapitalista környezet megszűnése teremti meg az állam teljes elhalásának feltételeit. A szocializmus megszilárdulása és fejlődése eredményeként az erőszakszervezetek fokozatosan elvesztik jelentőségüket, míg az állam, gazdasági-szervező és kulturális-nevelőfunkciói még sokáig nélkülözhetetlen lesznek; az állam sok funkciója fokozatosan a társadalmi szervezetek kezébe megy át.

Maglód, 2021.12.25. Salánki László

Az állammonopolista kapitalizmus - államkapitalizmus

- Az emberré válás útja a szocializmus -

Az állammonopolista kapitalizmus jellemzői:

Az állammonopolista kapitalizmusban a monopóliumok az ország gazdasági életét az államon keresztül ellenőrizik; a legnagyobb monopóliumok összefonódnak a burzsoá államapparátussal!

A gazdasági életbe való állami beavatkozás végső soron a finánctőke érdekében történik.

Az állammonopolista kapitalizmus nem küszöböli ki a kapitalizmus alapvető törvényeit; végsőkig kiélezi a kapitalizmus alapvető ellentmondását, a munka és a tőke közti ellentmondást!

A kapitalizmus, az állammonopolista kapitalizmus sem képes a népgazdaságot tervszerűen megszervezni!

Néhány gondolat:

Az állammonopolista kapitalizmusban a legnagyobb monopóliumok a tőkésállammal összefonódva is a kapitalizmus modellje szerint működnek; így a dolgozó proletárok bérrabszolgák, beszélő szerszámok, kizsákmányolt alacsonyabb rendű emberek; a népgazdaság a termelőerők magánérdekeltségű megosztottsága és a konkurenciaharc miatt anarchikus, társadalmilag a szükségletek kielégítésére tervezhetetlen, ezért elkerülhetetlenül válságokkal fejlődik a társadalom, ezek a válságok a kapitalizmusban elsősorban a többséget jelentő proletárok kárára elkerülhetetlenek!

A multinacionális monopóliumok világméretekben harcolnak a bérrabszolgák feletti élősködés jogáért! Mivel a nemzetközi monopóliumok világméretekben harcolnak az elsőségért, ez világméretűvé teszi a világgazdaság anarchiáját.

A nemzetközivé vált monopóliumok számára a nacionalizmus és a fajgyűlölet már nem olyan fontos, nem olyan jellemző, mint például a hitleri fasizmusban volt. A kapitalizmus alkalmazkodott a megváltozott körülményekhez, de a kizsákmányoló, élősködő tulajdonsága ugyanaz maradt a mosolygó fasizmusnak is.

A kapitalizmusban és a szocializmusban, az árutermelő gazdaságokban a munkával létrehozott értékeket pénzzel mérik. A kapitalizmus működési módja miatt azonban megvalósult a szinte korlátlan méretű megosztott társadalom. Így az egész termeléshez viszonyítva az alapvetően dologtalan kapitalisták lesznek, látszanak a jövedelmük alapján az értékesebbek, mert nem a végzett munka mennyisége, minősége alapja a jövedelemnek, hanem a befektetett tőkéjük nagysága. Bár a tőke, a profit a dolgozók kizsákmányolásából keletkezik, de a vállalkozó tőkések is tettek azért, hogy ez létrejöjjön, azonban a hatékony tőkés vállalkozó mégiscsak másokon,

a proletárokon élősködik és a munkája a kizsákmányolás körülményeinek megszervezése, vagy megszerveztetése.

A szocializmusban is a nyereség a dolgozók munkájának az eredménye, de nincs kizsákmányolás, nincs élősködés, ami a kapitalizmusban elképzelhetetlen. A polgári demokrácia szabadsága lehetővé teszi a kapitalista működése modellt. A kapitalizmus azonban egyszerűen nem működik kizsákmányolás nélkül, mert a magángazdaságban a tőkebefektetés célja a tőkebefektető számára a minél nagyobb profit, ami a konkurenciaharc, a fejlődés, és az élősködés miatt elkerülhetetlen. A kapitalizmus a működése védelmében, a kizsákmányolás érdekében a fasizmus valamelyik változatát kénytelen használni. A korlátlanul megosztott kapitalista társadalom nem tükrözi a valódi társadalmi hasznosságot, mert a tőkével rendelkező uralkodik a tőkét, a profitot létrehozók felett.

Vajon mégis miért választják akkor a proletárok a kapitalista diktatúrát, önkényuralmat?

A polgári demokráciában a parlamenti választások alapvetően demokratikusak és mégis, a proletárok a kapitalisták élősködésére szavaznak. Szavazhatnának a proletárok a saját érdekképviselőikre, de mégsem teszik.

A kérdésre nem elég magyarázat a tőkésállam felépítménye, ehhez szükséges még a kapitalizmus működőképességének ténye is. Amíg a kapitalizmus hatékony, fejlődőképes addig ez nem is lesz, nem lehet másként. A kapitalizmus termelési mód addig maradhat, amíg hajtóereje megmarad, amíg a tőkések élősködése lehetséges, addig, amíg a termelőeszközök fejletlensége miatt, a létszükségletekért társadalmi és világméretekben kíméletlenül harcolni kell. A kapitalizmus az harc az elsőségért, ezért nagyon fejlődőképes a maga korában, ezt a proletárok a saját bőrükön érzik.

A polgári demokráciában szabad a vállalkozás, ami sok ügyes, szorgalmas, kalandor, merész, stb. embernek adja lehetőség illúzióját vagy a valódi lehetőséget a proletársors meghaladására. Ez a „lehetőség" nagyon erős támasza a kapitalizmusnak. A szocializmusban az egyéni vállalkozás erősen korlátozott, mert ez lehetőség a kizsákmányolóvá válásra, ami elvezet a megosztott világba, a fasizmusba, az emberiség kipusztulására. A szocializmusban a vállalkozás a társadalom érdekében történik, ezért a társadalmi hasznosság a meghatározó.

A szocializmusnak ezt a problémát kell emberséges formában kezelnie, hogy csökkentse a kapitalizmus embertelenségét és hatékonyan fejlessze a termelőerőket, csökkentse a fejlődéssel járó áldozatok számát.

Ezt Sztálin ragyogóan megvalósította, ami az utána következőkre már nem mondható el. Amíg a kapitalizmusnak létjogosultsága van, addig az <u>osztályharc a domináló</u>, ehhez pedig <u>a szocialista demokrácia hatékony működése és a következetes proletárdiktatúra elkerülhetetlen</u>, ami nem egyenlő a terrorral, de a kapitalista tendenciák ellen kíméletlennek kell lennie. Szálin idejében nem lehetett a népi demokráciát megvalósítani, a cár hívei, a polgári demokratikus erők nagyon ellenségesek, a külső kapitalizmus erői hatalmasak voltak, nagyon gyűlölték a proletárok hatalmát, állandóan a megdöntésén fáradoztak. Csak a kíméletlen <u>proletárdiktatúra</u> volt az egyetlen út.

A proletár tömegek a kapitalizmusban nem képesek a marxizmus-leninizmus tudományát elsajátítani, ezt megakadályozza a tőkésállam felépítménye. A kapitalisták sem érdekeltek a marxizmus-leninizmus megismerésében, alkalmazásában, így a társadalom nélkülözni kénytelen a valódi tudományos társadalmi elméletet. A társadalom egészére kiterjedő valódi demokrácia és a társadalomtudomány hiányában előbb-utóbb létrejövő társadalmi katasztrófa elvezet a forradalomhoz, így csak ez lehet a társadalom továbbfejlődésének az útja.

Amint a kapitalizmus vállsága már lényegesen akadályozza a tömegek létét, a továbbfejlődését és ezért lázadoznak, akkor a kapitalizmus a nyílt diktatúrához kénytelen folyamodni. Ezzel szemben hatékonyan már csak a marxizmus-leninizmus tudományát megvalósító kommunista párt tud fellépni, amit ekkor már a legnagyobb terrorral üldöznek. <u>A szocialista forradalom a demokráciáért ezért elkerülhetetlen!</u>

A nyílt és a mosolygó fasizmus <u>önkényuralma</u> magához vonz minden kapitalizmus hívőt és kalandort, de ez a proletárokon nem segít, nem oldja meg a kapitalizmus alapvető ellentmondását, sőt fokozottan kiélezi. Ez a mosolygó fasizmusban a jogállamiság keretében, az igen magas fejlettségű gazdaságban jól kezelhető, mert nagy az árubőség, a válságok miatt a gazdaságot nehéz leállítani, nehéz csökkenteni a termelést az egyensúly létrehozására. A kapitalisták félnek a forradalomtól, így igyekeznek, több lehetőségük van, és jobban szervezik a társadalmat, tanultak a szocializmustól, még akkor is, ha sok esetben csak demagógok és mosolyogva hazudoznak.

A vállalkozás szabadsága a mosolygó fasizmusban nagy, a proletárok közül tőke nélkül is sokan megpróbálják, bár a többségnek nem fog sikerülni, nem lesznek valódi tőkések, de a termelőerők magas színvonala mégsem taszítja az embereket a nyomorba, ezért ez nem forradalmasító tényező. Megpróbálják többször, és legtöbbjüknek többször sem sikerül tőkéssé, igazi vállalkozóvá válnia tőke nélkül. Talán úgy vélik, elég csak szorgalmasan dolgozni, és talán nem is akarnak, vagy nem is képesek tőkéssé válni, de egy tőkés

társadalomban csak ez vezet előbbre, így viszont legtöbben csak proletárok maradnak. Tőke vagy kapcsolatok nélkül általában nem lehet sikeres a tőkés vállalkozás. A szaktudás, a szorgalom ehhez legtöbbször nem elég.

A monopolkapitalizmus a polgári demokráciában a mosolygó fasizmus, ami önkényuralom, a monopóliumok határtalan hatalmával, az államhatalommal összefonódva. Felsőbbrendűség kultusza nagyon hatékony, a proletár tömegek gerinctelen öntudatlanságában, szolgaságban élnek. Az uralkodó világnézet és erkölcs az élősködő uralkodó osztály monopóliuma. A nagy fejlettség mellett a tömegek valós életminősége elmarad a lehetségestől, mert a kizsákmányolás határtalanná válik, amit az élősködők mértéktelen pazarlása sem pusztíthat el. Ez tönkreteszi az emberiséget, az emberré válást, előbb-utóbb katasztrófa lesz a vége.

„**állammonopolista kapitalizmus**: (állami monopolkapitalizmus): a tőkés termelési viszonyok megjelenési formája a fejlett tőkés országokban a 20. sz. második felében. A kapitalista állam és a monopóliumok összefonódás" szotarjelentese

(idézet: Filozófiai Kislexikon)

A államkapitalizmus, állammonopolista kapitalizmus: a tőkés gazdaság formái, amelyeket az jellemez, hogy egyes magántőkés gazdaságok államiakká alakulnak át, s hogy az *állam* széleskörűen beavatkozik az ország gazdasági életébe. A monopolkapitalizmus előtti fejlődési szakaszban az államkapitalizmusnak az volt a célja, hogy meggyorsítsa a tőkés újratermelés folyamatát. Az állami beavatkozás a tőkés gazdaság fejlődése számára kedvező feltételek létrehozásában fejeződött ki (magántőkéseknek juttatott szubvenciók, protekcionizmus, nagyvállalatok létesítése az állam terhére stb.). A tőkések gyarmati hódításra is felhasználták az államot. Az *imperializmus* korában bővülnek az állam gazdasági beavatkozásának feltételei a termelés fokozódó koncentrálódása és társadalmasulása lehetővé teszi, hogy a monopóliumok az ország gazdasági életét az államon keresztül ellenőrizzék, létrejön az állammonopolista kapitalizmus, melyre az jellemző, hogy a legnagyobb monopóliumok összefonódnak a burzsoá államapparátussal és azt saját céljaiknak — a dolgozok maximális kifosztásának és magas monopolprofit biztosításának — rendelik alá. A gazdasági életbe való állami beavatkozás végső soron a finánctőke érdekében történik (ugyanakkor ez nem zárja ki az állam és a magánmonopolista csoportok közti konfliktusok lehetőségét). A tőkés gazdasági élet állami ellenőrzésének formái közül alapvetőek az állami tulajdon, az állami finanszírozás és a piac állami szabályozása. Mindez azonban nem változtatja meg a kapitalizmus természetét, nem idézi elő a kapitalizmus evolúciós átalakulásai szocializmussá. Először is, a tulajdont a leggyakrabban akkor államosítják, amikor ez előnyős a monopoltőke számára. Másodszor, a kapitalizmus természete meghatározott korlátok köze szorítja az államosítási folyamatot, s az nem foghatja át a tőkés termelés egészét. A fejlett tőkésországokban megvalósuló „állami programozás" nem szünteti meg a kapitalizmus szociális lényégét. Az állammonopolista kapitalizmus nem küszöböli ki a kapitalizmus alapvető törvényeit, a termelés anarchiáját, a gazdasági válságokat; a termelés további koncentrációjához és társadalmasításához vezet, a végsőkig kiélezi a kapitalizmus alapvető ellentmondását, a munka és a tőke közti ellentmondást, és ezzel közelebb hozza végleges pusztulását. Megjelenik a kapitalizmus szocializmussal történő forradalmi felváltásának szükségszerűsége, minthogy egyedül a szocializmus körülményei között lehetséges a termelés központosított irányítása, amit a tőkés társadalom termelőerőinek mai állapota parancsolóan megkövetel. „az állammonopolista kapitalizmus a szocializmus legteljesebb *anyagi* előkészítése, a szocializmus *előcsarnoka*, az a történelmi lépcsőfok, amelyet a szocializmusnak nevezett foktól semmiféle közbülső lépcsőfokok nem választanak el" (Lenin összes művei 34. köt. 194. old.). A dolgozók kizsákmányolását fokozó, a munkásmozgalmat és a nemzeti mozgalmat elfojtó állammonopolista kapitalizmustól meg kell különböztetni a gyarmati uralom alól felszabadult országok államkapitalizmusát, amelynek haladó szerepe van elősegíti a gazdaság fellendítését és a nemzeti függetlenség megszilárdítását. Egy meghatározott ország államkapitalizmusának megítélésekor figyelembe kell venni, hogy kinek az érdekeit szolgálja a monopóliumok vagy a nép érdekeit.

(idézet: A marxista filozófia alapjai)

A modern kapitalizmusban megfigyelhető az a tendencia, hogy a gazdasági erők vak játéka helyébe a gazdaság állami szabályozását állítsák. Ez a gazdaság „tervezését" célzó törekvésekben, sőt egyes iparágak államosításában jut kifejezésre. A magánkapitalista gazdaságot egyre inkább az állammonopolista kapitalizmus váltja fel. Nemzetközi állammonopolista egyesüléseket hoznak létre, mint például az Európai Szén- és Acélközösség, az Európai Közös Piac, az Euratom. A burzsoá ideológusok ennek alapján azt állítják, hogy a modem kapitalizmus tervszerű, szervezett kapitalizmus, amely leküzdötte a termelés anarchiáját.

A kapitalizmus azonban nem teremtette meg és nem is képes megteremteni a tervszerűen szervezett gazdaságot, mert ez összeférhetetlen a termelési eszközök magántulajdonával. A gazdaság állami szabályozására tett intézkedések azt bizonyítják, hogy a szocializmus kopogtat minden kapitalista ország ajtaján. A tőkések monopolista egyesülései — a kartellek, a trösztök és a bankok —, a gazdaság állami szabályozásának kísérletei, egyes iparágak vagy üzemek államosítása mind-mind a termelés társadalmi jellegének kényszerű elismerését jelentik. Ugyanakkor a tőkés monopóliumok, amelyek a konkurenciából fejlődnek ki, nem szüntetik meg a

konkurenciát, hanem vele párhuzamosan léteznek, s ez különösen éles ellentmondásokat, súrlódásokat és konfliktusokat okoz. A kapitalizmus általános válsága egyre mélyül.

Maglód, 2021.12.25. Salánki László

Az anyag

- Az emberré válás útja a szocializmus –

Az anyag jellemzői:

Az anyag, a matéria nem egyéb, mint az anyagok összessége, érzeteinktől függetlenül létező, objektív valóság!

Az anyag-fogalomnak ez az ismérve olyan kulcskritérium, amelynek elismerésével függ össze közvetlenül és szükségszerűen a materializmus.

Néhány gondolat:

Az anyag minden létező dolog, jelenség, ami létére feltehető kérdés és a rá adható válasz: igen létezik, a gyakorlatban, az elméletben tudományos módszerekkel, megfigyeléssel, kísérlettel bizonyítható, hogy valóban valós a jelenség, a dolog!

Minden, ami létezik az anyag, vagy az anyag mozgásának, változásának terméke, ezen felül más nincs!

A gondolat az emberi agy működésének a terméke, az ember nélkül nem keletkezik, nem létezik, az agy pusztulásával csak a gondolat - a lélek - agyon kívüli materializált formája (könyv, kép, film, stb.) marad meg! Másra nincs tudományos bizonyíték, a tudománytalan hit, képzelgés, spekuláció egyenlő a semmivel.

Az **emberi agy** „… Szerkezetileg nem nagyon különbözik az emlősök agyától. Annak alapvető tulajdonságai, hogy a szervezet külső és belső környezetéből információkat képes felvenni, azokat pedig fel tudja dolgozni, egymással kapcsolatba hozni és a kapott adatok alapján az élőlény létfenntartása szempontjából célszerű intézkedéseket képes kidolgozni, még a többi gerinces állatokéhoz is hasonlítanak.” Wikipédia

Az emberi agy az állatvilágból fejlődött ki, alapvetően olyan, mint egy „érzelmi számítógép”, a léttel kapcsolatos a működése, ezért a döntéseket, az elvontabbakat is, alapvetően az ember létével kapcsolatos érzelmek mintájára, a jó, rossz, közömbös, stb. forma alapján hozza! A számítógép igen-nem formája ehhez nagyon hasonlatos döntési mechanizmus - jó, rossz!

Az emberi agy azonban ennél még sokkal többre képes, de mégis a döntési mechanizmusa az érzelmekkel (mi a jó, mi a rossz) a létérdeken alapuló, az állatvilágból örökölt döntési modell szerinti. Nem is lehet másként, mert az ember gondolkodásra képes állat! Eszik, iszik, stb. él, mint az állatok, ezért a gondolkodási képessége is alapvetően a létével kapcsolatos feladatokat oldja meg! Az elvont, nem közvetlen a mindennapi léttel kapcsolatos tevékenység, a tudományos kutatásnak, a művészetnek, stb. is ez az alapvető célja, megismerni a világ működését és felhasználni ezt a tudást. A művészet, a tudományok ismerete a létet szolgálja, mert a létbiztonság fokozása a tudományos megismerési modell szerint növelhető a leghatékonyabban!

Az anyag az érzeteinktől független objektív valóság, amelynek a tulajdonságait, megfigyeléssel, kísérlettel, tudományos módszerrel lehet csak megismerni. A megismert, tudományosan feldolgozott, megalkotott elméletet a gyakorlatban ellenőrizni kell! Csak az létezik, ami a tudományos módszerekkel megfigyelhető, a gyakorlatban, a valóságban ellenőrizhető. Tudományos alapon következtetett jelenség, ami még nem bizonyított, az hipotézis. Sok olyan jelenség lehet még amit nem ismerünk, de azt is csak a tudományos módszerrel lehet objektíven megismerni, a gyakorlatban, a valóságban ellenőrizni.

„A **hipotézis** egy olyan előzetes feltevés, egy feltételes állítás, amelyet meg lehet cáfolni, illetve be lehet bizonyítani. … vizsgálatokkal kell bizonyítani, hogy egy hipotézis igaz-e vagy sem. Ahhoz, hogy egy hipotézis tudományos hipotézis legyen, a tudományos módszer szerint tesztelni kell azt.” Wikipédia

Nincs olyan megfigyelés, kísérlet, nem is lehet, ami az anyagon kívül, a természet törvényeitől eltérő jelenségről ad bizonyítékot. Bár ez hipotézis, de ennek nem mond ellene semmi, az eddigi megfigyelések ezt támasztják alá. Ha valamilyen jelenség az eddigiektől eltérő tulajdonságú, akkor az az anyag újabb jellemzője, de az is csak anyag, mert létezik, de a jelenség magyarázatára készített hipotézist a gyakorlatban tudományos módszerekkel igazolni kell! Amely feltevés, hipotézis a gyakorlatban, a megfigyeléssel, a kísérletekkel, a tudományos alaposságú következtetéssel nem igazolható az nagy valószínűséggel nem létezik. Bár előfordult már, hogy idővel mégis igazolható az ilyen hipotézis, tehát óvatosan, körültekintően kell ezt kezelni.

Felmerülhetnek objektív nehézségek valami jelenség valóságának a bizonyításban, ami miatt nem lehet egyelőre csak tudományos alaposságú gondolati következtetéssel igazolni jelenségeket. Ilyen jelenség például, a föld, a nap belsejében lejátszódó folyamatok, vagy a világegyetem keletkezése, stb., de az eddig feltárt tudományos ismeretekre támaszkodva mégis létezőnek kell elfogadni, mert ez nem kitalált spekuláció, bár sokszor csak tudományos alaposságú hipotézis! De mekkora a különbség a semmivel nem igazolható vallásos „hipotézisek" és a valóság megismert tudományos módszerekkel vizsgált jelenségei között!

Nem megfejtett, magyarázatnélküli, ellentmondásos jelenség is van, de ez még nem bizonyíték a természetfelettire, meg kell fejteni, de csak tudományos módszerekkel, nem kitalált képzelgésekkel.

Az úgynevezett természetfeletti, csak egy másik természet lehetne, más törvényekkel, de erre nincs semmilyen bizonyíték, erre a hit, a spekuláció egyenlő a semmivel. A semmi lényege, hogy nincs, nem van, a van ellentéte, nem létezik, nincs hatása. Ha a természetfeletti hatása kimutatható lenne tudományos módszerekkel, akkor átkerülhetne a van, a létezik kategóriába, és máris anyagként kellene kezelni.

Vajon a „természetfeletti" az anyag? Ha kimutatható a léte, akkor bizony az is csak anyag lenhetne.

Ha kimutatható (lenne) az isten léte, akkor az is csak anyag lenne (lehetne, mert volna), valamilyen létező, valamilyen anyag, amely valamilyen törvényszerűségnek engedelmeskedne, de semmiképp nem lehetne öntörvényű, valamilyen tulajdonsága biztosan lenne, még akkor is, ha az általunk ismert természet felett (alatt, mellett, valahol) volna. A természetfeletti tulajdonságait a képzelet szüli, spekuláció, csak kitalált idea! Valójában a „természetfeletti" semmilyen tulajdonsága nincs megállapítva, hinni kell és kész! Valamelyest hasonlít a babonára. Például: Ha fekete macska megy át előttünk, akkor a babona szerint az bajt jelent. Ezt soha sehol nem bizonyították be, de sok ember mégis elhiszi, elég a hit erre, hogy valóságosnak vélje a buta ember.

Amelyik jelenséget még nem lehet egyáltalán vagy teljesen bizonyítani, de tudományos módszerrel, tapasztalattal igazolható a léte, akkor a jelenség magyarázatára feltevés, modell, hipotézis készíthető, amit a gyakorlatba ellenőrizni kell kísérletekkel, megfigyeléssel új tapasztalatokat kell róla szerezni.

A hipotézist a jelenség már észlelhető, feltárt tulajdonságaira kell építeni, tudományos módszerrel, a gyakorlattal bizonyítani kell, hogy valóságként elfogadható legyen! Lehetséges ezután az elért gyakorlati megfigyelésekre, kísérletekre, ismeretekre építve újabb hipotézis készítése, és így tovább.

Az új tapasztalat alapján már változtatni lehet a hipotézisen, finomítani, módosítani, amíg elfogadhatóan, a gyakorlatban is megállja a helyét a jelenségre adott magyarázat! Ezt a folyamatot dialektikusan kell vizsgálni, a tudomány fejlődik ezért újabb oldalait, összefüggéseit lehet a jelenségnek feltárni, sőt teljesen is módosulhat az újabb ismeretekkel a jelenségre adott magyarázat.

(idézet: Filozófiai kislexikon -1980)

Az anyag: materialista filozófia alapkategóriája, az emberi tudattól függetlenül létező *objektív valóság* megjelölésére szolgáló filozófiai absztrakció. Mint alapkategória, mindig kulcsfontosságú szerepet játszott a filozófia alapkérdésének adekvát megfogalmazásában s általában a materialista filozófiák egységes koncepciójának kidolgozásában. Ugyanakkor — a többi filozófiai fogalomhoz hasonlóan — maga is függvénye a filozófiai gondolkodás történelmi fejlődésének, elsősorban annak, hogy meddig jutott el az ember sokoldalú, gyakorlati tevékenysége alapján a természeti világnak, a társadalomnak a megismerésében és a filozófia sajátos feladatkörének felismerésében, ill. módszereinek, logikai eszközeinek kidolgozásában.

Az **anyag** fogalmára az érzékelhető-tapasztalható fizikai világ jelölése céljából az objektív idealista rendszerekben is szükség van, ugyanakkor ezek idealista elvi kiindulópontja és spekulatív jellege nem teszi számukra lehetővé és kötelezővé az anyagi világra vonatkozó s egyre gazdagodó, fejlődő tudományos ismeretek filozófiai szintű visszatükrözését magában az **anyag**-fogalomban. Ezért az ókori (Platón, Arisztotelész), a középkori (Aquinói Tamás) és az újkori objektív idealizmus képviselői számára egyaránt valami passzív természetű, potenciálisan létező, változatlan ősanyagit jelent az **anyag,** amely reális létet, mozgását és fejlődését az aktív szellemi elvnek, eszmének köszönheti (tehát hozzá képest elvileg is, történetileg is másodlagos). Így az **anyag** fogalma az objektív idealista rendszeren belül csak nagyon alacsonyan helyezkedik el az elvek és értékek hierarchiájában (pl. Platón idea-tanában az érzékelhető konkrét dolgok látszatvilág minősége, Aquinói Tamásnál és a skolasztikában általában az **anyag** „propa nihil", azaz „majdnem semmi" volta isten és az ideák világához képest stb.).

Az **anyag**-fogalom történeti fejlődése a materialista filozófiákban (*materializmus*) a következőképpen alakult: Az ókori görög materialisták (lásd: *antik filozófia*) első iskolája, az ún. ión (vagy milétoszi) iskola a világ egységes magyarázatára törekedvén, de még a közvetlen természetszemlélet talaján, a létező dolgok eredendő őselvét (arkhe) kereste és az **anyag** valamely konkrét formájával (víz, tűz stb.) fejezte ki az **anyag** általános fogalmát, ami a filozófiai gondolkodás relatíve alacsony absztrakciós szintjéről tanúskodott. Már jóval magasabb absztrakciós szintű *Démokritosz* elképzelése a világon létező valamennyi konkrét jelenség közös, anyagi

alapjáról: az örök, változhatatlan, egyszerű strukturálatlan „egységékről”: az atomokról, amelyeknek egyesülésétől függ a dolgok, jelenségek végtelenül sokféle minősége.

Az újkori filozófiában a metafizikus, mechanikus materializmus — angol és francia változatában — egészében megtartotta, ill. folytatta az ókori materialisták által megkezdett utat az **anyag**-fogalom meghatározásában, amennyiben az idetartozó gondolkodók többsége még mindig, mint fizikai-dologi szubsztrátumot kívánta az **anyag**-ot meghatározni. Ugyanakkor tartalmában igazodott a XVII—XVIII. századi descartes-i—newtoni fizika által feltárt mechanikai, fizikai törvényszerűségekhez, valamint az ezeken alapuló mechanikus determinista világképhez, elméleti magyarázatokhoz. A mechanikus materializmus **anyag**-fogalma ebben a világképben a természet makroszinten felismert fizikai tulajdonságait absztrahálta, amikor az **anyag**-ot azonosította a tömeggel, a térbeli kiterjedést, a test formájában való létet az **anyag** állandó es kizárólagos tulajdonságának tartotta és szinte természetesnek vette, hogy az **anyag** legkisebb, oszthatatlan része az atom. Ezáltal — bár a tudományos egzaktság és absztrakció magasabb fokán — lényegében fenntartotta azt a téveszmét, hogy létezik a világnak valami egynemű alapegysége — Engels kifejezésével élve „alaptéglája” —, amelyből a konkrét tárgyak, jelenségek felépülnek. A fenti elképzelés vulgáris, mechanisztikus voltára — amelyet különben a tudományos fejlődés a maga egészében megcáfolt — Engels a következőképpen mutatott rá: „Ha a természettudomány azt tűzi ki célul, hogy az egységes anyagot, mint olyant felkutassa, hogy a minőségi különbségeket azonos legkisebb részecskék összetételének pusztán mennyiségi különbözőségeire redukálja, ugyanazt teszi, mintha cseresznye, körte, alma helyett a gyümölcsöt, mint olyant, kívánna látni.” (*Marx—Engels* Művei 20. köt. 524. old.)

A mechanikus materializmus **anyag**-fogalmában kifejeződött az irányzat másik lényeges korlátozottsága is, az, hogy a társadalom struktúráját, fejlődését nem volt képes materialista alapon értelmezni. Az **anyag** fogalma itt csak az objektív valóság különös formáját, a természeti-anyagit (a makrovilág fizikai tulajdonságait) absztrahálta, és teljességgel figyelmen kívül hagyta az emberi társadalomban az embertől mint szubjektumtól függetlenül létező realitást, elsősorban a társadalom anyagi-termelési módját. Bár a francia materialisták közül néhányan (*Holbach, Diderot*) a korszak mechanikus **anyag**-felfogását igyekeztek meghaladni az **anyag**-nak a tudattal, az emberi szellemmel való szembesítése útján („minden anyag, ami nem szellem”; az **anyag** tulajdonságai közé felveszik érzékelhetőségét), dialektika és materialista társadalomszemlélet híján azonban nem jutottak messzire ezen az úton.

A marxizmus klasszikusai — a társadalom sajátos anyagi létezési módjának és törvényszerűségeinek feltárásával — megteremtették az alapot az **anyag** korszerű tudományos fogalmának kialakításához. Ehhez le kellett vonni bizonyos tanulságokat az **anyag** fogalma megelőző történeti fejlődéséből. Engels levonta azt a következtetést, hogy az **anyag**-fogalom a legmagasabb szintű filozófiai absztrakció: „Az anyag, a matéria nem egyéb, mint az anyagok összessége, amelyből ezt a fogalmat elvonatkoztatták az olyan szavak, mint anyag és mozgás nem egyebek, mint *rövidítések*, amelyekbe sok különböző érzékileg észlelhető dolgot összefoglalunk közös tulajdonságaik szerint.” (*Marx—Engels* Művei 20. köt. 508. old.) Lenin viszont tudatosítja a dialektikus és történelmi materializmus **anyag-**fogalmának tisztázása kapcsán, hogy az **anyag-**fogalom — mint legáltalánosabb kategória — meghatározására járhatatlannak bizonyult a kevésbé általános fogalmak formállogikai meghatározásának szokásos útja, egyszerűen azért, mert nincs olyan „legközelebbi nem”-fogalom, amelynek az **anyag**-ot alá lehetne rendelni. Az **anyag**-meghatározás ezért csakis azon az úton történhet, hogy szembeállítjuk ellentétével, az emberi tudattal, ill. a szubjektummal, tudatosítva ugyanakkor, hogy a köztük levő ellentét csak ismeretelméleti vonatkozásban áll fenn, hiszen ontológiai szempontból nézve természetesen az ember, a megismerő szubjektum és tudata az anyagi világ része, fejlődésének szükségszerű eredménye.

Az **anyag** lenini meghatározása a következő „Az anyag filozófiai kategória, amely az érzeteinkben feltáruló, érzeteinkkel lemásolt, lefényképezett, visszatükrözött, érzeteinktől függetlenül létező, objektív valóság megjelölésére szolgál.” (*Lenin* összes Művei. 18. köt. 116. old.) Lenin tehát az objektivitást, a szubjektum érzeteitől, gondolataitól, egyáltalán, tudatától független létet emeli ki mint a végtelen anyagi világ már megismert vagy még ismeretlen jelenségei leglényegesebb és legegyetemesebb tulajdonságát. Az **anyag-**fogalomnak ez az ismérve olyan kulcskritérium, amelynek elismerésével függ össze közvetlenül és szükségszerűen a materializmus. A megismerés fejlődésével, amikor a tudomány az anyagi világ különböző sajátos szerveződési szintjeibe (pl. a makrofizikai jelenségek világába) mélyebben hatol be, új felfedezéseket tesz, ezekkel kapcsolatban — mint mindig — ismét fellép az elméleti magyarázat, ill. általánosítás szükségessége.

Az „objektív létezésnek” mint az **anyag** leglényegesebb sajátosságának kiemelésével a lenini **anyag**-fogalom kiállja a tudományos ismeretek gyorsuló iramú fejlődésével való egybevetést. Nem állhat így elő az a helyzet, mint a klasszikus fizika XIX. sz. végén bekövetkezett un. válsága idején, amikor az **anyag** egy korábban megismert fizikai szerkezeti modelljére (oszthatatlan atom) és sajátosságára (tömeg) való leszűkítése, valamint a determinizmus egyedülinek vélt mechanikus elképzelése miatt került nehéz helyzetbe az elméleti fizika, amiből a kiutat végül is a dialektika alkalmazása jelentette a tudományos megismerés, a determinizmus stb.

problematikájára. A tudományos megismerés egész története bizonyítja, hogy a Lenin által kiemelt „objektivitás” kritérium elévülhetetlen, s ebben az értelemben lezárt, ugyanakkor természetszerűleg helyet ad az **anyag** konkrét formáira, sajátosságaira vonatkozó újabb szaktudományi ismeretek számára.

Az **anyag**-fogalom kidolgozásakor fennálló társadalmi és tudományos feltételek között (1909) Leninnek közvetlenül az új, XIX. sz. végi, XX. sz. eleji fizikai felfedezésekkel kapcsolatos retrográd társadalmi hátterű és tendenciájú szubjektív idealista következtetésekkel, ill. irányzatokkal (*empíriokriticizmus energetizmus* stb.) kellett poémáit folytatnia, de a *Materializmus és empíriokriticizmus* c. műből — mint ahogyan a marxizmus klasszikusainak más műveiből is — minden kétségét kizáróan kitűnik, hogy a marxista filozófia lényegileg elhatárolja fogalmat az objektív idealizmustól és a metafizikus materializmustól egyaránt. Az agnoszticizmussal szemben a tudati jelenségek visszatükröző szerepére történő utalás jelent kritikai élű megkülönböztetést. A legutóbbi évtizedek marxista filozófiai irodalmában felvetődött az a gondolat, hogy szükség volna az **anyag** további, ontológiai szempontból történő meghatározására, a marxista filozófia egzaktabb rendszerezése céljából. Egyesek ezt az igényt kielégítve látják azáltal, hogy az **anyag** egyetemes tulajdonságai közé — az objektivitáson és a visszatükrözhetőségen, megismerhetőségen kívül — felveszik az anyagi világnak a materialista *dialektika* által feltárt létezési és mozgástörvényeit (az egyetemes kölcsönhatást, a mozgást, a tér-időben való létezést stb.) Mások szerint az **anyag-**fogalom a marxista filozófián belül axiomatikus jellegű fogalomként tekintendő, amelynek további pozitív kifejtése, ill. jellemzése az anyagi világ relatíve elkülönülő szerveződési szintjeit (élettelen természet, élővilág, társadalom) tanulmányozó szaktudományok egy-egy adott rendszerének a feladata (Lásd meg *dialektikus materializmus*)

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Hipotézis: feltevés, amelynél számos tény alapján vonunk le következtetést az objektum létezésére, illetve a jelenség összefüggéseire vagy okára vonatkozólag, de a konklúzió még nem tekinthető teljesen bizonyítottnak.

Hit: valamely jelenség igaz voltának bizonyítás nélküli elismerése. A természetfelettibe (isten, angyalok, ördögök stb.) vetettek vak hitet minden vallás alkotóeleme. Ebben az értelemben a hit nem különbözik a babonától. A vallási hit ellentétben áll a tudással. Mindamellett sok idealista filozófus próbálja összebékíteni a hitet és a tudást, vagy a hitet a tudás helyébe állítani (Fideizmus). Köznapi értelemben a hit olyan tudományos következtetésekbe, hipotézisekbe vetett meggyőződés, amelyeket az adott pillanatban még nem lehet kísérleti úton bizonyítani. Az ilyen hit a már elért és gyakorlatban kipróbált tudásra épül.

Elmélet és Gyakorlat a filozófiai kategóriák, amelyek a megismerésnek, valamint a természet és a társadalom átalakításának mint egységes társadalmi-történeti folyamatnak szellemi és anyagi oldalát jelölik. Az elmélet az emberi tudatban általánosított emberi tapasztalat, az objektív világról alkotott ismeretek összessége; az ismeretek viszonylag önálló rendszere, amelyben a fogalmak belsőlogikája a dolgok objektív logikáját tükrözi. … A tudományos kísérlet … a gyakorlat egyik formája. Az elmélet és gyakorlat elszakíthatatlan egységben van egymással, nem létezhet egymás nélkül, állandóan hat egymásra. E kölcsönhatás alapja a gyakorlat.

Maglód, 2021.12.26. Salánki László

Az árutermelés

- Az emberré válás útja a szocializmus –

Az árutermelés jellemzői:

Áru — valamilyen emberi szükséglet kielégítésére szánt munkatermék, amely csere (adásvétel) útján jut el a fogyasztóhoz.

Az árutermelés a termékek termelése, (de) nem saját fogyasztásra, hanem eladásra (történik).

Az áruk értékének nagyságát az előállításukhoz társadalmilag szükséges munka határozza meg.

A szocializmusban termelt termékek szintén áruformát öltenek. Az áruk termelése és cseréje a termelési eszközök társadalmi tulajdonának uralma közepette megy végbe, az egész társadalomra kiterjedően tervszerűen szervezett folyamat.

Így, az áru a szocializmusban a szocialista társadalom szükségleteinek kielégítésére tervszerűen termelt termék!

<u>Néhány gondolat:</u>

A kapitalizmusban az árutermeléssel alapvetően minden munkatermék áruformát ölt, a proletár dolgozó munkaereje is áruvá válik! A proletárt, hogy beszélő szerszám lehessen, olyan munkával termelt létszükségleti értékekkel, tanítással lehet munkaképessé tenni, üzemeltetni, amit ugyancsak a proletár beszélő szerszámok termelnek, hasonlóan a többi szerszámhoz. Így lesz a proletár az árutermeléshez szükséges beszélő szerszám.

A pénz, mint általános értékmérő leegyszerűsíti az érték, a munkával létrehozott dolgok értékének mérését is! A használati termékek értéke a munkával keletkezik, a dolgozók munkájának eredményeként. A munkával termelt használati érték az összes ráfordított munkával egyenlő, ami a pénzzel mérhető.

Az árutermelés a kapitalizmus modellnek köszönhető szárnyalása, hatalmas fejlődést hozott létre, minden embertelensége ellenére is nagy előrelépés az emberiség történetében, létrehozta a fejlett gazdaságokat!

A kapitalizmusban a munkaerő ára a proletár dolgozó munkaerejének, munkaképességének előállításához, működésben tartásához szükséges, a proletárok munkájával termelt (pénz) tőke! A kapitalizmusban a proletár munkaerő ugyanolyan árucikk, mint bármely más munkával létrehozható használati érték, de különleges, mert a többi használati érték létrehozásához nélkülözhetetlen (legalábbis eddig így volt). De a munkaerő önfenntartó, nem szükséges hozzá az élősködés, a kizsákmányolás, a kapitalizmus. Mint minden érték, így a munkaerő áru létrehozásában a tőkés munkája, tevékenysége elenyésző. A tőkés saját hasznáért megvásárolja a termelési tényezőket, így a proletár ember munkaerejét is, aki a munkaerő áru, aki így lesz a beszélő szerszám!

A kapitalizmusban a konkurencia, a verseny, a költségcsökkentés, szükségszerűen elvezet árutermelés gyors fejlődésére. Azonban, mint minden költséget, a dolgozó proletár munkaerejének az árát, a költségét is a legalacsonyabb szinten kell tartani. A kapitalizmusban a proletár dolgozó ember, aki a munkaerő áru, a beszélő szerszám, hogy életben maradjon, kénytelen legkisebb költségen a tőkés vállalkozó hasznáért dolgozni.

Az osztályharc a tőkések élősködéssel szerzett profitjának rovására, a proletár dolgozók érdekében, a munkaerő árának emeléséért is folyik. Mivel a munkaerő áru valójában érdemben nem vesz részt a hatalomban, a látszatdemokrácia ezt nem teszi lehetővé, ezért csak az osztályharc lehet az egyetlen lehetősége, hogy az általa termelt értékekből minél több jusson neki.

A kapitalizmusban az osztályharcban nem egyelőek az erőviszonyok, amit a tőkésállam önkényuralma, korlátlan hatalma tesz lehetővé, így az egyensúly hiánya miatt, ez idővel szükségszerűen, a demokrácia továbbfejlődése érdekében elvezet a szocialista forradalomba.

A kapitalizmus nem működik bérrabszolgaság nélkül, ezért alapvetően javíthatatlan embertelen társadalom, működéséhez szükséges az emberi munkaerő áru kereskedelme, ami így valójában emberkereskedelem! A proletár ember és a munkaereje nem választható szét, a proletár ezzel jogilag szabadon rendelkezik a kapitalizmusban, csak a kényszer viszi rá, hogy áruba bocsássa munkaképességét.

A kapitalista modell hatékony költségcsökkentése, modernizálásra törekvése hatalmas tőkét szabadít fel a gazdaság fejlesztésére, de az élősködésre, a pazarlásra is!

A szocializmus tudományosan, tervszerűen, emberségesen szervezett árutermelő közösségi társadalom!

A szocializmusban a dolgozó nem áru, hanem a termelő közösségben a hatalom birtokosa, az árutermelést a szocialista állam a dolgozók szükségleteinek kielégítéséért szervezi. A szocializmusban termelt termékek szintén áruformát öltenek, de a munkaerő már nem áru, hanem termelési költség, azonban a fejlődés érdekében szükséges a hatékony, költségcsökkentő, modernizáló termelés, de nem a dolgozók kárára.

A szocializmusban az árutermelés az egész társadalomra kiterjedően tervszerűen szervezett folyamat, aminek célja a dolgozók szükségletének egyre magasabb szinten történő kielégítése!

„**árutermelés:** A gazdaság olyan szervezete, amelyben a munkamegosztás és a magántulajdon kialakulása következtében, a különféle termékeket nem a saját, hanem mások: a társadalmi szükségleteinek kielégítésére termelik. Ebben a helyzetben a termékek áruvá válnak. A tőkés társ. az árutermelés csúcspontja, de az árutermelés uralkodóvá válása egyúttal a piaci egyensúly felbillenésének, válságok kialakulásának szüntelen lehetőségével is jár, s ezen az állammonopolista kapitalizmus sem tud változtatni.” Kislexikon

(idézet: Közgazdasági kislexikon)

Áru — valamilyen emberi szükséglet kielégítésére szánt munkatermék, amely csere (adásvétel) útján jut el a fogyasztóhoz. A munkatermékek történelmileg a társadalmi munkamegosztás kialakulásakor válnak áruvá, amikor a termelési eszközöknek különböző tulajdonosaik vannak. Az áruviszonyok további fejlődése a termelési eszközök magántulajdonának kialakulásával kapcsolatos. Az árunak elsősorban bizonyos emberi szükségleteket kell kielégítenie, hasznosnak kell lennie az ember számára. Az *árunak használati* értéke és *értéke* van. Az áru két tulajdonsága annak eredménye, hogy az árutermelő munkája kettős jellegű: a *konkrét munka* hozza létre az áru használati értékét, az *absztrakt munka* pedig az áru értékét. Az áruk, mint használati értékek minőségileg teljesen különbözőek, tehát mennyiségileg összemérhetetlenek. Az áruk, mint értékek az árutermelők egynemű, társadalmi munkájának kikristályosodásai. Az áruk értékének nagyságát az előállításukhoz társadalmilag

szükséges munka határozza meg. A magántulajdon viszonyai között termelt áru már csírájában magában hordozza az árutermelés összes főbb ellentmondásait. A termelési eszközök magántulajdonán alapuló árutermelésben az áru kettős jellege az árutermelők magánmunkája és társadalmi munkája közötti ellentmondást tükrözi. Az árutermelő munka ellentmondása a használati érték és az érték közötti ellentmondásként jelenik meg. Az áru ellentmondása a magántulajdon viszonyai között a társadalom felszínén az áru értékesítésének nehézségeiben, az árutermelők konkurrencia harcában fejeződik ki. Végső soron ez az ellentmondás idézi elő a termelők tömeges pusztulását és vékony felső rétegük meggazdagodását.

A szocializmusban termelt termékek szintén áruformát öltenek. De a szocialista társadalomban termelt áruk természetüknél fogva lényegesen különböznek a magántulajdon viszonyai között termelt áruktól. Ezt a különbséget az idézi elő, hogy az áruk termelése és cseréje a termelési eszközök társadalmi tulajdonának uralma közepette megy végbe, a termékek túlnyomó részét szocialista vállalatokban végzett kollektív munkával, előre meghatározott népgazdasági terv szerint termelik, a munkaráfordításokat tervezik, az áruforgalom nem spontán, hanem az egész társadalomra kiterjedően tervszerűen szervezett folyamat. Az áru a szocializmusban nem egyszerűen cserére szánt termék, hanem a szocialista társadalom szükségleteinek kielégítésére tervszerűen termelt termék, amely adásvétel közvetítésével jut el a fogyasztóhoz. A szocializmusbeli áru: sajátos fajta áru. Lenin írta 1921-ben: „... a szocialista gyár terméke, amelyet a paraszt élelmiszere ellenében kicserélünk, nem áru a szó politikai-gazdaságtani értelmében, mindenesetre nem csak áru, már nem áru, elveszti árujellegét". (*Lenin* Művei. 32. köt. Szikra 1953. 412. old.) A szocializmusban az áruk termelésére fordított absztrakt és konkrét munka a közvetlenül társadalmi munka két oldala. A szocializmusban az áru értéke és használati értéke közötti ellentmondás nem antagonisztikus ellentmondás, s ezt az ellentmondást tervszerűen oldják fel. A szocializmusban a munkaerő nem áru. A termelési eszközök az össznépi szektoron belül a fogyasztási cikkektől különböző sajátos áruk, mivel a termelési eszközök zömét meghatározott szocialista vállalatok között elosztják. Ez az elosztás adásvétel segítségével bonyolódik le, s ezért a termelési eszközök megőrzik árutulajdonságukat. De a termelési eszközök az állami szektoron belül már nem fejezik ki különböző tulajdonosok viszonyát. Az áruknak ezt a sajátosságát már elvesztették.

Árutermelés — termékek termelése nem saját fogyasztásra, hanem eladásra. Az árutermelés gazdasági törvénye az értéktörvény. Az árutermelés keletkezése a társadalmi munkamegosztás és a csere fejlődésével függ össze. Árutermelés van a rabszolgatartó rendben, a hűbériségben, a kapitalizmusban és a szocializmusban. A kapitalizmus előtti alakulatokban az *egyszerű árutermelés* van túlsúlyban. A kapitalizmusban az árutermelés általánosan elterjed. A termelési eszközök a bérmunkásokat kizsákmányoló, csekély számú tőkés tulajdonában koncentrálódnak. Itt csaknem minden munkatermék áruformát ölt. A munkaerő is áruvá válik. A termelési eszközök magántulajdonán alapuló árutermelésre a magánmunka és a társadalmi munka közötti ellentmondás jellemző. A termelési eszközök magántulajdona elkülöníti az embereket, magánüggyé teszi az egyes árutermelők munkáját. Az árutermelők munkája nincs összeegyeztetve, megszervezve. Mindegyikük azt termeli, amit akar, amit előnyösnek lát. De a társadalmi munkamegosztás egybe is kapcsolja az árutermelőket, mivel az árutermelők nem saját fogyasztásra, hanem cserére termelnek termékeket, elcserélik saját munkatermékeiket, s ennek következtében függnek egymástól. Minden egyes árutermelő munkája az egész társadalom munkájának parányi része, társadalmi munka. A magántulajdonon alapuló árutermelésnek az az ellentmondása, hogy az árutermelők munkája magánügyük ugyan, de egyszersmind társadalmi jellegű munka is. Csakhogy a munkának ez a társadalmi jellege mindaddig rejtve marad, amíg az áru nem kerül piacra, amíg az árut nem cserélik el egy másik árura. Csak a csere folyamatában derül ki, hogy ennek vagy annak az árutermelőnek a magánmunkája szükséges-e a társadalomnak, s megkapja-e a társadalmi elismerést. A tőkés árutermelés viszonyai között a magánmunka és a társadalmi munka közötti ellentmondás a *kapitalizmus fő (alapvető) ellentmondásaként* jelentkezik, ez pedig abban nyilvánul meg, hogy ellentmondás van a termelés társadalmi jellege és a termelés eredményeinek magántőkés elsajátítása között.

A szocializmus árutermelése gyökeresen különbözik az egyszerű és a tőkés árutermeléstől. A szocialista árutermelés különös fajtájú árutermelés, amely az össznépi tulajdon uralmának viszonyai között a termelési eszközök társadalmi tulajdonán alapul. A szocializmusban a munkaerő nem áru, az áruforgalom szférája korlátozott. A szocializmusban az árutermelés fejlődése nem vezethet tőkés viszonyok kialakulására, nem foglalja magában a válságok lehetőségét. A szocialista állam tervszerűen irányítja az áruk termelését és cseréjét. A szocializmusban végzett munkának közvetlenül társadalmi jellege van. A termelés a szocializmus gazdasági törvényeinek követelményeit tükröző népgazdasági tervekkel összhangban fejlődik. A társadalom az értéktörvény működését a szocialista és a kommunista építés javára használja fel. Az árutermelés történelmi kategória. A kommunizmus második szakaszában nem lesz árutermelés.

Árutermelés a szocialista gazdaságban — egy vállalat vagy népgazdasági ág bizonyos időszakban kibocsátásra szánt, valamint ténylegesen realizált termelése pénzben kifejezve. A szocialista ipar árutermelése az összes kibocsátott vagy kibocsátásra (realizálásra) szánt késztermékek és félkész termékek értéke. Ide tartoznak a külső megrendelőnek teljesített ipari jellegű munkák is (javítások, festések stb.). A vállalati árutermelés abban

különbözik a *teljes termeléstől*, hogy nem foglalja magában a félkész termékek és a befejezetlen termelés növekedését (vagy csökkenését), valamint a rendelő nyersanyagának értékét. Az árutermelés azt a termékmennyiséget mutatja, amely a vállalattól a népgazdaságba jut: más vállalatoknak, a lakosságnak vagy exportra. Az árutermelést gyári módszer, egyes esetekben pedig „tröszt-módszer" vagy „ágazati" módszer alapján határozzák meg, vagyis az árutermelés összegéből levonják az illető tröszthöz vagy ágazathoz tartozó vállalatok belső termékforgalmát. A mezőgazdaság árutermelése a Szovjetunióban a mezőgazdasági termelésnek az a része, amely kikerül a mezőgazdasági vállalatokból az ipar nyersanyagellátására, a lakosság élelmiszerellátására és exportra. A következő realizálási fajták összegéből tevődik össze: a) a mezőgazdasági termékek begyűjtése és felvásárlása, b) kolhozpiaci eladások, c) egyéb elidegenítési formák (vetőmagkölcsönök visszatérítése, munkadíjak természetbeni fizetése stb.).

Maglód, 2021.12.26. Salánki László

Az ellenforradalom

- Az emberré válás útja a szocializmus -

Az ellenforradalom jellemzői:

Ellenforradalomról akkor beszélünk, ha a reakciós fordulatot haladó, vagy forradalmi változások előzték meg. A forradalomhoz a forradalmi helyzet, de az ellenforradalomhoz is kedvező szituáció szükséges.

Ellenforradalom a forradalomban legyőzött reakciós osztályok támadása a haladó új társadalmi rendszer ellen, a politikai hatalom jellegében beálló reakciós fordulat, illetve az ezt célzó megmozdulás.

A társadalmi forradalom olyan társadalmi fordulat, amikor megdöntik a magukat túlélt osztályok hatalmát.

Néhány gondolat:

A népi demokratikus és a szocialista forradalom polgári forradalommal való felváltása az ellenforradalom!

A polgári forradalom a demokráciát a feudalizmushoz képest magasabb, a szocialista forradalomhoz képest alacsonyabb színvonalon valósítja meg, mert a kapitalista kizsákmányolást, élősködést, bérrabszolgaságot, felsőbbrendűséget, a jobboldali erkölcsöt valósít meg!

A szocialista forradalom megszünteti a kizsákmányolást, az élősködés, a bérrabszolgaságot, a felsőbbrendűséget, a baloldali erkölcsöt valósítja meg.

A szocialista forradalom a szocialista demokráciát, az ellenforradalom pedig a tőkés diktatúrában, a polgári demokráciát, vagy a fasizmus valósítja meg!

Az ellenforradalom a kapitalizmusban szükségszerűen megvalósuló kapitalista önkényuralom megvalósítására törekszik, vagy a mosolygó vagy a klasszikus hitleri típusú fasizmusra.

A polgári demokrácia a mosolygó fasizmus, a demokráciát nyíltan elvető kapitalizmus a klasszikus hitleri típusú fasizmus. A kapitalizmus e két fasiszta típus között változatos formában diktatúra van, a dolgozó proletárok kizárásával a hatalomból, szükség szerinti terrorral, önkényuralommal, akár a jogállamiság keretében is. Az ellenforradalom a kapitalista önkényuralom visszaállítását szolgálja, diktatúrát a proletárok felett az élősködés érdekében!

Ha a földön a kapitalizmussal az ellenforradalom, a reakció győz, az az emberiség végét jelenti, visszafejlődést az állatvilágba. Az emberiség az önkényuralomban, a modern termelőerők birtokában, a valódi, a mindenki számára megvalósuló, a szocialista demokrácia nélkül életképtelenné válik! A kapitalizmus a fasizmussal visszavezeti az emberiséget az állatvilágba, az ellenforradalma ezt okozhatja.

Csak a marxizmus-leninizmus vezérfonalán működő kommunisták vezette szocialista demokráciát megvalósító forradalom lehet az emberiség megmaradásának az egyetlen, az egész emberiség érdekében megvalósítható útja!

Ha nem tud az emberiség a népi demokrácián keresztül eljutni a szocializmusba, majd a kommunizmusba akkor vége lesz! Az ellenforradalom végleges győzelme egyben az emberiség pusztulásának a kezdete!

„Az **ellenforradalom** politikai, társadalomfilozófiai fogalom, amely forradalmakkal való szembefordulást, az azok által létrehozott gyökeres társadalmi változások visszafordítását jelenti, és az 1789-es francia forradalom nyomán vált általánosan elterjedt fogalommá." Wikipédia

(idézet: A marxista filozófia alapjai)

… Ha ismét hatalomra jut az önmagát túlélt osztály, amelynek sikerült időlegesen visszaállítani uralmát, akkor nem forradalomról, hanem ellenforradalomról van szó. *A társadalmi forradalom* olyan társadalmi fordulat, amikor megdöntik a magukat túlélt osztályok hatalmát, és megteremtik a haladó, forradalmi osztályok hatalmát.

(idézet: A marxista fogalomlexikon)

Ellenforradalom: a forradalomban legyőzött reakciós osztályok támadása a haladó új társadalmi rendszer ellen; a forradalom előtti, vagyis a már idejétmúlt gazdasági, társadalmi és politikai rendszer erőszakos visszaállítása. Az imperialisták jellemző vonása az ellenforradalmiság, támogatnak minden haladásellenes erőt, kívülről szervezik az ellenforradalmat és az ellenforradalom exportjára törekednek. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme után a volt kizsákmányoló osztályok összefogtak az imperialista hatalmak fegyveres erejével, hogy közös ellenforradalommal megdöntsék az első szocialista államot. Hasonló helyzet állt elő az 1919-es Magyar Tanácsköztársasággal szemben is. A belső és a nemzetközi ellenforradalmi erők a legkülönbözőbb módszereket alkalmazták (összeesküvések, szabotázsakciók, ideológia diverzió, „fellazítás", az elkövetett hibák, nézeteltérések és elhajlások kihasználása, gazdasági nyomás, hidegháborús propaganda, szovjet- és kommunistaellenség terjesztése, háborús provokációk). A belső és a nemzetközi ellenforradalmi erők összefogása mutatkozott meg az 1956-os ellenforradalomban.

(idézet: Politikai kisszótár)

… **csendes ellenforradalom**: az 1968-as csehszlovákiai ellenforradalmi folyamat nyomán született fogalom. Jelentése: burkolt, vértelenül, fokozatosan végrehajtott ellenforradalmi kísérlet, amely lépésről lépésre, a tömegek félrevezetése, a kommunista párt és a munkásosztály vezető szerepének folytonos gyengítése, a proletárdiktatúra funkcióinak leépítése, a szocialista közösségtől és a szocialista internacionalizmustól való eltávolodás révén teljesedik ki. Alkalmazási kísérletében figyelembe vették az 1956-os magyarországi véres ellenforradalom, a nyílt támadás kudarcának tapasztalatait.

(idézet: Világpolitikai kislexikon)

… **az ellenforradalom Csehszlovákiában** hasonló szándékokat és célokat követett, mint 1956-ban Magyarországon. Taktikájában tért el attól, a feltételek és az időpont különbözősége miatt. Csehszlovákiában a szocializmusellenes erők mindenekelőtt a politikai, ideológiai bomlasztásra és a hatalom aláásására összpontosították törekvéseiket.

(idézet: Munkás Mozgalom Történeti Lexikon)

Ellenforradalom a politikai hatalom jellegében beálló reakciós fordulat, illetve az ezt célzó megmozdulás. Hátterében mindig a társadalmi haladás feltartóztatásában érdekelt osztályok és társadalmi rétegek érdeke áll. Klasszikus formája, amikor a történelmileg haladóbb társadalmi-gazdasági rendszert képviselő osztály államhatalmát döntik meg a megelőző társadalmi formáció visszaállítása céljából (pl. a Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaság leverése), vagy erre tesznek kísérletet.

… **ellenforradalomról** akkor beszélünk, ha a reakciós fordulatot haladó, vagy forradalmi változások előzték meg. Ahogyan a forradalmakhoz forradalmi helyzet szükséges, az ellenforradalom végrehajtása is számára kedvező szituáció kialakulását követeli, amelyben a forradalmi erők körében zavar, megosztottság keletkezik, az ellenforradalmi tábor befolyása pedig kiterjed a vele valójában ellentétes érdekű tömegek egy részére is.

… Az 1956 október—novemberi magyarországi nyílt ellenforradalmi lázadás, illetve Csehszlovákiában az 1968-as ún. „lopózkodó" ellenforradalom megmutatta, hogy a szocialista országokban az ellenforradalom a szocializmus építése során elkövetett hibákat és az általuk a kommunisták soraiban kiváltott ingadozást felhasználva, a nemzeti függetlenség nacionalista irányban eltorzított hangoztatásával és a szocializmus „megjavításának", „új modelljének" jelszavával álcázza valódi céljait. Korunkban az ellenforradalom minden esetben összefügg az imperializmus tevékenységével, amely ideológiai eszközökkel, pénzzel, fegyverrel, taktikai útmutatásokkal, esetenként pedig közvetlen katonai beavatkozással is támogatja.

Maglód, 2021.12.26. Salánki László

Az érdek

- Az emberré válás útja a szocializmus –

Az érdek jellemzői:

Az érdek a gondolatok és cselekedetek olyan célirányossága, amely az anyagi és a szellemi szükségletet tükrözi, az objektív viszonyok hozzák létre, amelyek megfelelő irányt szabnak az emberek akaratának és cselekvésének!

Néhány gondolat:

Az ember legfontosabb érdeke a létérdek, cselekedeteinek, gondolatainak legfontosabb (talán egyetlen) mozgatója. Az érdek - a létérdek - behálózza az ember teljes életét, gondolatait, cselekedeteit vezérli, még akkor is, ha a társadalmi tudatformák, az erkölcs, a művészet, a világnézet elhomályosítja, eltakarja, illúzióval kiszínezi ezt, de az érdek, a létérdek mégis mindig megtalálható kitartó vizsgálódással.

Az ember a saját létérdekében **önző**, ezért az önzetlen cselekedet az a létérdek nélküli, ok nélküli lenne. Az embertársaink érdekében tett úgynevezett **önzetlen** cselekedetben elvontan mégis a saját létérdek bújik meg. De nem mindegy, hogy az ember okosan vagy bután önző. A civilizált társadalomban az okos önzés a mérvadó, ahol a másik ember, a társadalom érdekei nagyon fontosak az okos embernek, ezért saját hátrányra néha le kell mondani a saját érdekről. A civilizált humánus ember **okos önző**, vagy erre törekszik, mert tudja, hogy csak így élvezheti a másik ember, a társadalom segítségét.

A látszólagos érdeknélküliség mögött elvontan az élettel, a léttel, a társadalommal kapcsolatos általános érdekek húzódnak meg, de gyakran a mindennapi életben, az emberi társadalomban élő ember számára ez nagyon távolinak, elvontnak tűnik, érzelmekben jelentkezik. Sokszor nehéz megtalálni, hogy ez az „önzetlenség" nekem, mint embernek miért a saját érdekem: a másik ember, a társadalom érdekének tisztelete. Mert az „önzetlenség" az a másik embertársam, a társadalom érdekének a tisztelete, az én érdekem is. A művészet, a zene, a festészet, stb. a politika, a tudományok, az oktatás, a világnézet, az erkölcs sokszor elfedi az érdek eredetét, elvonttá teszi, és csak gondos vizsgálódással sikerül megfejteni azt, hogy ez a létérdekkel kapcsolatos. Az érdeknélküliség az ember életében értelmetlen, céltalan, ok nélküli cselekvés lenne, ennek nem sok értelme van, de az élőlények, az állatok sem teszik ezt.

Az élőlények, az ember a saját (lét)érdek motiválta ok nélkül nem cselekszik, ez néha nehezen felismerhető. De ez lehet közvetlenül akár más érdekében (úgynevezett önzetlen cselekedet) vagy egyéb természeti kényszerből kiváltott ok, de lehet elvonatkoztatott, nehezen felismerhető is, ami mégis kapcsolódik a saját létérdekhez. A másik ember, a társadalom érdeke azonban a saját, az emberiség érdek lehet, ami benne él az ember tudatában, ezért cselekedhet látszólag „önzetlenül" is. Bár a beteg, tudatlan, megtévesztett elme képes a kitalált érdek szerint is cselekedni, így a kitalált, hamis érdek is ok a cselekvésre, még akkor is, ha soha el nem érhető, valójában nem létező a cél.

A vélt, hamis, kitalált érdeket a tudatlan, nem dialektikusan, nem materiálisan gondolkodó elme valóságosnak, valós érdeknek véli, úgy is cselekszik, mintha igaz lenne! A hamis kitalált világ képe, ha elhiszik, ugyanúgy hat az emberi tudatra, mint a valós létező, de ez a valóságban nem vezet sehova, rosszabb esetben a katasztrófába vezető út! Ilyen a vallás, az istenhit, ami hamis, kitalált, sehol nem létező, semmilyen tudományosan bizonyítható tulajdonsággal nem rendelkező világkép. A vallás „bizonyítékai", akár, ha a valóságot is és a tudomány eredményeit is tartalmazza, csupán képzelgés, spekuláció, mert nem a valós anyagi világból merített igazi tudományos módszerrel vizsgált bizonyítékokkal támasztja alá világnézetét, amit a valóságban nem kell ellenőrizni.

Minden hazugság, szélhámosság tartalmaz, tartalmaznia kell igaz elemeket is, a végeredmény azonban lehet mégis hamis, ha az objektív valóságban nem észlelhető, nem bizonyítható.

A dialektikusan és materiálisan gondolkodó embereknek is gondot okozhat a hamis, idealista világkép, mert az emberek, akik a nagy természetben és a társadalomban is csak kicsi pontocskák, kiszolgáltatottak az erőhatásoknak. A természet és társadalom ellenséges erőire gyógyír a kitalált olyan valami, mint az isten. Nem kell, hogy valós legyen, elég, ha csak virtuálisan létezik az emberi agyban, már az is segít elviselni a kegyetlen valóságot, így akár pozitív hatása is van, és ezért nem is kell tenni semmit, hogy kellemes hatást váltson ki a hívő tudatában.

Tipikus hamis érdek alapján való cselekedet az, ha a tudománytalan kitalált vallásos hitre, az idealizmusra támaszkodó hamis világnézet a motiváló ok, amely a kitalált világot valósnak képzeli, mert ezt pont olyannak tarja, látja, mintha tényleg valós lenne! Pedig ez csak a tudatban létező képzelt világ.

Így a vallásos hit, az idealizmus egy sajátságos elmeállapot, amely csak az emberi agyban létező kitalált virtuális világot valósnak véli, és eszerint cselekszik, mintha ez a kitalált világ kézzel fogható valóság lenne! Beszélget a csak saját agyában létező kitalált istennel, talán ebben a kitalált világban még látja is, halja is a valójában nem létezőt. Ez bizony beteg elmeállapot! A törékeny lelkületű ember ide menekül a valóságos világ csapásai elöl! A nem létezőbe, ez megnyugtatja, erőt ad neki!

Az érdek a civilizálódással, az emberré válással, a gondolkodással egyre kifinomultabban jelentkezik a társadalmi kapcsolatokban. A civilizált társadalomban az egyén az érdekeit egyre inkább a társadalom érdekeihez igazítja, mert csak így képes emberként élni, mert az ember a társadalom nélkül csak egy gyenge állat lehet.

A civilizált ember saját érdekeit okosan, embertársai és a társadalom érdekeit figyelembevételével érvényesíti. Amelyik társadalomban az egyéni érdek a társadalom többi tagjainak létérdekét rendszeresen, hosszútávon sérti az a katasztrófa felé halad, még akkor is, ha az érdekellentétek felszínre kerülését valamilyen módon elnyomják.

„**érdek**: Az érdek az, ami a társadalom, valamint réteg, csoport, továbbá az egyén számára előnyös. A csoportok, vagy egyének érdekekei megegyezhetnek, eltérhetnek, összeegyeztethetők vagy ellentétesek lehetnek. Konfliktus forrása lehet a pillanatnyi és a tartós érdekek közötti ellentét. /Lásd: cél, életcél, érték, értékfelfogás, konfliktus (Dr. Poór Ferenc)" hrportál

„**ÉRDEK**: Fontos, hasznos, szükséges dolog, amely vkinek, vminek sorsát, helyzetét előnyösen érinti, alakítja; vkinek, vminek a java, haszna, szükségessége." A magyar nyelv értelmező szótára

„**érdek**: Az egyén, a csoport v. a társadalom tevékenységének indítéka, amelyet szükségleteik kielégítése ösztönöz. Megkülönböztetünk egyéni, közösségi, családi, csoport-, osztály-, nemzeti és társ. érdeket. Az érdek alapvetően objektív, amennyiben azt a mindenkori társadalmi viszonyok határozzák meg. Ugyanakkor az érdek felismerésében és érvényesítésében fontos szerepet játszik a szubjektív tényező is. A különféle érdekek természetükből adódóan egymással ellentétbe kerülnek. Az ellentét lehet kibékíthető v. kibékíthetetlen. A társ. antagonizmuson alapuló osztálytársadalmakban az uralkodó osztály érdekei a társ. fejlődés gátjaivá váltak, míg az elnyomott osztály érdekei a társ. haladást szolgálták." Kislexikon

„**önzés**: Csak a saját javának, kényelmének, gyönyörének hajhászása, még mások jogainak vagy az illemnek a megsértésével is." wikiszotar

„Mi az egoizmus: Az önzésnek azt a hozzáállását nevezzük, aki túlzott szeretetét fejezi ki önmaga iránt, és csak azzal foglalkozik, ami a saját érdekei és haszna érdekében áll, anélkül, hogy mások igényeit kielégítenék vagy megjavítanák." encyclopedia-titanica

„**ÖNZÉS szó jelentése**: Önhasznát kereső cselekvés" szojelentese.com

(idézet: Filozófiai kislexikon -1980)

Az érdek: fogalom, amely azt jellemzi, ami az egyen, család, közösség, osztály, nemzet, a társadalom egésze számára objektíve jelentőséggel bír, szükséges. Ennek megfelelően különbségét teszünk egyéni **érdek**-ek és közös, családi, csoport-, osztály-, nemzeti, társadalmi **érdek**-ek között. Az **érdek** nem az egyén tudatának és akaratának a terméke; azok az objektív *társadalmi viszonyok* hozzák létre, amelyek megfelelő irányt szabnak az emberek akaratának és cselekvésének. A közös **érdek** mindig valamely társadalmi-történelmi közösséghez (osztályhoz, nemzethez), valamely kollektívához, társuláshoz (politikai párthoz, szakmai, szövetkezeti társuláshoz stb.) tartózó emberek **érdek**-e. Minden társulás az oda belepő egyének választása alapján jön létre, szerveződik meg. A társadalmi-történelmi közösséghez (osztályhoz, nemzethez) való tartozás viszont nem az emberek önmeghatározásának az eredménye. Ezt azoknak az **érdek**-eknek az egysége determinálja, amelyeket minden egyes ilyen közösség társadalmi lényege és létfeltételei határoznak meg. A közös **érdek** objektíve ugyan az adott közösség minden egyes tagjának **érdek**-e, mégsem mindig ismeri fel a közösség valamennyi tagja. Így a proletariátus osztályérdeke objektíve minden egyes munkásnak **érdek**-e, egyes munkáscsoportok azonban idegen osztályideológia hatása folytán híján lehetnek saját osztályérdekeik tudatának, sőt azokkal ellentétesen is cselekedhetnek. Ez teszi elengedhetetlenné a marxista—leninista pártok harcát azért, hogy minden proletár tudatara ébredjen saját osztálya **érdek**-einek. Az antagonisztikus társadalmakban mindig harc folyik a haladás és a reakció erői között, amiért is a társadalmi **érdek**-ek itt sohasem lehetnek egyneműek, azaz az adott társadalom minden tagja számára egyezőek. A szocializmusban a társadalom **érdek**-ei objektíve a társadalom valamennyi tagjának közös **érdek**-eivé válnak. Ez azonban nem teszi feleslegessé az emberek társadalmi **érdek**-eik felismerésének szellemében való nevelését.

(idézet: Marxista-leninista fogalomlexikon)

Érdek: a gondolatok és cselekedetek olyan célirányossága, amely az egyes emberek (egyéni érdek), illetve társadalmi csoportok és történelmi közösségek (közérdek) anyagi és szellemi szükségleteit tükrözi. A társadalmi fejlődés objektív szükségleteinek és tendenciáinak megfelelő közérdek a társadalom érdekre. Az osztálytársadalomban az ilyen érdekek csak osztályérdekek lehetnek, s az osztályok természettörténeti szükségszerűséget fejeznek ki. Az érdek törekvések, vágyak alakjában jelentkezik, de a szubjektív indítékok mellett mindig tartalmaz objektív indítékokat is. A közérdek általában objektíve adott, mert azt valamely társadalmi csoport, történelmi közösség életfeltételei és természete határozzák meg. Kivételt csak a kívánságok és célok azonossága eredményeképpen keletkező önkéntes egyesülések érdekei képeznek. De az ilyen egyesülések érdekei is – akárcsak az egyéni érdekek – magukon viselik az egyének bizonyos osztályokhoz való tartozásának és az utóbbiak létfeltételeinek a bélyegét. A magántulajdon és az osztályantagonizmusok viszonyai között az egyes társadalmi csoportok, s ugyanígy az egyes emberei érdekeit gyakran nem egyeznek meg, sőt ellentmondanak egymásnak; a társadalom érdekeivel nemcsak az egyéni érdekek kerülnek ellentmondásba, hanem a reakciós osztályok közötti érdekei is. Csak a szocializmusra való áttérés után alakulnak ki a feltételek a

társadalom valamennyi tagja alapvetőérdekeinek egységéhez és nyílik lehetőség az egyéni és közérdek harmonikus összeegyeztetésre.

Maglód, 2021.12.26. Salánki László

Az erkölcs

- Az emberré válás útja a szocializmus –

Az erkölcs jellemzői:

Az erkölcs társadalmi tudatforma, az emberi együttélés, magatartás normáit, szabályait, kötelességeit tükrözi! Az erkölcsben a társadalmi szükségszerűség, a társadalom, ill. az osztályok szükségletei, érdekei fejeződnek ki! A kommunista erkölcs a proletariátus osztály erkölcse, amely az emberiség egyetemes erkölcsévé válik!

Az erkölcs jellegét a társadalmi-gazdasági rend határozza meg. Az erkölcs normáiban az osztály, valamely társadalmi réteg vagy a nép érdekei tükröződnek.

Az erkölcsi szabályok és viszonyok nem egyszer s mindenkorra adottak, mint a metafizikus gondolkodók vélik, és nem is az ész vagy a szellem tiszta termékei, mint az idealista filozófusok és a teológusok állítják.

Néhány gondolat:

Az erkölcs és az érdek szorosan összefügg egymással, a meghatározó a létérdek, bármilyen formában is hat, bárhogyan is jelentkezik! Az erkölcs az érdekhez kötődik, így az erkölcs nem létezik érdek - létérdek - nélkül. Az ember kénytelen, mert ez a létérdeke, az erkölcsét alapvetően az érdekének megfelelően meghatározni, de azért ezen túlmutat az ideális cél, az emberré válás felé, mert ez is érdeke, még akkor is, ha ez az adott fejlettség mellett nem tartható be teljesen csak formálisan.

Az ember legfontosabb érdeke a saját élete, a társadalmi léte, de csak a társadalom, a termelőerők fejlettsége, fejlődése ad lehetőséget ennek mind teljesebb, ideálisabb megvalósítására. A termelőerők fejlettsége, a társadalom formája, csak bizonyos (az ideális alapján) erkölcsi értékek megvalósítását teszi lehetővé.

Mi az ideális erkölcs?

Humánus emberként élni, az egyén és a társadalom összhangját megvalósítani, összefogni, egyéni vagy közös erőfeszítéssel segíteni embertársainkon, betartani a tíz parancsolatot, de ez csak idea, mert amíg a létért küzdeni kell, addig kénytelenek az emberek egymásellen és a természet káros hatásai ellen is harcolni. Az egymás ellen harcoló emberek erkölcse alapvetően embertelen, győzni kell, ez a legfontosabb, akár mindenáron. De a társadalmi létben szükségszerű az összefogás, a másik segítése is. Így a létért való küzdelemben a társadalmi összefogás és az egyéni érdek harmóniája az emberiség érdeke.

A szocializmusban a társadalmi, a kapitalizmusban az egyéni érdek a meghatározó, így az erkölcse is ezt tükrözi. A szocializmus valódi egyenjogúságra törekvésével szemben a kapitalizmus szélsőségesen megosztja az emberiséget és ez szükségszerűen elvezet a fasizmusba, ahol a dolgozó többség érdeke alárendelődik az élősködők érdekének, ami az erkölcsében is megnyilvánul. Így van szocialista erkölcs és kapitalista erkölcs is. A szocialista erkölcs az egyén és a társadalom összhangját, a kapitalista erkölcs alapvetően az egyéni érdeket szolgálja.

Az ideális erkölcs az emberré válás megvalósítására törekszik, ami legfejlettebb formában a szocializmuson keresztül a kommunizmusban, az osztálynélküli társadalomban valósulhat meg. Az osztálytársadalmakban az erkölcs alapvetően az uralkodó osztály érdekeinek van alárendelve, ez a motiválója. A kizsákmányoló társadalmakban a kizsákmányolók érdeke a kizsákmányolás, élősködés, felsőbbrendűség, ezért az erkölcsük ezeket az embertelenségeket eltűri, sőt e nélkül nem működik, bár a kapitalizmus ebben a tekintetben nagyon demagóg módon az egyenjogúságról, demokráciáról szélhámoskodik.

Amint megszűnik az érdek, a lehetőség a kizsákmányolás, az élősködés, a felsőbbrendűség megvalósítására, akkor az erkölcs ehhez változik, ez a szocializmusban, de teljességében a kommunizmusban lesz lehetséges.

„Az **erkölcs fogalma** alatt egy adott társadalom által régebbi tapasztalatok alapján összegyűjtött és helyesnek ítélt viselkedési szabályok összességét értjük. A jogon kívül a legerősebb normafajta. Az erkölcs szabályai a társadalmi normák egyik típusát jelentik. Más megfogalmazás szerint az erkölcs azon elvek összessége, amelyek a helyes és helytelen, a társadalmi jó és rossz megkülönböztetését segítik a cselekvés szintjén. … Az erkölcs eredeti jelentése ennél tágabb körű volt: általában jelentette egy személy magatartásának módját, ezért jelentéstartalma és színezete az előtte alkalmazott jelzőtől függött (például „lovagi erkölcs”, „szerzetesi erkölcs”, „polgári erkölcs”, „paraszti erkölcs” vagy összetett jelzőként „jó erkölcsű”, „feslett erkölcsű” stb.) Ez utóbbi szóhasználat mai maradványa a jogban ismert "jó erkölcsbe

ütköző" kifejezés.Az erkölccsel kapcsolatos felfogások a történelem folyamán gyakran változtak és ma is különböző erkölcsi nézetek élnek egy időben. A közösségi szinten elfogadott úgynevezett közerkölcs szabályai társadalmi csoportonként, kultúránként, országonként, régiónként változnak." Wikipédia

„Az **erkölcs** egy olyan társadalomban létező és elfogadott normák, értékek és hiedelmek halmaza, amelyek viselkedési és értékelési modellként szolgálnak a helyes vagy a helytelen megállapításához." encyclopedia-titanica

„… az **erkölcs** azon elvek összessége, amelyek a helyes és helytelen, a társadalmi jó és rossz megkülönböztetését segítik a cselekvés szintjén. … Az erkölccsel kapcsolatos felfogások a történelem folyamán gyakran változtak és ma is különböző erkölcsi nézetek élnek egyidőben. A közösségi szinten elfogadott úgynevezett közerkölcs szabályai társadalmi csoportonként, országonként, kultúránként, régiónként változnak. … Erkölcsi jónak tartják mindazon fizikai és szellemi értékeket, amelyek együttesen az ember, mint biológiai és társadalmi lény boldogságát eredményezik." Kislexikon

„az **erkölcsöt** életszabályozó rendszernek, élettörvénynek, az erkölcsi normákat együttműködési, együttélési szabályoknak is nevezhetjük. „Tedd a jót, és kerüld a rosszat!" Ez erkölcsi alaptörvény" ATV

(idézet: Filozófiai kislexikon -1980)

Az erkölcs, morál a társadalmi tudat egyik formája, társadalmi képződmény, amely az emberi magatartás szabályozásának funkcióját tölti be a társadalmi élet valamennyi területére kiterjedő érvénnyel.

A tömegtevékenység szabályozásának egyéb formáitól (a *jog*tól, az állami dekrétumoktól, a különféle termelési-adminisztratív előírásoktól, a népi hagyományoktól stb.) az **erkölcs**-öt realizálódásának módja különbözteti meg.

Az **erkölcs**-ben a társadalmi szükségszerűség, a társadalom, ill. az *osztályok* szükségletei, *érdekei* ösztönösen kialakult és általánosan elismert követelmények (magatartási szabályok) alakjában fejeződnek ki, amelyeket a tömeges példamutatás, a megszokás, a szokások, a közvélemény ereje támaszt alá.

Az **erkölcs** követelményei ezért a személytelen kötelezettség, a mindenkihez egyaránt szóló, de egyetlen embertől sem eredő parancsolat formáját öltik. Ezek a követelmények viszonylag tartós jellegűek. A gyökeret vert rend által fenntartott egyszerű szokásoktól vagy hagyományoktól az különbözteti meg őket, hogy az emberi élet és cselekvés mikéntjéről, a jóról és rosszról alkotott felfogások alakjában eszmeileg megalapozást nyernek. A jogtól pedig az határolja el, hogy 1. teljesítésüket mindenki ellenőrzi, és az egyén erkölcsi tekintélye nem függ attól, hogy rendelkezik-e vagy sem valamilyen hivatalos hatalommal, 2 szankcionálásuk formái csupán szellemi jellegűek (a cselekedetek közmegítélése, helyeslése vagy rosszállása). Erre vezethető vissza, hogy az **erkölcs**-ben a tudatnak viszonylag nagyobb szerepe van, mint a társadalmi kontroll más formaiban.

Az erkölcsi tudat kifejeződhet mind racionális formában, fogalmakban és ítéletekben, mind pedig emocionális formában, érzésekben, motívumokban, vonzalmakban. A társadalmi tudat mellett az **erkölcs**-ben jelentős szerepet játszik az egyéni tudat is. A társadalom által kialakított erkölcsi képzetekre támaszkodva, elsajátítva azokat a nevelés folyamatában, az egyen számottevő mértékben önállóan szabályozhatja magatartását és alkothat ítéletet a körülötte lejátszódó események erkölcsi jelentéséről. Az egyén ennek folytan az **erkölcs**-ben nem csupán objektuma a társadalmi kontrollnak, hanem tudatos szubjektuma is, azaz erkölcsi személyiség.

Mint bonyolult társadalmi képződmény, az **erkölcs**

1. tartalmát tekintve erkölcsi tevékenységet (egy-egy társadalomban meghonosodott cselekvésmódot, az emberek nagy száma által követett magatartást, az erkölcsi szokásokat),
2. e tevékenységet szabályozó és a kötelezettség, az emberrel szemben támasztott követelmények különféle formáiban megnyilvánuló erkölcsi viszonyokat,
3. e viszonyokat megfelelő képzetek (normák, elvek, társadalmi és erkölcsi eszmények, a jó és rossz, az igazságos és igazságtalan fogalmának) alakjában visszatükröző erkölcsi tudatot foglal magában.

Az erkölcsi tudat formái logikailag rendezett egységes rendszert alkotnak, amely nem csupán az erkölcsi cselekedetek előírását teszi lehetővé, hanem azok meghatározott módon történő motiválását és értékelését is. A társadalmi élet különböző területeivel kapcsolatosan az **erkölcs**-ben sajátos szabályok alakulnak ki (munka-**erkölcs**, szakmai, párton belüli etika, a mindennapi, ill. a családi élet **erkölcs**-e), amelyek egységes alappal rendelkeznek és csak viszonylagosan önálló területei az **erkölcs**-nek.

Az **erkölcs** történelmi jelenség. Az emberi társadalom kialakulásának kezdeti szakaszán jön létre és a gazdasági, valamint az egyéb társadalmi viszonyok változásával, az emberiség anyagi és szellemi kultúrájának haladásával együtt fejlődik. Általános emberi elemek mellett az **erkölcs** történelmileg átmeneti és osztályjellegű normákat, elveket, eszményeket stb. foglal magában. Az osztályokra tagolt társadalomban az **erkölcs** elkerülhetetlenül osztályjellegű, visszatükrözi az osztályharcot. Minden egyes antagonisztikus osztálytársadalomba a fennálló társadalmi viszonyokat szentesítő erkölcsi rendszer mellett, amely az uralkodó kizsákmányoló osztály érdekét juttatja érvényre, kialakul az ezt tagadó **erkölcs** is. Létrehozója az az elnyomott osztály, amely harcra kel a társadalom átalakításáért és e harc során megszabadul az uralkodó **erkölcs** szellemi hatalmától; a maga **erkölcs**-évél ez az osztály a jövő társadalom **erkölcs**-ének kialakulását alapozza meg. E tekintetben elvileg sajátszerű a *kommunista* **erkölcs** amely a proletariátus osztály **erkölcs**-eként jön létre, majd a

szocialista társadalom egészét átfogó általános **erkölcs**-cse alakul át, végül pedig az emberiség egyetemes **erkölcs-é**vé válik.

(idézet: Marxista-leninista fogalomlexikon)

Erkölcs: társadalmi tudatforma, amely a társadalmi valóság erkölcsi viszonyait és kategóriáit (jóság, a jó, az igazságosság stb.) az emberi együttélés, magatartás azon normáinak, szabályainak összességét tükrözi és rögzíti, amelyek az embereknek egymás és a társadalom iránti viszonyát és kötelességeit szabályozzák. Az erkölcs jellegét a társadalmi-gazdasági rend határozza meg. Az erkölcs normáiban az osztály, valamely társadalmi réteg vagy a nép érdekei tükröződnek. Az osztálytársadalomban az osztályok érdekeinek ellentétessége folytán többféle erkölcs létezik. Ha valamely osztály reakcióssá válik, erkölcse megszűnik jogosult lenni, szélsőségesen egoistává válik és ellentétbe kerül a történelmi fejlődés menetével, ha azonban az erkölcs történelmi fejlődés követelményeit fejezi ki, akkor haladó jellegű. Az erkölcs nemcsak magatartási szabályok rendszere, hanem az emberek szellemi arculatának, a társadalmi réteg, az osztály, illetve a nép pszichológiájának és ideológiájának jellemző sajátossága.

Erkölcsös (vagyis morális) az a magatartás, amely objektíve jó és igazságos, amorális (erkölcstelen) pedig az, amelyik rossz, igazságtalan. Az erkölcs értékelést is tartalmaz. Az értékelő viszony nemcsak az ítéletekben (ideológiák), hanem az emocionális akarati reakciókban, affektusokban (szokásokban) is megmutatkozik. Azok az emberek közötti viszonyok, amelyek a magatartás etikai értékelésében, az életformában fejeződnek ki, alkotják az erkölcsi viszonyokat.

Az erkölcs az emberi társadalom létrejöttével együtt, tehát az állam és a jog létrejötte előtt megjelent már, és a történelmi fejlődés hosszú útját tette meg, miközben jellege a termelési mód és a társadalmi rend változásaival együtt változott. Az osztálytársadalmakban az antagonisztikus osztályok harca az erkölcs terén is kifejezésre jut. Az erkölcsi szabályok és viszonyok tehát nem egyszer s mindenkorra adottak, mint a metafizikus gondolkodók vélik, és nem is az ész vagy a szellem tiszta termékei, mint az idealista filozófusok és a teológusok állítják. A vallás az osztálytársadalmakban lényegében a kizsákmányolók erkölcsijét védi. A polgári erkölcsöt a magántulajdonosi szellem hatja át: a polgári évek és szokások az egoizmusban, az individualizmusban, az emberek iránti ellenséges viszonyban fejeződnek ki. Az imperializmus erkölcse legkövetkezetesebben és legreakciósabban a fasizmusban fejeződik ki. A tőkés társadalmi rend pusztulásával a polgári erkölcsöt a szocialista erkölcs váltja fel. A szocialista erkölcs forrása a proletáriátusnak már a régi társadalmi renden belül létrejött erkölcs, az erkölcsi alapelvek szerepe: az emberek egymás közötti és a társadalommal szembeni viszonyait mindinkább erkölcsi elvek szabályozzák, az adminisztratív igazgatás szerepe pedig fokozatosan csökken.

Erkölcsi Ítélet: olyan ítélet, amely vagy határozott módon megfogalmazott erkölcsi követelményt (normát, erkölcsi parancsot), vagy valamilyen társadalmi jelenség, esemény, illetve tett erkölcsi értékelését tartalmazza. Például: „Minden ember dolgozzék!”, vagy „A naplopás bűn”. A modern polgári etika képviselői az erkölcsi ítéletet rendszerint elszakítva vizsgálják attól a társadalmi szereptől, amelyet ezek az értékelések, normák, parancsok betöltenek és csupán logikai szerkezetüket és jelentésüket elemzik, s ennek folytán téves következtetésekre jutnak.

Erkölcsi Norma: a társadalomra, valamely osztályra, társadalmi rétegre, illetve az egyes emberekre érvényes etikai tartalmú magatartási szabály. Az erkölcsi normák abban különböznek a jogiaktól, hogy bennük nem jogi törvény, hanem szokás, társadalmi követelmény stb. formájában rögzítődik az emberek viszonya egyes jelenségekhez, mint jóhoz, igazságoshoz, mások pedig mint rosszhoz, igazságtalansághoz. Az erkölcs normatív jellegét az határozza meg, hogy a társadalom (vagy osztály) saját érdekeivel összefüggésben tilt minden olyan magatartást, amely a társadalom (osztály) számára hasznos, értékes ellen irányul, és ösztönzi a közjót elősegítő, gyarapító tetteket. Az erkölcsi követelményekben a valóság etikai tartalmú tulajdonságai tükröződnek: az egyik objektíven hasznosnak, jónak, igazságosnak bizonyul, a másik pedig nem.

Erkölcsi Tanítások: a személyiség erénynek vagy bűnnek minősülő sajátosságai. A kommunizmus építésének korszakában a pozitív erkölcsi tulajdonságok: a becsületesség, szerénység, munkaszeretet, a társadalmi kötelesség teljesítése, kollektivizmus, humanizmus, hazafiság és internacionalizmus.

Maglód, 2021.12.26. Salánki László

Az idealizmus

- Az emberré válás útja a szocializmus –

Az idealizmus jellemzői:

Az idealizmus a materializmussal lényégénél fogva szemben álló, ellentétes filozófiai irányzat! Az idealizmus a filozófia alapkérdésénél a szellemi, a nem anyagi elsődlegességéből indul ki! A marxizmus-leninizmus bebizonyította e filozófia (az idealista világnézet) tudományos tarthatatlanságát!

Az idealizmus a tudatot a természettől elszakítva vizsgálja, a marxizmus-leninizmus az idealizmus valamennyi válfaját két csoportra osztja: objektív idealizmus, amely a valóság alapjául egy megszemélyesített vagy személytelen szellemet, valamiféle világfeletti én tudatát fogadja el, és szubjektív idealizmusra, amely az egyéni tudatra építi a világot.

Általánosságban az idealizmus a hanyatló, a társadalmi progresszivitással szembekerülő osztályok ideológiája.

Az idealizmus bár egészében a valóságot spekulatíve torzító filozófia, „az eleven, termékeny emberi megismerés élő fáján nő". (*Lenin*)

Néhány gondolat:

Az idealizmus a képzelet világa. A képzelet az ember nagyon fontos, nélkülözhetetlen tulajdonsága. A képzelet nélkül lehetetlen volna a világ megismerése.

Azonban csak az visz előre a valódi megismerésre, ha a képzelet forrása, az alapja a létező természetből származó jelenség, ha az ember következetesen a valóságra támaszkodva, tudományos módszerrel keres, akár új magyarázatot az adott jelenségre.

A tudományos módszer alapján készített hipotézist mindenképpen a valóságban, a gyakorlatban ellenőrizni, bizonyítani kell, hogy a feltevés, a képzelet, az idea helyessége, valódisága elfogadható legyen. Vagy igaz az elképzelt kép, hipotézis, elmélet és ez igazolható a valóságban, vagy hamis, de a hamisat el kell vetni, amit a gyakorlat, a tudományos módszer bebizonyított. A gyakorlatban megvizsgált és igazolt hipotézist szükség szerint lehet megfigyelni, kiigazítani, bővíteni, javítani, és ezt újból a gyakorlatban ellenőrizni kell, addig, amíg ki nem derül, hogy igaz vagy hamis a hipotézis.

A rossz, a hamis úton járó, nem a valóságra épülő képzelet szülte világkép legfeljebb nem vezet sehova, vagy a rosszabb esetben katasztrófába. Az idealizmussal ezért csínján kell bánni, kihasználni a képzelet erejét, de szigorúan megmaradni a valóság, a tudományos módszer, a gyakorlati ellenőrzés talaján.

„Az **idealizmus** a léttel szemben a tudat elsőbbségét hirdető filozófiai irányzat. A filozófia alapkérdésében abból indul ki, hogy elsődleges az embertől független vagy emberi szellem, az eszme, a tudat. Az anyag, a természeti és társadalmi lét, az észlelhető valóság másodlagos mind lételméleti, mind ismeretelméleti vonatkozásban. Az idealizmus ellentéte a materializmus. Az idealizmus és a materializmus ellentéte megjelenik a filozófia és sok más tudományág általános elveiben, kategóriáiban." Wikipédia

„**A tudományos módszer** a legjobb módja annak, hogy az igaz állításokat megkülönböztessük a hazugságoktól és tévedésektől. Az egyszerű leírása valahogy így néz ki:
1: Vizsgáld meg valamilyen szempontból az univerzumot.
2: Találj ki egy hipotézist, ami összeegyeztethető a tapasztalataiddal.
3: A hipotézis segítségével adj előrejelzéseket.
4: Teszteld az előrejelzéseket kísérletekkel vagy további megfigyelésekkel.
5: Változtasd meg a hipotézist az eredményeknek megfelelően.
6: Folytasd a 3. lépéstől." szabadgondolkodó

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Idealizmus: filozófiai irányzat, amely a filozófia alapkérdésének megoldása tekintetében a materializmussal ellentétes, amennyiben a szellemi, a nem anyagi elsődlegességéből és az anyagi másodlagosságából indul ki. Ez viszi közel a valláshoz, amely szerint a világ időben és térben véges, s az isten teremtette.

Az idealizmus a tudatot a természettől elszakítva vizsgálja, s így szükségképpen misztifikálja mind az emberi tudatot, mind a megismerési folyamatot, és rendszerint szkepticizmust és agnoszticizmust hirdet. A materialista determinizmussal a következetes idealizmus a teleologikus felfogást állítja szembe (Teleológia).

A burzsoá filozófusok az „idealizmus" kifejezést több értelemben használják, magát az irányzatot azonban az egyetlen igazi filozófiának tekintik. A marxizmus-leninizmus bebizonyította e filozófia tudományos tarthatatlanságát, de ellentétben a metafizikus és vulgáris materializmussal, amely az idealizmust csupán képtelenségnek és ostobaságnak tartja, hangsúlyozza, hogy a filozófiai idealizmus bármely konkrét formájának ismeretelméleti gyökerei vannak. Az elméleti gondolkodás fejlődése során az idealizmus lehetősége – a fogalmaknak tárgyuktól való elszakítása – már a legelemibb absztrakcióban fennáll. Ez a lehetőség csak az osztálytársadalom viszonyai között válik valósággá, ahol az idealizmus úgy jelenik meg, mint a mitológiai, fantasztikus vallási képzetek folytatása tudományos köntösben. Társadalmi gyökereit tekintve az idealizmus a materializmussal ellentétben, rendszerint azoknak a konzervatív és reakciós rétegeknek és osztályoknak a

világnézeteként jelentkezik, amelyek nem érdekeltek a valóság hű tükrözésében, a termelőerők fejlesztésében és a társadalmi viszonyok gyökeres átalakításában.

Az idealizmus abszolutizálja az emberi megismerés fejlődése során szükségszerűen felmerülő nehézségeket, s ezáltal fékezi a tudományos haladást. Mindezek ellenére az idealizmus egyes képviselői új ismeretelméleti kérdések felvetésével és a megismerési folyamat formáinak értelmezésére tett kísérletekkel ösztönzően hatottak több filozófiai probléma kidolgozására (pl. Hegel a fogalmak dialektikájában „megsejtette" a dolgok dialektikáját). Ellentétben a polgári filozófusokkal, akik az idealizmus sokféle önálló formáját különböztetik meg, a marxizmus-leninizmus az idealizmus valamennyi válfaját két csoportra osztja: objektív idealizmus, amely a valóság alapjául egy megszemélyesített vagy személytelen szellemet, valamiféle világfeletti én tudatát fogadja el, és szubjektív idealizmusra, amely az egyéni tudatra építi a világot. A szubjektív és az objektív idealizmus közti különbség nem abszolút. Egyrészt sok objektív idealista rendszer tartalmaz szubjektív idealista elemeket, másrészt a szubjektív idealisták, a szolipszizmus elkerülése végett gyakran objektív idealista álláspontra helyezkednek.

(idézet: Filozófiai kislexikon -1980)

Az idealizmus: filozófiai irányzat, amely a *filozófia* alapkérdésének megoldásában abból indul ki, hogy a szellem, az eszme, a tudat az elsődleges, és az anyag, a természet, a lét, az objektív valóság a másodlagos mind ontológiai, mind ismeretelméleti vonatkozásban. Az **idealizmus** a *materializmussal* lényégénél fogva szemben álló, ellentétes filozófiai irányzat. Az **idealizmus** kifejezés a XVII. sz.-ban vonult be a filozófiai használatba. Az **idealizmus** kialakulásának lehetősége a társadalmi lét és az emberi megismerés bonyolultságában gyökerezik. Ennek megfelelően megkülönböztetjük az **idealizmus** ismeretelméleti és társadalmi forrásait.

Az **idealizmus** ismeretelméleti forrásai magának a megismerési folyamatnak néhány lényeges sajátosságában gyökereznek. A megismerő tevékenység olyan rendkívül fontos és nélkülözhetetlen mozzanata, mint az elvonatkoztatás, az absztrahálás — különösen ha tudatos kontroll nélkül megy végbe —, magában rejti az idealista torzítás lehetőséget. „Az emberi megismerés kettéhasadása és az idealizmus lehetősége *adva van* már az *első, elemi* elvonatkoztatásban: a »ház« általában és az egyes házak" (*Lenin* Művei. 38. köt. 360. old.) A torzulás lehetősége abban a mértekben növekszik, ahogyan a megismerő gondolkodás az absztrakció egyre magasabb fokaira emelkedik. S itt már nem arról van szó, hogy valamely konkrét tulajdonság, hatás, viszony idealista hiposztazálás (önálló létezővé való átalakítás) alapjául szolgál, hanem magát az így hiposztazált tulajdonságot, a hatást, a viszonyt mint olyat tekintik külön, az anyagtól elvileg független, önálló létezőnek. A filozófiai és a matematikai absztrakció legmagasabb fokain végső soron az anyagi valóság különböző oldalait, határait, összefüggéseit visszatükröző fogalmak konkrét anyagi tartalma teljesen eltűnik. Ily módon az **idealizmus** ismeretelméleti gyökerei, amelyek már a tudományos megismerés alacsonyabb fokain, a legegyszerűbb absztrakciók kidolgozása és használata során felfedhetők, az absztrakció magasabb fokain (a tudományos elméletek matematizálása, formalizálása, axiomatizálása eseten) növelik, illetve újjászülik a filozófiai **idealizmus** fellépésének lehetőségét. Az **idealizmus** ismeretelméleti gyökerei közé tartozik az az egyszerű tény is, hogy a megismerés közvetlenül mindig egy-egy ember, egy-egy megismerő szubjektum tevékenysége, vagyis hogy minden megismerés az objektív világ szubjektív visszatükrözése; tudati aktus, amelyben a külvilág, a lét az észlelésnek és a gondolkodásnak a megismerő szubjektum belső világában visszatükröződő objektumaként jelenik meg. Minthogy a szubjektum számára a megismerendő objektumok léte csak annyiban közvetlen realitás, amennyiben ő megismeri azt, amennyiben érzékeli, észleli, átéli, ismeretelméletileg lehetővé válik a létezőnek a tudatosítottál való azonosítása. De a megismerésnek ezek a sajátosságai önmagukban véve csak lehetővé teszik a gondolkodásnak az objektív valóságtól való idealista elszakadását. Ez a lehetőség bizonyos történeti feltételek mellett válik csak valósággá. Az **idealizmus** azért válhatott a társadalmi gondolkodás fejlődésében tartós, sok évszázados filozófiai hagyománnyá, mert voltak és vannak társadalmi osztálygyökerei is.

Az **idealizmus** kifejlődésének kedvező társadalmi talajt teremtett mindenekelőtt a szellemi munka különválása a fizikai munkától, az a pillanat, amelytől kezdve „a tudatnak módjában áll, hogy emancipálja magát a világtól" (*Marx—Engels* Művei. 3. köt. 32. old.), s a gondolati tevékenység elsődlegesnek, meghatározónak, teremtőnek látszik a fizikai munkafolyamatban végrehajtott műveletekhez és előállított dolgokhoz képest.

Az **idealizmus** osztálybázisa a társadalmi-történelmi fejlődés feltételeitől függően változó. Általánosságban az **idealizmus** a hanyatló, a társadalmi progresszivitással szembekerülő osztályok ideológiája. Előfordult azonban bizonyos konkrét történeti fejlődési feltételek és az ideológia viszonylagos önállósága folytán, hogy a haladó osztályoknak ellenfeleik ellen vívott harca a filozófia szférájában különböző idealista áramlatok összecsapása alakjában ment végbe. Az **idealizmus** bár egészében a valóságot spekulatíve torzító filozófia, „az eleven, termékeny emberi megismerés élő fáján nő". (*Lenin* Művei. 38. köt. 351. old.) Kiragadja és felhasználja az igazságnak egy-egy elemét, vonását, egyoldalú, túlzott jelentőséget ad neki, s felduzzasztja azt „…abszolúttá, *elszakítva* az anyagtól, a természettől, istenítve". (*Lenin* Művei. 38. köt. 351. old.)

A *filozófiatörténet* Marx előtti korszakában az **idealizmus** fejlődését nagyban ösztönözte az a körülmény, hogy a materializmus a vizsgált tárgyak elsődleges, anyagi, objektív voltára, reális tartalmára összpontosította figyelmét, s homályban hagyta, elhanyagolta e tények másodlagos, szubjektív, formális oldalait, leegyszerűsítve, sematizálva a valóságot. Ezeket a materializmus által figyelmen kívül hagyott tényleges valóságmozzanatokat az **idealizmus** használta fel a maga fogalomrendszerében. Az **idealizmus** történelmi jogosultságának alapjául szolgáltak a régi materializmus más fogyatékosságai és korlátai is (pl. a szemlélődő jellege). Abban a mértékben, ahogyan a materializmus legmagasabb rendű, dialektikus formája leküzdötte a régi materializmus szűk jellegét, korlátozottságát, egyoldalúságát, az idealista filozófia ezt a létjogosultságát is elveszítette. Az **idealizmus** bár általában abszolutizálja az emberi megismerés fejlődése során szükségszerűen felmerülő nehézségeket, egyes képviselői új elméleti kérdések felvetésével és a megismerési folyamat formáinak értelmezésére tett kísérletekkel ösztönzően hatottak több filozófiai probléma kidolgozására (pl. Hegel a fogalmak dialektikájában „megsejtette" a dolgok dialektikáját). Az **idealizmus** valamennyi válfaja két csoportra osztható: objektív **idealizmus**-ra, amely a létező valóság alapjául, kezdetéül és lényegéül egy megszemélyesített vagy személytelen szellemet, valamiféle világfeletti ideát vagy abszolút eszmét fogad el; és szubjektív **idealizmus**-ra, amely az egyéni tudatból kiindulva építi fel az objektív valóság létét és ismereteink objektív igazságtartalmát tagadó vagy legalábbis megkérdőjelező világmagyarázatát. A szubjektív és az objektív **idealizmus** közti különbség nem abszolút. Egyrészt sok objektív idealista rendszer tartalmaz szubjektív idealista elemeket, másrészt a szubjektív idealisták, a szolipszizmus elkerülése végett gyakran objektív idealista álláspontra helyezkednek. Az objektív idealista tanok a filozófia történetében először Keleten jelentek meg (Vedántá, konfucianizmus). Az objektív **idealizmus** klasszikus formája volt az ókorban *Platón* filozófiája. Ennek egyik sajátossága, s egyben, az ókori **idealizmus** általános jellemzője; bár a világ logikai-racionális magyarázatára törekszik, még érezhető a kapcsolata a vallási-mitológiai képzetekkel. Ez a kapcsolat időszámításunk elején, az antik társadalom válságának korában erősödik. Ekkor fejlődik ki a neoplatonizmus, amely szorosan összenőtt nemcsak a mitológiával, hanem a szélsőséges miszticizmussal is.

Az objektív **idealizmus** és a vallás kapcsolata még határozottabban fejlődik ki a középkorban, amikor a filozófiát alárendelik a keresztény és a mohamedán teológiának (*Augustinus, Aquinói Tamás*). Az objektív **idealizmus** ilyen irányú átformálása, amelyben elsősorban Aquinói Tamásnak volt döntő szerepe, Arisztotelész filozófiájának meghamisításán alapult. A dualista *Descartes*-tól kezdve az újkori polgári filozófiában az individualista mozzanatok erősödése arányában egyre inkább a szubjektív **idealizmus** fejlődött ki, amelynek klasszikus reprezentánsa *Berkeley* filozófiája. *Kant* filozófiájában a tudattól függetlenül létező „magánvaló"-ról szóló materialista jellegű tanítás mellett egyrészt a tudat a priori formáinak szubjektív idealista tétele áll, másrészt pedig e formák általános emberi jellegének objektív idealista értelmezése. A továbbiakban *Fichte* filozófiájában a szubjektív idealista tendencia, *Schelling* és főleg *Hegel* filozófiájában pedig az objektív idealista tendencia kerekedett felül.

Hegel az objektív **idealizmus** legátfogóbb rendszerét alkotta meg s ezen a talajon kidolgozta a dialektika alapeszméit, amelyeket éppen **idealizmus**-a miatt nem tudott következetesen érvényre juttatni. A hegeli iskola felbomlása után két fő tényező határozta meg az **idealizmus** fejlődését: a burzsoázia haladó társadalmi szerepének elvesztése és ebből következően ideológiai vonalon szembefordulása a marxizmussal, a dialektikus és történelmi materializmussal. Maguk a polgári filozófusok az **idealizmus**-t egyre inkább csupán legnyíltabb, spiritualista formáival kezdték azonosítani. Sok olyan elmélet jött létre, amely állítólag „közbülső" helyet foglal el az **idealizmus** és a materializmus között, vagy mindkettőn „felülemelkedik" (pozitivizmus; neorealizmus stb.). Erősödtek az agnosztikus és az irracionalista áramlatok.

A kapitalizmus általános válságának talaján az **idealizmus** olyan formái terjedtek el, mint az *egzisztencializmus* és a *neopozitivizmus*. Felélénkült a katolikus filozófia számos iskolája, elsősorban a *neotomizmus*. A három említett áramlat alkotja a XX. sz. derekán az **idealizmus** fő válfajait. Ezek mellett azonban, sőt e három áramlaton belül, folytatódik az **idealizmus** felbomlása kis, epigon iskolákra (*fenomenológia*; *perszonalizmus*; *pragmatizmus* stb.).

Maglód, 2021.12.26. Salánki László

Az imperializmus

- Az emberré válás útja a szocializmus -

Az imperializmus jellemzői:

A kapitalizmus monopolkapitalizmus szakaszába lépve rothadó, élősdi kapitalizmussá válik. A kapitalizmus az imperializmusban a tőkés rendszer rothadását és élősdiségét jól mutatja a militarizmus uralma. A kapitalizmus az imperializmusban a politikája és ideológiája mélyreható válságát él át.

Az imperializmus a kapitalizmus legfelsőbb és végső, külön fejlődési szakasza; a monopolkapitalizmus, élősdi vagy rothadó kapitalizmus, halódó kapitalizmus; meghatározó vonása a monopóliumoknak a profit érdekében való korlátlan gazdasági és politikai hatalma; egyúttal, Lenin szavával, a szocialista forradalom „előestéje".

Az imperializmus elválaszthatatlanul együtt jár a militarizmussal, s két vh. kitörését idézte elő.

Néhány gondolat:

A kapitalizmus fejlődése az imperializmusban a fasizmus világméretűvé válását, világméretű harcát is jelenti a szocialista demokrácia elleni harcában. Ez ellen a proletár dolgozók internacionalista összefogása és a proletárdiktatúra szükséges.

A fasizmus két alapváltozata a hitleri típusú klasszikus és a polgári demokráciában működő mosolygó fasizmus mindegyike imperializmus, világuralomra törekszik a proletárok feletti kizsákmányolás, élősködés jogáért.

Az imperializmus, a fasizmus elleni leghatékonyabb, valójában az egyetlen erő a marxizmus-leninizmus tudományával szerveződő kommunista párt. Ennek leghatékonyabban a Sztálin vezette Szovjetunió felelt meg.

A népi demokrácia is küzd a fasizmus ellen, de csak akkor hatékony, ha a vezető ereje a kommunista párt, különben visszafejlődik a kapitalizmusba és innen tovább a fasizmus valamelyik változatába.

A renegáttá vált szociáldemokrácia a kapitalizmus, az imperializmus, leghatékonyabb támasza, a fasizmus útját egyengető hatékony erő, így a proletár dolgozók, az emberig ellensége lett.

„A **szociáldemokrácia** baloldali politikai és gazdasági ideológia, a szocialista mozgalom egyik irányzata. Támogatja az állam gazdasági és szociális beavatkozását, elősegíti a társadalmi igazságosságot a piacgazdaság keretein belül. Sürgeti a valódi béralku megkötését, mely által a bérek folyamatos emelését kívánja megvalósítani. Alapvetőnek tartja a képviseleti demokráciát, de nem zárkózik el a részvételi- vagy közvetlen demokráciától. … A mai szociáldemokraták elfogadják a kapitalista rendszert és a demokratikus államstruktúrákat." Wikipédia

„Az **imperializmus** (a latin nyelvből: *imperare* „uralkodni"; *imperium* „birodalom"; mint *Imperium Romanum*) a legtágabb értelemben a birodalmak kialakítására irányuló törekvés, erős országoknak az a politikája, ami más országok gazdasági kizsákmányolását és politikai alávetését, a saját hatalmi rendszerébe történő bekapcsolását célozza.[1] Ilyen értelemben a fogalom alkalmazható lenne az ókori és középkori történelem egyes mozzanataira is, a gyakorlatban azonban a szó szűkebb értelemben használatos, mégpedig a 19. század végi, 20. század eleji fejlett tőkés országok gyarmatosító politikájára. Ebben az értelmezésben szorosan összefügg a monopolkapitalizmusnak (elsősorban a marxizmusban használatos) fogalmával, ami a nagy nemzetközi monopóliumok döntő befolyására alkalmazható." Wikipédia

A szociáldemokrácia a kapitalizmus elfogadásával elfogadta az imperializmust is, mert a kapitalizmus a fejlődésével imperializmussá, sőt fasizmussá is válik. Így a szociáldemokrácia egyenlővé vált az imperializmussal és így végül is a fasizmussal.

A szociáldemokrácia a polgári demokrácia mosolygó fasizmusa, a népi demokrácia pedig a szocialista demokrácia irányában való fejlődés, de még nem szocializmus. A népi demokrácia még a kapitalizmus jegyeit is tartalmazza, a szociáldemokrácia azonban maga a kapitalizmus.

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Imperializmus: a kapitalizmus fejlődésének legfelső és legutolsó foka, amely a XIX. század végén – a XX. század elején kezdődött. Az imperializmus elméletét Lenin „Az imperializmus mint a kapitalizmus legfelsőbb foka" című művében (1916) fejtette ki rendszerezve és részletes formában. Lenin elemezte kora kapitalista országainak gazdasági életét, összefoglalta mindazt, ami az imperializmus gazdasági lényegét alkotja és ennek alapján öt főismérvét emelte ki. Ezek a következők: 1 a termelés és a tőke koncentrációjának magas fejlettségi foka, amely monopóliumok kialakulásához és ezeknek a kapitalista államok gazdasági életében betöltött döntő szerepéhez vezet. 2. A monopolista banktőke egybeolvadása a monopolista ipari tőkével, s így a finánctőke, a fináncoligarchia létrejötte. 3. A tőkekivitel jelentőségének növekedése, ellentétben az árukivitellel. 4. a monopolizálás folyamatainak eredménye a hatalmas nemzetközi monopóliumok kialakulása, amelyek gazdaságilag felosztják egymás között a világot. 5. a világ területi felosztásának befejeződése a legnagyobb kapitalista hatalmak maroknyi csoportja között.

A monopolkapitalizmus szakaszába lépve a kapitalizmus rothadó, élősdi kapitalizmussá válik. Ezt az időszakot Lenin a szocialista forradalom előestéjeként jellemzi. Az Októberi Szocialista Forradalommal, amely egyik legfontosabb láncszeménél tépte szét az imperializmus láncát, kezdetét vette az imperializmus összeomlása. Különösen nagy erővel megy végbe a kapitalizmus rothadásának folyamata napjainkban. A tőkés országokban megfigyelhető új jelenségek teljes mértékben igazolják a lenini elemzést. Az imperialista világrendszert rendkívül éles ellentétek marcangolják, a gazdasági válságok egyre mélyebbek, pusztítóbbak, a

munkanélküliség nemcsak növekszik, hanem krónikus jelleget is ölt. A tőkés rendszer rothadását és élősdiségét jól mutatja a militarizmus uralma. A militarizmus elnyeli a természeti és emberi erőforrásokat, kimeríti és tönkreteszi a népeket, újabb pusztító háborúkat készít elő. Az imperializmus a nemzetek legnagyobb elnyomója.

A mai szakaszban a monopolkapitalizmus állammonopolista kapitalizmussá alakult át, amely a monopóliumok erejét egyesíti az állam erejével a tömegek kizsákmányolásának fokozása, a monopóliumok gazdagítása, a kapitalista rendszer megszilárdítása céljából. A szocialista világrendszer kialakulása elmélyítette az imperializmus válságát, meggyorsította a pusztuláshoz vezetőfolyamatokat. Egyre nagyobb erővel bontakoznak ki a nemzeti felszabadító, imperialistaellenes forradalmak. Összeomlóban van a gyarmati rendszer. Egyre nő az ellentét a munka és a tőke között. A kapitalizmus politikája és ideológiája mélyreható válságot él át. Az imperialista burzsoázia által folytatott antikommunista politika meggyorsítja az imperializmus hanyatlását.

(idézet: Világpolitikai kislexikon)

Az **imperializmus** a kapitalizmus legfelsőbb és végső, külön fejlődési szakasza. Tudományos elméletét Lenin dolgozta ki; feltárta lényegét, ellentmondásait és törvényszerűségeit. Sajátosságai: monopolkapitalizmus, élősdi vagy rothadó kapitalizmus, halódó kapitalizmus. Meghatározó vonása a monopóliumoknak a profit érdekében való korlátlan gazdasági és politikai hatalma. Az **imperializmus** egyúttal, Lenin szavával, a szocialista forradalom „előestéje". / A régi kapitalizmusból, amelyben a szabad verseny uralkodott, az **imperializmus**ba való átmenet a legfejlettebb tőkésországokban a 19. és a 20. sz. fordulóján ment végbe. Az **imperializmus** fő gazdasági jegyei: 1. A termelés és a tőke koncentrációja, s ennek következtében monopóliumok képződése, melyek közül egyesek egész iparágakon uralkodnak. 2. A bankoknak az iparral való összenövése és a finánctőke, a finánccoligarchia létrejötte. 3. A tőkekivitel jellemzővé válása az árukivitellel szemben. 4. Nemzetközi monopóliumok és monopolista szövetségek kialakulása, amelyek a világot egymás közt befolyási övezetekre és piacokra osztják fel. 5. Az imperialista nagyhatalmak között a világ területi felosztásának befejeződése, s a kapitalizmus egyenlőtlen gazdasági és politikai fejlődése következtében a világ újrafelosztásáért folyó harc kitörése.

Politikai tekintetben az **imperializmus** minden vonalon reakciós jellegű. Egyik fő tulajdonsága agressziók elkövetése, aminek az az általános gazdasági oka, hogy a monopóliumok terjeszkedésre, új nyersanyagforrások, értékesítési piacok, tőkebefektetési lehetőségek és befolyási övezetek megszerzésére törekszenek. Az **imperializmus** elválaszthatatlanul együtt jár a militarizmussal, s két vh. kitörését idézte elő. / A monopolkapitalizmus legfejlettebb formája az *állammonopolista kapitalizmus*, amelyben összefonódik a monopóliumoknak és az imperialista államnak a hatalma. A jelenkori **imperializmus**nak nagymértékben erősödött és erősödik állammonopolista jellege, növekszik a tőkés gazdaság állammonopolista szabályozása és irányítása.

A fejlett tőkésországokban szupermonopóliumok jöttek létre. Az állammonopolista kapitalizmus egyik lényeges jegye a *kapitalizmus általános válságá*nak, amelynek keletkezését és kibontakozását az **imperializmus** belső ellentmondásai, másrészt pedig a szocialista világforradalom alakulása határozták, ill. határozzák meg. / A világ **imperializmus** központja az USA, amely globális stratégiája alapján igényt támaszt az egész imperialista világ fő képviselőjének és védelmezőjének szerepére.

Noha pozíciói a tőkés világ gazdaságában, kivált az 1960-as évek második felétől, meggyöngültek, s a II. vh. utáni egyértelmű hegemóniája a tőkés világban megszűnt, pénzügyi és ipari köreinek megvannak az eszközeik ahhoz, hogy befolyásukat érvényesítsék nemcsak a gazdaság, hanem ennek révén a politika területén is a nyugat-európai és más tőkésországokban. / A szocializmus, a szocialista világrendszer megjelenése a világ küzdőterén új törvényszerűségeket teremtett a nemzetközi kapcsolatokban, egyszersmind az állammonopolista kapitalizmus fejlődése következtében sok új sajátosság jelentkezik az **imperializmus** nemzetközi politikájában. Ezek közül a legfontosabbak:

1. A világpolitika fő centruma a II. vh.-ig az imperialisták között folyó harc területe volt. Minthogy a szocialista világrendszer kialakulásával a politikai, társadalmi és gazdasági területen a világ fő ellentmondása a szocializmus és a kapitalizmus egymáshoz való viszonya lett, a világpolitika fő centruma áthelyeződött a két rendszer egymáshoz való nemzetközi politikai viszonyainak a területére. A két rendszer egymással folytatott globális harca és erőviszonyainak változása a világpolitika alakulásának fő frontja, ill. kérdése.

2. Az állammonopolista apparátus és legfejlettebb formában az USA-ban működő, de más imperialista országokban is létező katonai-ipari komplexum összefonódása növelte a militarista csoportok nyomását az imperialista államok külpolitikájára.

3. Az **imperializmus** agresszivitásának természete és okai ugyanazok, mint korábban, csakhogy ez az agresszivitás ma főként a világszocializmus és a világban végbemenő forradalmi folyamatok más erői ellen irányul. Az új nemzetközi helyzetben azonban a világban kialakult új erőviszonyok következtében az **imperializmus**nak a szocializmus és a nemzeti felszabadító mozgalom ellen vívott harca és ennek formái erősen

korlátozottak, s az **imperializmus** természetéből következő agressziók és háborúk már nem végzetszerűek, hanem elháríthatók. Mivel az imperialista államok céljaikat tisztán katonai vagy akár politikai úton a kialakult nemzetközi viszonyok között már nem tudják elérni, arra kényszerülnek, hogy erősítsék a nemzetközi harc gazdasági eszközeit és módszereit, valamint az ideológiai harcot.

4. Az **imperializmus**t egy újabb vh. kirobbantásától visszatartja a szocialista országok közösségének ereje, a SZU nukleáris potenciálja. A mai **imperializmus** külpolitikáját nem tekinthetjük valamiféle egységes, mindig és minden körülmények között háborúra törekvő politikának. Két alapvető tendencia és ezek kölcsönös harca határozza meg e külpolitika konkrét irányait: a háborús tendencia és a békés egymás mellett élés tendenciája. E két szélső megnyilvánulás között az egyes imperialista államok vezető körei többféle külpolitikai álláspontot foglalnak el.

5. Az állammonopolista kapitalizmus és a tőkés integráció következtében a gazdaság szélesebben és erősebben befolyásolja az **imperializmus** külpolitikáját. A gazdasági integráció fejlesztésével az imperialista hatalmak az integráció politikai formáit is létre akarják hozni. Az integrációval és a monopóliumok nemzetközi egyesüléseivel tömöríteni akarják erőiket, közös fellépésüket a szocializmussal és a forradalmi mozgalmakkal szemben. A közös imperialista külpolitikai stratégia kialakítása tendenciaként az atlanti és a nyugat-európai integrációban ölt testet. Ugyanakkor az imperialista államok közötti ellentétek továbbra is törvényszerűen fennállnak. Az atlanti és a nyugat-európai integráció kettős irányban hat a nemzetközi küzdőtéren. Egyrészről növeli az **imperializmus** ütőképességét és általános potenciálját, másrészről viszont az imperialisták közti ellentétek kiéleződésének oka, s folytonosan ellentéteket idéz elő a NATO-ban is. Az integrációs és a dezintegrációs tendenciák együtt léteznek, sőt harcolnak is egymással, s a konkrét helyzettől függően hol az egyik, hol a másik kerül előtérbe. Mindez ellentmondásosan hat az **imperializmus** külpolitikájára és a nemzetközi kapcsolatokra.

6. Az a körülmény, hogy az imperialisták közötti ellentétek súlya és szerepe csökkent, s a két világrendszer ellentéteinek súlya és szerepe vált elsőrendűvé, bizonyos vonatkozásokban gátolja az imperialisták közötti katonai összeütközések kitörését, ill. az ilyen összeütközéseket az imperialista politikusok minden körülmények között igyekeznek elkerülni. / A mai **imperializmus** alkalmazkodik a világon kialakult új helyzethez, erőviszonyokhoz, a két világrendszer harcának feltételeihez (alkalmazkodási politika), de fenntartja stratégiai célját: a tőkés rendszer pozícióinak megőrzését és visszaszerzését, végső soron a szocializmus megszüntetését. A fiatal nemzeti államokkal, a fejlődő országokkal szemben a neokolonializmus politikáját folytatja, s nemcsak közvetlen érdekeit követve, hanem azzal a szándékkal is, hogy az **imperializmus** egész rendszerével szilárdan egyesített, nagyjából fejlett tőkés rendszereket hozzon létre a fejlődő országokban.

Maglód, 2021.12.26. Salánki László

Az osztályharc

- Az emberré válás útja a szocializmus -

Az osztályharc jellemzői:

Osztályharc olyan (társadalmi) osztályok közötti harc, amelyeknek érdekei összeegyezhetetlenek. A marxizmus-leninizmus az osztályharc tudományos magyarázatát adja. Az osztályharc a konkrét történeti feltételektől függően éles vagy kevésbé éles formákat ölthet.

Az osztályokat a társadalmi munkamegosztás fejlődése és a termelési eszközök magántulajdonának kialakulása hívta életre.

A munkásosztály a szocializmusban már nem nevezhető proletariátusnak: megszabadult a kizsákmányolástól, az egész néppel együtt a termelési eszközök birtokosa, aki munkaerejét nem bocsátja áruba.

A szocialista forradalom győzelmével a proletariátus alárendelt, kizsákmányolt, a termelési eszközöktől megfosztott osztályból olyan munkásosztállyá válik, amely az ország teljes jogú gazdája, a maga és az egész társadalom javára dolgozik.

A társadalomnak az osztályokra és társadalmi rétegekre tagoltsága a kommunizmus győzelmével végleg megszűnik.

<u>Néhány gondolat:</u>

A kapitalizmusban a termelőerők fejlődése teszi lehetővé a demokratikusabb társadalmi forma anyagi bázisát, de csak az osztályharccal lehet eljutni a szocialista demokráciába. Így a kapitalizmusban a társadalmi forma fejlődésének legfontosabb hajtóereje az osztályharc. A proletariátus osztályharcának alapformái a gazdasági, a politikai és az ideológiai harc! A kapitalizmusban az osztályharc az élősködő, parazita kapitalisták ellen sokáig csak lappang, parázslik a forradalomig! De a szikrából lesz a tűz!

Az osztályharc a kapitalizmusban végeredményben a szocialista demokrácia megvalósításáért szükséges! A szocializmusban az osztályharc a proletariátus diktatúrájának létrejöttével új formákat ölt! A szocializmusban az osztályharc, a szocialista demokrácia megvédésért, a proletárdiktatúra fegyverét használja! A kapitalisták osztályharcának fegyvere a fasizmus különböző formái, a mosolygó vagy a klasszikus fasizmus!

A dolgozó proletariátus a kapitalizmusban nem rendelkezik termelési eszközökkel és politikai hatalommal sem! A proletariátus a kapitalista társadalomban a munkaerejét kénytelen eladni létszükséglete biztosítása érdekében! A kapitalizmusban a dolgozók osztálya a proletáriátus, aki a bérrabszolga, a beszélő szerszám!

A kapitalista kizsákmányoló és a kizsákmányolt dolgozó proletár ellentéte alapvetően kibékíthetetlen, mint a rabló és a kifosztott emberé. A kapitalizmusban törvényes a kizsákmányolás és a bérrabszolga vásárlás, de valójában ez lopás, a tőkések élősködése érdekében törvényerőre emelt fosztogatás! Így a kapitalizmusban a proletár dolgozó ember a méltóságában megalázott, emberi jogaiban sérült beszélő szerszám! A proletárok emberi méltóságukat, emberi jogaikat csak a szocializmusban az osztályharccal érhetik el!

A jobboldali erkölcsű emberek számára az élősködés, a felsőbbrendűség, az így megvalósuló a törvényes lopás természetes! De lehetnek így emberek? Lehet ember az, akinek az erkölcsébe belefér a kizsákmányolással megvalósuló élősködéssel a lopás, még akkor is, ha ezt a törvény engedélyezi. Mert a kapitalizmusban a törvény lehetővé teszi a kizsákmányolást, sőt e nélkül nem is működik. A jobboldali erkölcsű ember ezt nem érti, mármint azt, hogy a kizsákmányolás, a szolgaság, az élősködés az embertelen, mert a jobboldali az embertársai felettinek véli, tartja magát, akinek így természetes joga van embertársai felett, mint az állatvilágban, az erősebb joga. Persze akad, nem is olyan kevés, olyan jobboldali proletár, aki úgy véli, a világ csak így működhet és eltűri vagy támogatja a rajta is élősködőket. Milyen az ilyen ember? Ezek lehetnek a fasizmus leglelkesebb katonái, akik minden embertelenségre kaphatók, butaságukban az élősködésért harcolnak a saját proletár osztályuk ellen.

A baloldali erkölcsű emberek osztályharcának alapvetően az élősködés elleni harcnak kell lennie. Az élősködés ellen a szocialista demokráciában a proletárdiktatúra a fegyver. A kapitalizmusban a jobboldal osztályharca védelmére, az élősködés védelmére a fasizmus szolgál.

„Az **osztályharc** egymással ellentétes érdekű társadalmi osztályok közötti harc, mely az osztálytársadalmak történelmének meghatározó tartalma és mozgatóereje. Három fő síkja a gazdasági, a politikai és az ideológiai osztályharc, melyek összefonódnak, illetve kölcsönhatásban vannak egymással. A társadalmi tudat osztálymeghatározottsága miatt az ideológiai harc a társadalmi tudat – a művészet, a tudomány, a filozófia, a jog, a politika, a vallás – szféráiban is megjelenhet. Az osztályharc formái rendkívül sokfélék lehetnek, melyek mindig függnek a konkrét történelmi körülményektől. Legismertebb válfajai: a tüntetés, a sztrájk és a politikai forradalom.” Wikipédia

(idézet: Marxista fogalomlexikon)

Osztályharc olyan osztályok közötti harc, amelyeknek érdekei összeegyezhetetlenek vagy ellentmondanak egymásnak. A rabszolgatartó társadalomtól kezdve minden társadalom története osztályharcok története. A marxizmus-leninizmus az osztályharc tudományos magyarázatát adja. Kimutatja, hogy az osztályharc az antagonisztikus osztályokra bomlott társadalom fejlődésének hajtóereje. Bebizonyítja, hogy a polgári társadalomban az osztályharc szükségszerűen a proletáriátus diktatúrájához vezet, melynek célja az osztályok megszüntetése: az osztály nélküli kommunista társadalom megteremtése. A proletariátus osztályharcának alapformái a gazdasági, a politikai és az ideológiai harc. A politikai harc, amely a tőkés társadalomban a szocialista forradalomhoz és a proletariátus diktatúrájának megteremtéséhez vezet, döntő feltétele annak, hogy a munkásosztály és az egész társadalom felszabaduljon a kizsákmányolás alól. A harc gazdasági és ideológiai formái alá vannak rendelve a politikai harc feladatainak.

A mai tőkés társadalom viszonyai között a proletariátus éles osztályharcot vív a monopóliumok mindenhatósága ellen. A tőkés monopóliumok elleni küzdelemben a nemzet mindazon rétegei a proletariátus körül tömörülnek, melyeknek érdeke a béke megőrzése, a széles körű demokratikus követelések megvalósítása. Az osztályharc a proletariátus diktatúrájának létrejöttével új formákat ölt.

Lenin a fiatal szovjetköztársaság tapasztalatai alapján öt ilyen formát jelölt meg:
1 a kizsákmányolók ellenállásának elfojtása;
2 a polgárháború mint a proletariátus és a burzsoázia közötti osztályharc szélsőségesen kiélezett formája;
3 harc a parasztság és az egyéb nem proletár dolgozó tömegek vezetéséért;
4 harc a burzsoá szakemberek felhasználásáért;
5 harc az új, szocialista munkafegyelem kialakításáért.

Az osztályharc a konkrét történeti feltételektől függően éles vagy kevésbé éles formákat ölthet. „A szocialista országokban a szocializmus sikeres építésének viszonyai között az osztályharc fejlődésének általános tendenciája a szocialista erők pozícióinak erősödésére, az ellenséges osztályok maradványai ellenállásának gyengülésére vezet.

A fejlődés azonban nem egyenes vonalú. Egyes időszakokban az osztályharc, a belső és külsőhelyzet bizonyos változásaival kapcsolatban kiéleződhet". A szocializmus teljes és végleges győzelme eredményeként létrejön a társadalom társadalmi-politikai és eszmei egysége.

Az SZKP megbírálta Sztálinnak azt a tételét, hogy a szocializmus győzelme után éleződik az osztályharc. [Sztálinnak igaza volt! Ez a bírálat súlyos hiba volt és elvezetett a szocializmus remélhetőleg csak az ideiglenes vereségéhez!] Ez a tétel a személyi kultusz viszonyai között ürügyül szolgált a szocialista demokrácia és a törvényesség rendkívül durva megsértésére. [A demokrácia és a törvényesség megsértése persze hiba volt, de ebben elsősorban az egész „civilizált" emberiség a felelős!]

A szocializmusból a kommunizmusba való átmenet olyan körülmények között történik, amikor az összes társadalmi csoportoknak – a munkásoknak, a parasztoknak, az értelmiségnek - érdeke a kommunizmus győzelme. Ezért ebben a periódusban az országon belül már nincs talaja az osztályharcnak. [Micsoda buta megállapítás így a szocializmus ideiglenes veresége után!] A tőkés világ kibontakozásában azonban tovább folyik az osztályharc. A szocializmus és a kapitalizmus közötti osztályharc sajátos formája a békés egymás mellett élés.

Osztályok: „Osztályoknak az emberek nagy csoportjait nevezik, amelyeknek a társadalmi termelés történetileg meghatározott rendszerében elfoglalt helyük, a termelési eszközökhöz való (nagyrészt törvényekben szabályozott és rögzített) viszonyuk, a munka társadalmi szervezetében játszott szerepük, következésképpen a társadalmi javak rendelkezésükre álló részének megszerzési módjai és nagysága tekintetében különböznek egymástól. Az osztályok az emberek olyan csoportjai, amelyek közül az egyik eltulajdoníthatja a másik munkáját, annak következtében, hogy a társadalmi gazdaság adott rendszerében különböző a helyzetük." (*Lenin* művei).

Osztályok csak a társadalmi termelés bizonyos fejlődési periódusaiban léteznek. Az osztályokat a társadalmi munkamegosztás fejlődése és a termelési eszközök magántulajdonának kialakulása hívta életre. Minden társadalomban alapvető osztályon kívül – ezek a rabszolgatársadalomban a rabszolgatartók és a rabszolgák, a feudalizmusban a földesurak és a jobbágyparasztok, a burzsoá társadalomban a tőkések és a proletariátus – vannak nem alapvető osztályok is; ez utóbbiak léte vagy a régi termelési mód maradványaival, vagy az új termelési mód megszületésével függ össze.

A társadalom osztályokra tagozódásának megszűnése csak a szocialista forradalom eredményeként lehetséges, az uralkodó, kizsákmányoló osztályok felszámolása, a termelési eszközök magántulajdonának megszüntetése és társadalmi tulajdonnal való felváltása útján. A szocializmus győzelme gyökeresen megváltoztatja a dolgozó osztályok arculatát, közel hozza egymáshoz a munkásságot és a parasztságot. A munkásosztály a szocializmusban már nem nevezhető proletariátusnak: megszabadult a kizsákmányolástól, az egész néppel együtt a termelési eszközök birtokosa, aki munkaerejét nem bocsátja áruba. A parasztság is teljesen átalakul a szocializmusban, egyszer s mindenkorra szakít a magántulajdonon alapuló gazdálkodással, a kapitalizmustól örökölt szétforgácsoltsággal, a kezdetleges és elmaradott technikával; a kollektív szocialista tulajdon alapján gazdálkodik. Gyökeresen megváltozik az értelmiség is, a kommunizmusba való átmenet folyamán elmosódnak a határok a munkások, a parasztok és az értelmisé között. E folyamat alapja a város és a falu, a szellemi és fizikai munka közötti lényeges különbségek fokozatos megszüntetése. A nép társadalmi-politikai és eszmei egysége – amely már a szocialista társadalomban létrejött – egyre jobban megszilárdul, s fokozódik a társadalom homogenitása. A munkásosztály és a szövetkezeti parasztság megbonthatatlan szövetségének további erősödése – a munkásosztály vezető szerepe mellett – döntőpolitikai és társadalmi-gazdasági jelentőségű tényező a kommunizmus felépítése szempontjából. A társadalomnak az osztályokra és társadalmi rétegekre tagoltsága a kommunizmus győzelmével végleg megszűnik.

Proletariátus a kapitalista társadalom egyik alapvetőosztálya, amely meg van fosztva a termelési eszközök tulajdonától és munkaerejét kénytelen eladni létszükséglete biztosítása érdekében. A proletariátus a feudális társadalom méhében alakult ki. A kapitalizmus fejlődésének velejárója a kisárutermelés hanyatlása, a parasztok és kézművesek tönkremenetele, akik a proletariátus soraiba kerülnek. A kapitalizmusban a termelőerők fejlődésével párhuzamosan aránytalanul fokozódik a proletariátus kizsákmányolása.

A proletariátus osztályöntudata érlelődik, a burzsoázia elleni harcban hozza létre saját szervezeteit (a kommunista vagy munkáspártokat, a szakszervezeteket stb.). E küzdelemben a proletariátus nem csupán saját érdekeit védi, hanem valamennyi dolgozóját is. A proletariátus a kapitalista társadalom egyetlen valóban forradalmi osztálya, a kommunista ideológia hordozója, amely feladatának tekinti a szocialista forradalom útján

a burzsoá rend megdöntését és a politikai hatalom kivívását. Főcélja: a szocialista és kommunista társadalom felépítése.

A jelenlegi körülmények között folytatódik a kapitalista társadalom további proletarizálódása. Fokozódik a proletariátus és a monopolista burzsoázia ellentéte. A dolgozók széles tömegei válnak a proletariátus szövetségeseivé: a parasztság, az értelmiség jelentős része és más rétegek. Az imperializmus elleni harcban növekszik és tömörül a gyarmati és függő országok proletariátusa is.

A szocialista forradalom győzelmével a proletariátus alárendelt, kizsákmányolt, a termelési eszközöktől megfosztott osztályból olyan munkásosztállyá válik, amely az ország teljes jogú gazdája, a maga és az egész társadalom javára dolgozik.

Maglód, 2021.12.26. Salánki László

Maglód, 2021.12.26. Salánki László